

**Súhrnná správa
z celoslovenského prieskumu
doktorandského štúdia
vo vzťahu ku kvalite vzdelávania 2023**

Bratislava 5. júna 2024

Obsah

Predslov.....	4
1. Úvod	5
2. Charakteristiky prieskumu	6
3. Hlavné výsledky	8
4. Podrobné výsledky	19
4.1. Profil respondentov	19
4.2. Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom.....	21
4.3. Odborné vedenie doktorandov	27
4.4. Flexibilita štúdia.....	38
4.5. Napĺňanie cieľov vzdelávania.....	44
4.6. Vnímanie intenzity vedeckého výskumu na pracovisku	49
4.7. Prístup k infraštruktúre a zdrojom.....	58
4.8. Publikovanie výsledkov tvorivej práce doktorandov	77
4.9. Získavanie zahraničných skúseností, mobility	84
4.10. Vyučovanie študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia.....	86
4.11. Oblasti žiaduceho zlepšenia doktorandského štúdia	93
4.12. Sociálne zabezpečenie	104
4.13. Školiace pracovisko a jeho hodnoty.....	109
5. Výsledky v percentách.....	113
6. Najvýznamnejšie zistenia a odporúčania.....	126
7. Záver.....	128
8. Príloha	129
8.1. Dôvody celkovej spokojnosti a nespokojnosti s doktorandským štúdiom	129
8.2. Odpovede študentov, ktorí doktorandské štúdium ukončili alebo prerušili predčasne.....	136

Ďakujeme všetkým súčasným aj niekdajším doktorandom, ktorí si našli čas, zúčastnili sa na prieskume názorov, a tak sprostredkovali svoje názhľady a skúsenosti.

Dovoľujeme si osobitne poďakovať Študentskej rade vysokých škôl, ako aj vybraným doktorandom za cenné pripomienky pri zostavovaní a testovaní dotazníka a pri finalizácii prípravy prieskumu.

Poďakovanie prináleží tiež technickej podpore informačného systému agentúry, ako aj kolegom Mgr. art. Bálintovi Lovászovi, Mgr. Petrovi Kutlákovi, Veronike Kardošovej, Mgr. Romane Smolinskej, Mgr. Lucii Bittnerovej a ďalším za pomoc s prípravou, realizáciou a vyhodnotením prieskumu.

Predslov

Predkladáme súhrnnú tematickú správu Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo o zisteniach z celoslovenského prieskumu názorov študentov a čerstvých absolventov 3. stupňa vysokoškolského vzdelávania na kvalitu štúdia. Terénny zber dát sa uskutočnil v mesiacoch október – november 2023. Do prieskumu sa aktívne zapojilo 1 525 respondentov; návratnosť dotazníkov presiahla 21 %.

Hlavným cieľom prieskumu bolo zistiť vnímanie kvality vzdelávania študentmi na 3. stupni vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike. V súlade s princípmi zabezpečovania kvality v Európe išlo nielen o zisťovanie ich názorov na napĺňanie cieľov vzdelávania, ale aj o skúsenosť doktorandov a absolventov doktorandského štúdia so samotným vzdelávaním. Súhrnná správa tiež prináša spracovanie odpovedí na otvorené otázky, ako aj výsledky triedené podľa jednotlivých skupín študijných odborov.

Dokument je spracovaný v súlade s plánom tematických správ agentúry. Zadanie obsahu a rozsahu zisťovania špecifikovalo vedenie agentúry. Realizáciu zámeru zabezpečovala Ing. Jana Stovíčková s kolegami. S prípravou prieskumu pomohla Študentská rada vysokých škôl, ako aj viacerí doktorandi pri testovaní dotazníka. Prieskum podporilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

prof. Ing. Robert Redhammer, PhD.
predseda výkonnej rady agentúry

1. Úvod

Poslaním Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo (ďalej aj ako „agentúra“) je prispievať k zlepšovaniu kvality vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike v súlade s princípmi Štandardov a usmernení pre zabezpečovanie kvality Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (ESG, EHEA).

Agentúra nielen rozhoduje vo veciach týkajúcich sa udeľovania oprávnení vysokým školám na základe ich žiadostí, ale najmä podporuje zvyšovanie efektívnosti vnútorného zabezpečovania kvality vysokých škôl prostredníctvom nastavovania štandardov, poskytovaním odborného a nezávislého pohľadu na kvalitu ich vzdelávania a zodpovedajúcich odporúčaní. Agentúra taktiež vypracúva analýzy vysokoškolského vzdelávania vrátane prieskumov názorov medzi študentmi¹.

Prvé takéto zisťovanie názorov študentov agentúra realizovala v roku 2021 pod projektovým názvom *Akademická štvrťhodinka*. Jej cieľovou skupinou boli študenti 1. a 2. stupňa a spojeného štúdia vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike. Toto druhé zisťovanie názorov čerpalo zo získaných skúseností, zameralo sa však na 3. stupeň vysokoškolského vzdelávania.

Zámerom agentúry bolo vypracovať metodiku prieskumu názorov študentov tak, aby bolo možné zisťovať názory na kvalitu vzdelávania opakovane a na čo najširšej vzorke respondentov – študentov aj čerstvých absolventov pomerne rýchlo vyhodnotiť a zverejniť. Prakticky to znamená zaistiť anonymitu odpovedí respondentov, obmedziť počet otázok v dotazníku, formulovať otázky jednoznačne a ľahko pochopiteľne pre cieľovú skupinu a informovať komunitu o uskutočňovaní prieskumu.

Do **vnímania kvality vzdelávania** zahrňame v súlade s ESG nielen dosahovanie cieľov a výsledkov vzdelávania (learning outcomes) v zmysle požiadaviek kvalifikačného rámca EHEA pre tento stupeň vzdelávania, ale aj skúsenosti študentov so samotným vzdelávaním.

Cieľom tohto prieskumu stanoveného vedením agentúry bolo zistiť:

1. ako študenti a absolventi vnímajú celkovú kvalitu doktorandského štúdia na vysokých školách,
2. ako vnímajú napĺňanie cieľov vzdelávania zodpovedajúcich úrovni 3. stupňa vysokoškolského vzdelávania podľa Kvalifikačného rámca EHEA,
3. ako vnímajú jednotlivé aspekty súvisiace s kvalitou vzdelávania a
4. v ktorých oblastiach by najviac uvítali zlepšenie.

Prieskum mal byť realizovaný tak, aby odpovede bolo možné vyhodnocovať aj v druhostupňovom triedení jednak podľa etapy v štúdiu, podľa dennej a externej formy štúdia, ako aj podľa skupín študijných odborov.

Cieľom prieskumu nebolo posudzovať konkrétne školiace pracoviská; preto prieskum nemôže slúžiť na hodnotenie ani financovanie jednotlivých pracovísk či škôl.

¹ V texte tematickej správy je popri rodovej špecifikácii v primeranej miere používané generické (rodovo neutrálne, základné) maskulínium na označenie osoby, príp. skupiny osôb a ich príslušnosti k sociálnej, profesnej, funkčnej a i. skupine.

2. Charakteristiky prieskumu

Požiadavky na úroveň vzdelávania sú závislé od stupňa vzdelávania a sú špecifikované v kvalifikačnom rámci pre Európsky priestor vysokoškolského vzdelávania. Doktorandský stupeň má obsahovať významný podiel výskumnej práce. Preto boli otázky v značnej miere nasmerované na vedecký výskum samotných študentov, podmienky na ich štúdium a výskum, ako aj na vnímanie kvality a úspešnosti vo výskume samotného školiaceho pracoviska.

Pri príprave prieskumu boli využité skúsenosti z prieskumu *Akademická štvrťhodinka*, ktorý mapoval názory študentov prvého, druhého stupňa a spojeného vysokoškolského štúdia. Autori oslovili všetkých študentov 3. stupňa vysokoškolského štúdia, ktorých e-mailové adresy sú uvedené v Centrálnom registri študentov Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky.

Pri takmer všetkých otázkach bola k dispozícii aj možnosť neodpovedať. V prípade chyby mali respondenti možnosť sa vrátiť k svojim predchádzajúcim odpovediam. Otvorené otázky boli vždy nepovinné.

Prieskum pokrýva nasledujúce oblasti:

- celková spokojnosť s doktorandským štúdiom vrátane dôvodov danej odpovede,
- flexibilita štúdia,
- napĺňanie požiadaviek kvalifikačného rámca pre 3. stupeň vysokoškolského vzdelávania,
- akademická etika,
- odborné vedenie školiteľom,
- úspešnosť pracoviska vo vedeckom výskume a zapojenosť do výskumných grantových projektov,
- podmienky na výskumnú prácu alebo umeleckú tvorbu,
- prezentovanie a publikovanie výsledkov výskumnej práce doktorandov,
- získavanie medzinárodných skúseností, mobilita,
- vyučovanie študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia,
- sociálne zabezpečenie doktorandov,
- námety na zlepšenie doktorandského štúdia.

Terénny zber dát	5. 10. – 14. 11. 2023
Metóda zberu	onlinový kvantitatívny prieskum
Jazykové verzie dotazníka	slovenská, anglická, maďarská mutácia
Časová náročnosť vyplnenia dotazníka – stredná hodnota	11 minút
Počet vyplnených dotazníkov	1 525

Cieľovú skupinu tvorili súčasní doktorandi, ako aj nedávni absolventi doktorandského štúdia². E-mailom bolo oslovených 96 % cieľovej skupiny, pričom kontakty na potenciálnych respondentov boli získané z Centrálného registra študentov (CRŠ).

² CRŠ navyše obsahoval (v rámci študentov doktorandského štúdia) aj e-mailové kontakty na ľudí, ktorí medzičasom štúdium prerušili alebo ukončili predčasne. 31 z nich vyplnilo dotazník.

Na spracovanie dát z dotazníkov bol použitý softvér IBM SPSS a MS Excel. Pri analýze spontánných odpovedí bol využitý SPSS modul ATA (Acree Text Analytics). Elektronické formy dotazníkov boli vytvorené v systéme Survio. Oslovovacie e-maily (pozvánky do prieskumu) boli posielané informačným systémom SAAVŠ; preto nebolo potrebné dávať e-mailové adresy doktorandských študentov tretím stranám. Každá pozvánka do prieskumu obsahovala unikátny odkaz na elektronický dotazník.

Anonymita a návratnosť

Každému respondentovi bol priradený unikátny kód vygenerovaný použitím náhodných čísel. Uvedený kód sa zapisoval spolu s odpoveďami konkrétneho respondenta a umožňoval identifikovať prípadné duplicity. E-mailová adresa sa k odpoveďiam respondentov nepripájala, slúžila len na doručenie oslovovacieho e-mailu; spracovanie odpovedí bolo od začiatku anonymné. Výsledky prieskumu sú prezentované v agregovanej forme; nie je možné prepojiť odpovede s konkrétnym respondentom.

Očakávaná návratnosť dotazníkov bola 10 %. Pri externej forme štúdia dosiahla 11 %, pri dennej forme štúdia 27 %. Celková návratnosť dotazníkov prekročila 21 %. Aby celkový pohľad odrážal v primeranej miere názory denných aj externých doktorandov, odpovede boli vážené v pomere zodpovedajúcom ich reálnemu zastúpeniu³. Pri spomínanom vážení boli sledované aj skupiny študijných odborov.

Inšpirácie a podklady

Medzi zdroje inšpirácií pri tvorbe a doladovaní dotazníka patrili:

- európske požiadavky na zabezpečenie kvality a na úroveň kvalifikácie,
- poznatky kolegov získané počas dlhoročnej praxe vo výučbe a vedení doktorandov,
- osobné skúsenosti doktorandov, ako aj absolventov doktorandského štúdia (individuálne rozhovory a skupinový rozhovor pri posudzovaní návrhu dotazníka a oslovovacieho e-mailu),
- spontánne odpovede vysokoškolských študentov (v rámci prieskumu *Akademická štvrťhodinka*), ktoré odrážali ich skúsenosti s tým, ako doktorandi vyučujú,
- The First Eurodoc Survey on Doctoral Candidates:
<https://eurodoc.net/sites/default/files/attachments/2017/144/eurodocsurveyireport2011.pdf> ,
- How to set up the training to prepare PhD. students for careers beyond academia:
https://carlis.saia.sk/user/CARLIS/Aktualizovane_vystupy/Handbook.pdf ,
- Standard školitelky/školitele v doktorském studiu (Vnitřní předpis navržený Studentskou komorou RVŠ a Českou asociací doktorandek a doktorandů)
- Doktorandská škola. Cesta k transformácii a inovácii doktorandského vzdelávania vo svete a na Slovensku:
https://www.researchgate.net/publication/339213790_Doktorandska_skola_Cesta_k_transformacii_a_inovacii_doktorandskeho_vzdelavania_vo_sвете_a_na_Slovensku ,
- webové stránky viacerých vysokých škôl a univerzít na Slovensku a v Českej republike (hlavne dokumenty týkajúce sa etiky na pracovisku a profilu absolventov 3. stupňa vysokoškolského štúdia).

³ Podľa Výročnej správy o stave vysokého školstva za rok 2021 vydanej Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v roku 2022. Na výpočet podielu denných a externých študentov doktorandského štúdia boli použité údaje z tabuľky 1.

3. Hlavné výsledky

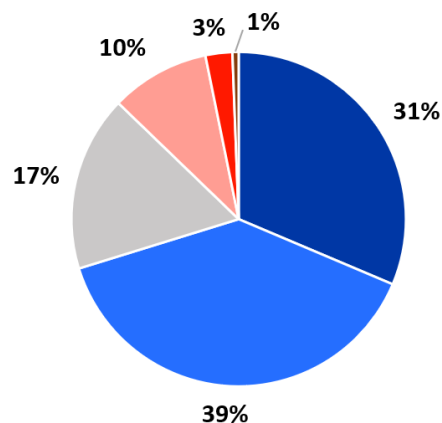
Cieľom prieskumu bolo zmapovať názory študentov 3. stupňa vysokoškolského štúdia na kvalitu a na celkové podmienky poskytovaného vzdelávania.

Spokojnosť doktorandov a prístup školiteľov

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom výrazne prevažuje nad nespokojnosťou: 70 % respondentov je celkovo spokojných s doktorandským štúdiom. Nespokojných je 13 % a neutrálne hodnotenia predstavujú 17 %. Možnosť neodpovedať na otázku využila menej ako stotina respondentov.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

- veľmi spokojný/á
- skôr spokojný/á
- ani spokojný/á, ani nespokojný/á
- skôr nespokojný/á
- vôbec nie spokojný/á
- bez odpovede

Výsledky potvrdzujú **klúčovú úlohu školiteľov pri odbornom raste doktorandov**. Podľa spontánnych odpovedí respondentov, ktorí sú spokojní s doktorandským štúdiom, je ich školiteľ naozajstný odborník, vie doktoranda nasmerovať a má ľudský prístup⁴.

Spontánne odpovede – príklady typických dôvodov spokojnosti s doktorandským štúdiom

„Profesionálne vedenie zo strany školiteľa, ale aj ostatných kolegov a príjemná atmosféra, ktorú si udržujú na fakulte.“

„Školiteľ... je vždy k ochotný so mnou diskutovať a podeliť sa o nápady na lepší výskum⁵“

„Chcela by som vyzdvihnúť prínos mojej školiteľky pre moje doktorandské štúdium. Iba vďaka nej mám silnú motiváciu štúdium dokončiť a veľa mi to dáva...“

⁴ Vždy je to myslené v oboch rodoch: školiteľ/školiteľka je odborník/odborníčka, ktorý/á doktorandovi/doktorandke vie poradiť, má ľudský prístup a nájde si na neho/na ňu čas.

⁵ Pôvodné znenie: „Supervisor... is always available for discussion and sharing ideas for better research“.

Hodnotenie odborného vedenia zo strany školiteľa

Takmer štyri pätiny respondentov (78 %) vnímajú odborné vedenie svojho školiteľa jednoznačne pozitívne alebo skôr pozitívne. Neutrálny postoj zaujal približne každý ôsmy respondent. Negatívnych hodnotení odborného vedenia je celkovo menej ako desatina (9 %) a väčšinou ich sprevádza zriedkavé odborné vedenie zo strany školiteľa; také, čo sa uskutočňuje menej často ako raz za mesiac. Aj preto malo zmysel zamerať sa v prieskume aj na to, ako často sa školitelia svojim doktorandom odborne venujú.

Približne každý druhý respondent (48 %) uvádza odborné vedenie zo strany školiteľa aspoň raz za týždeň a zhruba každý tretí 1- až 2-krát do mesiaca (31 %). Zriedkavé odborné vedenie sa týka približne sedminy (15 %) respondentov. Ostatní (6 %) využili možnosť neodpovedať.

Druhostupňové triedenia odkryli vzťah medzi frekvenciou odborného vedenia zo strany školiteľa a hodnotením odborného vedenia z pohľadu doktoranda. Takmer štyri pätiny (79 %) doktorandov, ktorým sa školiteľ venuje aspoň raz do týždňa, hodnotia odborné vedenie jednoznačne pozitívne. Pri vyslovene zriedkavom odbornom vedení (menej často ako raz za mesiac) sa aj jeho jednoznačne priaznivé hodnotenie vyskytuje zriedkavo (6 %). Zároveň vyše 90 % respondentov so spomínaným zriedkavým odborným vedením by uvítalo, keby sa im školiteľ odborne venoval viac.

Frekvencia odborného vedenia zo strany školiteľa 1- až 2-krát do mesiaca môže vyhovovať skôr externým doktorandom, denným väčšinou nevyhovuje.

Rozvoj schopností, vedomostí, zručností

Zhruba sedem z desiatich respondentov uviedlo, že doktorandské štúdium ich vedie:

- k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov,
- k osvojeniu si postupov a metód vedeckého výskumu/umeleckej tvorby,
- k hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru,
- k rozvoju v oblasti vedeckej komunikácie.

Väčšie rezervy sa ukazujú v získaní hlbokých vedomostí z odboru, ktoré uviedol približne každý druhý respondent. Približne štyria z desiatich respondentov deklarovali, že doktorandské štúdium ich vedie k dodržiavaniu hodnôt akademickkej etiky. Ešte menší podiel respondentov – iba traja z desiatich – majú pocit, že sa v rámci doktorandského štúdia rozvíjajú v oblasti manažmentu výskumných projektov, experimentov či umeleckých projektov.

Významný vplyv školiteľa na úspech doktorandského štúdia je zrejmý aj z odpovedí na viaceré otázky, ktoré sa týkajú napĺňania podmienok kvalifikačného rámca pre 3. stupeň. Napríklad dve tretiny tých, ktorým sa školiteľ odborne venuje aspoň raz týždenne, uviedli, že štúdium ich vedie k získaniu hlbokých vedomostí z odboru. Pri zriedkavom odbornom vedení je to výrazne menej – len necelá tretina (32 %).

Vnímanie vedeckého výskumu na pracovisku a zverejšovanie výsledkov

Necelá polovica účastníkov prieskumu (47 %) uviedla, že ich školiace pracovisko vykonáva intenzívny vedecký výskum. Približne štvrtina nevie posúdiť jeho intenzitu a zhruba každý šiesty respondent nepovažuje výskum na pracovisku za intenzívny. O tom, že by školiace pracovisko výskum nerobilo, sa zmienila menej než dvadsatina respondentov.

Vnímanie vedeckého výskumu ako intenzívneho bolo častejšie u respondentov dennej formy štúdia ako u externistov (52 % vs. 39 %). Ešte výraznejší pozitívny vzťah sa však ukázal pri charakteristikách pracovného prostredia. Napríklad spomedzi respondentov, ktorí na školiacom pracovisku jednoznačne zažívajú atmosféru dôvery medzi kolegami, až 63 %, uviedlo, že ich školiace pracovisko vykonáva intenzívny vedecký výskum. Tam, kde úplne absentuje atmosféra dôvery, je aj intenzívny vedecký výskum zriedkavosťou.

Prepojenie pracovnej atmosféry a výskumu sa opakuje aj v spontánných odpovediach respondentov, ktorí deklarovali, že ich pracovisko robí intenzívny vedecký výskum:

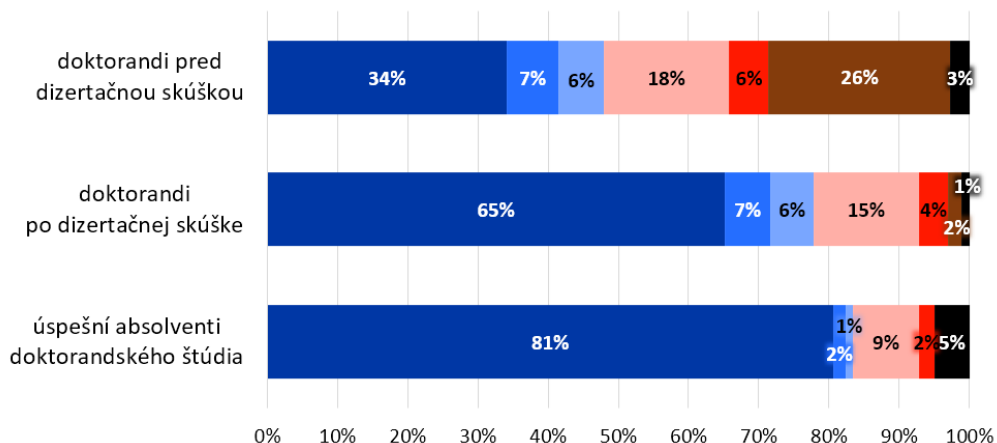
„Vysoká vedecká úroveň, živý a priateľský kolektív, vynikajúci a jedinečné inštitúcie.“
 „Výborný školiteľ, team, možnosť zahraničných mobilít a výskumov.“
 „Možnosť... byť súčasťou vedecko-výskumného projektu... publikácie v časopisoch, ktoré sú v databázach WOS a Scopus... akademická kultúra, konferencie...“
 „Som vďačný, že som súčasťou tímu, ktorý sa intenzívne venuje výskumu a publikovaniu v renomovaných časopisoch.“

Prezentovanie výsledkov sa najčastejšie realizuje na domácej konferencii. Uviedlo ju zhruba sedem z desiatich absolventov doktorandského štúdia (73 %), ako aj doktorandov po dizertačnej skúške (69 %).

Viac ako štyri pätiny absolventov doktorandského štúdia už publikovali výsledky svojej práce alebo majú aspoň jeden príspevok akceptovaný. Zároveň ďalšia desatina príspevok pripravuje alebo čaká na jeho recenziu.

Publikovanie výsledkov výskumnej práce v jednotlivých skupinách respondentov

- Áno, výsledky už boli publikované
- Nie, ale príspevok bol akceptovaný
- Nie, ale čaká sa na recenziu príspevku
- Nie, ale príspevok sa pripravuje
- Výsledky sú, ale príspevok sa nepripravuje
- Nie je čo publikovať
- Bez odpovede + netýka sa

Kontakt so zahraničím

Približne šesť z desiatich doktorandov po dizertačnej skúške (62 %) už prezentovalo výsledky svojej práce na zahraničnej konferencii. V rámci úspešných absolventov je to prakticky rovnaký podiel (61 %).

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí je skôr výnimkou ako pravidlom: takúto osobnú skúsenosť zažilo len 40 % respondentov – čerstvých absolventov. Súčasní doktorandi sa na zahraničné pracoviská dostali ešte zriedkavejšie. Spomínané výsledky však mohla ovplyvniť aj pandémia.

Takmer štyri pätiny respondentov uviedli, že ich pracovisko sa zapája do riešenia grantových, zväčša národných projektov. Určitý kontakt so zahraničím zároveň predstavujú medzinárodné výskumné projekty. Približne traja z desiatich respondentov (29 %) uviedli, že ich pracovisko na spomínaných projektoch participuje.

V spontánnych odpovediach respondenti relatívne často spomínajú zahraničnú stáž; niekedy ako benefit, inokedy ako aktivitu, ktorá im chýba.

„Úžasný prístup profesorov, profesionalita, možnosť absolvovať výskum v zahraničí ale aj na Slovensku.“

„Veľký podiel na pozitívnom hodnotení môjho doktorandského štúdia nesie... možnosť účasti na workshopoch a konferenciách... možnosť vycestovania na zahraničné stáže.“

„Fakulte veľmi málo záleží na informovanosti ohľadom zahraničných mobilit.“

„Nepodporovanie zahraničných mobilit zo strachu, že budem chcieť ostať v zahraničí.“

Vyučovanie študentov a vedenie bakalárskych prác

Väčšina respondentov (61 %) vyučuje, resp. vyučovala študentov nižších stupňov vysokoškolského štúdia. Spravidla dostávajú aspoň čiastočnú pomoc od kolegov pri príprave na konkrétne cvičenia, semináre či ateliéry.

Podstatne slabšie je zabezpečená pedagogická príprava, ktorá by doktorandom poskytla základy pre vyučovanie vysokoškolských študentov. Takéto kurzy alebo semináre takmer polovica (47 %) nedostáva vôbec. Preto neprekvapí, že doktorandom pri ich pedagogickej činnosti najčastejšie pomáha/pomáhajú:

- samoštúdium a vymieňanie si skúseností s inými doktorandmi,
- rady starších kolegov na tému „ako učiť“,
- učenie sa za pochodu, napríklad metódou pokus – omyl.

Pedagogická činnosť doktorandov sa odráža aj v dôvodoch celkovej spokojnosti či nespokojnosti s doktorandským štúdiom:

„Štúdium naplňa moje očakávania a baví ma. Najradšej mám prácu so študentmi.“

„Podmienky štúdia, výborný prístup vedúcej, pedagogická činnosť – skvelá skúsenosť.“

„Celkový systém štúdia je zameraný na všetko ostatné ako na samotný výskum: väčší dôraz sa kladie na výučbu študentov (cvičenia pre Bc. stupeň).“

„učíme oveľa viac hodín ako je v pravidlách doktorandského štúdia.“

„musíme povinne učiť a viesť celé predmety...“

V spontánných odpovediach sa opakovane vyskytuje vedenie záverečných prác (hlavne bakalárskych), čo pri ich väčšom počte môže predstavovať výraznú časovú záťaž pre doktoranda.

„Málo času na výskum pri množstve študentov, ktorých treba vyučovať, kontrolovať zadania, konzultovať záverečné práce.“

„Okrem toho, že treba učiť 2 cvičenia za týždeň, je potrebné mať 10 bakalárov na rok.“

Návrhy na zlepšenie

V rámci návrhov na zlepšenie sa najčastejšie objavovali:

- finančné zdroje na výskum,
- zaškolenie nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich čaká počas štúdia,
- organizácia doktorandského štúdia.

Denní doktorandi (a absolventi) citlivo vnímajú aj celkové sociálne zabezpečenie doktorandov. Netýka sa to len štipendií, ktoré väčšinou pokrývajú veľkú časť bežných nákladov. Výrazným problémom je chýbajúce sociálne poistenie pre doktorandov, ktorí nie sú zamestnancami. Týka sa to väčšiny respondentov na dennej forme štúdia. V spontánných odpovediach upozorňujú na dôsledky spomínaného stavu (napríklad nemajú nárok na nemocenské dávky či prípadnú podporu v nezamestnanosti po absolvovaní štúdia).

Externisti by prijali napríklad lepší prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam.

Spomínané zvýšenie finančných zdrojov na výskum by mohlo mať pozitívny vplyv na podmienky vedeckej práce. Tie zďaleka nie sú všade ideálne: napríklad tretina respondentov deklarovala, že im školiace pracovisko poskytuje iba čiastočný alebo dokonca žiadny prístup k odbornej literatúre, článkom, databázam. Ďalšími sledovanými oblasťami boli priestory, licencie (softvér), vybavenie (napr. prístroje) a spotrebné materiály. Iba 39 % respondentov uviedlo, že má umožnený dostatočný prístup vo všetkých sledovaných oblastiach alebo sa ich daná oblasť netýka (a preto prístup nepotrebujú).⁶ Ostatní sú limitovaní nedostatočným prístupom k infraštruktúre a zdrojom.

Atmosféra na pracovisku

„Mať okolo seba zaniietených výskumníkov, ktorí pracujú v atmosfére dôvery a rešpektu.“ Táto predstava nie je až taká vzdialená realite. Zhruba šesť z desiatich (62 %) respondentov priraduje k svojmu školiacemu pracovisku atmosféru dôvery medzi kolegami: odpovede „veľmi sa hodí“ (33 %) a „skôr sa hodí“ (29 %).

Ďalšie skúmané charakteristiky prostredia boli uvádzané častejšie a ich vnímanie prinášajú podrobné výsledky.

V pozitívnej pracovnej atmosfére sa celkovo lepšie darí nielen vedeckej práci, ale pracovisko prirodzene vytvára aj podporujúce prostredie pre doktorandov.

⁶ Kompletné znenie otázky a detailné analýzy sú v podkapitole 4.7. *Prístup k infraštruktúre a zdrojom.*

3. Main findings

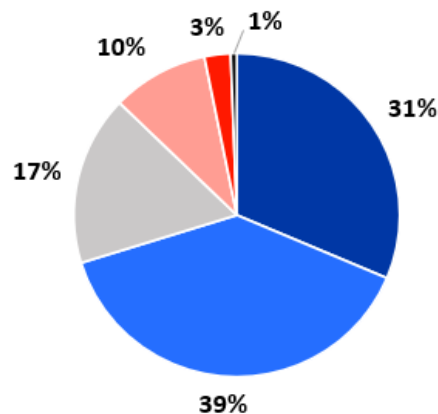
The aim of the survey was to map the views of third-level students on the quality and overall conditions of the provided education.

Satisfaction of PhD students and approach of supervisors

Overall satisfaction with the doctoral study significantly outweighs dissatisfaction: 70% of respondents are overall satisfied with their doctoral studies. 13% are dissatisfied and 17% have a neutral stance. Less than a hundredth of respondents used the option not to answer the question.

Overall satisfaction with doctoral studies

- Very satisfied
- Rather satisfied
- Neither satisfied nor dissatisfied
- Rather dissatisfied
- Not satisfied
- No answer

The results confirm the key role of supervisors in the professional growth of doctoral students. According to the spontaneous answers of respondents who are satisfied with their doctoral study, their supervisor is a true expert, knows how to guide the doctoral student and has a human approach⁷.

Spontaneous responses – examples of typical reasons for satisfaction with doctoral studies

“Professional guidance from the supervisor but also from other colleagues and a pleasant atmosphere they maintain at the faculty.”

“Supervisor ... is always available for discussion and sharing ideas for better research⁸.”

“I would like to highlight the contribution of my supervisor to my doctoral studies. Only thanks to her I have a strong motivation to finish my studies, and it gives me a lot...”

⁷ It is always meant in both genders: the supervisor is an expert who can advise the doctoral student, has a human approach and finds time for him/her.

⁸Original text: "Supervisor... is always available for discussion and sharing ideas for better research".

Evaluation of professional guidance by the supervisor

Almost four fifths of respondents (78%) perceive the professional guidance of their supervisor as clearly positive or rather positive. Approximately one of eight respondents adopted a neutral stance. Overall, negative evaluation of professional guidance is less than a tenth (9%) and they are mostly accompanied by less frequent professional guidance from the supervisor; one that takes place less than once a month. That is also why it made sense to focus in the survey on how often the supervisors professionally guide their doctoral students.

Approximately one of two respondents (48%) mentions professional guidance from a supervisor at least once a week and roughly one in three 1-2 times a month (31%). Less frequent guidance affects around one seventh (15%) of respondents. The rest (6%) used the option not to answer.

Second-level sorting revealed the relationship between the frequency of professional guidance from the supervisor and the evaluation of the professional guidance from the doctoral student's point of view. Almost four-fifths (79%) of PhD students who are guided by their supervisor at least once a week, evaluate the professional guidance as clearly positive. In the case of very rare professional guidance (less often than once a month), even its clearly favourable evaluation occurs rarely (6%). At the same time, more than 90% of respondents with the mentioned rare professional guidance would welcome it if the supervisor paid more attention to them professionally.

The frequency of professional guidance by the supervisor 1-2 times a month may be more suitable for external doctoral students, but it is not suitable for daily students.

Development of abilities, knowledge, skills

Roughly seven out of ten respondents said that doctoral studies lead them to:

- learn about current scientific knowledge and problems,
- learn procedures and methods of scientific research/artistic creation,
- a deeper understanding of the field knowledge,
- development in the field of scientific communication.

Bigger reserves are shown in the acquisition of a deep knowledge of the field, which was reported by approximately one of two respondents. Approximately four out of ten respondents declared that doctoral studies lead them to adhere to the values of academic ethics. An even smaller part of respondents – only three of ten – feel that they are developing in the field of management of research projects, experiments or artistic projects as part of their doctoral studies.

The significant influence of the supervisor on the success of the doctoral study is also evident from the answers to several questions related to the fulfilment of the conditions of the qualification framework for the 3rd level. For example, two thirds of those guided at least once a week said that studying leads them to acquire a deep knowledge of the field. With less frequent professional guidance, it is significantly less – just under a third (32%).

Perception of scientific research at the workplace and publication of results

Less than half of the survey participants (47%) stated that their training workplace conducts intensive scientific research. About a quarter cannot assess its intensity, and roughly one of six respondents does not consider a workplace research to be intensive. Less than a twentieth of respondents mentioned that the training workplace would not do research.

The perception of scientific research as intensive was more common among respondents of the full-time form of study than among external students (52% vs. 39%). However, even more positive relationship was shown in the characteristics of the work environment. For example, among respondents who clearly experience an atmosphere of trust among colleagues in the training workplace, 63% reported that their training workplace carries out intensive scientific research. Where the atmosphere of trust is completely absent, intensive scientific research is rare.

The link between the working atmosphere and research is also repeated in the spontaneous answers of respondents who declared that their workplace is doing intensive scientific research:

“High scientific level, lively and friendly team, excellent and unique institution.”

“Excellent supervisor, team, possibility of foreign mobility and research.”

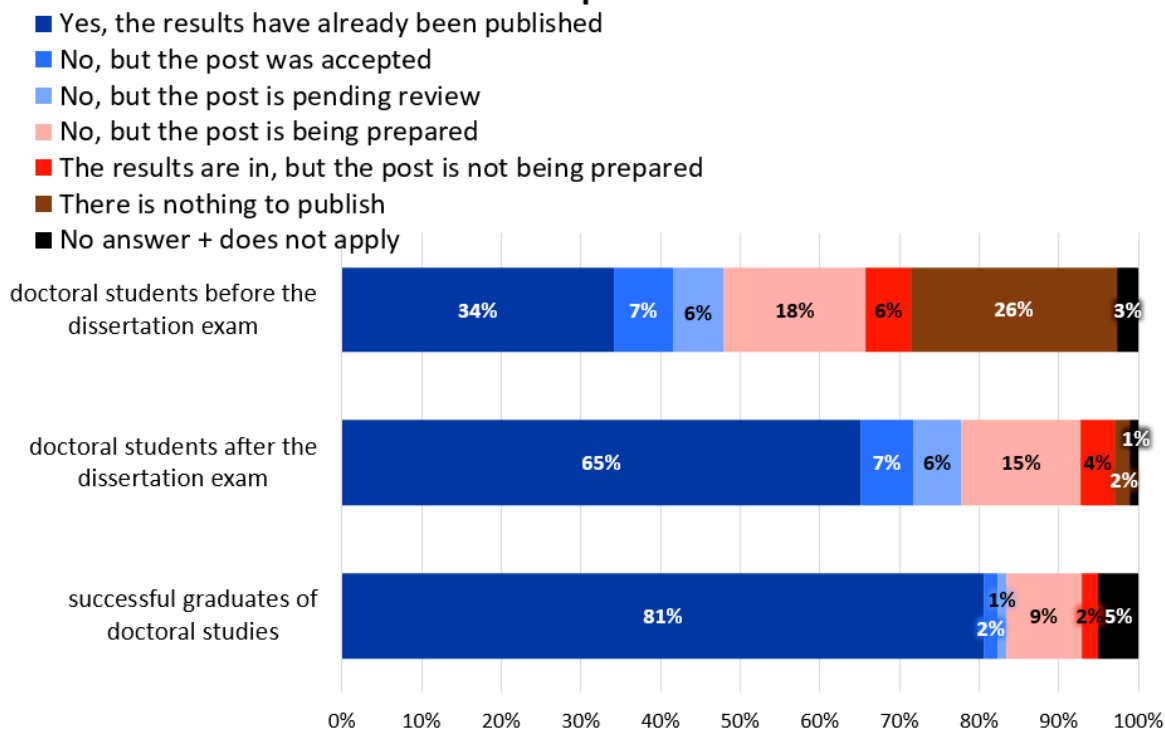
“The possibility... to be part of a scientific research project... publications in journals that are in the WOS and Scopus databases... academic culture, conferences...”

“I am grateful to be part of a team that is intensively researching and publishing in reputable journals.”

Presentation of the results is most often carried out at home conferences. It was mentioned by approximately seven out of ten PhD graduates (73%) as well as PhD students after the dissertation exam (69%).

More than four fifths of PhD graduates have already published the results of their work or have at least one contribution accepted. At the same time, another tenth is preparing a contribution or waiting for its review.

Publishing the results of research work in individual groups of respondents

Contact with foreign countries

Approximately six out of ten PhD students (62%) have already presented the results of their work at an international conference. Among successful graduates, this is practically the same proportion (61%).

Participation in a research stay abroad is the exception rather than the rule: only 40% of respondents - recent graduates - experienced such a personal experience. It is even rarer for current PhD students to get to foreign workplaces. However, the mentioned results could also be affected by the pandemic.

Almost four fifths of respondents stated that their workplace is involved in grant projects, mostly national ones. At the same time, international research projects represent a certain contact with foreign countries. Approximately three out of ten respondents (29%) stated that their workplace participates in the mentioned projects.

In spontaneous answers, respondents relatively often mention a foreign internship; sometimes as a benefit, other times as an activity they lack.

"Amazing attitude of professors, professionalism, the possibility to take part in research abroad as well as in Slovakia."

"A large part of the positive evaluation of my doctoral studies is due to... the possibility of participation in workshops and conferences... the possibility of travelling for internships abroad."

"The faculty cares very little about information on foreign mobility."

“Not supporting foreign mobility for fear that I will want to stay abroad.”

Teaching students and guiding bachelor's theses

The majority of respondents (61%) teach or have taught students of lower levels of university studies. As a rule, they receive at least partial assistance from colleagues in preparing for specific exercises, seminars or studios.

Substantially weaker is the provision of pedagogical training, which would provide doctoral students with the basics for teaching university students. Almost half (47%) do not receive such courses or seminars at all. Therefore, it is not surprising that PhD students are most often helped in their pedagogical activities by:

- self-study and exchange of experience with other PhD students;
- advice from senior colleagues on the topic of "how to teach";
- learning as you go, for example by the trial and error method.

The pedagogical activity of PhD students is also reflected in the reasons for overall satisfaction or dissatisfaction with the doctoral study:

“Studying meets my expectations, and I enjoy it. I like working with students the most.”

“Study conditions, excellent approach of the supervisor, pedagogical activity – a great experience.”

“The overall study system focuses on everything other than research itself: more emphasis is placed on teaching students (exercises for Bc. level).”

“We teach many more hours than are in the rules of doctoral studies.”

“We are obliged to teach and lead all subjects...”

In spontaneous responses, the guiding of final theses occurs repeatedly (mainly bachelor's), which with a larger number of them, can represent a significant time burden for the doctoral student.

“Not enough time for research with the number of students to teach, check assignments, consult theses.”

“In addition to having to teach 2 exercises a week, it is necessary to have 10 bachelor students a year.”

Suggestions for improvement

Among the suggestions for improvement, the following appeared most often:

- financial resources for research;
- training new PhD students and explaining what awaits them during their studies;
- organization of doctoral studies.

Full-time doctoral students (and graduates) are also sensitive to the overall social security of doctoral students. This is not only the case for scholarships, which usually cover a large part of current costs. A significant problem is the lack of social insurance for PhD students who are not employees. This applies to the majority of respondents in the full-time form of study. Spontaneous responses draw attention to the consequences of the above-mentioned

condition (for example, they are not entitled to sickness benefits or possible unemployment support after completing their studies).

External students would accept, for example, better access to foreign literature or databases.

The above-mentioned increase in financial resources for research could have a positive impact on the conditions of scientific work. However, they are far from ideal: for example, a third of the respondents declared that the training workplace gives them only partial or even no access to professional literature, articles, databases. Other monitored areas were premises, licenses (software), equipment (e.g. devices) and consumables. Only 39% of respondents said they have sufficient access in all monitored areas or that the given area does not concern them (and therefore they do not need access).⁹ Others are limited by insufficient access to infrastructure and resources.

Atmosphere at the workplace

“Having passionate researchers around, working in an atmosphere of trust and respect.” This idea is not so far from reality. About six out of ten (62%) respondents attribute an atmosphere of trust among colleagues to their training workplace: “Very suitable” (33%) and “Rather suitable” (29%) answers.

Other investigated characteristics of the environment were mentioned more frequently, and their perception brings detailed results.

In a positive working atmosphere, not only the scientific work is more prosperous, but the workplace also naturally creates a supportive environment for PhD students.

⁹The complete text of the question and detailed analyses are in subsection 4.7. *Access to infrastructure and resources*.

4. Podrobné výsledky

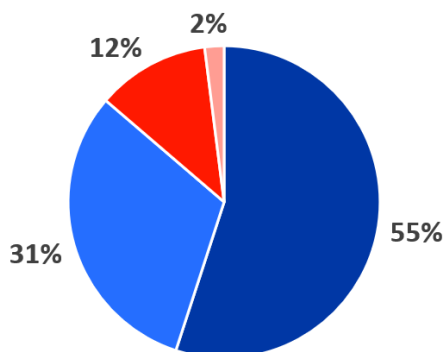
4.1. Profil respondentov

Cieľovou skupinou prieskumu boli súčasní doktorandi, ako aj čerství absolventi 3. stupňa vysokoškolského štúdia. Súčasní doktorandi tvorili viac ako štyri pätiny vzorky. Prevažujú tí, ktorých dizertačná skúška ešte len čaká.

V období terénneho zberu dát nezanedbateľná časť doktorandov už obhájila dizertačnú prácu a doktorandské štúdium úspešne absolvovala. Tvoria zhruba osminu vzorky. To zároveň umožnilo získať dostatočný počet respondentov – čerstvých absolventov – pre viaceré druhostupňové triedenia. Študenti, ktorí doktorandské štúdium prerušili alebo ukončili predčasne, predstavujú 2 % vzorky.¹⁰

Profil respondentov

- Študent/študentka doktorandského štúdia – pred dizertačnou skúškou
- Študent/študentka doktorandského štúdia – po dizertačnej skúške
- Doktorandské štúdium úspešne absolvoval/a
- Doktorandské štúdium prerušil/a alebo ukončil/a predčasne

Znenie otázky v dotazníku:

Ktorá z nasledujúcich možností najlepšie vystihuje vašu SÚČASNÚ situáciu?

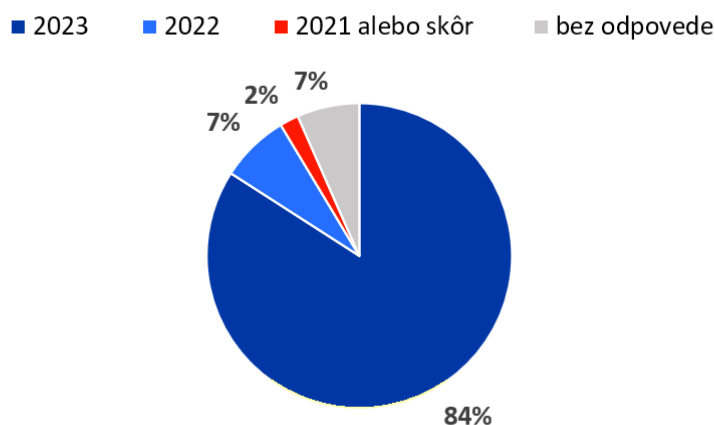
- som študentom/študentkou doktorandského štúdia – pred dizertačnou skúškou (minimovkou),
- som študentom/študentkou doktorandského štúdia – po dizertačnej skúške (minimovke),
- doktorandské štúdium som už úspešne absolvoval/a,
- doktorandské štúdium som prerušil/a alebo ukončil/a predčasne,
- iná možnosť, napíšte...,

Poznámka: Odpoveď „iná možnosť“ si zvolilo menej ako 0,5 % respondentov.

¹⁰ Poznámka: Prvá a základná databáza kontaktov bola z Centrálného registra študentov (CRŠ) získaná začiatkom júla, ďalšie v polovici októbra a začiatkom novembra 2023. Cieľom bolo, aby sa všetci súčasní doktorandi (s kontaktmi uvedenými v CRŠ) mohli zúčastniť na prieskume.

Nasledujúca otázka sa zobrazila len tým respondentom, ktorí doktorandské štúdium už ukončili. Viac ako štyri pätiny z nich ukončili, resp. prerušili štúdium v roku 2023¹¹.

Rok ukončenia alebo prerušenia doktorandského štúdia

Znenie otázky v dotazníku:

V ktorom roku ste ukončili vaše doktorandské štúdium?

- 2018
- 2019
- 2020
- 2021
- 2022
- 2023
- Iná odpoveď, napíšte...
- Nechcem odpovedať

Poznámka pre respondentov, ktorí UŽ ABSOLVOVALI alebo prerušili doktorandské štúdium: všetky otázky si vztiahnite NA OBDOBIE SVOJHO DOKTORANDSKÉHO ŠTÚDIA – tak ako si ho pamätáte.

Poznámka k podrobným výsledkom:

V ďalšom texte označenie „**respondenti**“ zastupuje

- prevažne súčasných študentov doktorandského štúdia (86 % vzorky),
- v menšej miere aj absolventov doktorandského štúdia (12 %),
- ako doplnok aj bývalých doktorandov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne (2 %).

Pri viacerých otázkach sú uvedené skupiny analyzované osobitne, hlavne súčasní doktorandi vs. absolventi. Pri súčasných študentoch je možné ísť ešte viac do detailov podľa absolvovania dizertačnej skúšky.

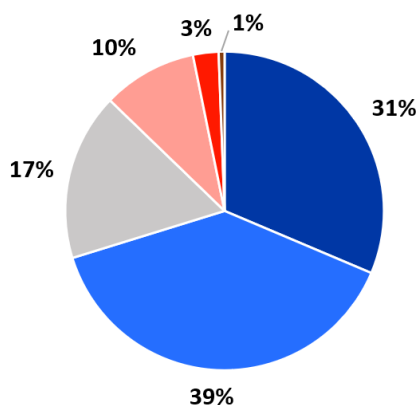
¹¹ Ukázalo sa, že získanie dostatočného počtu vyplnených dotazníkov od absolventov doktorandského štúdia z predchádzajúcich rokov (2022 alebo skôr) je ťažko realizovateľné na základe kontaktov z CRŠ.

4.2. Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

So svojím doktorandským štúdiom sú respondenti väčšinou spokojní: takmer tretina deklarovala, že je veľmi spokojná, skôr spokojných je zhruba 40 %. Traja z desiatich respondentov vyjadrili neutrálne postoj alebo nespokojnosť.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

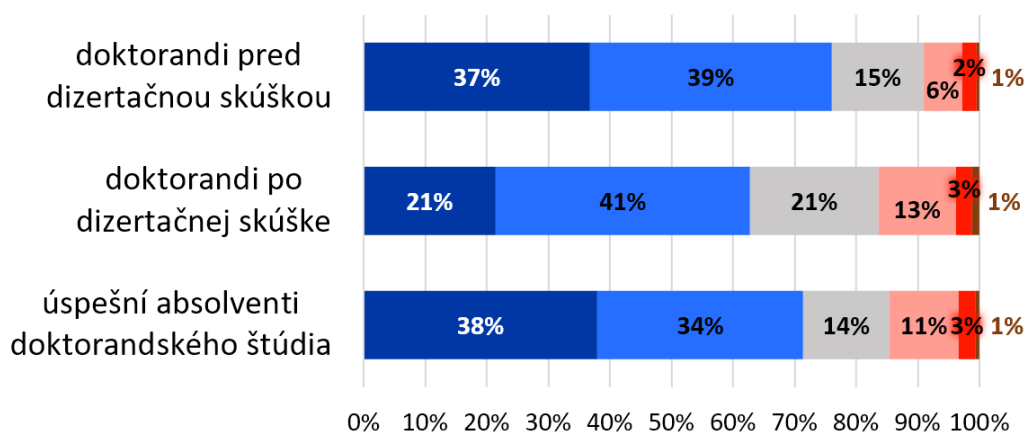
- veľmi spokojný/á
- skôr spokojný/á
- ani spokojný/á, ani nespokojný/á
- skôr nespokojný/á
- vôbec nie spokojný/á
- bez odpovede

Doktorandi pred dizertačnou skúškou najčastejšie deklarujú celkovú spokojnosť s doktorandským štúdiom a približne tri štvrtiny z nich sú veľmi alebo skôr spokojní. Podobný názor deklarovalo zhruba šesť z desiatich doktorandov po dizertačnej skúške a približne sedem z desiatich úspešných absolventov doktorandského štúdia.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom v jednotlivých skupinách

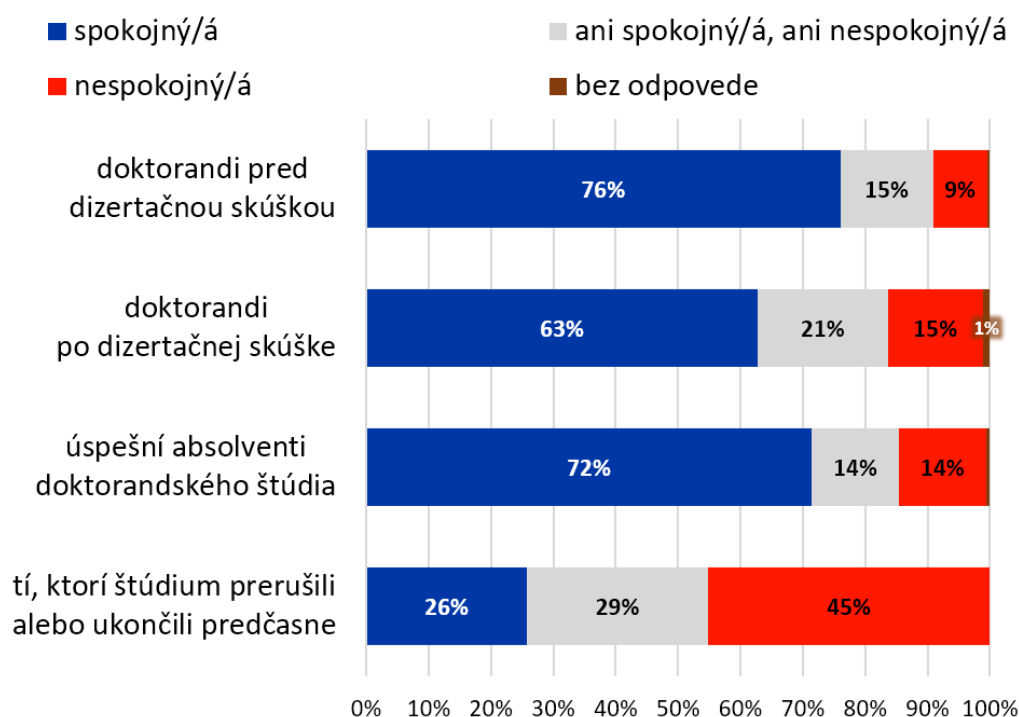
- veľmi spokojný/á
- skôr spokojný/á
- ani spokojný/á, ani nespokojný/á
- skôr nespokojný/á
- vôbec nie spokojný/á
- bez odpovede

Pri vyhodnocovaní prieskumov spokojnosti zákazníkov bývajú niekdajší klienti často tvrdými kritikmi. Preto neprekvapí, že spokojnosť bývalých doktorandov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne, je výrazne nižšia ako v ostatných skupinách. Na celkové výsledky majú prakticky mizivý vplyv (predstavujú 2 % vzorky), ale na zlepšovanie kvality vzdelávania je dobré poznať aj ich názory.

Nasledujúci graf zahŕňa preto aj respondentov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne. Obsahuje spojené kategórie odpovedí, hlavne z dôvodu nižšieho počtu respondentov v uvedenej skupine.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom v jednotlivých skupinách (spojené kategórie)

Poznámka: Nespokojnosť s doktorandským štúdiom predstavovala najčastejší postoj respondentov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne. Otázkou je, či práve negatívne skúsenosti „odídených doktorandov“ neprispeli k ich motivácii zúčastniť sa na prieskume a upozorniť na nedostatky, ktoré sami zažili. Spontánne vyjadrenia spomínaných respondentov – týkajúce sa ich dôvodov spokojnosti či nespokojnosti – sú zahrnuté v prílohe.

Znenie otázky v dotazníku:

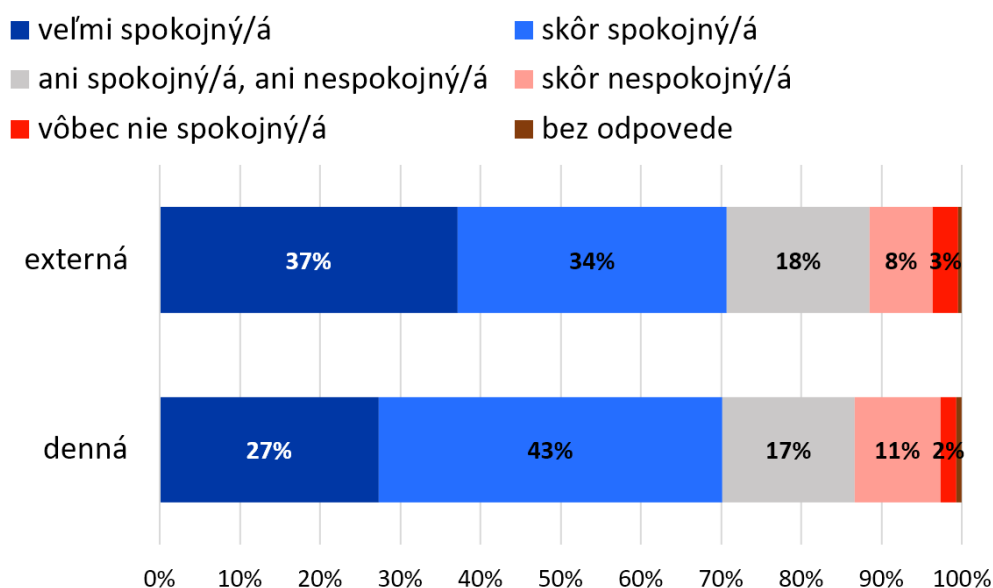
S vaším doktorandským štúdiom ste celkovo...

Vyberte jednu odpoveď.

- veľmi spokojný/á,
- skôr spokojný/á,
- ani spokojný/á, ani nespokojný/á (neutrálny postoj),
- skôr nespokojný/á,
- vôbec nie spokojný/á,
- neviem/nechcem odpovedať.

V externej forme štúdia je mierne vyššie zastúpenie respondentov, ktorí sú veľmi spokojní so svojim doktorandským štúdiom. Celkový podiel spokojných respondentov¹² je však približne rovnaký v oboch skupinách podľa formy štúdia.

**Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom
– podľa formy štúdia**

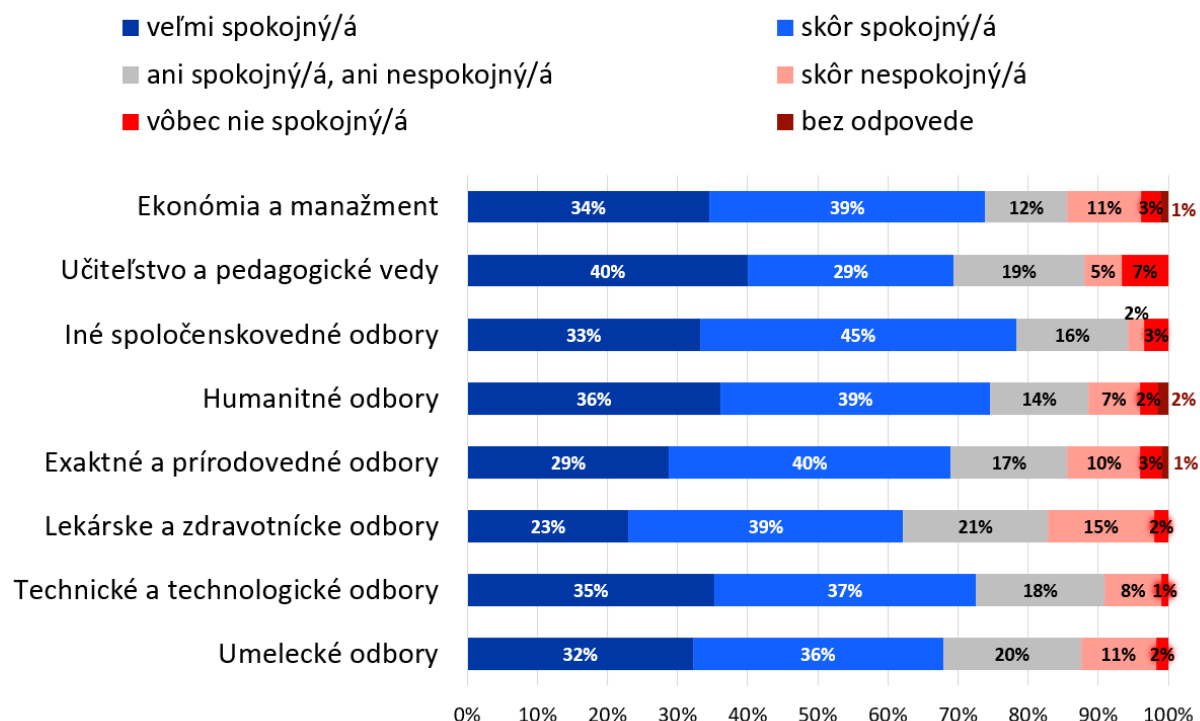
¹² Súčet percentuálnych zastúpení odpovedí „veľmi spokojný/á“ a „skôr spokojný/á“.

Vo všetkých skupinách študijných odborov jednoznačne prevažujú respondenti, ktorí sú spokojní s doktorandským štúdiom, nad nespokojnými.

Percentuálne zastúpenie veľmi spokojných doktorandov je mierne nižšie v rámci lekárskych a zdravotníckych študijných odborov. Ale aj v tejto skupine prevažujú celkovo spokojní nad nespokojnými.

Ostatné rozdiely medzi skupinami študijných odborov – týkajúce sa celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom – nie sú štatisticky významné.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom – podľa skupín študijných odborov

Dôvody celkovej spokojnosti alebo nespokojnosti s doktorandským štúdiom

Bezprostredne za otázkou, ktorá zisťovala celkovú spokojnosť s doktorandským štúdiom, nasledovala nepovinná otvorená otázka zameraná na dôvody konkrétneho vyjadrenia:

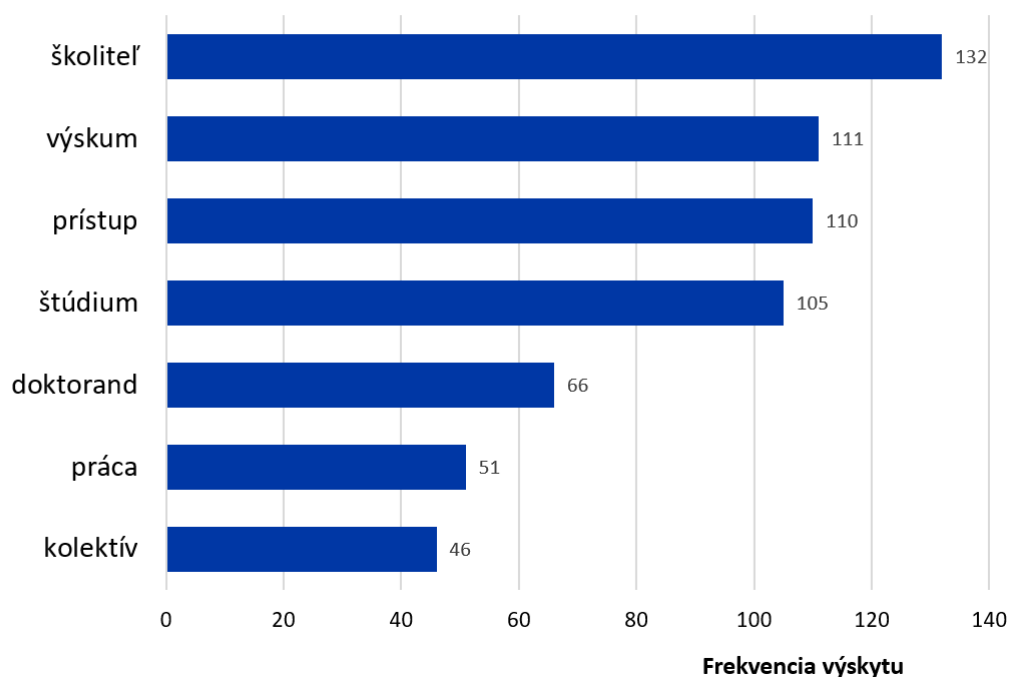
Čo najviac zavážilo pri vašej predchádzajúcej odpovedi?

1 525 respondentov odpovedalo na otázku o celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom. 824 z nich spontánne uviedlo aj hlavné dôvody ich hodnotenia.

Zo spontánnych odpovedí respondentov bolo vyextrahovaných 3 190 termínov¹³, z nich bolo 984 unikátnych. Najčastejšie sa vyskytovali nasledujúce: školiteľ/školiteľka, výskum, prístup, štúdium, doktorand, práca a kolektív. Ich kontext v reálnych odpovediach spokojných aj nespokojných respondentov prináša **podkapitola 8.1**.

Jednotlivé termíny netvoria „izolované ostrovy“. Naopak, v spontánnych odpovediach respondentov sa často vzájomne prekrývajú.

Dôvody celkovej spokojnosti alebo nespokojnosti so štúdiom: termíny, ktoré sa vyskytovali najčastejšie

¹³ Extrakcia termínov bola realizovaná použitím SPSS modulu ATA (Acrea Text Analytics), ktorý je primárne zameraný na analýzu slovenských a českých textov. Pred extrakciou boli všetky spontánne odpovede v iných jazykoch (anglickom, maďarskom, českom, poľskom, srbskom a nemeckom) preložené do slovenčiny.

Dôvody spokojnosti alebo nespokojnosti – zhrnutie

Spontánne odpovede spokojných respondentov naznačujú, že k **priaznivému hodnoteniu** doktorandského štúdia prispievajú hlavne:

- **Kvalitné odborné vedenie** zo strany školiteľa/školiteľky (vysoká odbornosť, ľudský a nápomocný prístup). Vzájomný rešpekt.
- **Vedecký výskum** na pracovisku podporený vysokou odbornou úrovňou, ako aj dostatočným vybavením z hľadiska prístrojov, spotrebného materiálu, prístupu k informáciám atď.
- **Začlenenie** doktoranda do vedeckovýskumnej činnosti, zapájanie do projektov. Dostatok priestoru a podpory pre vlastný doktorandský výskum.
- **Pozitívna** pracovná atmosféra na pracovisku, korektné vzťahy, jasné pravidlá, otvorenosť. Dodržiavanie etických princípov. Fungujúce procesy, žiaden chaos.
- **Kvalitné** vzdelávanie doktorandov: obohacujúce predmety a ďalšie formy vzdelávania (semináre, workshopy...).
- Kontakt so zahraničnými pracoviskami: stáže, **spolupráca**, vedecké podujatia.
- **Účasť** na konferenciách vrátane aktívnej účasti.
- Publikačná činnosť: **podpora** a **spätná väzba** na pripravované články.

S nepriaznivými hodnoteniami doktorandského štúdia (vyjadrenia „skôr nespokojný/á“ alebo „vôbec nie spokojný/á“) sa typicky spájali nasledujúce problémy:

- **Nezáujem** školiteľa/školiteľky o doktoranda.
- **Nedostatočná odbornosť** školiteľa/školiteľky v danej oblasti, neschopnosť nasmerovať doktoranda v jeho výskume či poradiť v prípade problémov.
- **Absencia predmetov** zaradených do doktorandského štúdia, ktoré by predstavovali **reálny prínos** pre prácu doktorandov.
- **Nízka** alebo žiadna **podpora** doktorandov pri ich **pedagogickej činnosti**.
- **Nedostatočné** základné vybavenie pre vedeckú/výskumnú prácu vrátane nedostatočného prístupu k odborným informáciám.
- **Nedostatok** času na vlastný výskum doktoranda a na písanie článkov či dizertačnej práce z dôvodu nadmerného zaťažovania inými povinnosťami. Obmedzovanie mobilit, napríklad len na prázdninové mesiace (z dôvodu pedagogických povinností).
- **Vynechávanie** doktorandov z vedeckovýskumných tímov alebo spoluautorstva (aj v prípade, že na téme spolupracovali).
- **Povýšenecký prístup** zo strany školiteľa alebo ostatných kolegov, zhadzovanie doktorandov, vytváranie rozdielov medzi doktorandmi z hľadiska podmienok.
- **Nedodržovanie termínov** zo strany školiteľov pri aktivitách, ktoré vyžadujú ich participáciu.
- **Zlá atmosféra** a toxické vzťahy na pracovisku, absencia spolupráce na pracovisku, roztrieštenosť síl, porušovanie etických princípov.

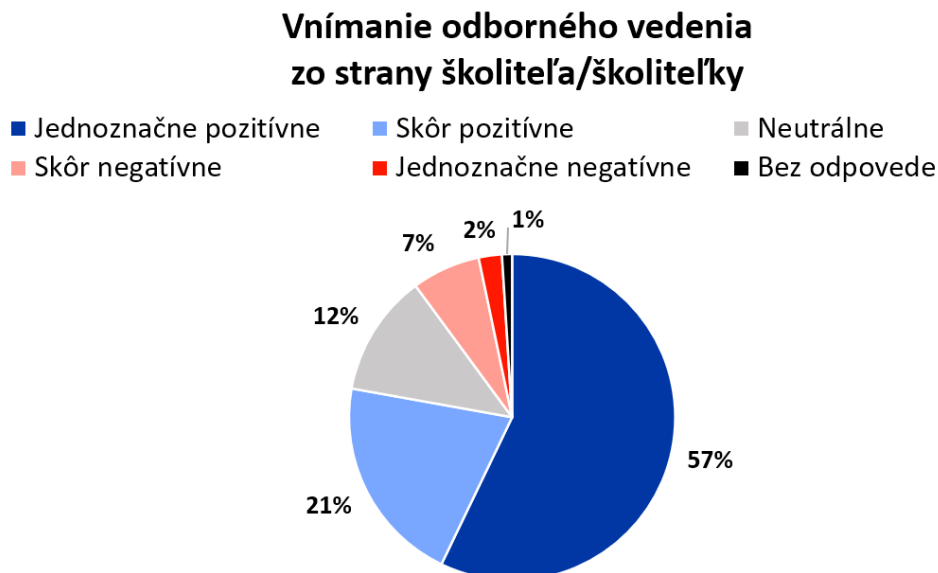
Uvedené negatíva sa vo väčšej miere objavujú aj v odpovediach respondentov, ktorí doktorandské štúdium hodnotili neutrálne (*ani spokojný/á ani nespokojný/á*). Tie často prinášajú kombináciu pozitívnych a negatívnych skúseností.

4.3. Odborné vedenie doktorandov

4.3.1. Celkové vnímanie odborného vedenia zo strany školiteľa alebo školiteľky

Prístup školiteľa/školiteľky vystupuje už v spontánnych odpovediach respondentov ako jeden z najdôležitejších faktorov, ktoré ovplyvňujú celkovú spokojnosť s doktorandským štúdiom. Odpovede na zatvorené otázky jeho významnú úlohu jednoznačne potvrdili.

Viac ako tri štvrtiny respondentov vnímajú odborné vedenie školiteľa pozitívne (jednoznačne alebo skôr pozitívne). Každý ôsmy respondent zaujal neutrálny postoj a takmer desatina je viac kritická: odborné vedenie zo strany školiteľa vníma negatívne (jednoznačne negatívne alebo skôr negatívne).

Znenie otázky v dotazníku:

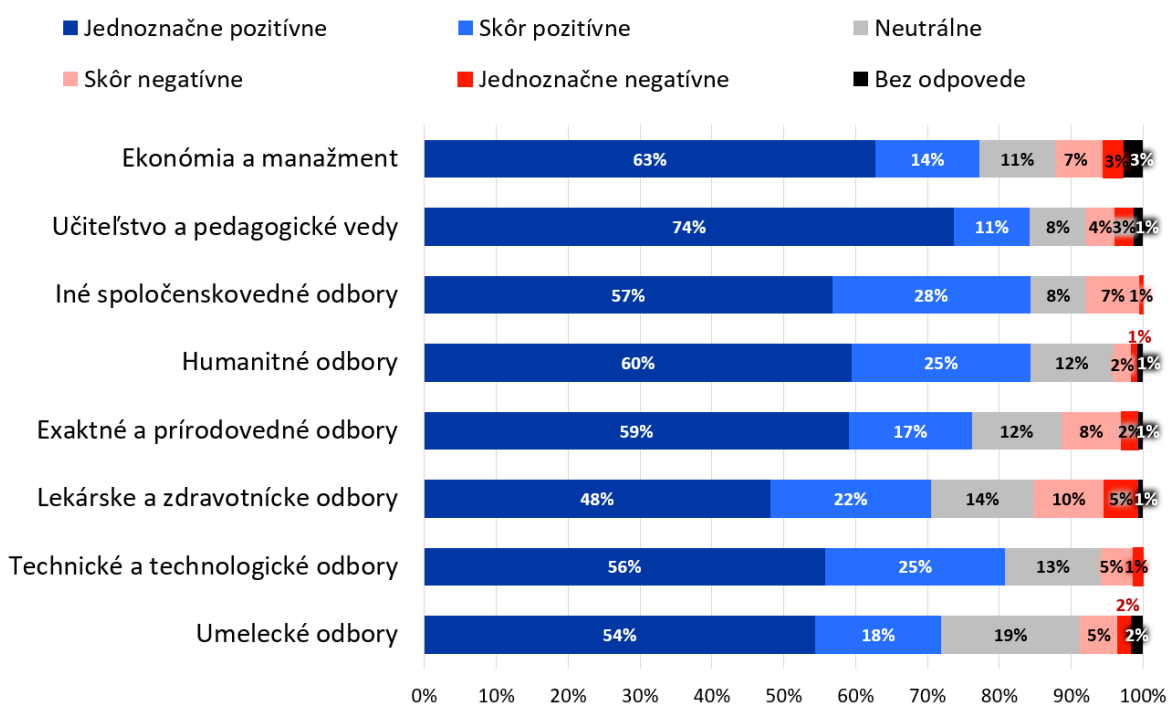
Ako vnímate odborné vedenie vášho doktorandského štúdia zo strany školiteľa/školiteľky? Vyberte jednu odpoveď.

- jednoznačne pozitívne,
- skôr pozitívne,
- neutrálne,
- skôr negatívne,
- jednoznačne negatívne,
- neviem alebo nechcem odpovedať.

Vo všetkých skupinách študijných odborov výrazne prevažuje priaznivé hodnotenie odborného vedenia školiteľa/školiteľky: minimálne sedem z desiatich respondentov vníma odborné vedenie jednoznačne pozitívne alebo skôr pozitívne.

Platí to aj v skupine lekárskeho a zdravotníckeho odborov, kde je mierne nižší podiel jednoznačne pozitívnych odpovedí. Ostatné rozdiely medzi skupinami študijných odborov nie sú štatisticky významné.

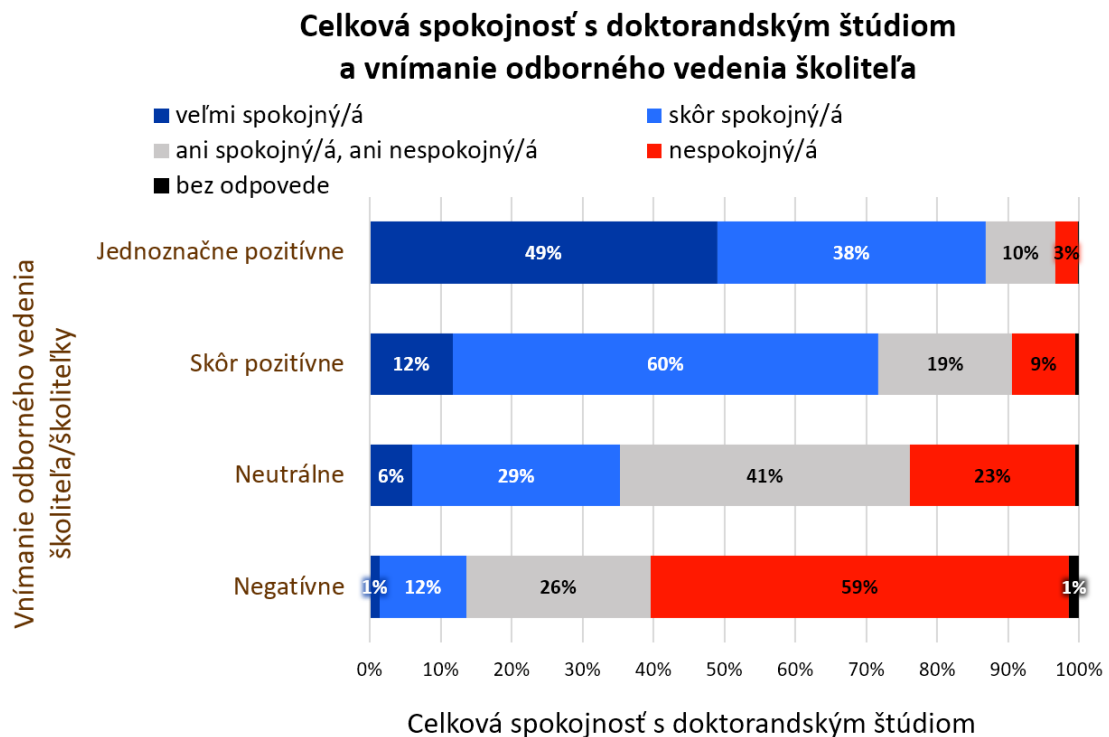
Hodnotenie odborného vedenia zo strany školiteľa/školiteľky – podľa skupín študijných odborov

Odborné vedenie a spokojnosť

Odborné vedenie školiteľa či školiteľky je výrazne prepojené s celkovým hodnotením doktorandského štúdia:

- Pri výrazne kladnom hodnotení odborného vedenia školiteľa je spokojnosť s doktorandským štúdiom takmer pravidlom: viac ako štyri pätiny respondentov, ktorí odborné vedenie školiteľa vnímajú jednoznačne pozitívne, sú veľmi alebo skôr spokojné s doktorandským štúdiom.
- S poklesom odborného vedenia klesá aj spokojnosť: napríklad neutrálne vnímanie odborného vedenia sa spája s výrazným prírastkom celkovej nespokojnosti s doktorandským štúdiom (23 %).
- Pri negatívnom hodnotení odborného vedenia školiteľa/školiteľky už nespokojnosť s doktorandským štúdiom výrazne prevažuje nad ostatnými odpoveďami.

Poznámka: V predchádzajúcom grafe sú sčítané podiely negatívnych odpovedí na lepšiu prehľadnosť a počet respondentov v danom triedení.

Negatívne vyjadrenia zahŕňajú odpovede „skôr negatívne“ a „jednoznačne negatívne“ pri hodnotení odborného vedenia školiteľa/školiteľky. Pri hodnotení celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom sú to vyjadrenia „skôr nespokojný/á“ a „vôbec nie spokojný/á“.

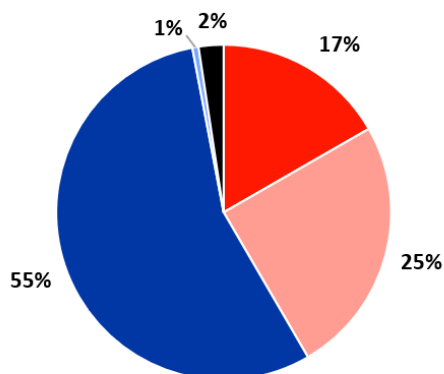
4.3.2. Víťané zmeny v odbornom vedení zo strany školiteľa

„Aby sa mi venoval/a menej ako doteraz?“ Takúto možnosť – vo vzťahu k odbornému vedeniu školiteľa – si ne zvolil takmer nikto. Možnosti „výrazne menej ako doteraz“ a „trochu menej ako doteraz“ spolu predstavujú len 1 % odpovedí.

Na druhej strane zhruba štyria z desiatich by privítali, keby sa im školiteľ venoval viac (17 % podstatne viac a 25 % o trochu viac). Vyše polovici pravdepodobne vyhovuje súčasný stav, čo sa týka odborného vedenia zo strany školiteľa. Vystihuje to ich odpoveď „tak ako doteraz“.

Privítal/a by, keby sa školiteľ/ka odborne venoval/a...

■ podstatne viac ■ o trochu viac ■ tak ako doteraz
■ menej ako doteraz ■ bez odpovede

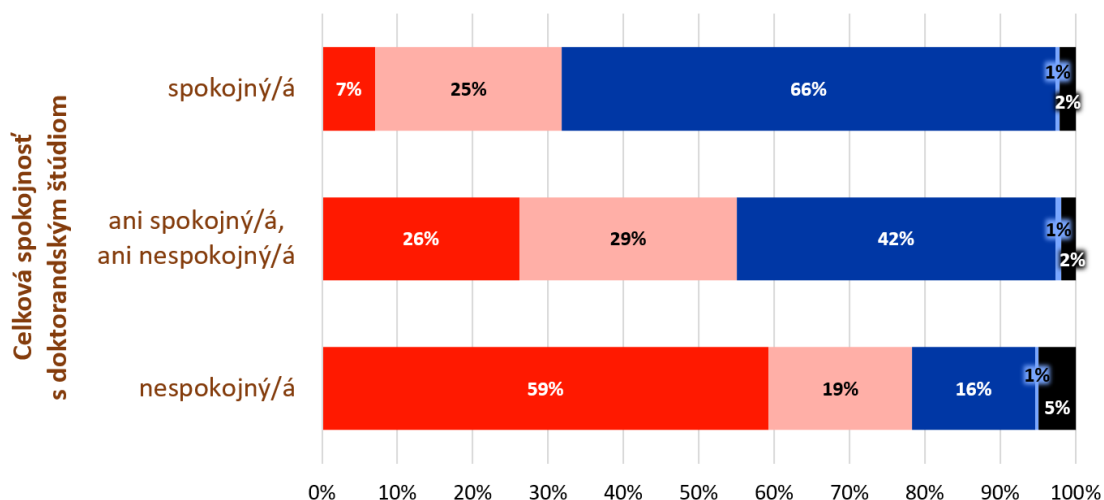

Iný pohľad sa naskytne pri triedení podľa celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom: viac ako polovica (59 %) nespokojných respondentov by uvítala výrazne častejšie odborné vedenie. Spomedzi spokojných si rovnakú odpoveď zvolilo len 7 %.

Privítal/a by, keby sa školiteľ/ka odborne venoval/a...

– podľa celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom

■ podstatne viac ■ o trochu viac ■ tak ako doteraz
■ menej ako doteraz ■ bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

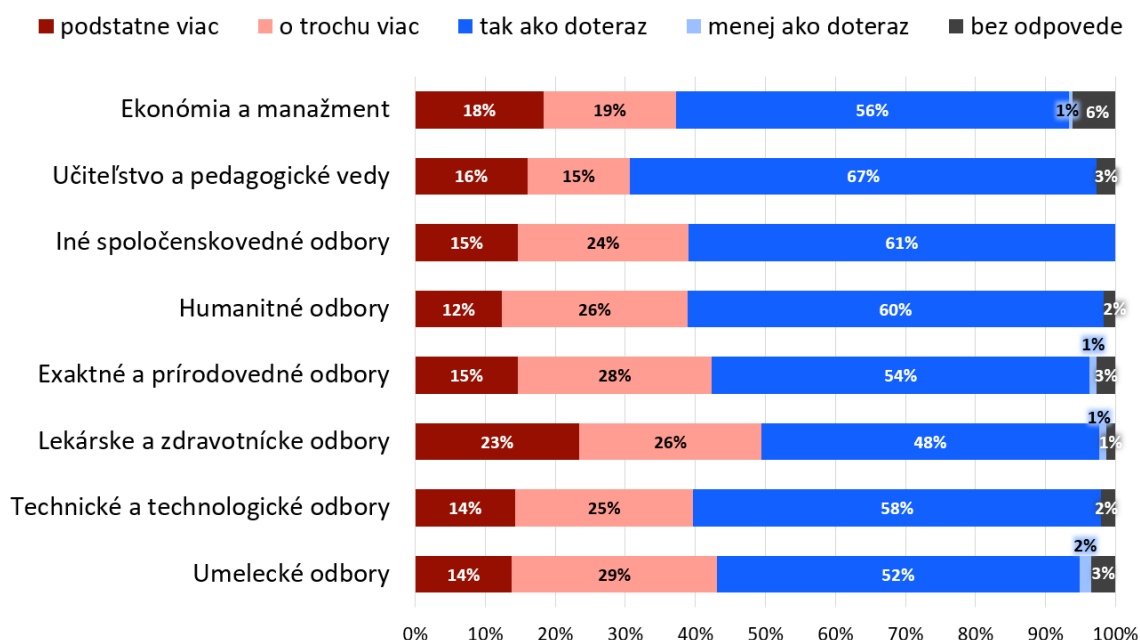
Privítali by ste, aby sa vám školiteľ/ka odborne venoval/a...

Vyberte jednu odpoveď.

- podstatne viac,
- o trochu viac,
- tak ako doteraz,
- trochu menej ako doteraz,
- výrazne menej,
- neviem alebo sa nechcem vyjadriť.

Vo všetkých skupinách študijných odborov bola najčastejšia odpoveď „tak ako doteraz“. Zároveň v lekárskejších a zdravotníckych odboroch je mierne vyšší podiel respondentov, ktorí by jednoznačne privítali viac odborného vedenia zo strany školiteľa/školiteľky: odpoveď „podstatne viac ako doteraz“ si zvolila viac ako pätina respondentov (23 %) z lekárskejších a zdravotníckych študijných odborov (pozri graf nižšie). Ale platí to len pre externú formu štúdia. Pri analýzach zameraných výlučne na doktorandov dennej formy štúdia sa významnosť rozdielu stráca: celkové odpovede respondentov z lekárskejších a zdravotníckych odborov sa v danej otázke štatisticky významne nelíšia od odpovedí ostatných doktorandov dennej formy štúdia.

Privítal/a by, keby sa školiteľ/ka odborne venoval/a...
– podľa skupín študijných odborov

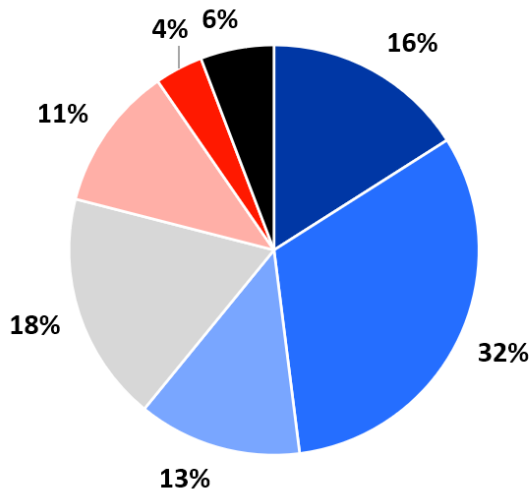
4.3.3. Ako často sa školiteľ odborne venuje doktorandovi

Takmer polovica respondentov dostáva odborné vedenie od školiteľa na dennej alebo týždennej báze. Zhruba každý tretí respondent uviedol, že sa mu školiteľ odborne venuje 1- až 2-krát do mesiaca.

S ešte zriedkavejším odborným vedením sa stretáva približne každý siedmy respondent (11 % + 4 %). Práve v skupine „takmer bez odborného vedenia“ (frekvencia menej často ako raz mesačne) je školiteľova absencia výrazne pociťovaná a väčšina by prijala podstatne viac odborného záujmu zo strany školiteľa (pozri graf na nasledujúcej strane).

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje

- (Takmer) denne
- Na týždennej báze
- Raz za dva týždne
- Na mesačnej báze
- Menej často
- Vôbec sa nevenuje
- Bez odpovede

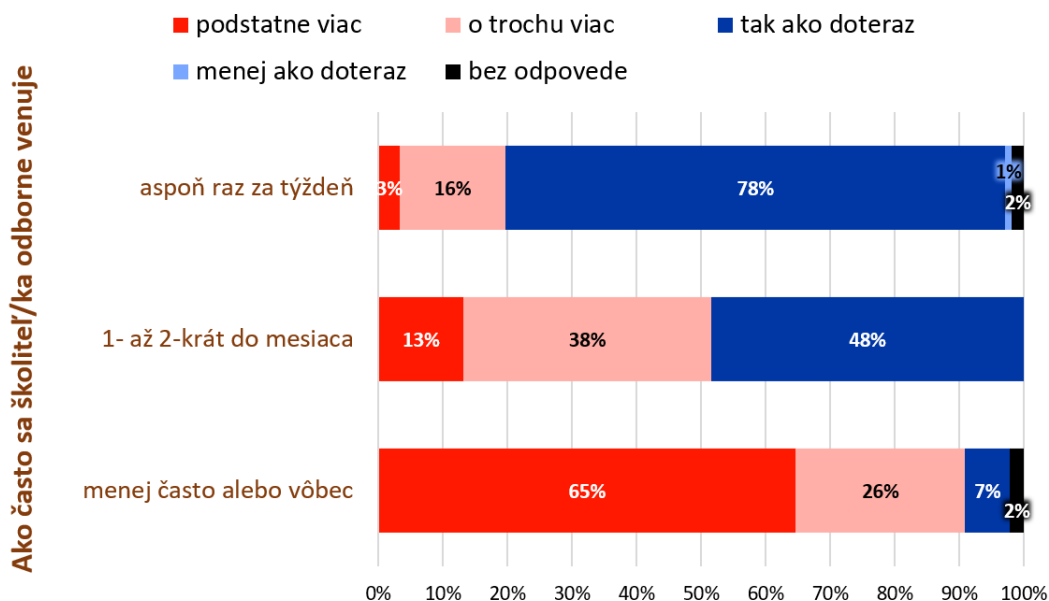

Znenie otázky v dotazníku:

Zhruba ako často sa vám školiteľ odborne venuje? Vyberte odpoveď, ktorá je najbližšie k vašej situácii.

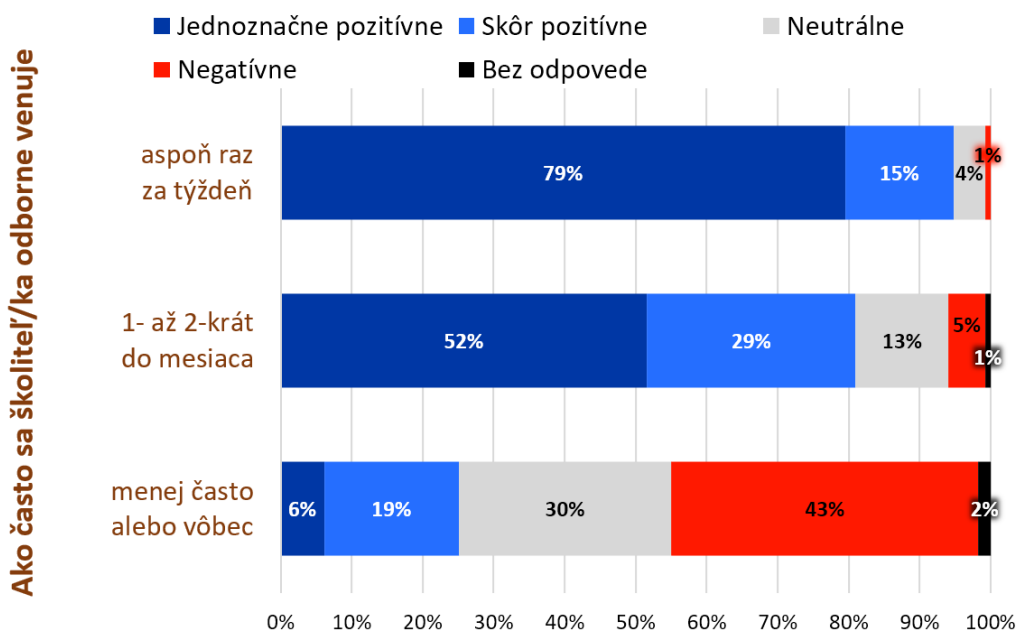
- (takmer) denne,
- na týždennej báze (asi raz do týždňa),
- raz za dva týždne,
- na mesačnej báze,
- menej často,
- vôbec sa mi nevenuje,
- neviem posúdiť alebo nechcem odpovedať.

Privítal/a by, keby sa školiteľ/ka odborne venoval/a... – podľa toho, koľko sa reálne venuje

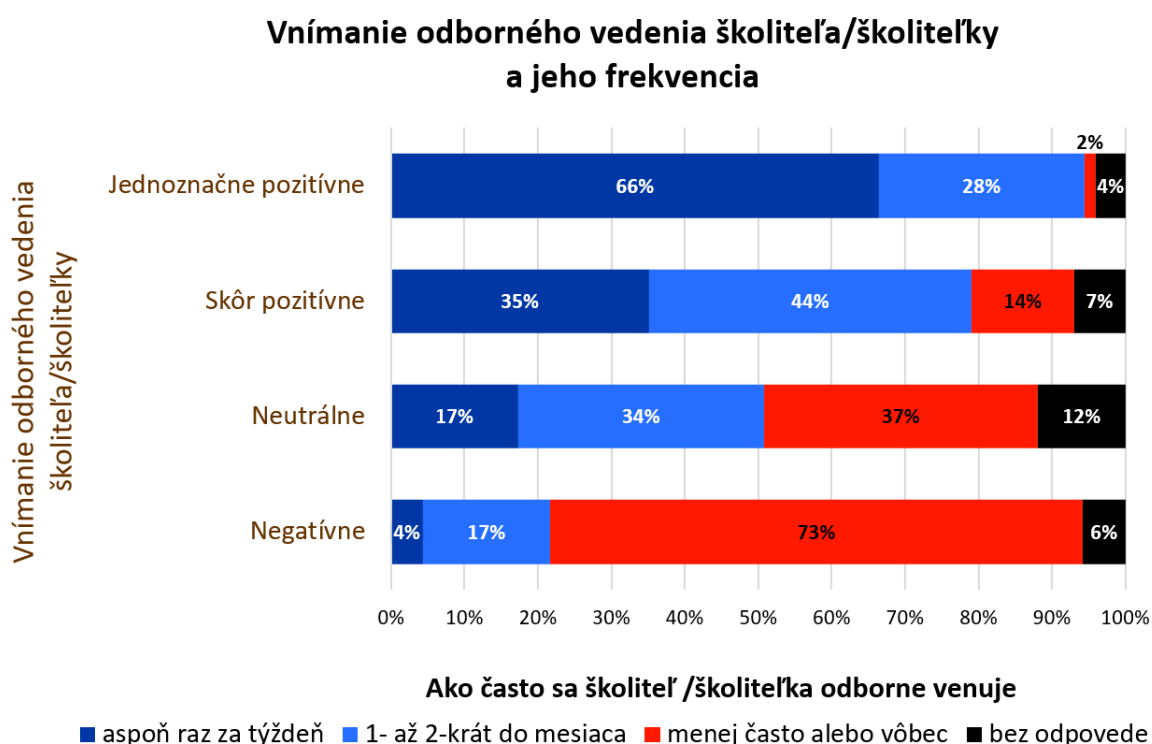
Zriedkavá odborná pozornosť zo strany školiteľa sa spája s ďalšími negatívnymi výsledkami. Napríklad v skupine doktorandov „takmer bez odborného vedenia“ výrazne prevažuje negatívne vnímanie odborného vedenia (43 %) nad pozitívnym (6 % + 19 %).

Vnímanie odborného vedenia – podľa toho, ako často sa školiteľ/ka venuje

Spomínaná spojitosť ešte výraznejšie vynikne pri „obrátanom“ triedení: takmer tri štvrtiny tých, ktorí negatívne hodnotia odborné vedenie svojho školiteľa/školiteľky, uvádzajú, že školiteľ/školiteľka sa im odborne venuje menej často ako raz za mesiac. Dobrou správou je, že negatívnych hodnotení odborného vedenia školiteľa/školiteľky je menej ako 10 %.

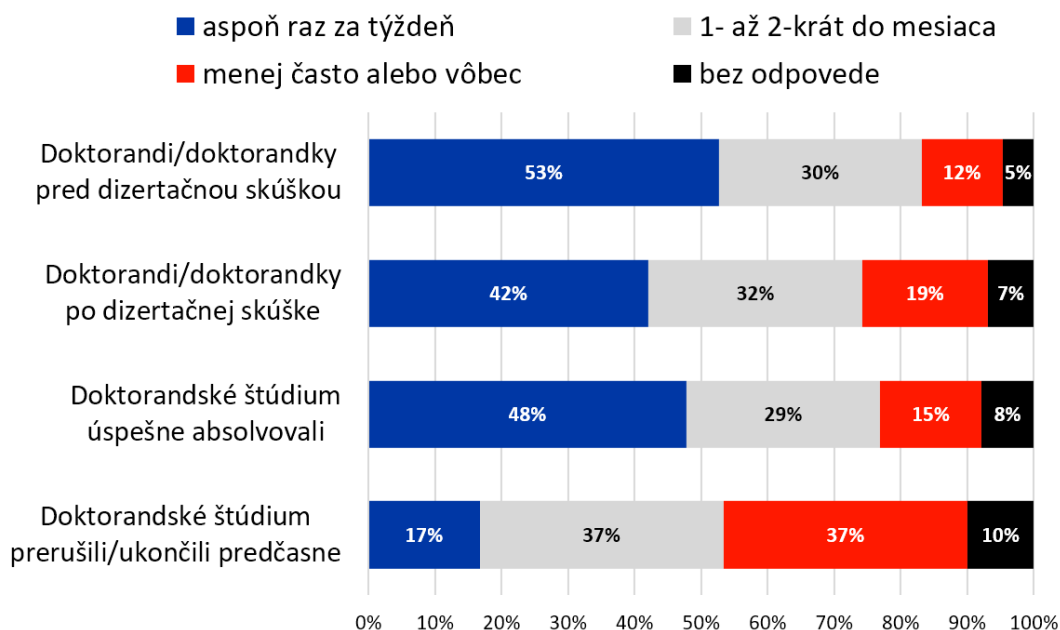
Výnimočne sa môže stať, že zriedkavé odborné vedenie sa predsa len spája s pozitívnym hodnotením. V rámci skupiny respondentov, ktorí jednoznačne pozitívne hodnotia svojho školiteľa/školiteľku, sú to však len 2 % (pozri nasledujúci graf).

V spontánných odpovediach respondenti často uvádzali aj pozitívne príklady. Nasledujúca ukážka sa týka informovanosti a monitorovania výkonov doktorandov.

„... Od môjho nástupu na PhD. doktorandi napríklad dostávajú školenia zamerané na možnosti štúdia a ich povinnosti. Fakulta má tiež jasne stanované prerekvizity na dokončenie štúdia, ktoré sú priamo spojené s kariérnym rastom mladých vedeckých pracovníkov. Povinný výstup v indexovanom časopise, zahraničná publikácia, výstupy na konferenciách a mobilita sú všetko súčasťou týchto prerekvizít a študenti sú o nich jasne a pravidelne informovaní. Taktiež sú každoročne informovaní o tom, koľko z nich už spĺňajú a kde zaostávajú, plus dostávajú výzvy, kde si chýbajúce body môžu naplniť...“

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje v jednotlivých skupinách respondentov

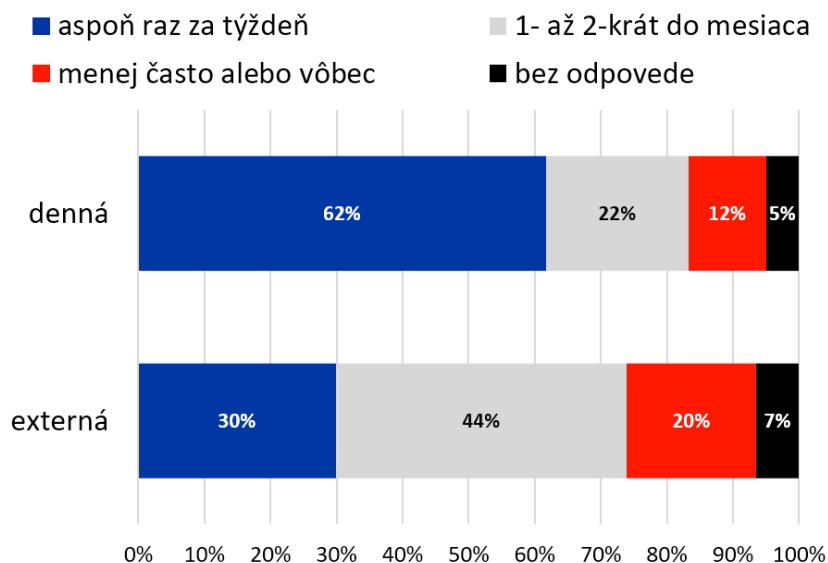

Poznámky:

1. U bývalých doktorandov sa odpovede vzťahujú na minulosť.
2. Tí, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne (31 respondentov), nezriedka deklarovali, že sa im školiteľ/ka venoval/a „menej často alebo vôbec“ (37 %).

Frekvencia odborného vedenia aspoň raz za týždeň je typická pre odpovede doktorandov dennej formy štúdia. V rámci externej formy štúdia je to 1- až 2 krát do mesiaca. Nemusí však predstavovať problém, ako ukážu nasledujúce analýzy.

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje – podľa formy štúdia

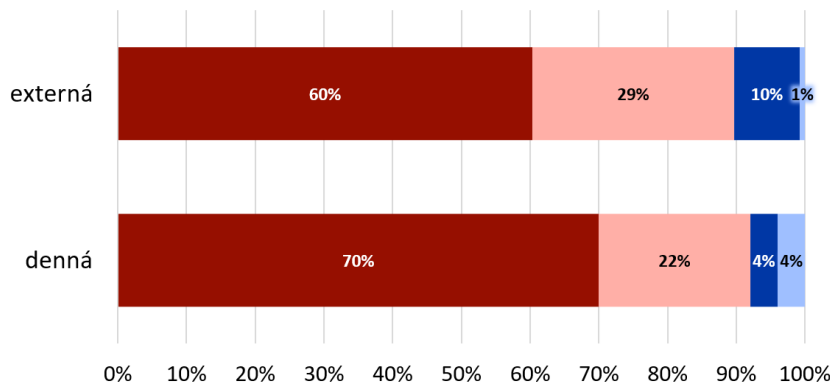

Realita a preferovaný stav

Doktorandi na dennom a externom štúdiu majú vo všeobecnosti rozdielne potreby, pokiaľ ide o frekvenciu odborného vedenia zo strany školiteľa. Avšak naozaj zriedkavé odborné vedenie (menej často než raz za mesiac) nezvykne vyhovovať ani jednej skupine: v takom prípade by denní aj externí doktorandi spravidla prijali výrazné zvýšenie frekvencie odborného vedenia zo strany školiteľa/školiteľky (60 %, resp. 70 %).

Preferencie podľa formy štúdia – ak sa školiteľ **odborne venuje menej často ako raz za mesiac**

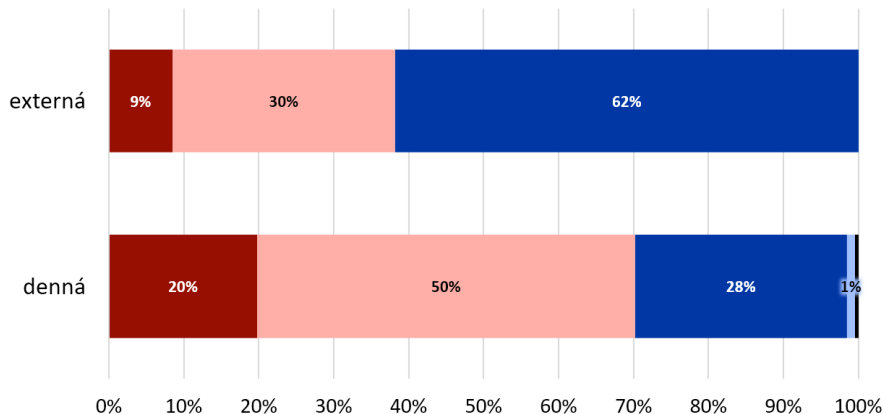
■ uvítal/a by, keby sa školiteľ venoval... podstatne viac ■ o trochu viac ■ tak ako doteraz ■ bez odpovede

Pri frekvencii **1- až 2-krát mesačne** je už situácia odlišná, hlavne z pohľadu **externých** doktorandov: práve im sa školitelia venujú prevažne 1-2-krát za mesiac a väčšine z uvedenej skupiny to vyhovuje: uvítali by, keby sa im školiteľ venoval „**tak ako doteraz**“ (62 %). U **denných** doktorandov je to inak: viac ako dve tretiny z tých, ktorým sa školiteľ odborne venuje **1-2-krát do mesiaca**, by privítali **viac odborného vedenia** (20 % + 50 %).

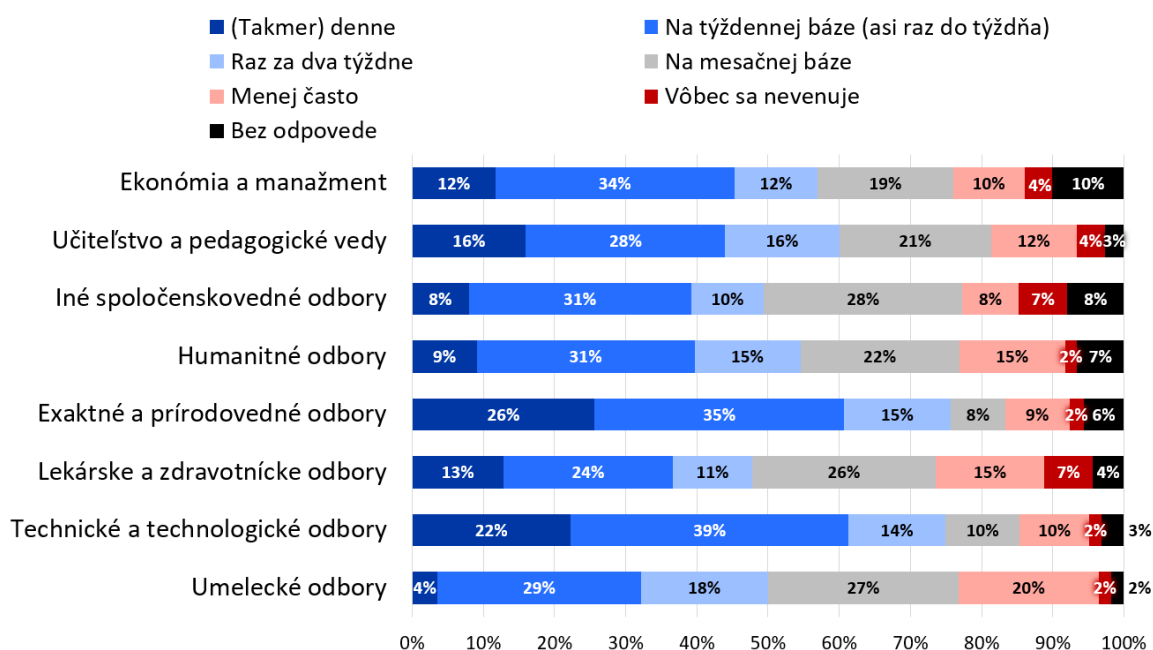
Preferencie podľa formy štúdia – ak sa školiteľ **odborne venuje 1- až 2-krát do mesiaca**

■ uvítal/a by, keby sa školiteľ venoval... podstatne viac ■ o trochu viac ■ tak ako doteraz ■ menej ako doteraz ■ bez odpovede

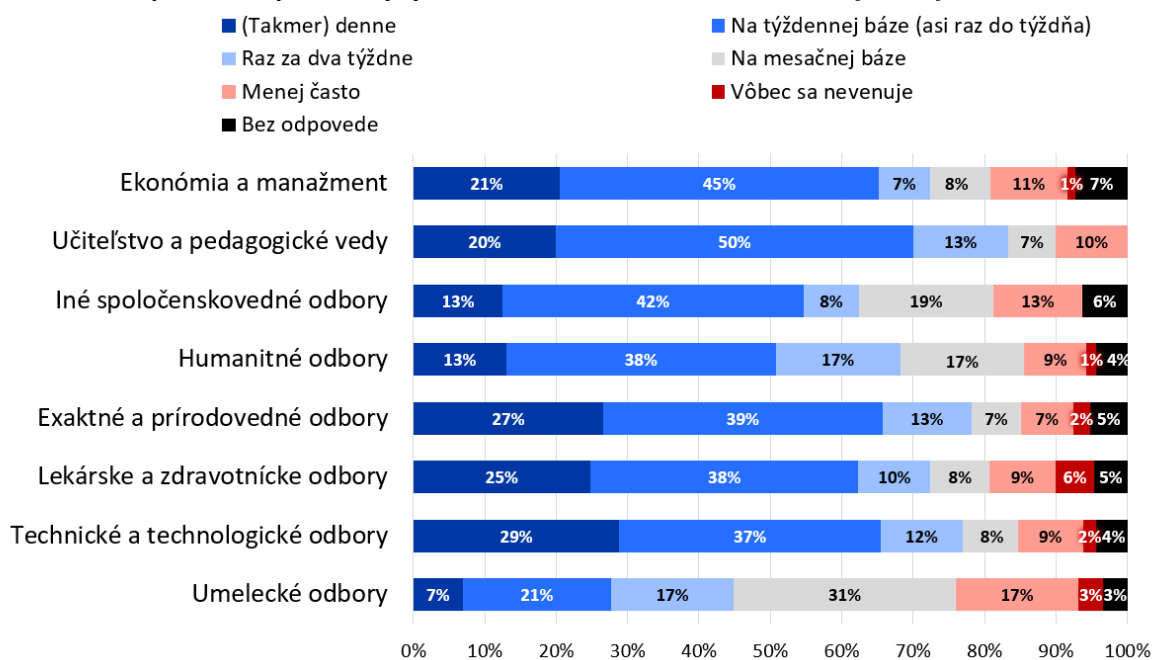

Takmer denný odborný kontakt s doktorandom je častejší v skupine exaktných a prírodovedných študijných odborov. Ale tento výsledok je ovplyvnený výraznou prevahou doktorandov dennej formy štúdia v rámci uvedenej skupiny. Pri zameraní sa výlučne na denných doktorandov sa spomínaný rozdiel vyrovnáva a prestáva byť štatisticky významný.

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje
– podľa skupín študijných odborov

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje
– podľa skupín študijných odborov, iba doktorandi dennej formy štúdia

4.4. Flexibilita štúdia

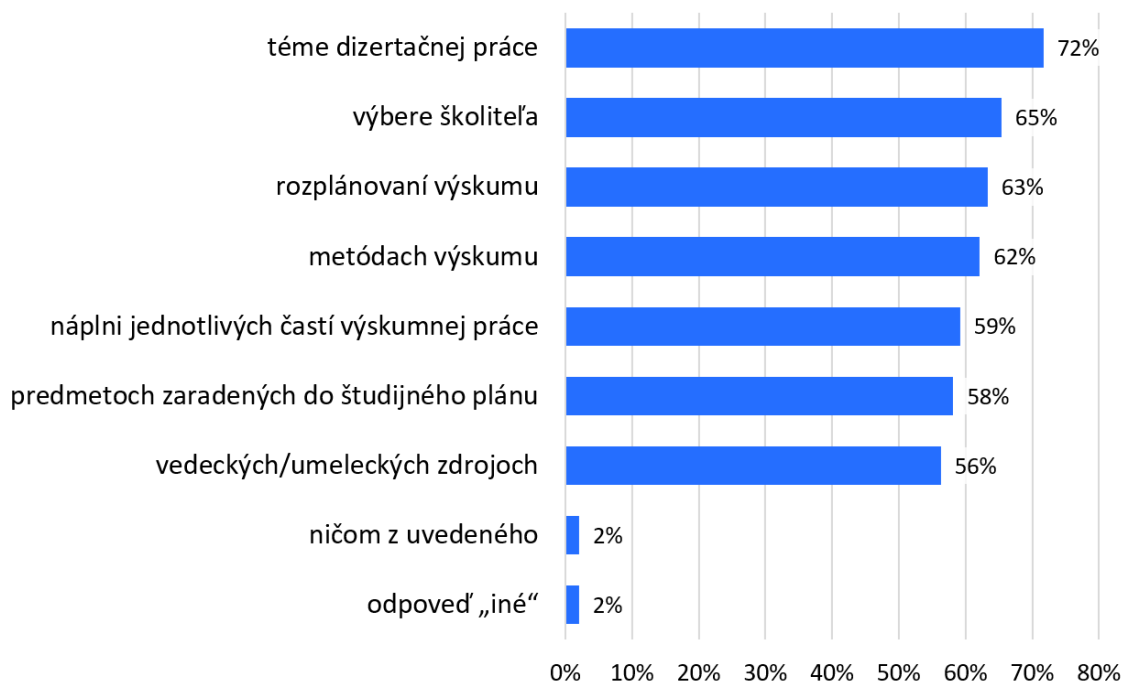
Pri zabezpečení kvality vzdelávania sa vyhodnocuje aj miera flexibility štúdia. Preto v ďalšej otázke mohli respondenti vyznačiť všetky zásadné položky, o ktorých mali možnosť rozhodovať alebo spolurozhodovať.

Prakticky zanedbateľná časť respondentov (2 %) mala pocit, že nerozhodovala ani o jednom z uvedených okruhov. U ostatných bolo vnímanie vlastného vplyvu podstatne výraznejšie.

Väčšina prejavila svoj názor pri výbere témy dizertačnej práce, výbere školiteľa či rozplánovaní výskumu – určení časovej následnosti jednotlivých etáp. Nasledujú metódy výskumu a náplň jednotlivých častí výskumnej práce.

Viac ako polovica respondentov rozhodovala alebo spolurozhodovala o predmetoch zaradených do študijných plánov či vedeckých a umeleckých zdrojoch, o ktoré sa práca opiera.

Doktorandi rozhodovali alebo spolurozhodovali o...

Znenie otázky v dotazníku:

O ktorých z nasledujúcich položiek ste vy osobne mali možnosť rozhodovať alebo spolurozhodovať? Vyberte všetky položky, pre ktoré to platí.

- výber témy dizertačnej práce,
- výber školiteľa,
- výber predmetov do vášho študijného plánu,
- určenie, o ktoré vedecké alebo umelecké zdroje sa bude práca opierať,
- metódy výskumu,
- rozplánovanie výskumu – časová následnosť jednotlivých etáp,
- náplň jednotlivých častí výskumnej práce,
- nič z uvedeného,
- iné, napíšte (stačí pár slov).

Spontánne odpovede – možnosť „iné“.

Spontánnu odpoveď k otázke pripojili približne 2 % respondentov. Ich vyjadrenia najčastejšie patrili do dvoch skupín:

- prvá reflektovala spoluprácu so školiteľom pri určovaní všetkých parametrov štúdia,
- druhú skupinu charakterizovalo nezávislé rozhodovanie doktoranda prakticky vo všetkých zásadných otázkach týkajúcich sa výskumu a štúdia.

Okrem uvedených vyjadrení viacerí respondenti spontánne uviedli, že (po dohode so školiteľom) si mohli vybrať predmety, ktoré budú vyučovať, prípadne, že sa budú podieľať na vytváraní tém pre záverečné práce študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia¹⁴.

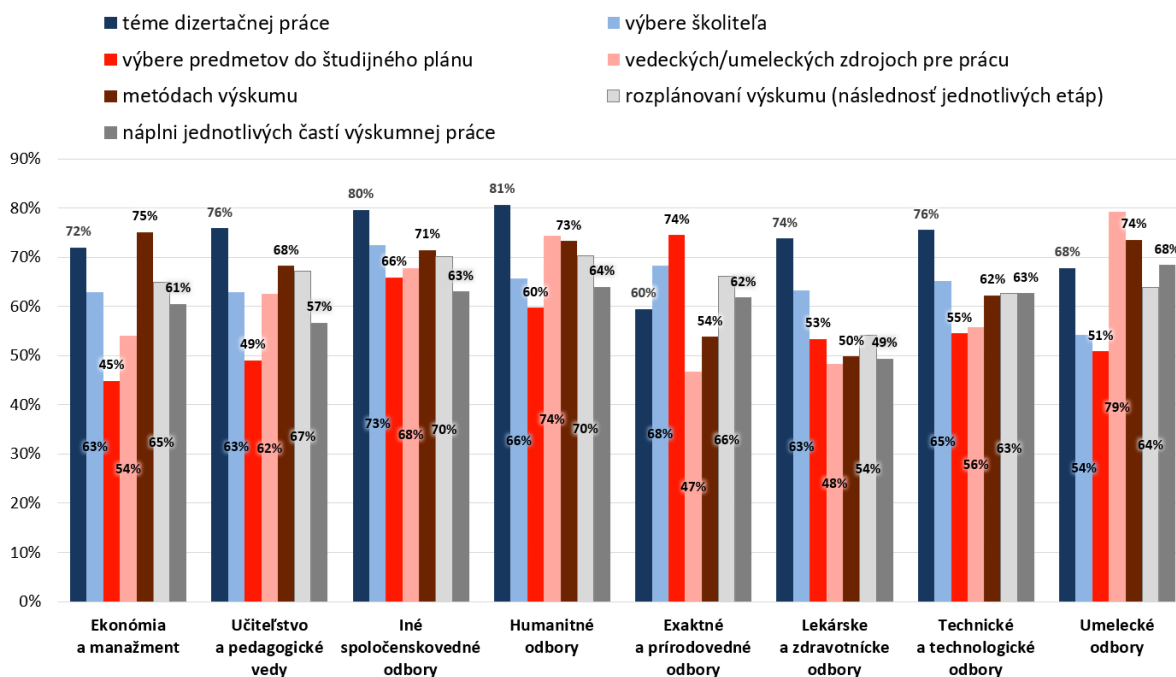
Flexibilita a skupiny študijných odborov

Vo všetkých skupinách študijných odborov viac ako polovica respondentov deklarovala, že mohla rozhodovať alebo spolurozhodovať o nasledujúcich parametroch štúdia:

- téme dizertačnej práce,
- rozplánovaní výskumu (časovej následnosti jednotlivých etáp),
- výbere školiteľa.

¹⁴ Možnosť výberu predmetov – pri ktorých bude doktorand pomáhať alebo samostatne pôsobiť ako pedagóg – nebola zaradená do ponúknutých možností v rámci otázky.

Doktorandi rozhodovali alebo spolurozhodovali o...
(podľa skupín študijných odborov)

O **výbere predmetov do študijného plánu** rozhodovali alebo spolurozhodovali takmer tri štvrtiny doktorandov z exaktných a prírodovedných odborov. Iná situácia bola v skupine študijných predmetov *ekonómia a manažment*, kde sa rozhodovanie o študijných predmetoch väčšinou dialo mimo samotných doktorandov.

Na druhej strane práve v skupine študijných odborov *ekonómia a manažment* bol **výber metód výskumu** väčšinou v rukách doktorandov (75 %). V rámci exaktných a prírodovedných či lekárskych a zdravotníckych odborov to bolo podstatne menej: o metódach výskumu rozhodoval (alebo spolurozhodoval) približne každý druhý doktorand.

Relatívne veľké rozdiely boli zaznamenané aj vo vzťahu k **vedeckým/umeleckým zdrojom pre prácu**. V humanitných a umeleckých študijných odboroch sa rozhodovanie o spomínaných zdrojoch týkalo zhruba troch štvrtín až štyroch pätín doktorandov. Na druhej strane v rámci lekárskych a zdravotníckych či exaktných a prírodovedných odborov bola nastavenie štúdia viac fixné: o vedeckých zdrojoch pre prácu rozhodoval približne každý druhý respondent.

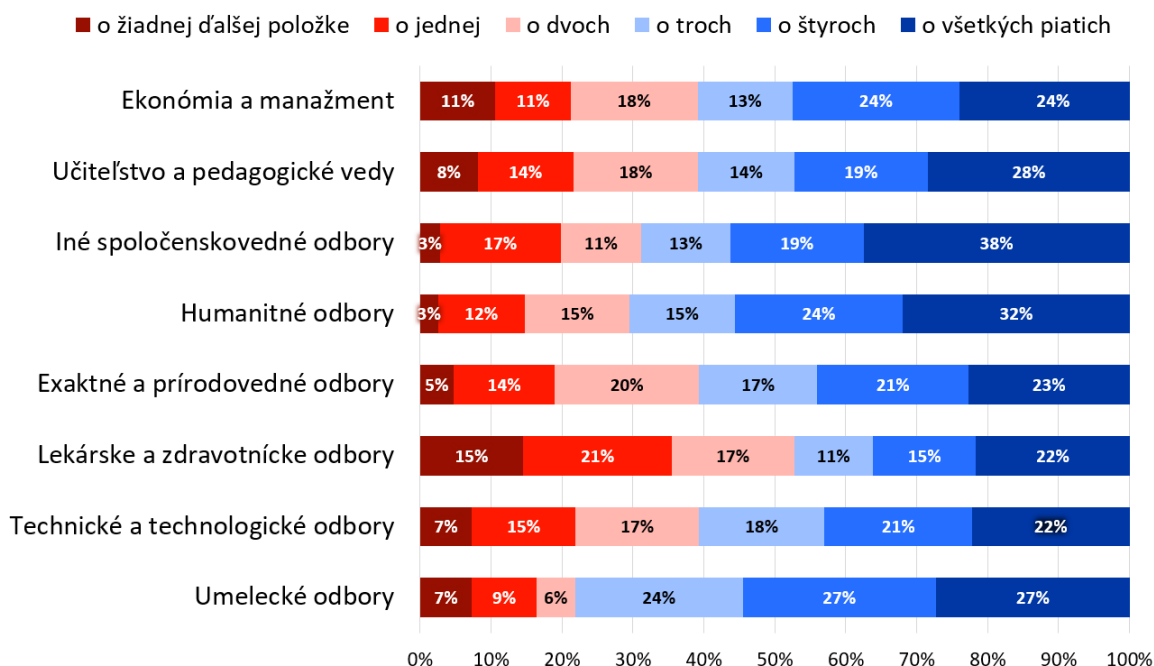
Vo **všetkých skupinách študijných odborov** takmer všetci respondenti (vyše 97 %) uviedli, že rozhodovali alebo spolurozhodovali **aspoň o jednej z ponúknutých položiek**: výber témy dizertačnej práce, výber školiteľa, výber predmetov do študijného plánu, určenie, o ktoré vedecké alebo umelecké zdroje sa bude práca opierať, metódy výskumu, rozplánovanie výskumu, náplň jednotlivých častí výskumnej práce.

Ak výber témy a výber školiteľa odčleníme do „predprípravnej fázy“, môžeme sa zamerať na ostatných päť ponúkaných parametrov. Téma doktorandskej práce sa zároveň vyskytovala aj v ďalšej otázke (pozri nasledujúcu podkapitolu).

Vo všetkých skupinách študijných odborov viac ako štyri pätiny respondentov (85 %) rozhodovali alebo spolurozhodovali minimálne o jednej zo zvyšných piatich položiek: výber predmetov do študijného plánu, určenie, o ktoré vedecké alebo umelecké zdroje sa bude práca opierať, metódy výskumu, rozplánovanie výskumu, náplň jednotlivých častí výskumnej práce.

V skupine iných spoločenskovedných študijných odborov takmer štyria z desiatich respondentov (38 %) rozhodovali alebo spolurozhodovali o všetkých zo spomínaných piatich parametrov týkajúcich sa ich štúdia. Pri porovnaní s ostatnými skupinami študijných odborov je to nadpriemerný výsledok, ku ktorému sa približujú humanitné študijné odbory.

O koľkých ďalších položkách mohli doktorandi (spolu)rozhodovať – podľa skupín študijných odborov

Poznámka ku grafu: medzi „ďalšie položky“ patria: výber predmetov do študijného plánu; určenie, o ktoré vedecké alebo umelecké zdroje sa bude práca opierať; metódy výskumu; rozplánovanie výskumu; náplň jednotlivých častí výskumnej práce.

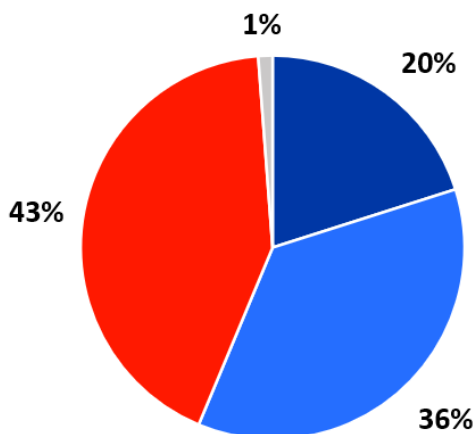
Téma doktorandskej práce a participácia doktorandov pri jej návrhu

Pätina respondentov uviedla, že si úplne sama navrhla tému svojej dizertačnej práce. Za svoj čiastočný návrh ju považovala ďalšia vyše tretina respondentov.

Zhruba štyria z desiatich respondentov (43 %) sa na návrhu témy dizertačnej práce nezúčastňovali.

Téma práce bola navrhnutá doktorandom/doktorandkou

■ Áno, úplne ■ Áno, čiastočne ■ Nie ■ Bez odpovede

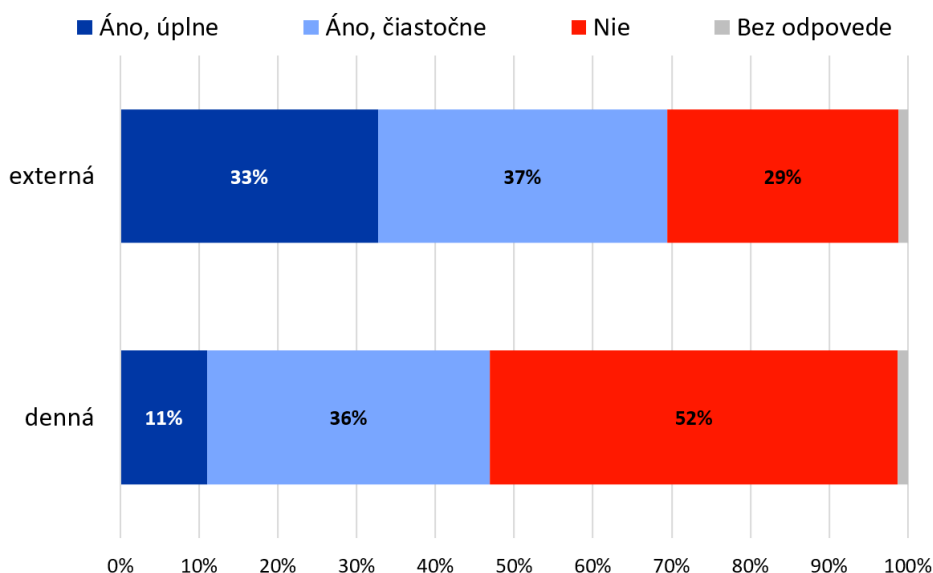
Znenie otázky v dotazníku:

Niektorí doktorandi si sami navrhli tému svojej doktorandskej práce. Bol to aj váš prípad? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, úplne,
- áno, čiastočne,
- nie,
- neviem posúdiť alebo nechcem odpovedať.

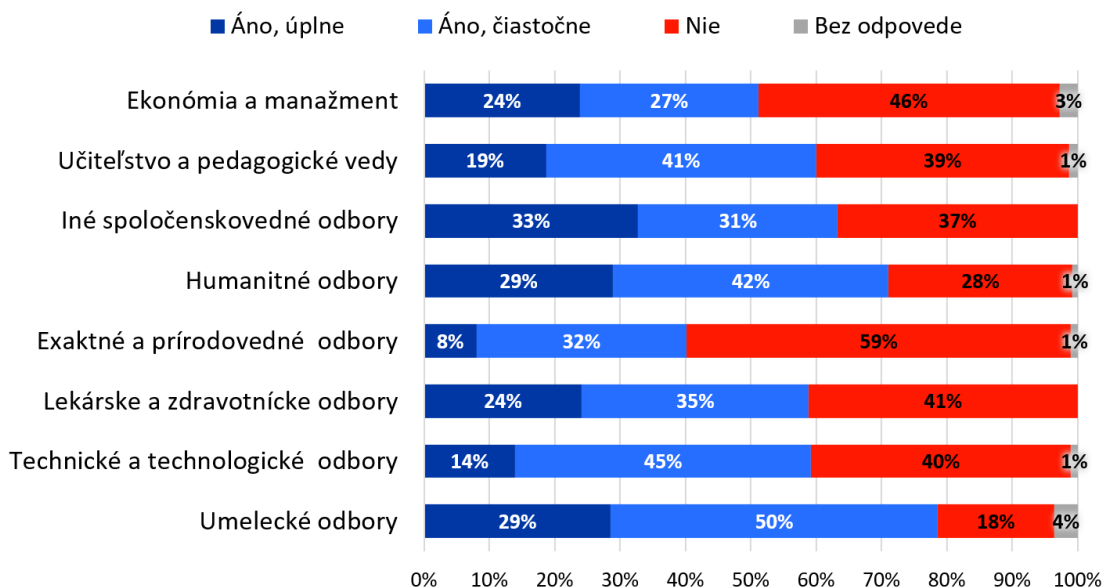
Výrazne častejšie bola téma úplne navrhovaná doktorandmi v externej forme štúdia.

Téma práce bola navrhnutá doktorandom/doktorandkou – podľa formy štúdia

Rozdiely sú pozorovateľné aj v medzi skupinami študijných odborov. V niektorých skupinách je participácia doktoranda pri návrhu témy práce relatívne bežnou praxou. Týka sa to hlavne iných spoločenskovedných¹⁵, humanitných a umeleckých odborov.

Téma práce navrhnutá doktorandom/doktorandkou – podľa skupín študijných odborov

¹⁵ Spoločenskovedné odbory okrem ekonomie, manažmentu, učiteľstva a pedagogických vied.

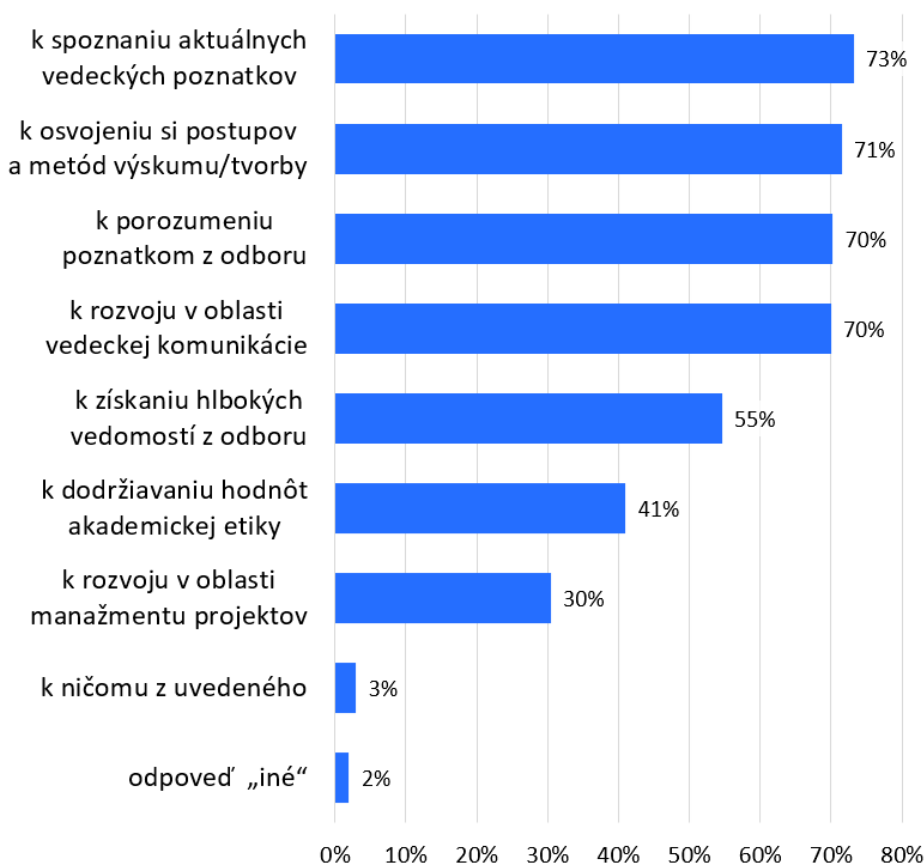
4.5. Napĺňanie cieľov vzdelávania

Kvalifikačný rámec pre doktorandské štúdium stanovuje požiadavky na jeho úspešné zvládnutie, ktoré majú byť naplnené najneskôr pri úspešnom ukončení štúdia. Jedna z otázok bola preto zameraná na postupné napĺňanie cieľov vzdelávania.

Takmer tri štvrtiny respondentov deklarovali, že doktorandské štúdium ich vedie k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy. Nasleduje osvojenie si postupov a metód vedeckého výskumu/umeleckej tvorby. Sedem z desiatich respondentov uviedlo smerovanie k hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia. Rovnaký podiel vníma svoj rozvoj v oblasti vedeckej komunikácie (písanie článkov, prezentácie, obhajoby) alebo umeleckej komunikácie. Nasmerovanie na získanie hlbokých vedomostí z odboru uviedol približne každý druhý respondent (55 %).

Štyria z desiatich respondentov deklarovali, že doktorandské štúdium ich vedie k dodržiavaniu hodnôt akademickej etiky¹⁶. Na konci rebríčka (30 %) sa ocitol rozvoj v oblasti manažmentu výskumných projektov, experimentov či umeleckých projektov¹⁷.

Doktorandské štúdium vedie...

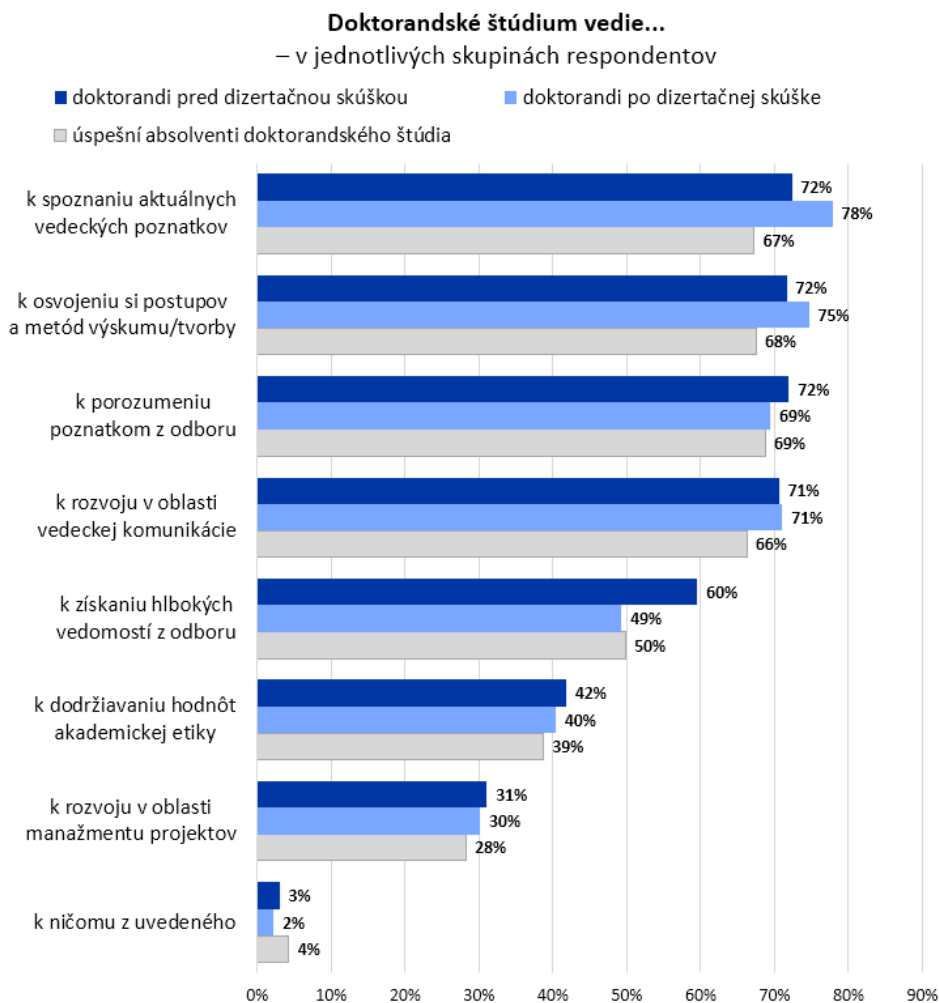

Poznámka: uvedené očakávania vyplývajú z požiadaviek kvalifikačného rámca, preto sa predpokladalo ich napĺňanie na vyššej úrovni (80 – 90 %).

¹⁶ Pri testovaní dotazníka sa ukázalo, že hodnoty akademickej etiky ľudia vnímajú v rôznom kontexte. V závere dotazníka bola preto etike a atmosfére na pracovisku venovaná batéria otázok s konkrétnejším obsahom.

¹⁷ Spontánne odpovede na poslednú položku (iné) sú detailne uvedené v kapitole *Výsledky v percentách*.

Otázka mapovala smerovanie či cestu, a nie skončený proces. To môže byť jedným z dôvodov, prečo absolventi nevyznačovali ponúknuté možnosti častejšie ako ostatní.

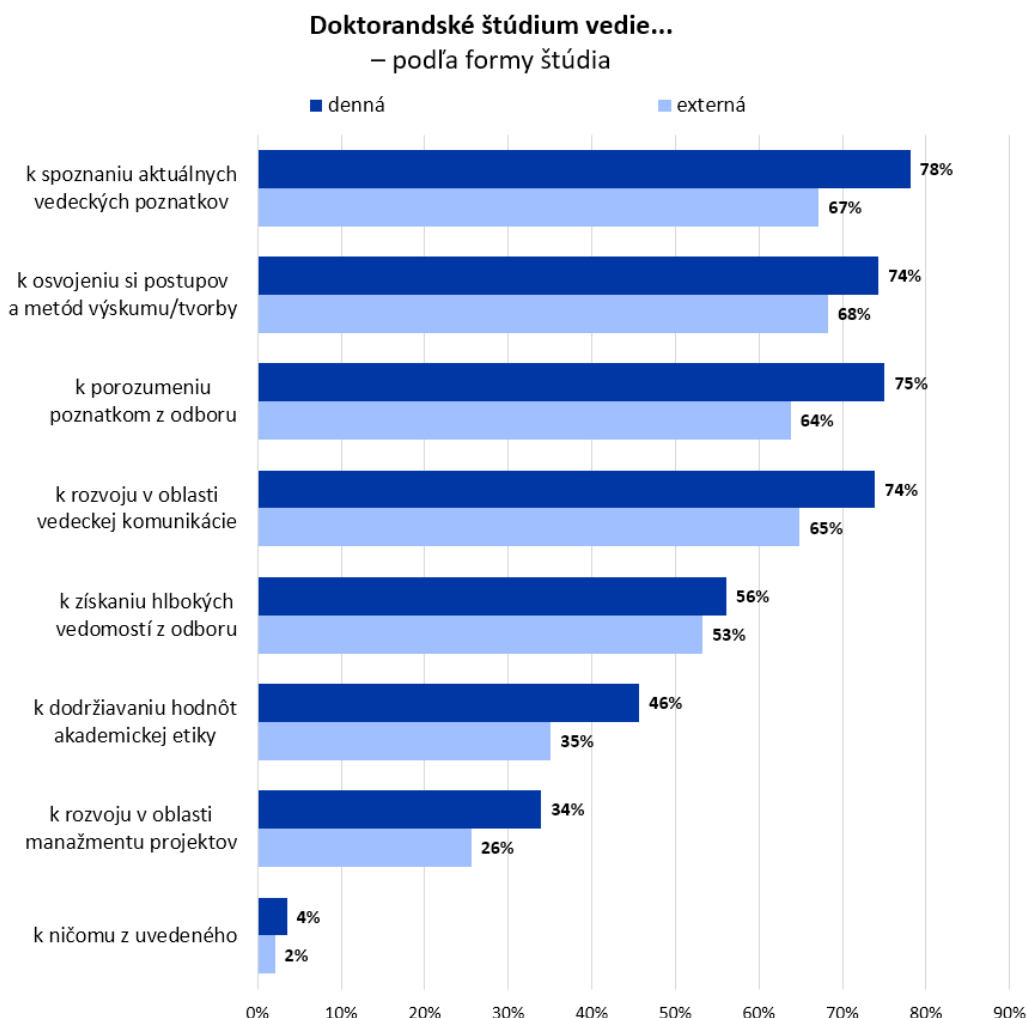

Znenie otázky v dotazníku:

Vedie vás vaše doktorandské štúdium... (vyberte všetky, ktoré platia vo vašom prípade)

- k získaniu hlbokých VEDOMOSTÍ z odboru,
- k hlbšiemu POROZUMENIU poznatkom z odboru – vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia,
- k spoznaniu AKTUÁLNYCH vedeckých poznatkov a problémov – v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy,
- k osvojeniu si POSTUPOV a METÓD vedeckého výskumu/umeleckej tvorby,
- k rozvoju v oblasti vedeckej KOMUNIKÁCIE, (písanie článkov, prezentácie, obhajoby)/umeleckej komunikácie,
- k rozvoju v oblasti MANAŽMENTU výskumných projektov, experimentov/umeleckých projektov,
- k dodržiavaniu hodnôt akademickej etiky,
- nič z uvedeného,
- iné, napíšte...

Napĺňanie uvedených parametrov je vo všeobecnosti vyššie u študentov dennej formy doktorandského štúdia.

Prínos štúdia a jeho hodnotenie

Prvých sedem položiek na grafe reflektuje reálny prínos štúdia pre rozvoj doktorandov. Vyše polovica respondentov si z nich vybrala štyri a viac položiek.

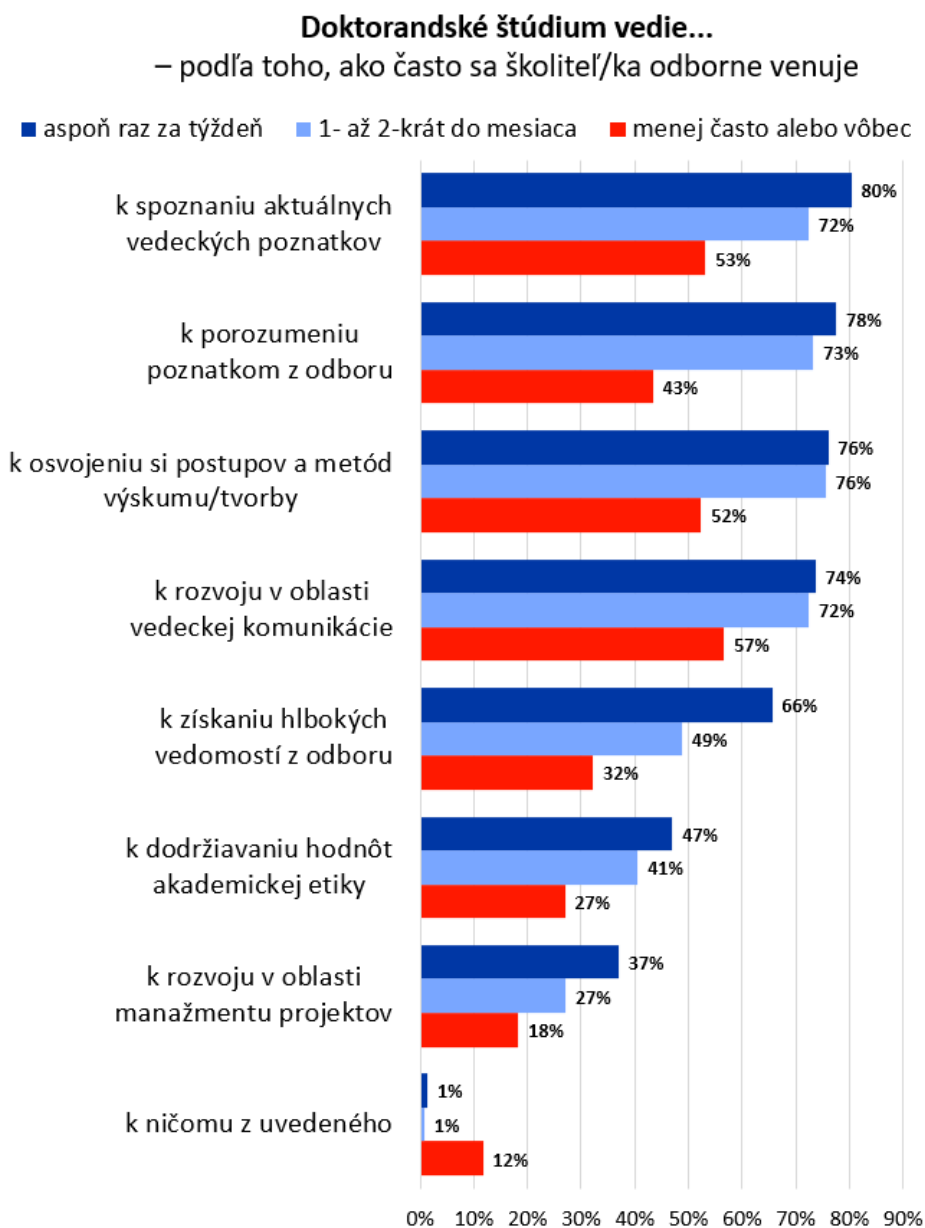
Zaujímavosťou (aj keď nie prekvapením) je pozitívne previazanie so spokojnosťou: respondenti, ktorí sú spokojní so svojím doktorandským štúdiom, si vybrali priemerne 4,5 položky, nespokojní len 2,5 položky. Respondenti s neutrálnym postojom (ani spokojní, ani nespokojní) v priemere označili 3,3 položky.

Inými slovami: spokojnejší doktorandi výraznejšie vnímajú prínos ich štúdia.

Získanie hlbokých vedomostí a odborné vedenie zo strany školiteľa

Frekvencia komunikácie so školiteľom je celkovo previazaná s vnímaním dosahovania očakávaní a požiadaviek kvalifikačného rámca: respondenti, ktorým sa školiteľ venuje menej často ako raz mesačne, uvádzali napĺňanie cieľov vzdelávania zriedkavejšie.

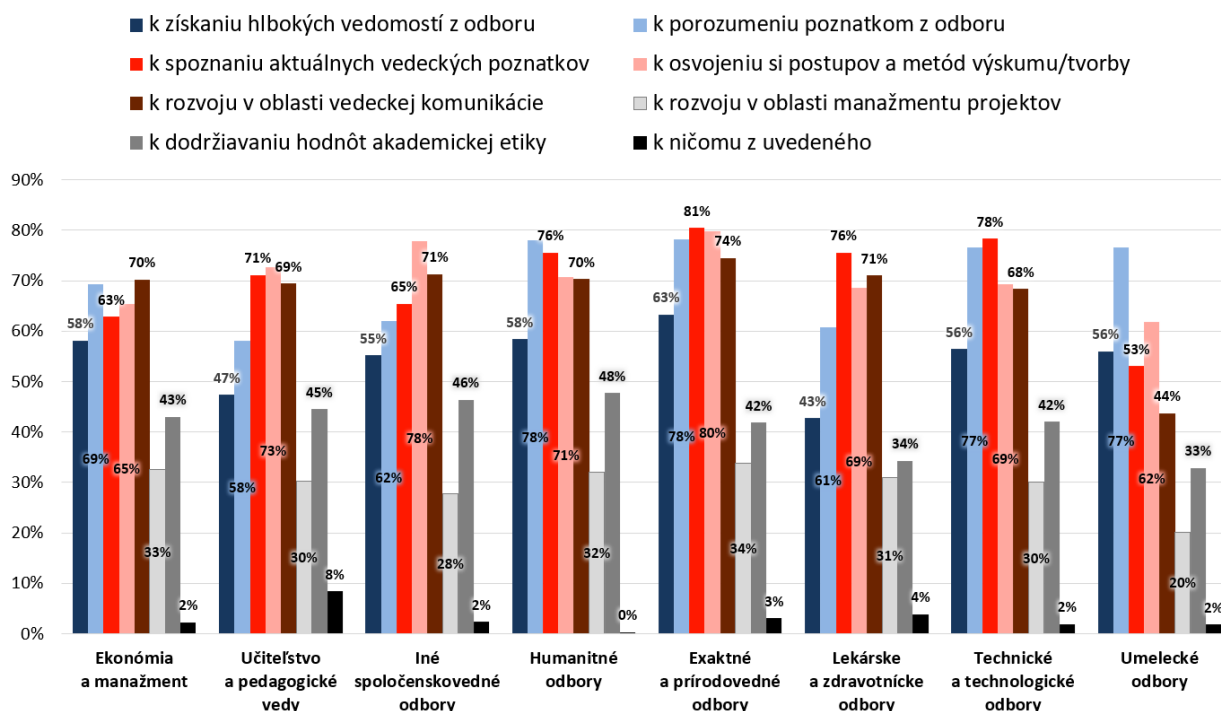
Jedným z najvýraznejších príkladov je získavanie hlbokých vedomostí z odboru v rámci doktorandského štúdia. Vyznačili ho dve tretiny tých, ktorým sa školiteľ venoval aspoň raz za týždeň. Pri zriedkavejšom odbornom vedení zastúpenie uvedeného parametra výrazne klesá, a to až na 32 % v prípade odborného vedenia realizovaného menej často ako raz mesačne.

Viac ako polovica respondentov z každej skupiny študijných odborov deklarovala, že doktorandské štúdium ich vedie:

- k hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru (vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia),
- k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy,
- k osvojeniu si postupov a metód výskumu/umeleckej tvorby.

Doktorandské štúdium vedie...
– podľa skupín študijných odborov

Respondenti z exaktných a prírodovedných odborov vo vyššej miere ako ostatní deklarovali, že doktorandské štúdium ich vedie:

- k získaniu hlbokých vedomostí z odboru (63 %),
- k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov – v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy (81 %),
- k osvojeniu si postupov a metód vedeckého výskumu (74 %),
- k rozvoju v oblasti vedeckej komunikácie (74 %).

V rámci lekárskeho a zdravotníckeho študijného odboru bol – v porovnaní s odpoveďami ostatných respondentov ako celku – menej často spomínaný prínos štúdia v získaní hlbokých vedomostí z odboru (43 %).

Spoznanie aktuálnych vedeckých poznatkov uviedli necelé dve tretiny (63 %) respondentov zo skupiny študijných odborov ekonomia a manažment. Je to mierne nižší výsledok oproti ostatným skupinám – s výnimkou umeleckých odborov.

K hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru (vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia) vedie doktorandské štúdium hlavne respondentov z humanitných, exaktných a prírodovedných, technických a technologických, ako aj umeleckých odborov.

4.6. Vnímanie intenzity vedeckého výskumu na pracovisku

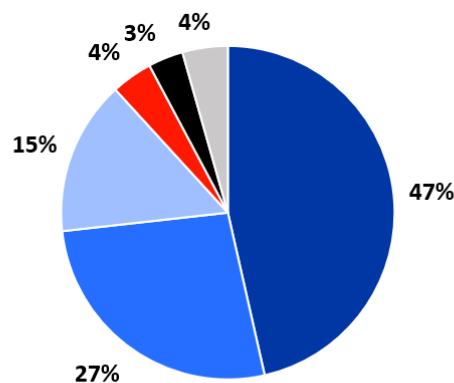
Do prieskumu boli zaradené aj otázky vnímania výskumu na školiacom pracovisku.

Takmer polovica respondentov považuje vedecký výskum na pracovisku svojho doktorandského štúdia za intenzívny. Ďalšia vyše štvrtina vedecký výskum vníma, len nevie posúdiť jeho intenzitu. Každý šiesty-siedmy respondent uvedený výskum vníma, ale nepovažuje ho za intenzívny.

Podstatne nižšie zastúpenie odpovedí patrí prípadom, keď sa pracoviská vedeckému výskumu nevenujú (4 %) alebo v danej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume (3 %).

Vedecký výskum a pracovisko doktorandského štúdia

- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, len nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V danej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

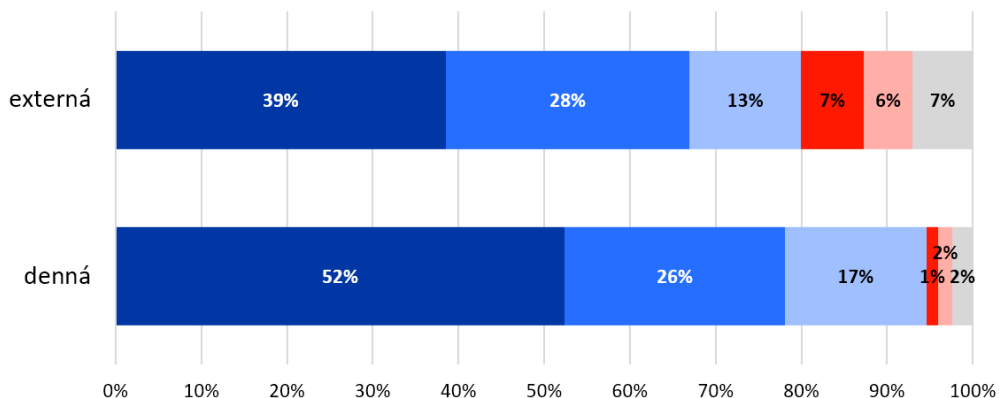
Uskutočňuje pracovisko – na ktorom robíte doktorandské štúdium – vedecký výskum?

Vyberte jednu odpoveď.

- áno, robí intenzívny vedecký výskum,
- robí vedecký výskum, ale nie intenzívny,
- vedecký výskum robí, len neviem posúdiť, či intenzívny,
- nie, výskum nerobí,
- v mojej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume,
- neviem/nechcem sa vyjadriť.

Vedecký výskum na pracovisku doktorandského štúdia – podľa formy štúdia

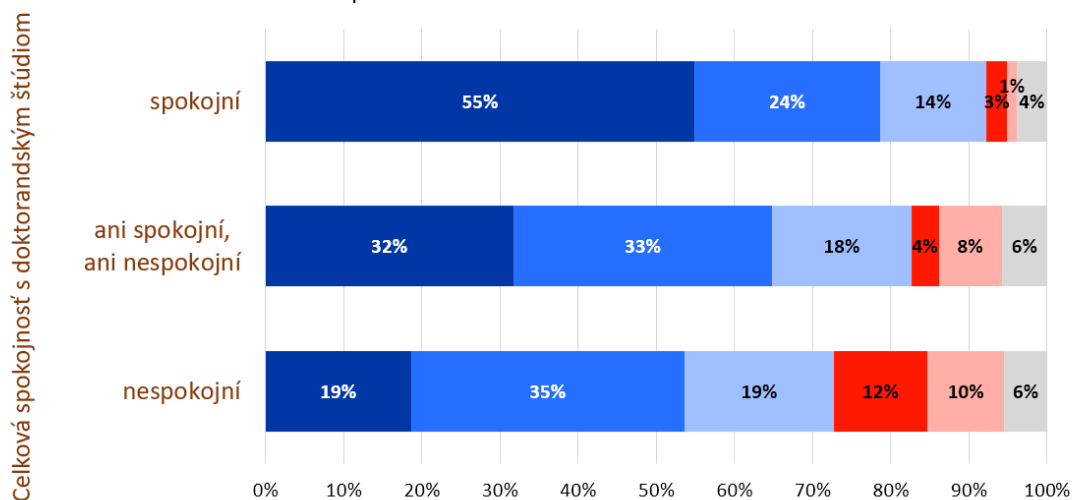
- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

Intenzívny vedecký výskum vo všeobecnosti častejšie uvádzajú doktorandi v dennom štúdiu, ako aj tí respondenti, ktorí sú so svojim doktorandským štúdiom spokojní.

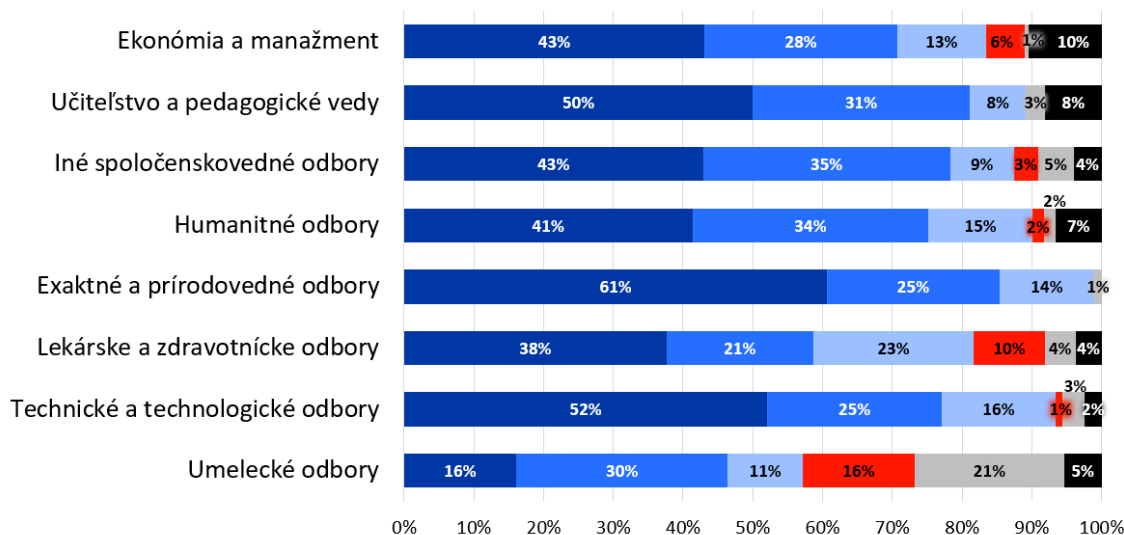
Vedecký výskum na pracovisku doktorandského štúdia a celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, len nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V danej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

Školiace pracovisko a vedecký výskum – podľa skupín študijných odborov

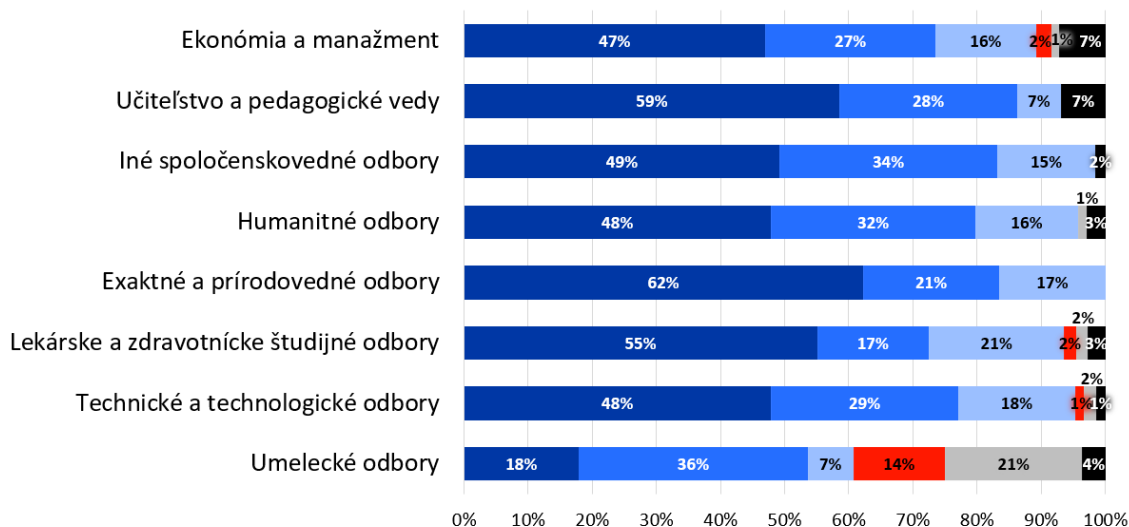
- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

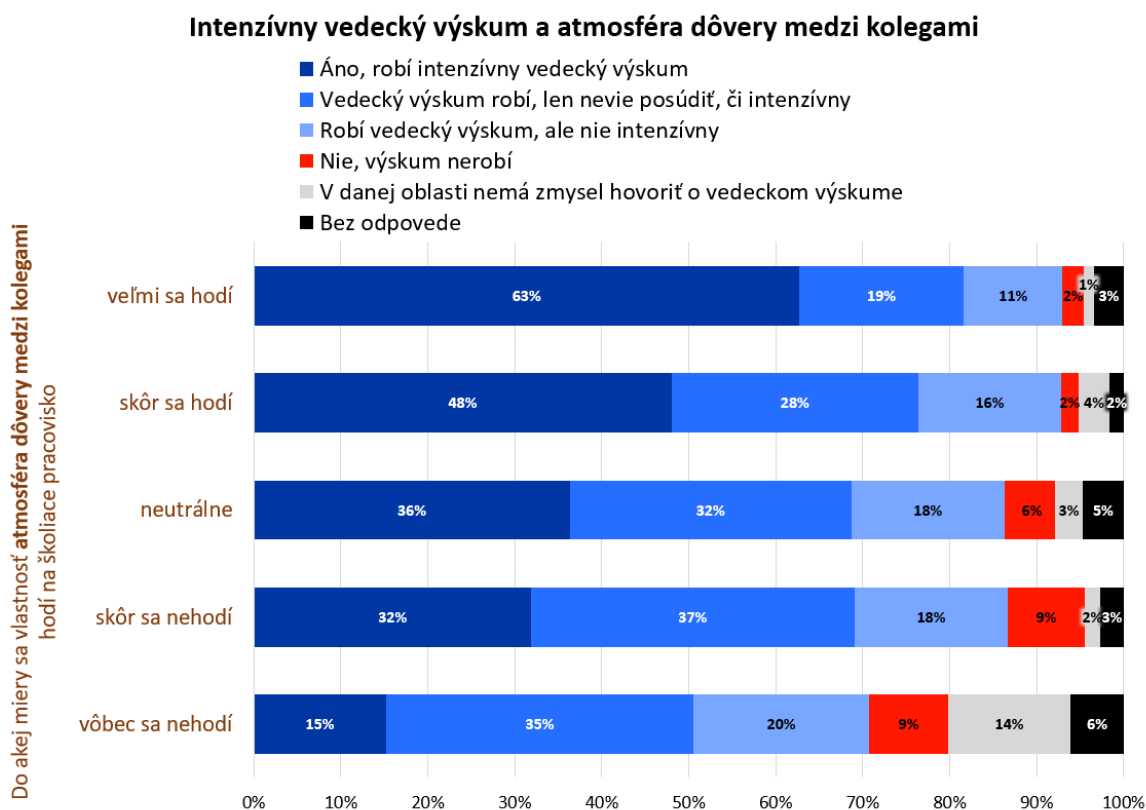
Intenzívny vedecký výskum je typický hlavne pre školiace pracoviská exaktných a prírodovedných odborov. V rámci doktorandov dennej formy štúdia sa k nim približuje učiteľstvo a pedagogické vedy.

Školiace pracovisko a vedecký výskum – podľa skupín študijných odborov, iba doktorandi dennej formy štúdia

- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, len nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V danej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

V pozitívnej pracovnej atmosfére sa celkovo lepšie darí aj vedeckej práci. Napríklad intenzívny vedecký výskum sa častejšie vyskytuje tam, kde vládne atmosféra dôvery medzi kolegami.

Aj spontánne odpovede respondentov nezriedka spájajú kolektív na pracovisku s jeho fungovaním z výskumnej stránky. Vidno to z dôvodov spokojnosti či nespokojnosti:

Dôvody celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom, pričom vo všetkých uvedených prípadoch pracovisko **robí intenzívny vedecký výskum** (ukážky zo spontánnych odpovedí):

- „Pracovný kolektív na danom ústave; prístup k vzdelávaniu nad rámec v podobe týždenných workshopov... možnosti výmenných pobytov, kurzov a konferencií.“
- „Pracovné prostredie, kolektív, prístup nadriadených, odbornosť kolegov.“
- „Sme super kolektív a pomáhame si. Prijemné a motivujúce prostredie na katedre.“
- „Zanietenosť v odbore, kolektív, atmosféra na univerzite.“

Výrazne iné skúsenosti získali nespokojní respondenti¹⁸ na pracoviskách, kde sa **nerobí intenzívny vedecký výskum** (ukážky zo spontánnych odpovedí):

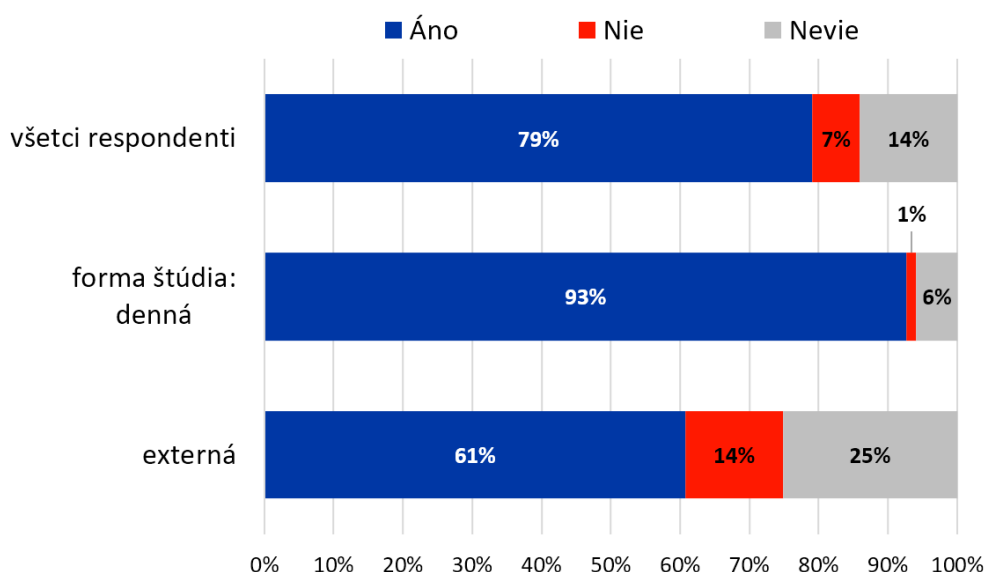
- „Prístup nielen školiteľa, ale aj ostatných zamestnancov katedry – ich nefunkčné medziľudské vzťahy, mentálne nastavenie a frustrácia...“
- „Celkový prístup kolegov (už PhD.)..., ktorý nezodpovedá bežnému štandardu v zahraničí. Problémom bola aj absencia zmysluplných rád,... ktoré by pomohli prijať rozhodnutie o smerovaní vlastného výskumu.“
- „Neochota školiteľa. Neflexibilné procesy. Kolektív katedry.“
- „... samá závisť, klebety, korupcia a uprednostňovanie jednotlivcov pred ostatnými.“

¹⁸ Tí, ktorí sú s doktorandským štúdiom skôr nespokojní alebo vôbec nie spokojní.

Grantové projekty

Grantové projekty sú dôležitou súčasťou financovania výskumu školiacich pracovník. Takmer štyri pätiny respondentov uviedli, že na ich pracovisku sa riešia výskumné grantové, väčšinou národné projekty. Doktorandi v dennej forme štúdia deklarujú zapojenie ich pracoviska do grantových projektov vo výrazne vyššej miere (vyše 90 %) oproti doktorandom v externej forme štúdia (61 %).

Na pracovisku sa riešia výskumné grantové projekty – celok a porovnanie podľa formy doktorandského štúdia

Znenie otázky v dotazníku:

Riešia sa na vašom pracovisku výskumné GRANTOVÉ projekty?

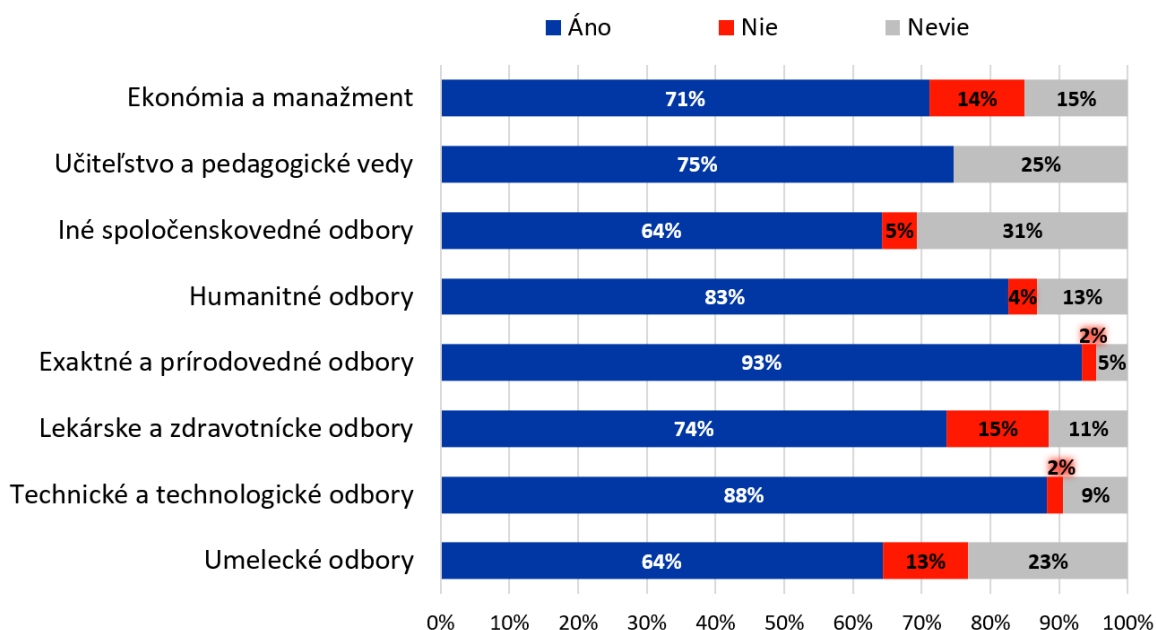
Poznámka: grant = pridelenie finančných prostriedkov na vyriešenie termínovanej výskumnej, umeleckej a pod. úlohy – na základe súťaže. Vyberte jednu odpoveď.

- áno,
- nie,
- neviem.

Projekty boli spomínané aj v spontánnych odpovediach respondentov:

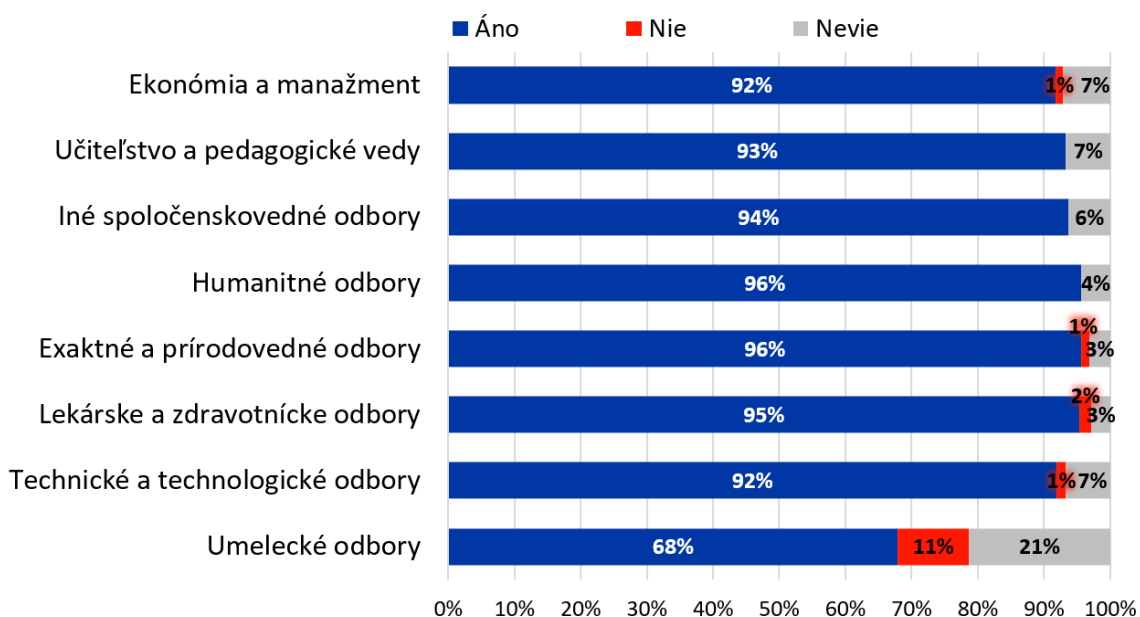
„Moje štúdium bolo dobré kvôli APVV projektu. Veľa spolužiakov sa však sťažuje na opak (ledva majú KEGU).“

Na pracovisku sa riešia výskumné grantové projekty – podľa skupín študijných odborov

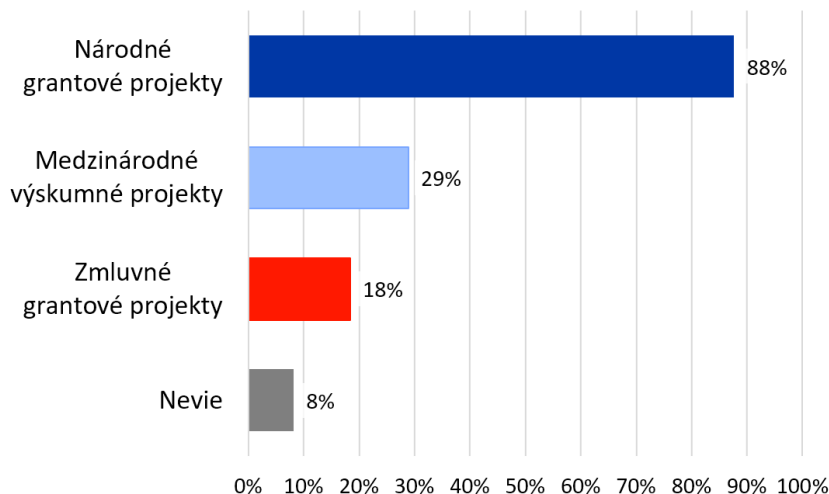

Vyššia miera zapojenia do grantových projektov je pri exaktných a prírodovedných, ako aj technických a technologických odboroch. V rámci doktorandov dennej formy štúdia sa však rozdiely medzi skupinami študijných odborov prakticky strácajú a nie sú štatisticky významné. Výnimku predstavujú umelecké odbory a iné spoločenskovedné odbory s nižším zapojením do grantových projektov oproti ostatným skupinám.

Na pracovisku sa riešia výskumné grantové projekty – podľa skupín študijných odborov, iba doktorandi dennej formy štúdia

Grantové projekty, ktoré sa riešia na pracovisku – iba tam, kde ich majú

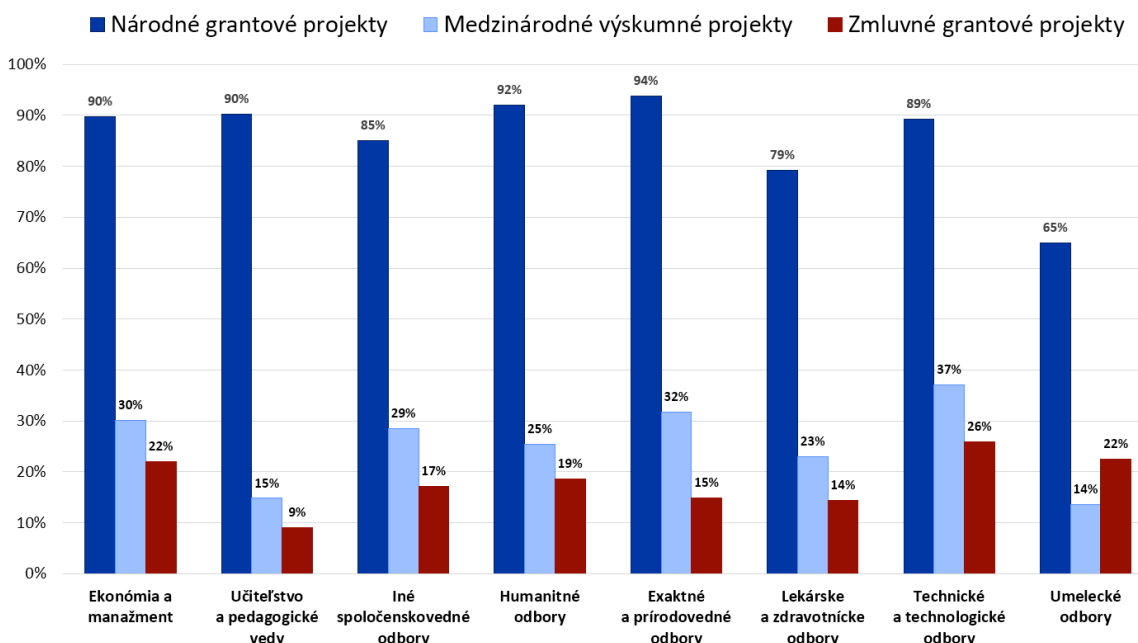
Znenie otázky v dotazníku (*iba pre respondentov, ktorých školiace pracoviská riešia grantové projekty*):

Áké výskumné GRANTOVÉ projekty sa riešia na vašom pracovisku? Vyznačte jednu alebo viacero možností.

- medzinárodné výskumné projekty (napr. Horizont...),
- národné grantové projekty (APVV, VEGA...),
- zmluvné grantové projekty,
- neviem.

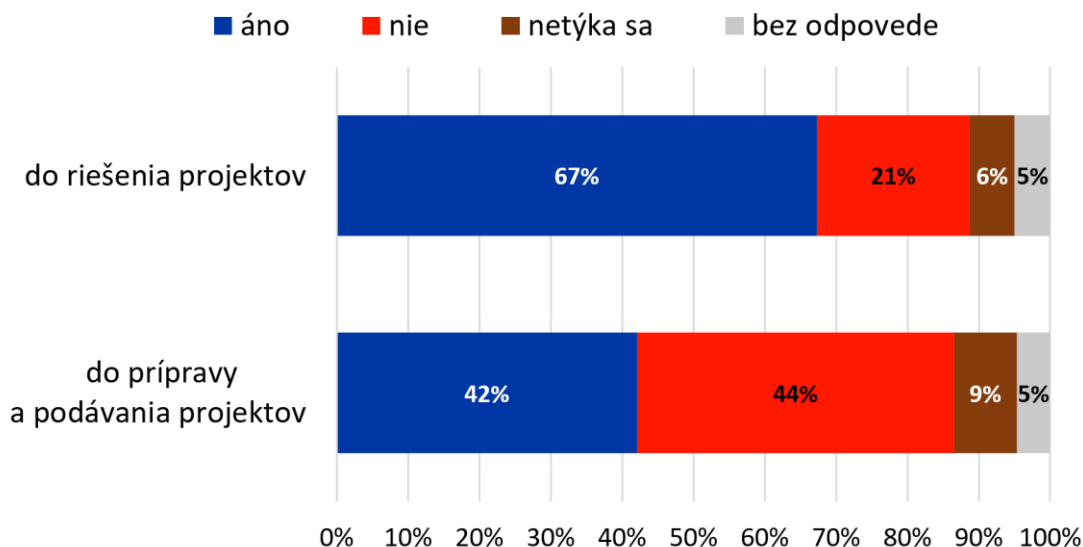
Respondenti z technických a technologických študijných odborov najčastejšie deklarujú, že ich školiace pracovisko je zapojené do medzinárodných a zmluvných grantových projektov.

Do ktorých výskumných grantových projektov je školiace pracovisko zapojené – podľa skupín študijných odborov

Doktorandi sú častejšie zapojení do riešenia výskumných grantových projektov ako do ich prípravy a podávania.

Zapojenosť doktorandov do grantových projektov – iba tí, ktorých pracoviská riešia grantové projekty

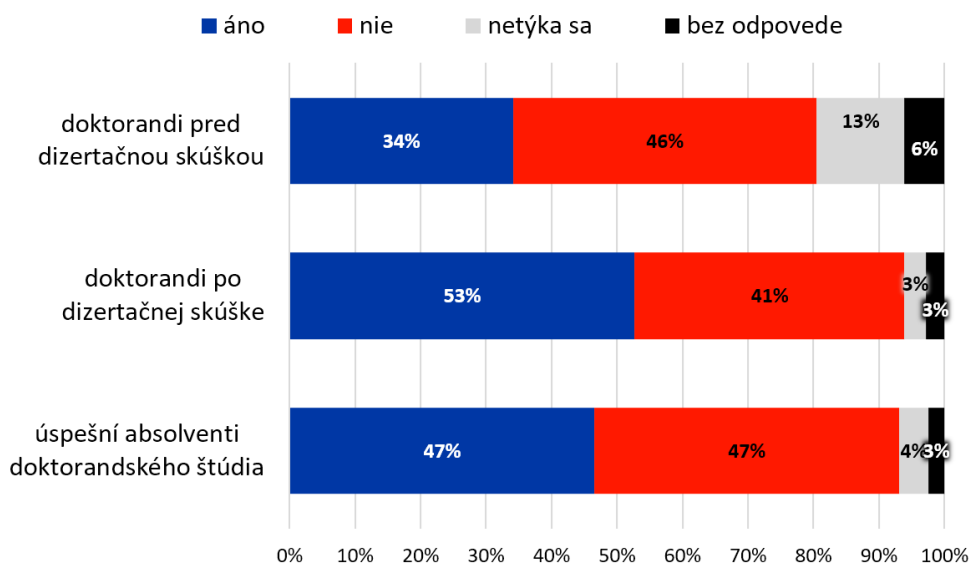

Znenie otázky v dotazníku (zobrazila sa iba respondentom, ktorých pracoviská riešia grantové projekty):

Ste, resp. boli ste VY OSOBNĚ zapojení/á... (Škála: áno, nie, netýka sa ma to, nechcem odpovedať.) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

- do prípravy a **PODÁVANIA** grantového projektu/projektov?
- do **RIEŠENIA** grantového projektu/projektov?

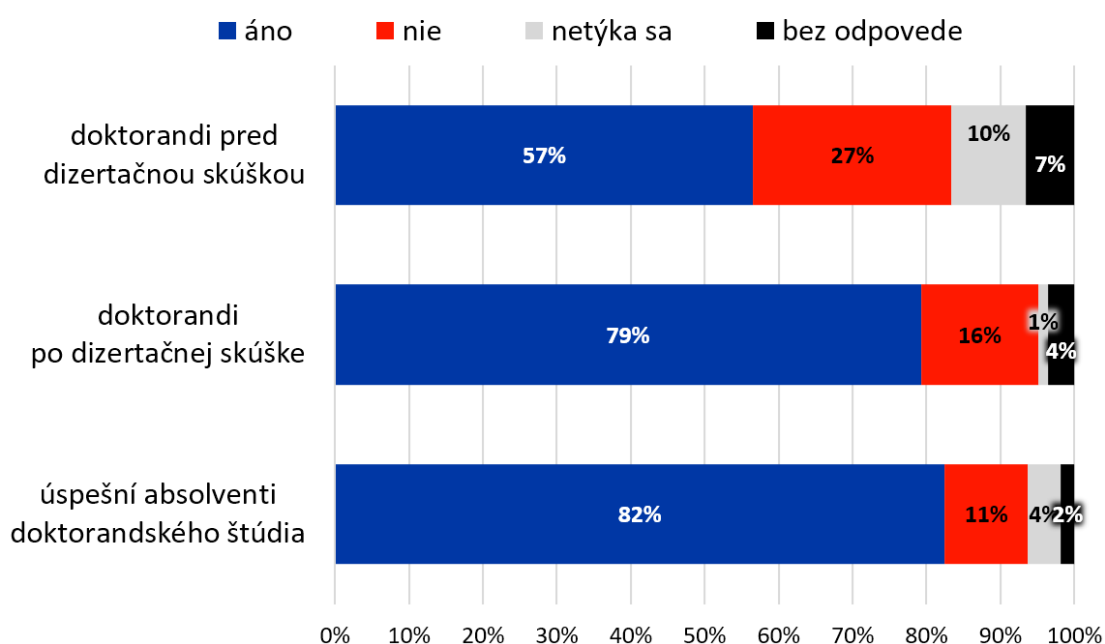
Zapojenosť do prípravy a podávania projektov – iba tí, ktorých pracoviská riešia grantové projekty

Zapojenie do prípravy a podávania grantových výskumných projektov bolo deklarované hlavne doktorandmi po dizertačnej skúške.

Do riešenia grantových projektov sú, resp. boli zapojené zhruba štyri pätiny doktorandov po dizertačnej skúške, ako aj úspešných absolventov doktorandského štúdia.

Zapojenosť do riešenia grantových projektov – iba tí, ktorých pracoviská riešia grantové projekty

4.7. Prístup k infraštruktúre a zdrojom

Bez vytvorenia vhodných podmienok na výskum či umeleckú tvorbu sa sotva dajú čakať kvalitné výsledky. Preto bol nasledujúci okruh otázok venovaný práve téme materiálneho a nemateriálneho zabezpečenia. Odpovede respondentov odhalili priestor na výrazné zlepšenia.

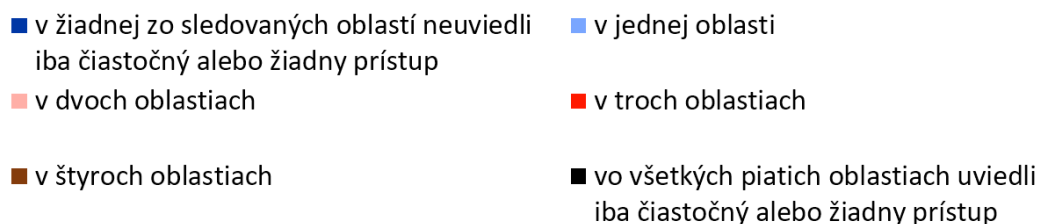
Batéria otázok mapovala päť oblastí: priestory, vedecké informácie, licencie, vybavenie a spotrebný materiál¹⁹. Pri každej z nich respondenti hodnotili, či majú prístup dostatočný, čiastočný alebo žiadny. Bola ponúknutá aj možnosť „neviem, netýka sa ma to“.

Nasledujúci graf ponúka súhrnný pohľad na všetkých päť sledovaných oblastí.

Približne **štyria z desiatich** (39 %) respondentov pri **každej** zo sledovaných oblastí uviedli, že im školiace pracovisko poskytuje **dostatočný prístup** alebo sa ich daná oblasť netýka²⁰.

Ostatní respondenti (61 %) registrujú minimálne jednu oblasť, ku ktorej im školiace pracovisko poskytuje iba čiastočný alebo dokonca žiaden prístup. Otázkou, samozrejme, zostáva, či školiace pracovisko vôbec má potrebné vybavenie, napríklad prístroje, licencie atď.²¹

V koľkých zo sledovaných oblastí majú respondenti iba čiastočný alebo žiadny prístup

¹⁹ Kompletne znenie otázky je uvedené neskôr; na konci podkapitoly.

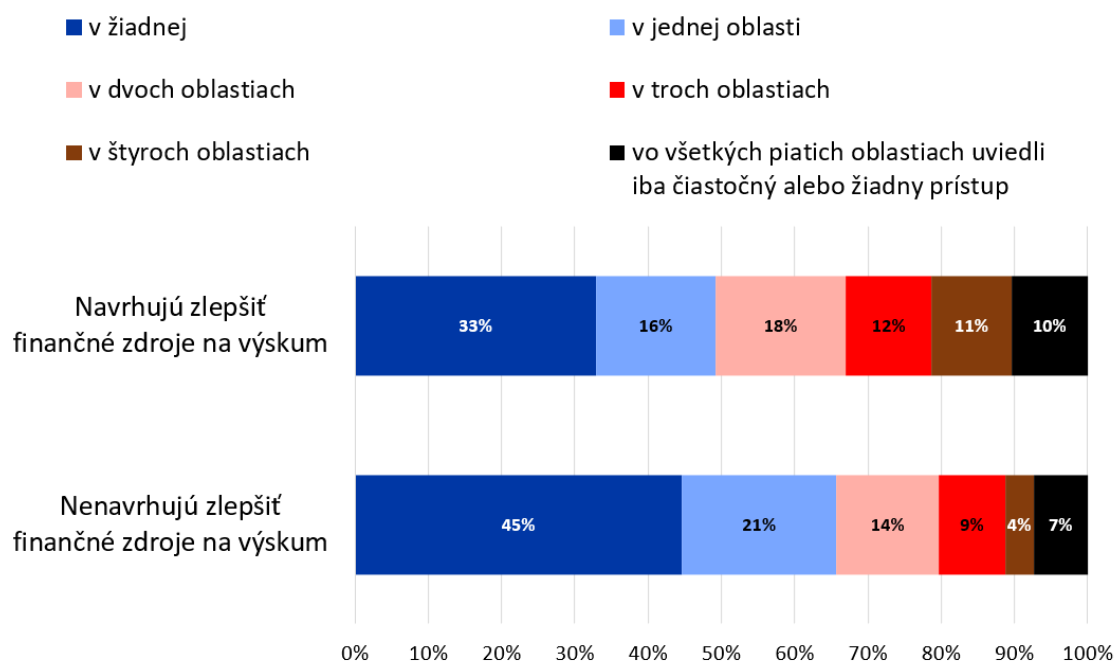
²⁰... a preto umožnenie daného prístupu nie je pre nich dôležité.

²¹ V spontánných odpovediach sa mihol aj návrh, aby drahé prístroje kúpili a využívali spoločne viaceré katedry. Ani táto cesta však nemusí byť bezproblémová.

So spomínaným nedostatočným prístupom sa vo zvýšenej miere spája potreba zlepšenia financií na výskum: iba tretina z tých, ktorí zlepšenie finančných zdrojov navrhujú, pri každej skúmanej oblasti uviedla, že jej pracovisko poskytuje dostatočný prístup alebo sa jej daná oblasť netýka. U ostatných sa tento podiel blíži k polovici (45 %).

Poznámka: Ďalšie návrhy na skvalitnenie podmienok doktorandského štúdia sú obsiahnuté v kapitole 4.11. *Oblasti žiaduceho zlepšenia doktorandského štúdia.*

V koľkých oblastiach školiace pracovisko poskytuje iba čiastočný alebo žiadny prístup – podľa toho, či si z ponúknutých návrhov na zlepšenie vybrali alebo nevybrali finančné zdroje na výskum

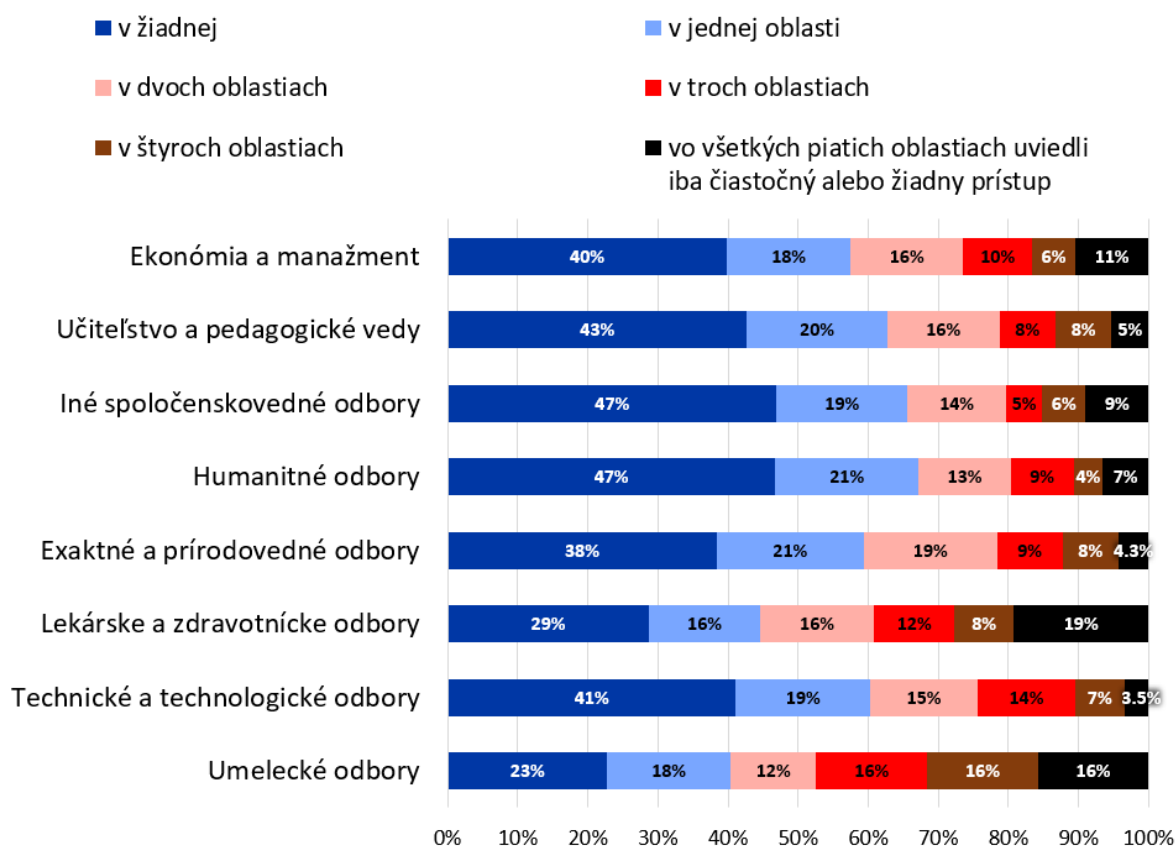
Oplatí sa pripomenúť, že pre veľkú časť doktorandov má reálny zmysel len dostatočný prístup ku všetkým sledovaným oblastiam. Napríklad, keď je laboratórium dostupné a vybavené prístrojmi, sú zabezpečené licencie, prístup k databázam, ale chýbajú potrebné chemikálie, potom výskum aj tak „stojí“.

Poznámka: Nedá sa vylúčiť, že niektoré odpovede môžu reflektovať celkový prístup, resp. jeho nedostatok v danej oblasti a nemusí sa to týkať len školiaceho pracoviska.

Takmer **pätina respondentov** (19 %) zo skupiny lekárskeho a zdravotníckeho odboru deklarovala, že **vo všetkých sledovaných oblastiach** im školiace pracovisko umožňuje iba **čiasť** alebo dokonca **žiadny prístup**. Je to alarmujúci výsledok.

Na opačnom póle sú respondenti zo skupiny technických a technologických odborov, kde podobnú situáciu uviedli menej ako 4 % z nich (3,5 %).

V koľkých oblastiach školiace pracovisko poskytuje iba čiastočný alebo žiadny prístup – podľa skupín študijných odborov

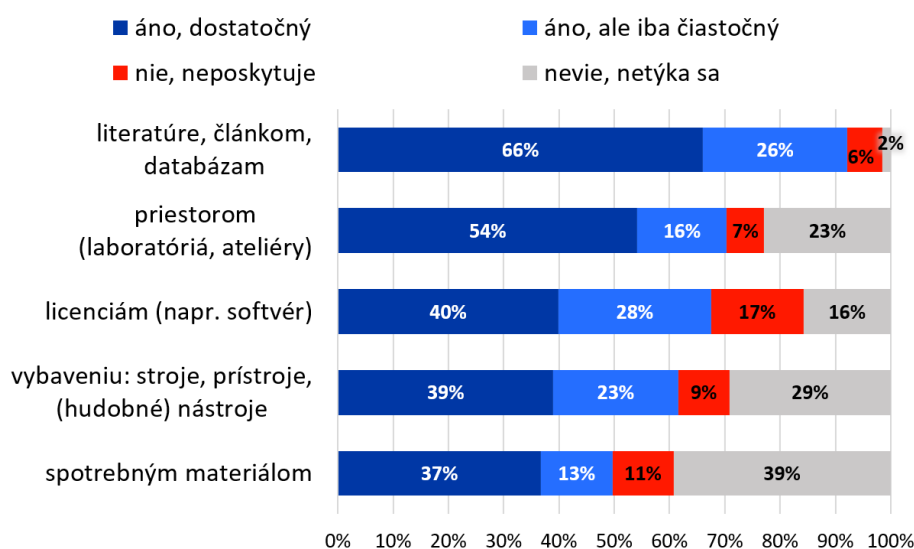

V ďalšom texte sú prístupy – v rámci skúmaných oblastí – priblížené jednotlivo.

Prístupy – základné triedenia

Spomedzi skúmaných oblastí sa ako najmenej problémový javí prístup k odbornej a vedeckej literatúre, článkom, databázam. Dve tretiny respondentov uviedli, že školiace pracovisko im poskytuje dostatočný prístup. Zároveň sa táto téma týka prakticky všetkých: odpoveď „neviem, netýka sa ma to“ si zvolil len každý päťdesiaty respondent (2 %).

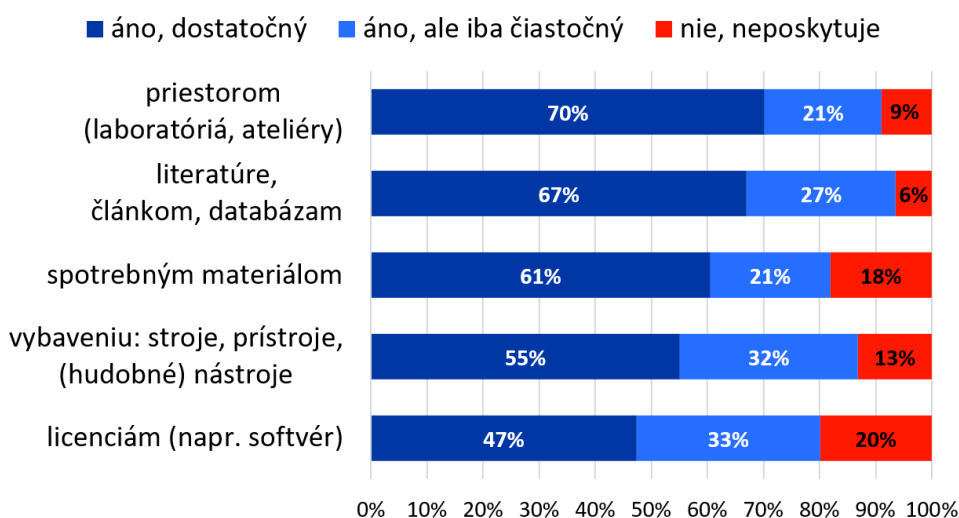
Školiace pracovisko poskytuje prístup k...

Nasledujúci graf zobrazuje odpovede tých respondentov, ktorých sa konkrétna oblasť týka²²: zhruba sedem z desiatich deklarovalo dostatočný prístup k priestorom a k literatúre. Na druhej strane iba 47 % rovnako hodnotí prístup k licenciám (softvér). Brzdou výskumu môže byť aj nedostatočný, resp. žiaden prístup k spotrebným materiálom a vybaveniu (stroje, prístroje, (hudobné) nástroje).

Bez odpovedí „neviem, netýka sa ma to“

Školiace pracovisko poskytuje prístup k...

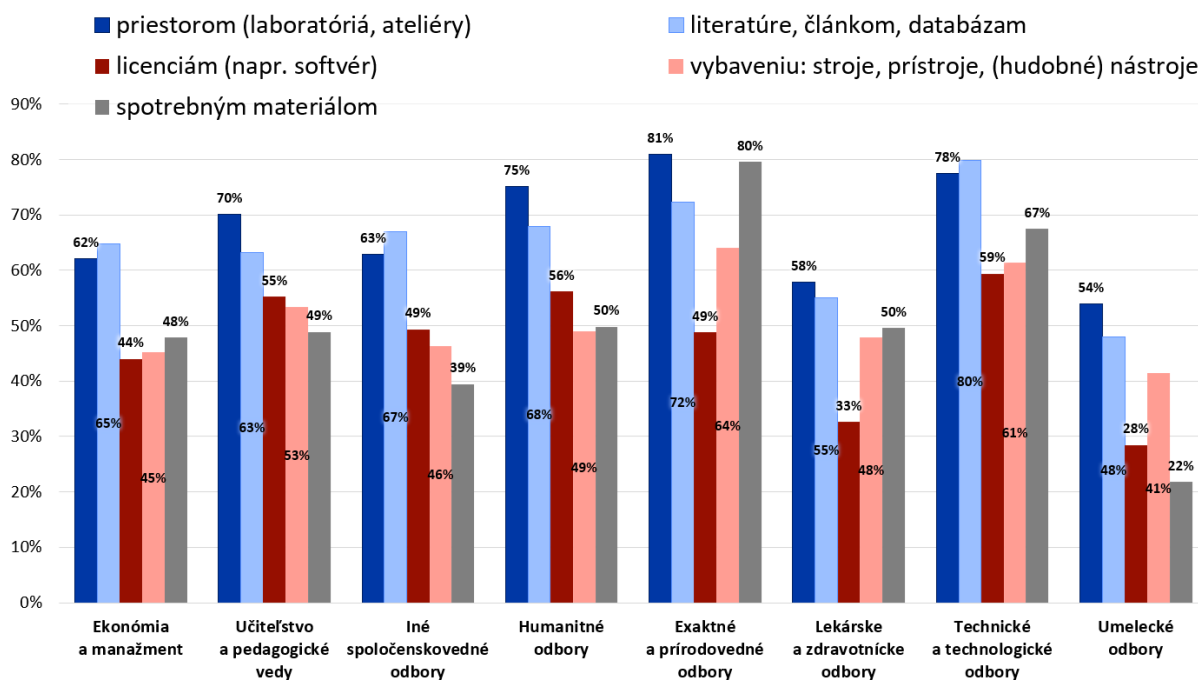
²² Na prístup v konkrétnej oblasti si zvolili odpoveď „áno, dostatočný“ alebo „áno, ale iba čiastočný“ alebo „nie, neposkytuje“ a zároveň si nevybrali odpoveď „neviem, netýka sa ma to“.

Prístup v rámci skupín študijných odborov

Graf a sprievodný text na tejto strane reflektujú iba odpovede tých respondentov, ktorí vedeli posúdiť mieru dostupnosti danej položky a daná oblasť sa ich týka²³.

Potrebné licencie (napr. softvér) nie sú všade samozrejmosťou. Naopak, ich dostupnosť patrí medzi výrazne problematické faktory: dostatočný prístup k licenciám deklaruje zhruba šesť z desiatich respondentov technických a technologických odborov; a to je najlepší výsledok spomedzi skupín študijných odborov.

Školiace pracovisko poskytuje **dostatočný prístup** k potrebnej/potrebným... – podľa skupín študijných odborov, bez odpovedí „neviem, netýka sa (ma)“

Prístup k **potrebným priestorom** (laboratóriá, dielne, koncertné sály, ateliéry) vníma ako dostatočný sedem z desiatich respondentov (ktorých sa oblasť týka). Mierne lepšie podmienky deklarujú doktorandi z exaktných a prírodovedných odborov a naopak, horšie hlavne lekárske a zdravotnícke, ako aj umelecké študijné odbory.

Výrazné rozdiely medzi skupinami študijných odborov sa ukazujú aj z hľadiska prístupu k **odbornej a vedeckej literatúre**, článkom, databázam: dostatočný prístup deklarujú štyria z piatich respondentov technických a technologických odborov, ale iba zhruba každý druhý respondent (55 %) z lekárskeho a zdravotníckeho odboru.

Dostatočný prístup k **potrebnému vybaveniu** (stroje, prístroje, (hudobné) nástroje) deklaruje približne každý druhý respondent (55 %), ktorého sa to týka. Mierne lepšia je situácia doktorandov exaktných a prírodovedných odborov, kde dostatočný prístup k vybaveniu uvádzajú takmer dve tretiny respondentov.

S dostatočným prístupom k **spotrebným materiálom** spravidla nemajú problém štyri pätiny respondentov z exaktných a prírodovedných odborov, ale aj tu je priestor na zlepšenie.

²³ Znamená to, že pri každej zo sledovaných oblastí boli z analýz vyradené odpovede „neviem, netýka sa ma to“.

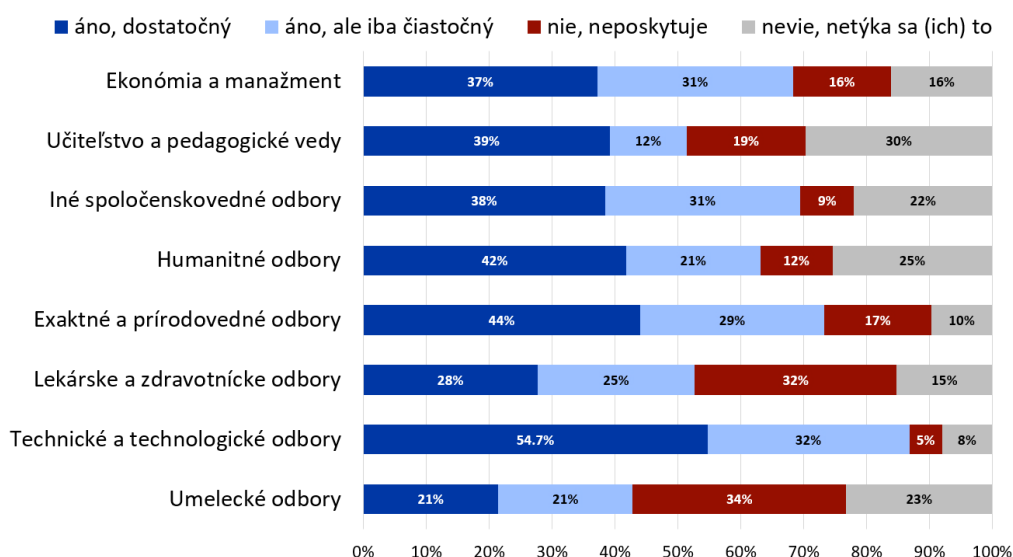
V ostatných skupinách študijných odborov je situácia horšia a nízka dostupnosť spotrebných materiálov môže predstavovať výraznú brzdu pre napredovanie doktorandov.

Nasledujúce grafy prinášajú detailnejšie pohľady druhostupňového triedenia podľa skupín študijných odborov, a to z dvoch uhlov pohľadu:

- zastúpenia všetkých odpovedí respondentov (vrátane „neviem, netýka sa ma to“),
- výsledky analýz zamerané len tých, ktorých sa daná oblasť týka (bez odpovedí „neviem, netýka sa ma to“).

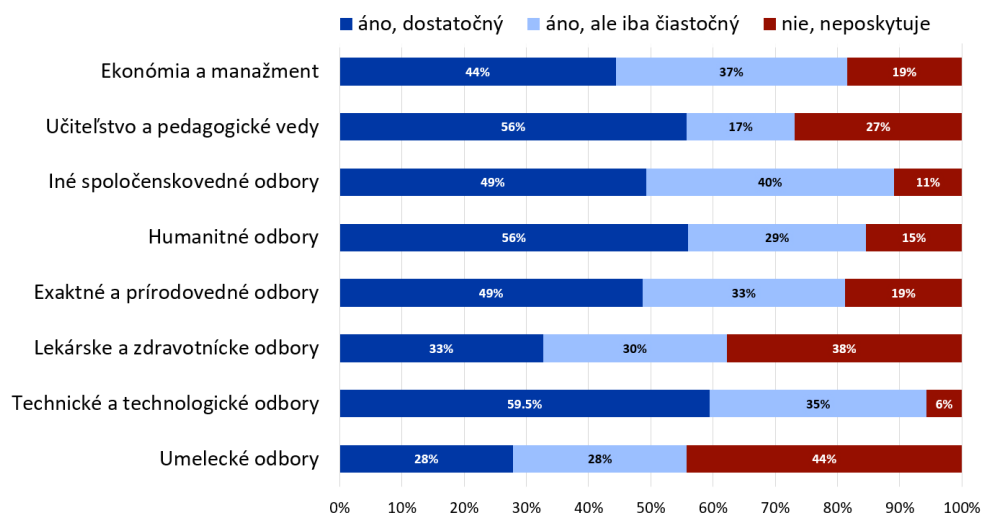
V oboch prípadoch sú zobrazené aj odpovede: „áno, ale iba čiastočný“ (prístup).

Školiace pracovisko poskytuje prístup k licenciám (napr. softvér) – podľa skupín študijných odborov

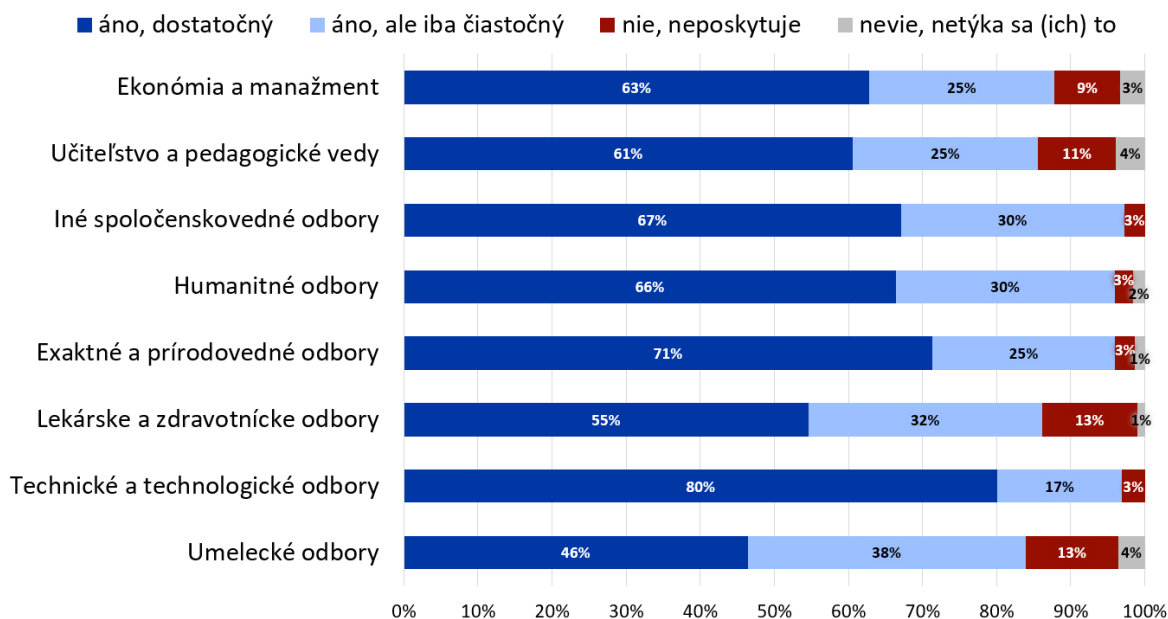

Nedostatočný (prípadne žiaden) prístup k potrebným licenciám môže byť výraznou brzdou hlavne pre lekárske a zdravotnícke, ako aj umelecké študijné odbory.

Školiace pracovisko poskytuje prístup k licenciám (napr. softvér) – podľa skupín študijných odborov (bez odpovedí „neviem, netýka sa ma to“)

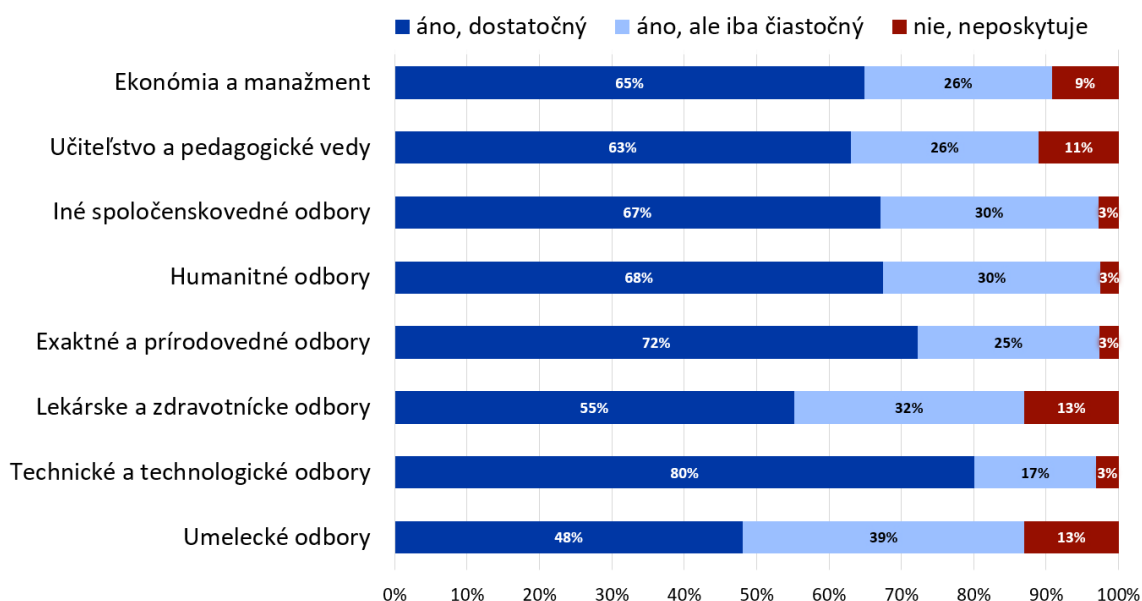
Školiace pracovisko poskytuje prístup k literatúre, článkom, databázam – podľa skupín študijných odborov

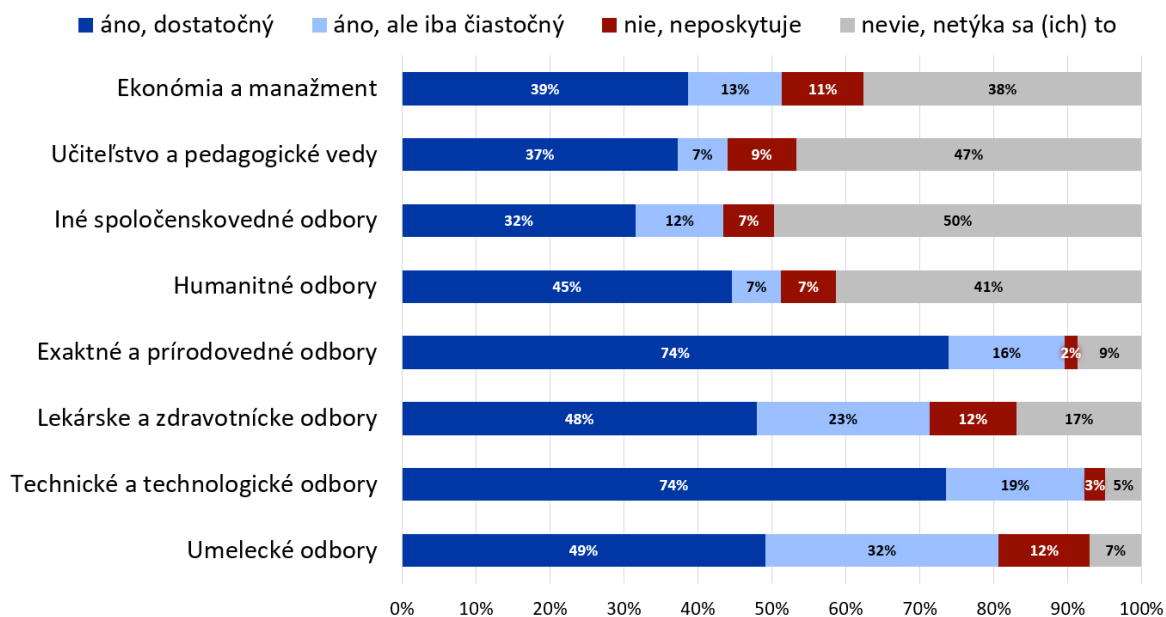
Vo všetkých sledovaných skupinách študijných odborov bolo len minimálne zastúpenie respondentov, ktorých sa prístup k zdrojom vedeckých informácií netýka, alebo ho nevedia posúdiť (0 % – 4 %).

Najpriaznivejšiu situáciu odrážajú odpovede respondentov z technických a technologických študijných odborov. Ale aj v tejto skupine jesto ešte čo zlepšovať: jedna pätina z nich má len čiastočný alebo žiadny prístup k vedeckým informáciám (17 % + 3 %).

Školiace pracovisko poskytuje prístup k literatúre, článkom, databázam – podľa skupín študijných odborov (bez odpovedí „nevím, netýka sa ma to“)

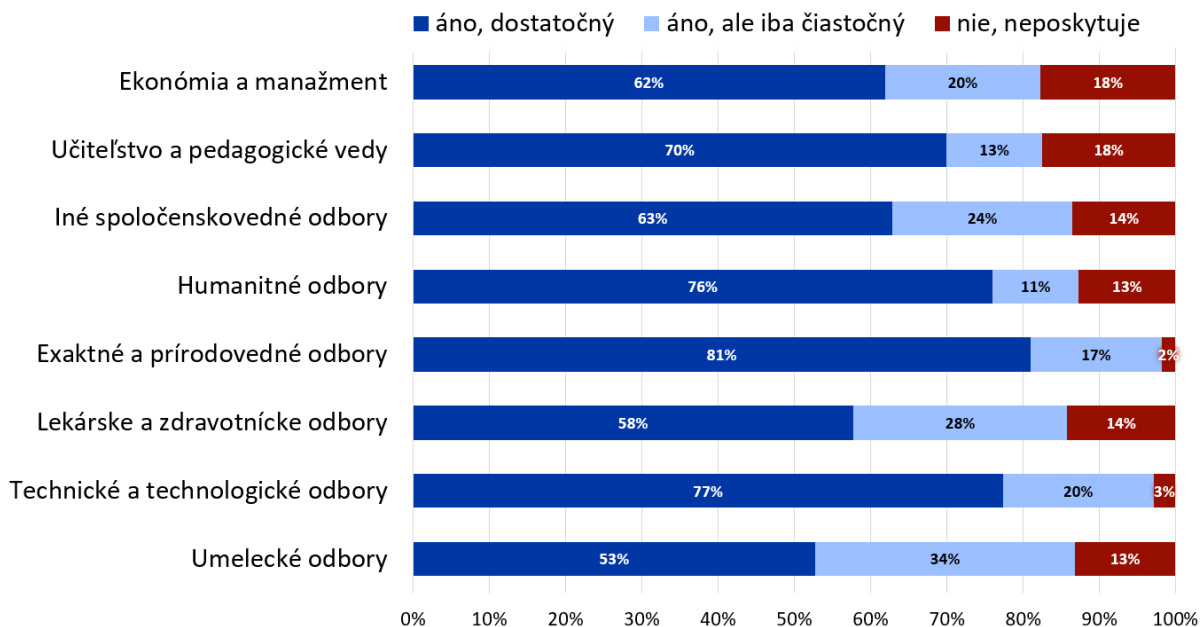

Školiace pracovisko poskytuje prístup k potrebným priestorom – podľa skupín študijných odborov

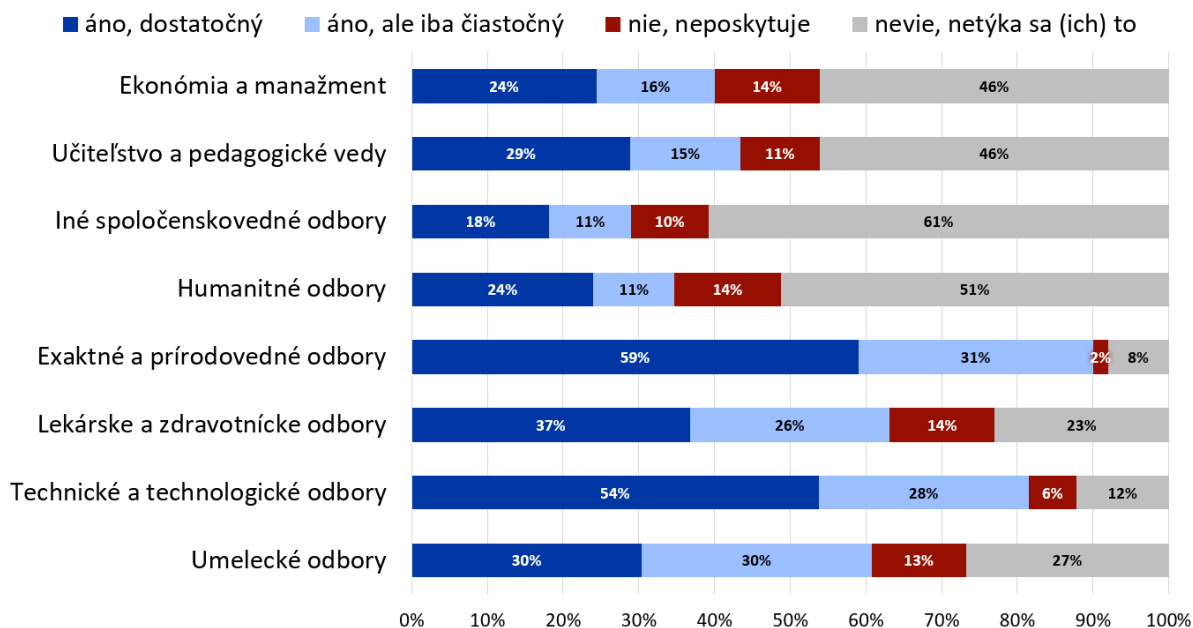
Prístup k potrebným priestorom²⁴ nezvykne bývať problémom v rámci exaktných a prírodovedných, ako aj technických a technologických odborov. Menej priaznivú situáciu však odrážajú odpovede doktorandov z lekárskeho a zdravotníckeho či umeleckého odboru.

Školiace pracovisko poskytuje prístup k potrebným priestorom – podľa skupín študijných odborov (bez odpovedí „nevím, netýka sa ma to“)

²⁴ Laboratóriá, dielne, koncertné sály, ateliéry.

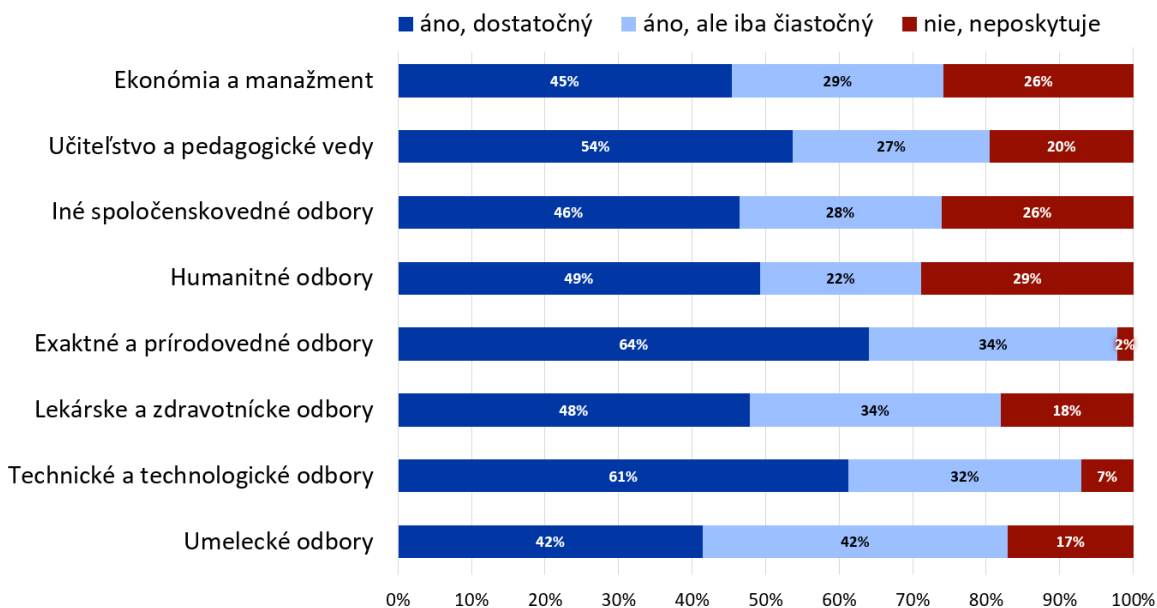
Školiace pracovisko poskytuje prístup k potrebnému vybaveniu (stroje, prístroje, nástroje) – podľa skupín študijných odborov

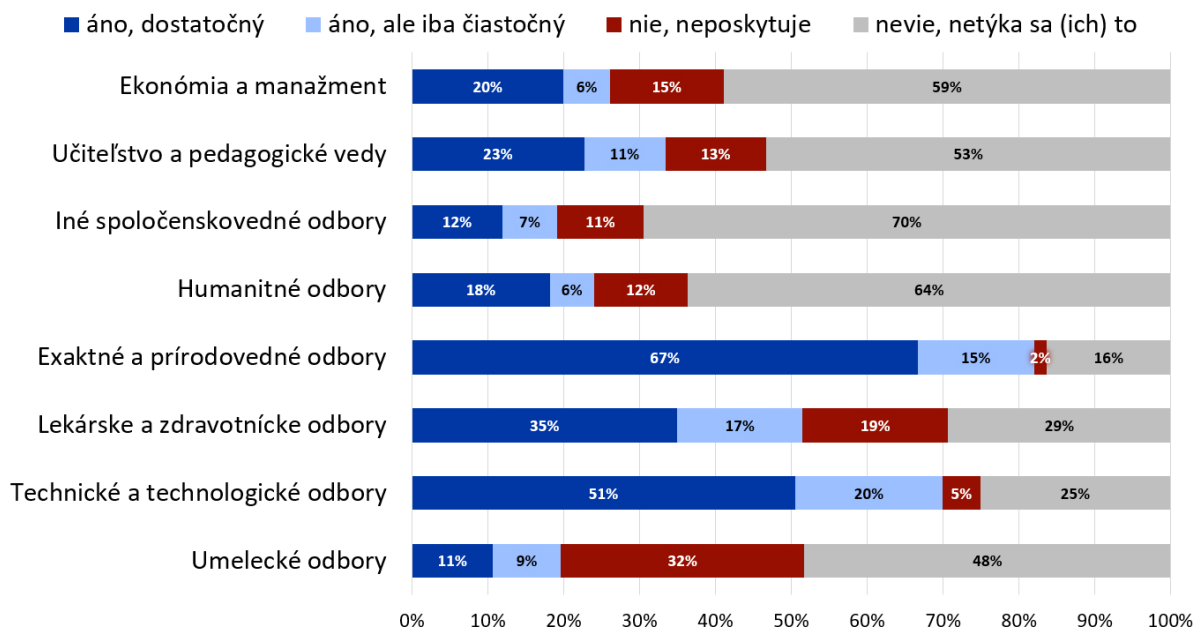
Prístup k potrebnému vybaveniu častejšie deklarujú respondenti exaktných a prírodovedných odborov, ako aj technických a technologických odborov.

Ale aj v uvedených skupinách odborov existuje výrazný priestor na zlepšenie: viac ako jedna tretina uvádza len čiastočný, alebo žiadny prístup k potrebnému vybaveniu (stroje, prístroje, (hudobné) nástroje).

Školiace pracovisko poskytuje prístup k potrebnému vybaveniu – podľa skupín študijných odborov (bez odpovedí „neviem, netýka sa ma to“)

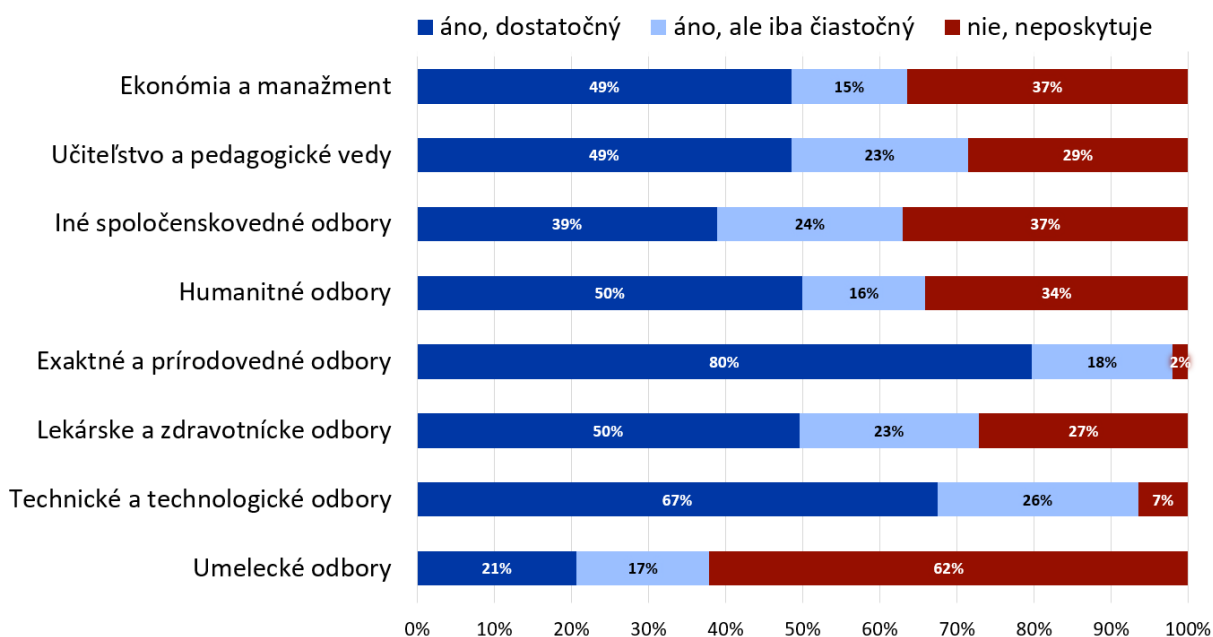

Školiace pracovisko poskytuje prístup k **spotrebným materiálom** – podľa skupín študijných odborov

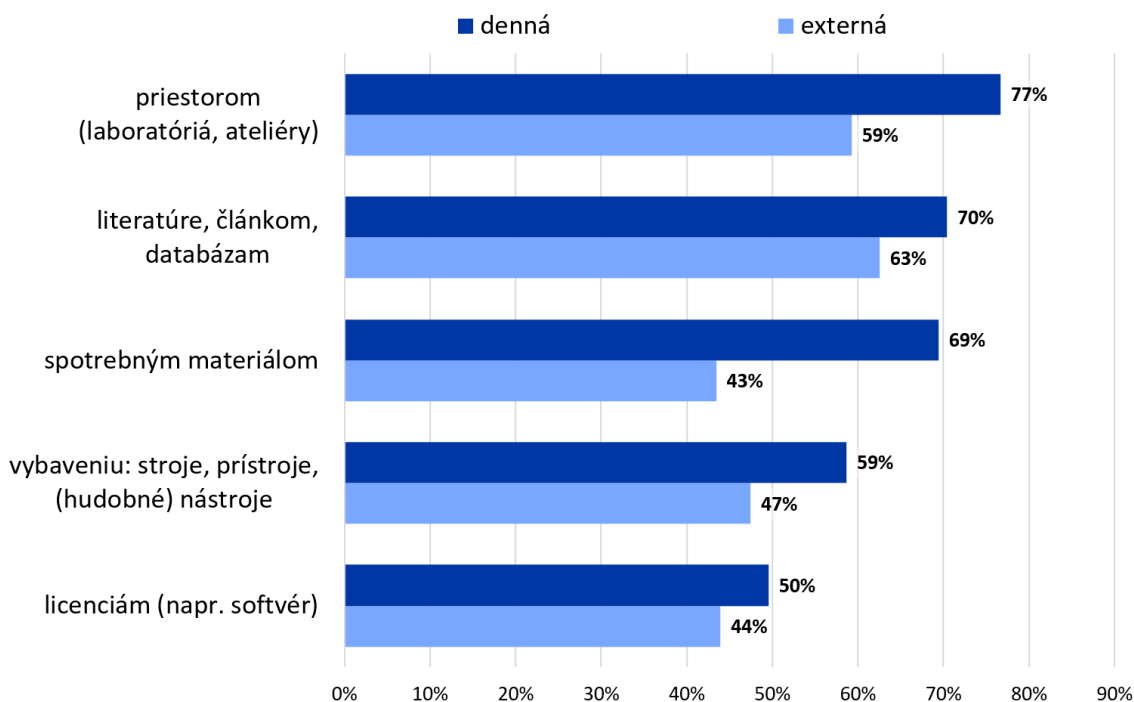

Potrebný dostatočný prístup k spotrebnými materiálom najčastejšie deklarujú respondenti z exaktných a prírodovedných odborov (80 %). Menej priaznivé podmienky sa odrážajú v odpovediach respondentov ostatných skupín študijných odborov. Najproblematickejšiu situáciu odrážajú odpovede respondentov z umeleckých odborov.

Školiace pracovisko poskytuje prístup k **spotrebným materiálom** – podľa skupín študijných odborov (bez odpovedí „nevím, netýka sa ma to“)

Pracovisko poskytuje dostatočný prístup k...
– podľa formy štúdia a bez odpovedí „neviem, netýka sa ma to“

Doktorandi dennej formy štúdia častejšie deklarujú dostatočný prístup k sledovaným oblastiam. Rozdiel – oproti externým doktorandom – je najvýraznejší pri dostupnosti spotrebných materiálov.

Znenie otázky v dotazníku:

Poskytuje vám školiace pracovisko prístup k potrebnej/potrebným:

(Škála: *áno, dostatočný;áno, ale iba čiastočný; nie, neposkytuje; neviem, netýka sa ma to.*) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

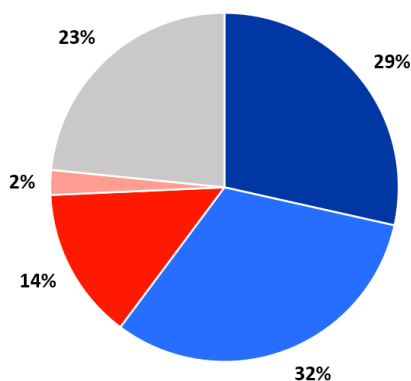
- priestorom (laboratóriá, dielne, koncertné sály, ateliéry),
- odbornej a vedeckej literatúre, článkom, databázam,
- licenciám (napr. softvér),
- vybaveniu: stroje, prístroje, (hudobné) nástroje,
- spotrebným materiálom (napr. chemikálie).

Možnosť získania grantov

Približne 60 % respondentov má možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu v rámci doktorandského štúdia, pričom zhruba traja z desiatich (29 %) túto možnosť aj využili.

Možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu

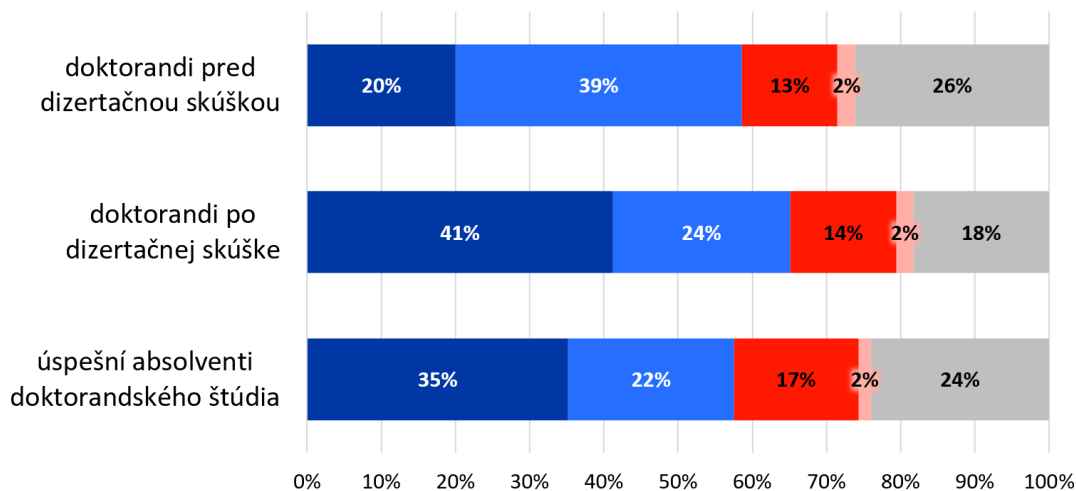
- Áno a túto možnosť už využil/a
- Možnosť má, ešte ju nevyužil/a
- Nie, nemá takú možnosť
- Iná odpoveď
- Nevie

Približne štyria z desiatich doktorandov, ktorí sú po dizertačnej skúške, uviedli, že už využili grant na výskum alebo umeleckú tvorbu (41 %).

Možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu

- Áno a túto možnosť už využil/a
- Možnosť má, ešte ju nevyužil/a
- Nie, nemá takú možnosť
- Iná odpoveď
- Nevie

Znenie otázky v dotazníku:

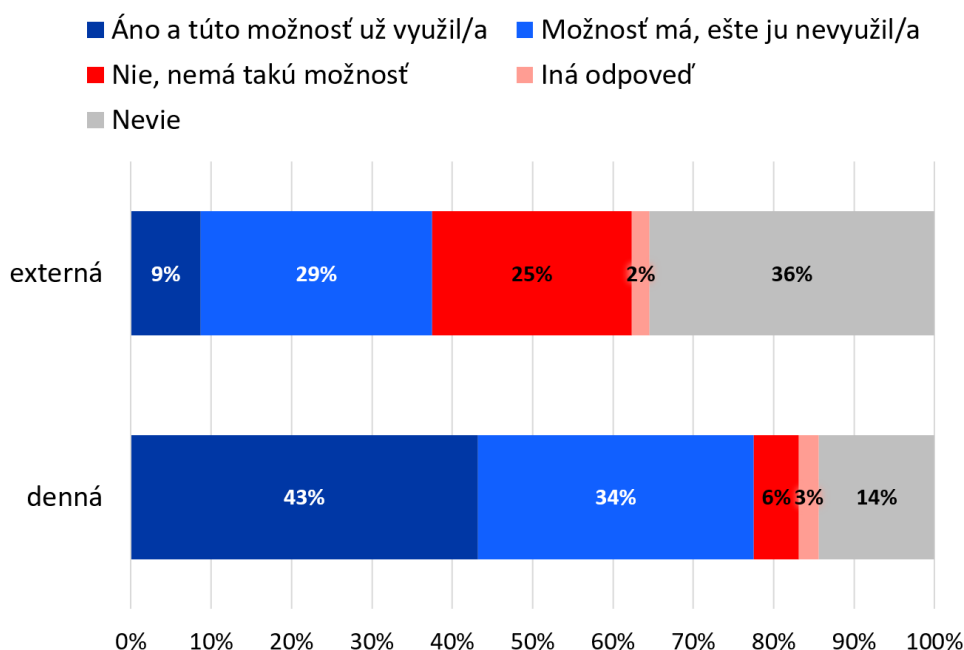
Umožňuje vám pracovisko získať grant na váš výskum/umeleckú tvorbu v rámci doktorandského štúdia? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, a túto možnosť som už využil/a,
- možnosť mám, ale ešte som ju nevyužil/a,
- nie, nemám takú možnosť,
- iná odpoveď, napíšte,
- neviem.

Vyjadrenia respondentov (v rámci ponúknutej možnosti „iná odpoveď“) najčastejšie prinášali postrehy z nasledujúcich okruhov:

- získaniu grantu zabraňujú iné skutočnosti (napr. vek doktoranda),
- žiadosť o grant bola podaná, ale zamietnutá,
- obmedzenia grantu (výška, spôsob použitia).

Možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu v rámci doktorandského štúdia – podľa podľa formy štúdia

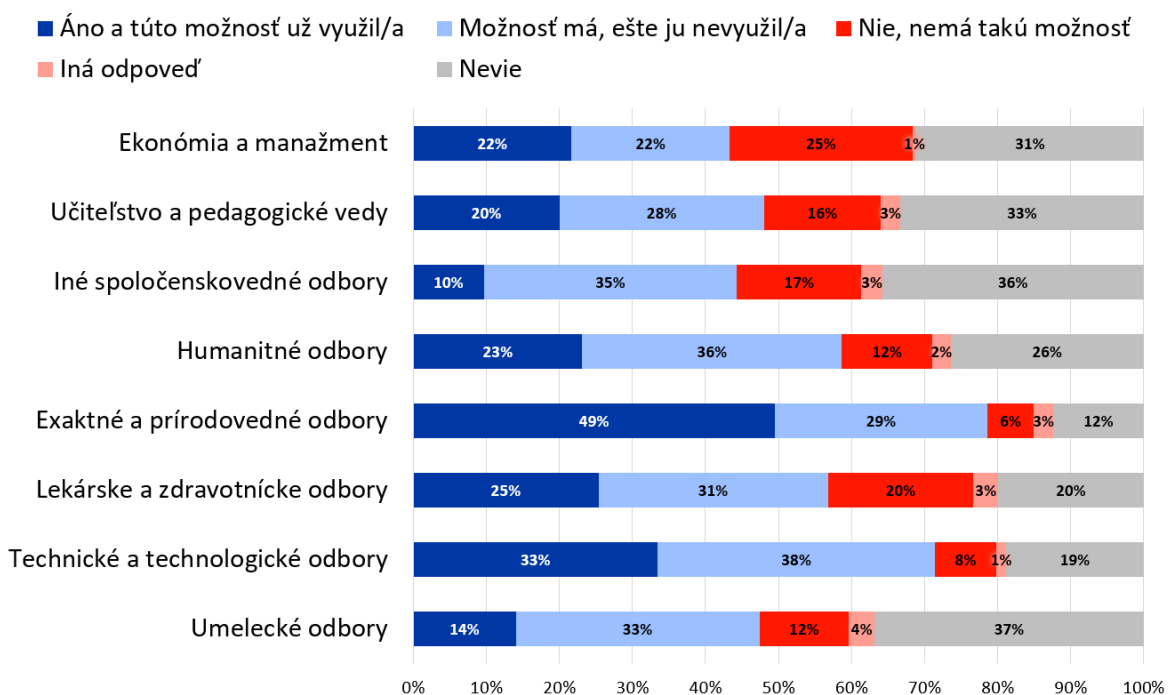
Viac ako tri štvrtiny doktorandov dennej formy štúdia deklarovali, že im pracovisko umožňuje získať grant na výskum alebo umeleckú tvorbu a veľká časť z nich ho aj využila.

U respondentov – externých doktorandov je využitie grantu zriedkavé (9 %). Zároveň je veľmi nízke je aj povedomie o dostupnosti (alebo nedostupnosti) spomínanej možnosti: najčastejšou odpoveďou u externých doktorandov je: „neviem“.

Respondenti z exaktných a prírodovedných odborov výrazne častejšie ako ostatní deklarovali, že už využili možnosť získať grant na výskum v rámci doktorandského štúdia. Nadpriemerný výsledok – oproti ostatným skupinám študijných odborov – sa potvrdil aj v rámci analýz zameraných iba na doktorandov dennej formy štúdia.

Pri viacerých skupinách študijných odborov relatívne veľká časť opýtaných (vyše 30 %) nevedela, či majú alebo nemajú možnosť získať grant na svoj výskum či umeleckú tvorbu.

Možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu v rámci doktorandského štúdia – podľa skupín študijných odborov

Prístup k zdrojom v spontánných odpovediach respondentov – ukážky

„Chcel by som vytknúť obrovskú **byrokratickú záťaž** pri využívaní grantových peňazí, miestami až **nemožnosť objednať špecifické prvky** (nutnosť objednávka-faktúra, čo napr. e-shopy odmietajú – iba platba kartou zo súkromného účtu), čo sa častokrát končí kupovaním vecí „z vlastného“. Nehovoriac o množstve... času stráveného vytváraním objednávok.“

„... je neprijateľné, aby... **niekoľko mesiacov nezaplatili predplatné Scopus.**“

„... ako študenti nemáme zadarmo prístup k web of science, scopus, vos databázam.“

„**prístup k novým technológiám je obmedzený... nie sú financie** na zakúpenie nových moderných nástrojov/strojov“; „**technické vybavenie na pracovisku je na slabej úrovni a malo by sa dokúpiť viacero vecí.**“

„Bolo by dobré, keby financie boli viac vyčlenené aj pre **rekonštrukcie priestorov** školy. Študovala som predtým v Česku a vidím ten zásadný rozdiel, v akých priestoroch školy máme... knižnice a študovne sú nehostinné a nepostačujúce.“

„Pred pár týždňami som sa zúčastnila... vedeckej konferencie v **Čechách** a bolo až zarážajúce, aké je **vybavenie jednotlivých pracovísk** a na akej úrovni sa vykonávajú experimenty... v porovnaní so Slovenskom. Očividne netreba ísť ďaleko na to, aby sme sa niečo naučili a možno niečo zlepšili.“

„Mal som možnosť študovať v zahraničí... Na Slovensku máme kopec šikovných ľudí, ale to naše školstvo je v úbohom stave... **pokiaľ sa nezmení spôsob financovania** – že univerzita naberie počet študentov nad svoje kapacity, samozrejme bez prijímačiek, **tak sa to nikdy nepohne k lepšiemu**. Chcelo by to zredukovať počet univerzít. Načo nám je napríklad cca 11 katedier (v danom odbore) v SR?... Určite by bolo hodnotnejšie mať 5 kvalitných katedier...“

„zvýšil by som v rámci možností **kvalitu pracoviska** (stav priestorov), osobný **grant** pre každého študenta doktorandského štúdia bez ohľadu na katedru **určený na hocijaké vybavenie slúžiace na jeho prácu/výskum**“

„**Podpora vedy je všeobecne veľmi podcenená** a tak sa (problém) financovania netýka len doktorandského štúdia, ale **celej vedeckej obce**“.

„Kým sa nebude dávať viac peňazí na VŠ a nesprísnia sa podmienky štúdia..., budeme sa dookola točiť v kruhu nekvality VŠ.“

„(preklad) podporujem snahu našej fakulty dosiahnuť poprednú pozíciu v Európe. Na dosiahnutie tohto cieľa musíte **zlepšiť výskumné kapacity a dostupnosť zdrojov a podporovať inovatívne akademické prostredie**.“

Na tému prístupu k zdrojom sa objavili aj viaceré výrazne pozitívne reakcie. Niektoré ďalšie sú uvedené napr. v **dôvodoch spokojnosti** s doktorandským štúdiom (kapitola 8.1).

„(Škola) poskytuje **veľkú podporu, prístroje a výskum** doktorandom v regióne, s ich školiteľmi sa dobre spolupracuje.“ „Školiteľ a jeho odborný a ľudský prístup. **Vedecký tím a vybavenie**.“ „Odborný a priateľský prístup pedagógov, **dobré IT vybavenie**.“

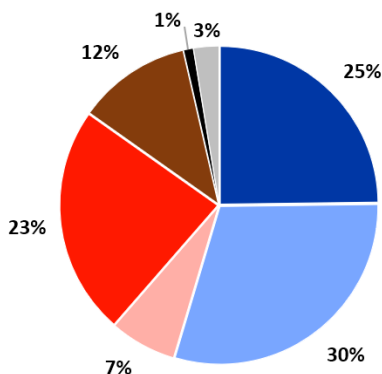
Prístup k odborným informáciám

Prístup k odborným informáciám (odbornej a vedeckej literatúre, článkom) je jednou zo základných podmienok úspešného výskumu. Niekedy však finančné zdroje nestačia.

Traja z desiatich respondentov (7 % + 23 %) si aspoň raz platili prístup k odborným informáciám sami zo svojich zdrojov. Rovnaký podiel (30 %) s tým zatiaľ nemá osobnú skúsenosť, ale vopred to nevylučuje. V ideálnom prípade doktorand vôbec nepotrebuje siahnuť na vlastné zdroje, pretože má všetko zabezpečené alebo preplatené. Takéto podmienky (z hľadiska prístupu k odborným informáciám) deklaruje štvrtina respondentov.

Platenie si prístupu k odborným informáciám z vlastných zdrojov doktoranda/doktorandky

- Nie, pretože všetko potrebné bolo dodané/preplatené
- Nie, ale túto možnosť dopredu nevyklučuje
- Áno, ale len raz
- Áno, viackrát
- Nie je ochotný/á, resp. nemá financie
- Nepotrebuje prístup k odb. informáciám
- Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

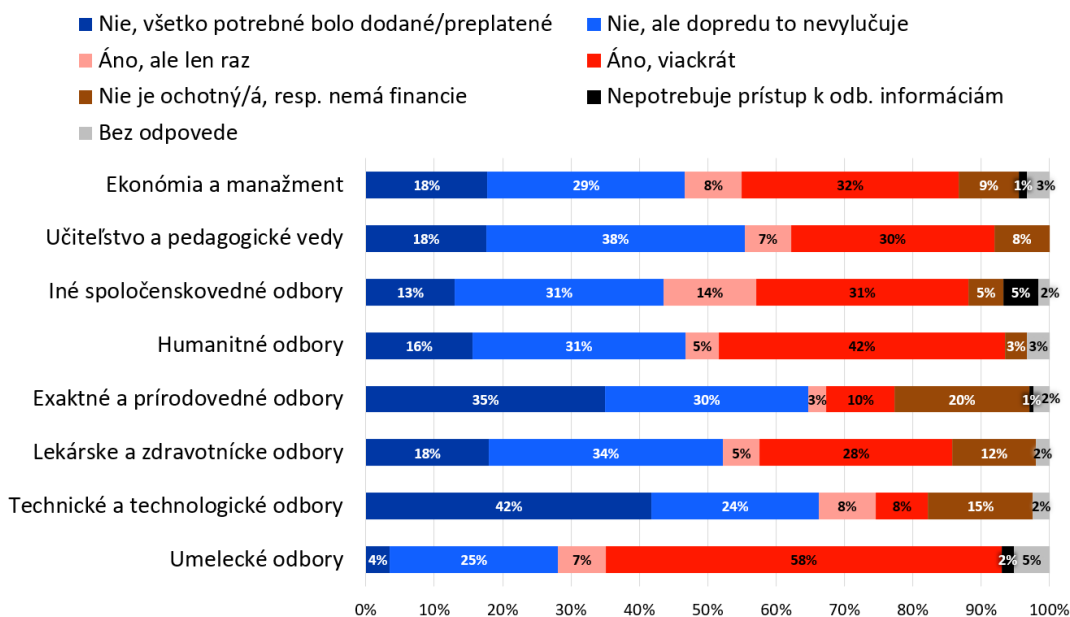
Stalo sa vám, že ste si prístup k odborným informáciám (odbornej a vedeckej literatúre, článkom) platili sám/sama, zo svojich zdrojov? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, viackrát,
- áno, ale len raz,
- nie, ale túto možnosť dopredu nevyklučujem,
- nie, pretože nie som ochotný/á, resp. nemám financie na platenie zo svojho,
- nie, pretože všetko potrebné som dostal/a, alebo mi náklady preplatili,
- nepotrebujem prístup k odborným informáciám,
- nechcem odpovedať.

V umeleckých študijných odboroch si väčšina respondentov (58 %) už viackrát platila prístup k odborným informáciám zo svojich vlastných zdrojov. Podobná prax sa stala bežnou aj v rámci doktorandov humanitných odborov, kde štyria z desiatich (42 %) pri získavaní odborných informácií opakovane „načreli do vlastného vrecka“.

Odpovede respondentov z exaktných a prírodovedných, ako aj technických a technologických študijných reflektujú priaznivejšie podmienky na výskum a štúdium: 35 %, resp. 42 % uviedlo, že nebolo potrebné zapojiť vlastné zdroje, pretože všetko potrebné im bolo poskytnuté alebo preplatené. V ideálnom prípade by však prístup k odborným informáciám mal byť dodaný alebo preplatený u všetkých doktorandov, ktorí ho potrebujú.

Platenie si prístupu k odborným informáciám z vlastných zdrojov doktoranda/doktorandky – podľa skupín študijných odborov

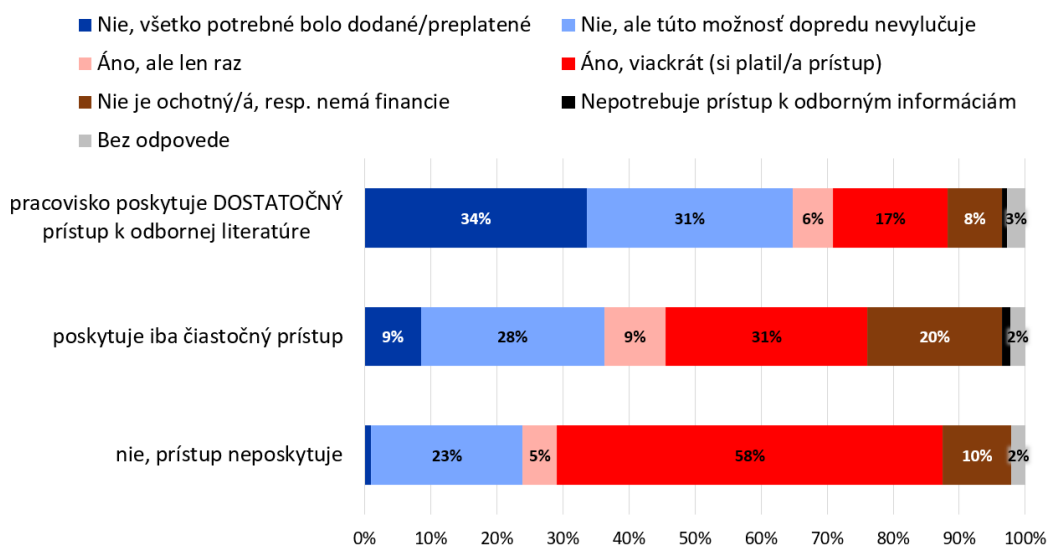

Medzi platením si prístupu k informáciám z vlastným zdrojov a podmienkami doktorandského štúdia sa potvrdila predpokladaná závislosť. Napríklad za prístup k odborným informáciám si už viackrát platila vyše polovica (58 %) z tých, ktorí ich nedostávajú prostredníctvom školiaceho pracoviska (pozri nasledujúci graf).

Iba čiastočný prístup k odborným informáciám môže tiež predstavovať záťaž pre peňaženku: 40 % respondentov zo spomínanej skupiny už minimálne raz platilo za prístup k odbornej literatúre z vlastného (31 % + 9 %).

Platenie si prístupu k odborným informáciám z vlastných zdrojov doktoranda/doktorandky

– podľa poskytovania prístupu k odbornej literatúre

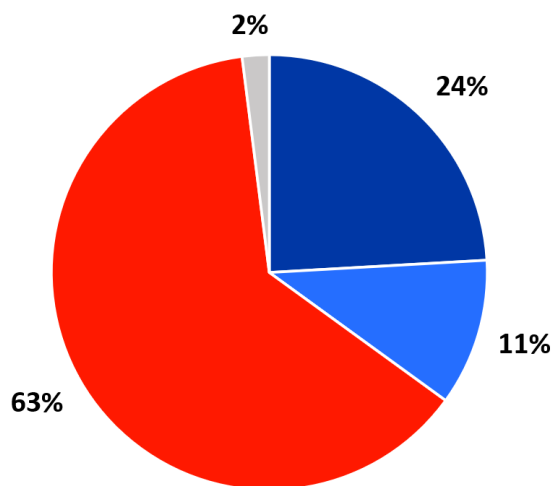

Ciest na získanie zaujímavého odborného článku je niekoľko. Napríklad kontaktovať priamo jeho autora/autorku. (*Pamätníci si možno spomínajú na predtlačené kartičky, ktoré adresovali autorom článkov s prosbou o ich zaslanie. Pozitívne reakcie boli často odrazom solidarity západných vedcov s ich menej šťastnými kolegami.*)

Tento trend celkom nevyvymizol, aj keď kartičky nahradila elektronická komunikácia: takmer štvrtina respondentov už viackrát kontaktovala autorov článkov s cieľom ich získania. Ďalších 11 % to skúsilo zatiaľ len raz.

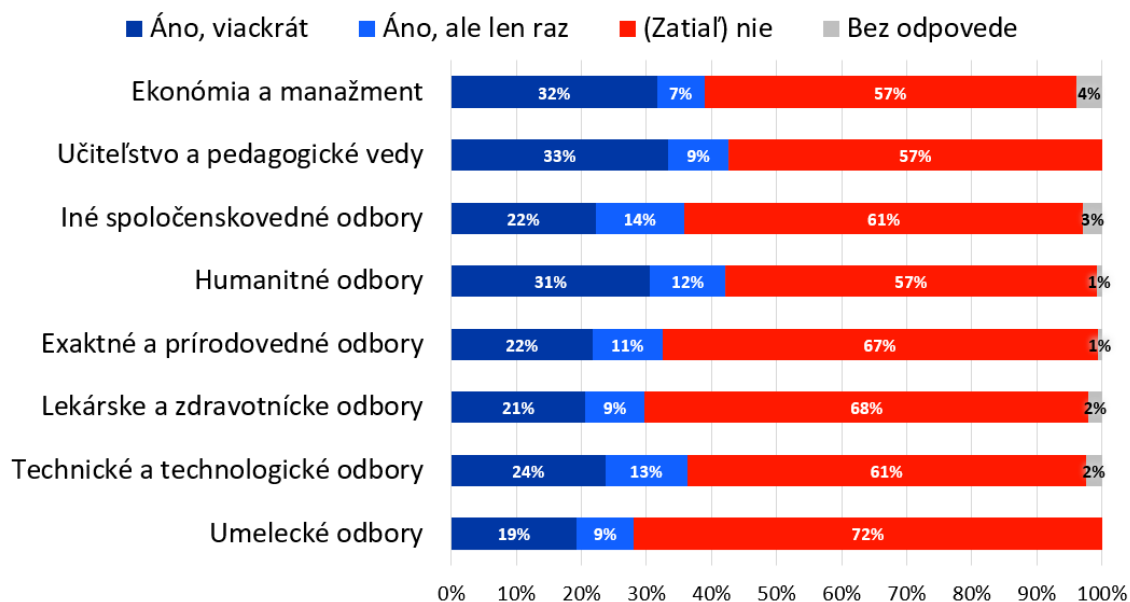
Nadviazanie kontaktov s autormi článkov s cieľom ich získania

■ Áno, viackrát ■ Áno, ale len raz ■ (Zatiaľ) nie ■ Bez odpovede

Takmer vo všetkých skupinách študijných odborov (s výnimkou umeleckých) minimálne traja z desiatich aspoň raz kontaktovali autorov odborných článkov s cieľom ich získania.

Nadviazanie kontaktov s autormi článkov s cieľom ich získania – podľa skupín študijných odborov

Znenie otázky v dotazníku:

Kontaktovali ste priamo autorov článkov s cieľom ich získania?

Vyberte jednu odpoveď.

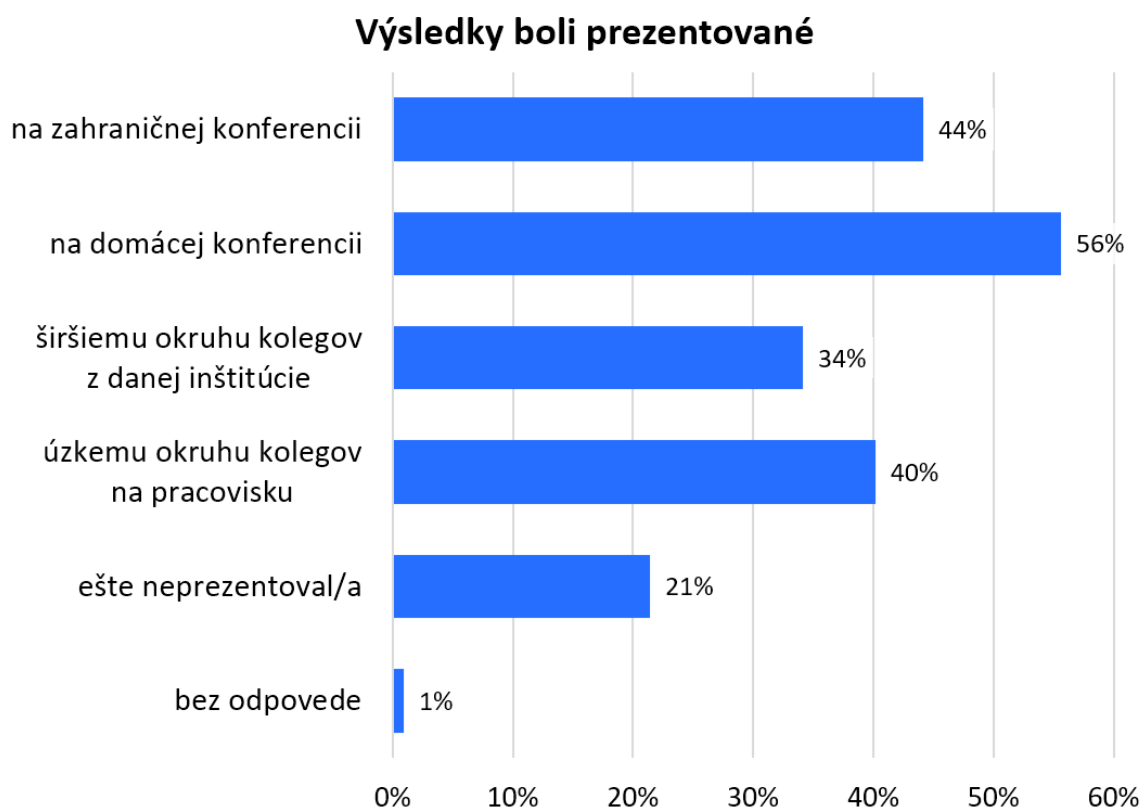
- áno, viackrát,
- áno, ale len raz,
- (zatiaľ) nie,
- nechcem odpovedať.

4.8. Publikovanie výsledkov tvorivej práce doktorandov

Súčasťou požiadaviek kvalifikačného rámca je aj preukázaná schopnosť komunikovať odborné riešenia, predstavovať a vysvetľovať ich odbornej aj laickej verejnosti. Preto bola zaradená otázka na prezentovanie výsledkov práce na rôznych fórach.

Prezentácie

Viac ako polovica respondentov prezentovala výsledky svojej práce na domácich konferenciách. Nasleduje aktívna účasť na zahraničných konferenciách (44 %) a interné prezentácie určené kolegom danej inštitúcie (40 %, resp. 34 %).

Znenie otázky v dotazníku:

Výsledky vašej práce ste prezentovali... Vyznačte všetko, čo zodpovedá vašej situácii.

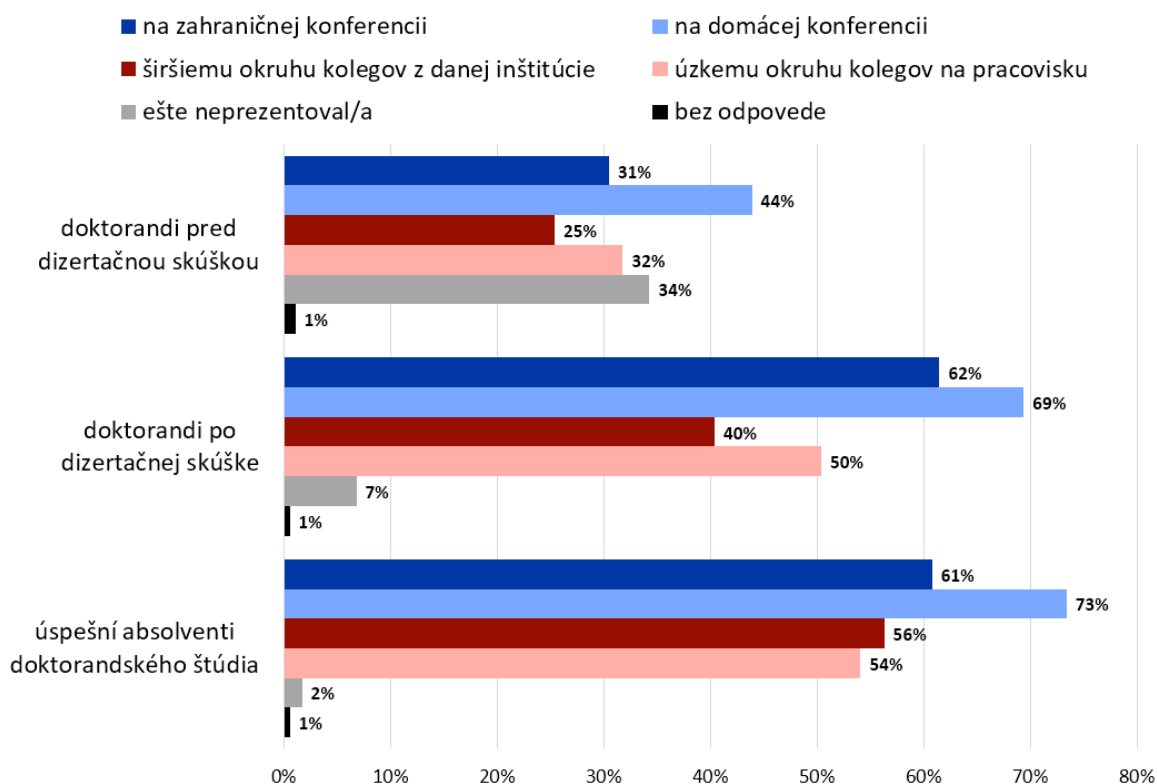
- úzkemu okruhu kolegov na pracovisku,
- širšiemu okruhu kolegov z danej inštitúcie (napríklad aj z iných oddelení, katedier),
- na domácej konferencii/seminári/vystúpení/výstave,
- na zahraničnej konferencii/seminári/vystúpení/výstave,
- ešte som neprezentoval/a,
- nechcem odpovedať.

Približne sedem z desiatich doktorandov po dizertačnej skúške – ako aj úspešných absolventov doktorandského štúdia – prezentovalo svoje výsledky na domácej konferencii (69 %, resp. 73 %).

Zhruba šesť z desiatich respondentov – v rámci obidvoch spomínaných skupín – sa aktívne zúčastnilo na aspoň jednej zahraničnej konferencii a prezentáciu výsledkov práce svojim najbližším kolegom deklaroval približne každý druhý (54 %, resp. 50 %).

Z doktorandov pred dizertačnou skúškou približne štyria z desiatich už prezentovali svoje výsledky na domácej konferencii a necelá tretina na zahraničnej. Prieskum zahŕňal aj úplných „nováčikov“. Preto neprekvapí, že každý tretí doktorand (34 %) pred dizertačnou skúškou svoje výsledky ešte neprezentoval.

Prezentovanie výsledkov svojej práce v jednotlivých skupinách respondentov

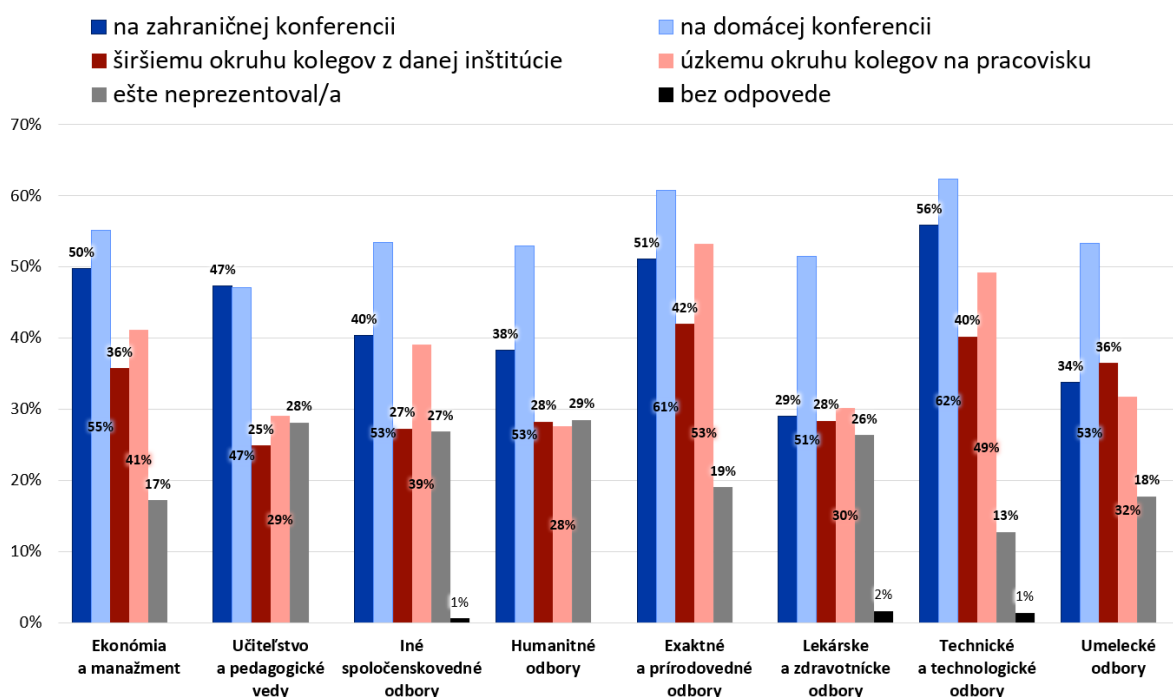

V rámci väčšiny skupín študijných odborov sa spomínali hlavne prezentácie na domácej či zahraničnej konferencii.

V exaktných a prírodovedných, ako aj technických a technologických študijných odboroch približne každý druhý uviedol (aj) prezentovanie úzkemu okruhu kolegov na pracovisku (53 %, resp. 49 %). V ostatných skupinách študijných odborov sa prezentácie pre kolegov objavujú menej často.

Prezentovanie výsledkov na zahraničných konferenciách spomínali respondenti z technických a technologických odborov častejšie ako ostatní (56 %). Najviac sa k nim približujú respondenti zo skupiny exaktných a prírodovedných odborov (51 %).

Výsledky svojej práce prezentoval/a... – podľa skupín študijných odborov

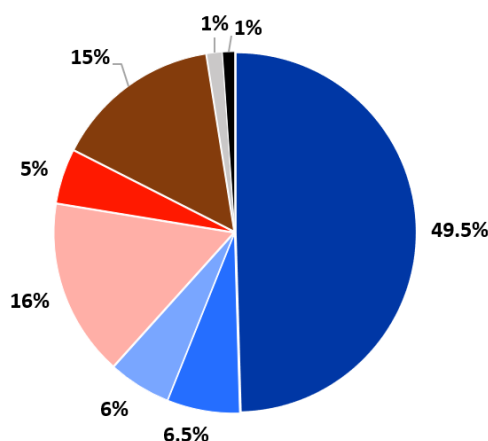
Publikovanie pôvodných (originálnych) výsledkov práce

Viac ako polovica respondentov (49,5 % + 6,5 %) už publikovala výsledky svojej práce alebo aspoň jeden ich príspevok už bol akceptovaný na publikovanie. Ďalších 6 % čaká na recenziu príspevku a približne každý šiesty respondent deklaroval, že príspevok sa pripravuje.

Zastúpenie odpovede „nie je čo publikovať“ v priebehu doktorandského štúdia prudko klesá a u úspešných absolventov sa už nevyskytuje (pozri graf na nasledujúcej strane).

Publikovanie výsledkov výskumnej práce

■ Áno, výsledky už boli publikované	■ Nie, ale príspevok bol akceptovaný
■ Nie, ale čaká sa na recenziu príspevku	■ Nie, ale príspevok sa pripravuje
■ Výsledky sú, ale príspevok sa nepripravuje	■ Nie je čo publikovať
■ Bez odpovede	■ Netýka sa

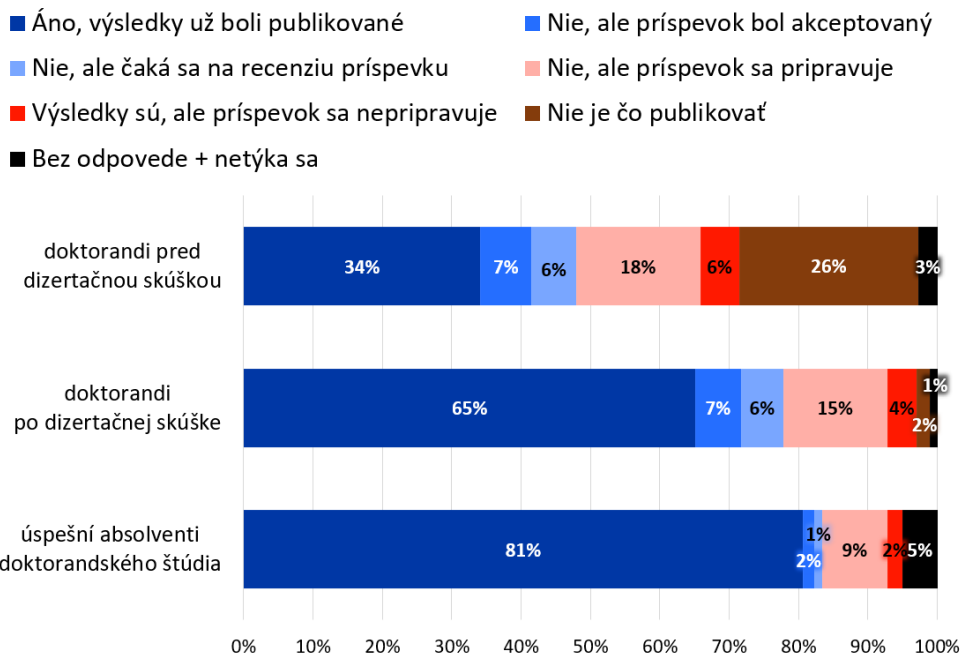
Znenie otázky v dotazníku:

Publikovali ste už výsledky svojej výskumnej práce? (Môžu, ale nemusia sa týkať dizertačnej práce.) Vyberte jednu odpoveď.

- áno, moje výsledky už boli publikované,
- zatiaľ nie, ale aspoň jeden príspevok už bol akceptovaný na publikovanie,
- zatiaľ nie, ale aspoň jeden príspevok je zaslaný a čaká sa na recenziu,
- zatiaľ nie, ale príspevok sa už pripravuje,
- zatiaľ nie: výsledky sú, ale publikovanie sa zatiaľ nepripravuje,
- zatiaľ nie je čo publikovať,
- nechcem odpovedať,
- netýka sa ma to.

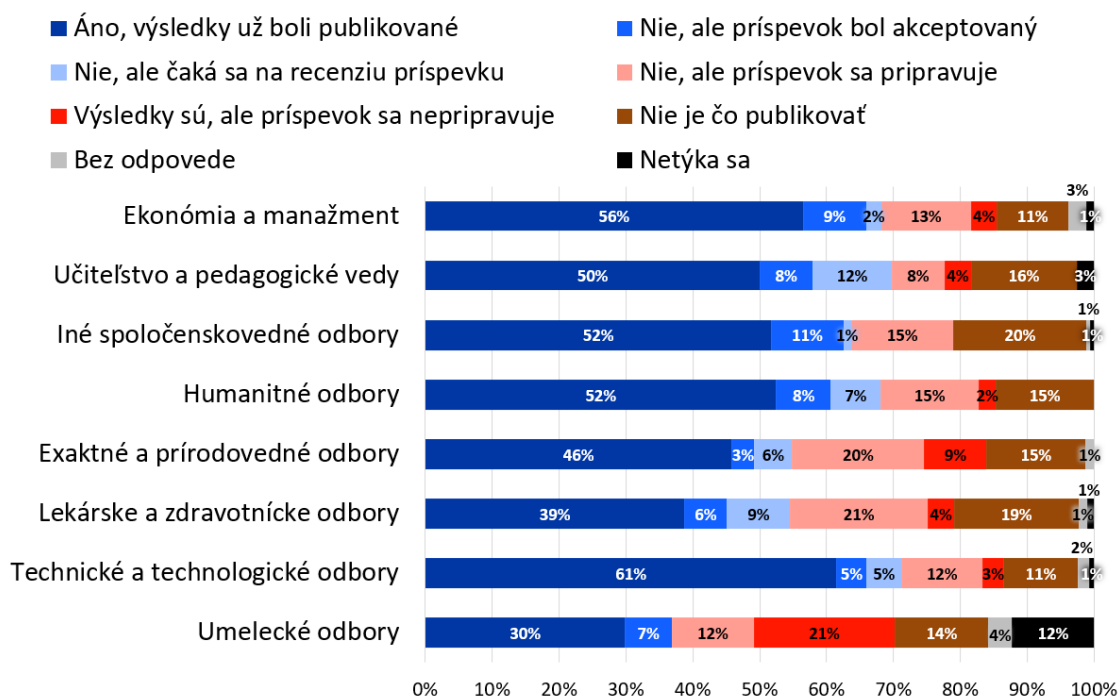
S napredovaním v doktorandskom štúdiu súvisí aj zverejňovanie výsledkov: viac ako štyri pätiny úspešných absolventov doktorandského štúdia svoje výsledky už publikovali alebo ich akceptovaný príspevok čaká na publikovanie (81 % + 2 %).

Publikovanie výsledkov výskumnej práce v jednotlivých skupinách respondentov

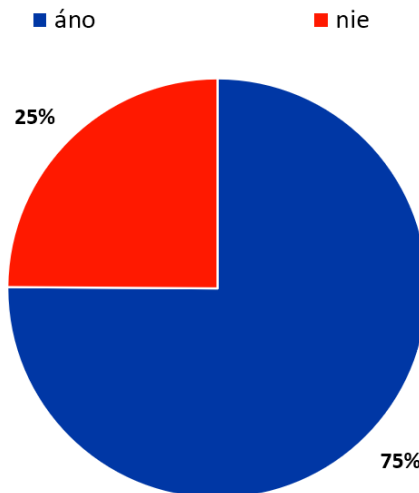
Respondenti z technických a technologických odborov častejšie ako ostatní deklarujú, že výsledky ich vlastnej práce už boli publikované (61 %).

Publikovanie výsledkov vlastnej výskumnej práce – podľa skupín študijných odborov

Nasledujúca otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí už publikovali alebo im aspoň jeden príspevok akceptovali na publikovanie. Väčšinou uvádzali, že ich príspevok bol, resp. bude publikovaný v časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus).

Publikovanie vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus) – iba tí, čo už publikovali alebo bol ich príspevok akceptovaný na publikovanie

Časopisy indexované v databázach (WoS, Scopus) uvádzali hlavne publikujúci respondenti zo skupín exaktných a prírodovedných, lekárskeho a zdravotníckeho, ako aj technických a technologických študijných odborov.

Znenie otázky v dotazníku:

Publikovali ste, resp. prijali vám prácu na publikovanie: Vyberte jednu alebo viac odpovedí.

- vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus),
- inde, napíšte kde...

Publikovanie, odpoveď „inde“

V spontánnych odpovediach respondenti najčastejšie uvádzali:

- zborníky, väčšinou z konferencií,
- zahraničné odborné časopisy, ktoré nie sú indexované v databázach WoS, Scopus,
- domáce odborné časopisy (vrátane školských odborných časopisov).

Opakovane boli uvádzané iné databázy, napríklad ERIH PLUS a EBSCO.

Viacerí respondenti uviedli, že výsledky ich práce sa stali súčasťou monografie.

Publikovanie výsledkov práce a účasť na konferenciách v spontánných odpovediach respondentov – ukážky.

„Naša univerzita má pomerne masové štandardy na množstvo publikačnej činnosti. Pôvodne som to vnímal ako negatívum a systém kvantity nad kvalitou. V závere štúdia, pri finišovaní dizertačnej práce tento systém vítam. Na základe získaných skúseností z konferencií a publikačných príležitostí v zborníkoch napredujem s výskumom a finišovaním dizertačnej práce efektívnejšie.“ (Poznámka: spontánna odpoveď bola napísaná v rámci odkazov na záver.)

„Možnosti prezentovania svojej práce na významných celosvetových konferenciách.“ (jeden z dôvodov vysokej spokojnosti s doktorandským štúdiom)

V ďalších spontánných odpovediach respondenti spomínali hlavne:

- tlak na kvantitu publikácií,
- časovú náročnosť publikovania v kvalitných časopisoch (vrátane čakania na výsledok recenzného konania),
- nedostatok času na výskum a publikovanie z dôvodu iných povinností,
- finančnú náročnosť publikovania a účasti na konferenciách, navrhovali odmeny za publikované články,
- etický rozmer publikovania (dodržiavať reálne autorstvo a spoluautorstvo),
- potrebu práce z domu pri spracovaní výsledkov výskumu a príprave článkov kvôli vyššej efektívnosti.

„Akademická etika; aby sa ostatní nepripisovali k článkom, ktoré nepísali ani nevideli. Toto je o ľuďoch a o systéme, ktorý ich tlačí do publikovania za každú cenu...“

„Výskum potrebuje čas. Keď je tlak na kvantitu, kvalita článkov ide dole.“

„Predstavovala som si pojem ‚robiť vedu‘ úplne ináč. Skôr je to o množstve publikovaných článkov bez extra výsledkov. Príde mi to nie ako vedecká činnosť, ale podnik za účelom zisku.“

„Zmeniť dĺžku štúdia z 3 rokov na 4 roky, pretože nedá sa stíhať publikovať za tak krátky čas (recenzné konania článkov trvajú dlho a vyskúmať niečo takisto).“

„Menej povinných publikačných činností... niekedy je publikovať toľko príspevkov ťažké predovšetkým, čo sa týka vedeckých časopisov a recenzného konania.“

„Viac sa zamerať napr. na publikovanie článkov miesto prípravy eventov.“

„Doktorandi nemajú nárok na finančné odmeny tak ako zamestnanci, čo spôsobuje nízku motiváciu k publikovaniu.“

„Zabezpečiť, aby každý doktorand mal dostatok financií na publikovanie odborných článkov v indexovaných časopisoch.“ „Každá katedra na každej škole by mala dostať nejaké financie na publikovanie, pokiaľ chceme a aj musíme toľko publikovať.“ „V prípade akceptácie práce by mala byť povinnosť fakulty... preplatiť plnú výšku nákladov na publikáciu jedného článku.“

„Keby sme boli podporovaní v snahách o medzin. spoluprácu na výskume a písaní článkov.“

„Zvýšenie financií na konferencie, ktorých by sa doktorandi mohli zúčastniť.“

„Podporovať aj pasívnu účasť na konferenciách. Konferencie sú aj o sieťovaní a nových aktuálnych odborných poznatkoch.“

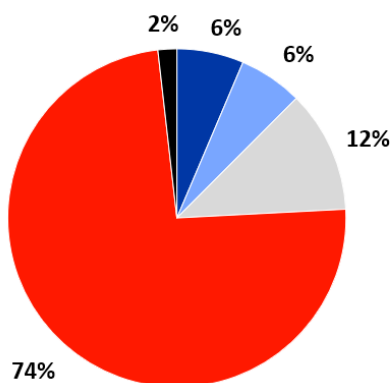
„Pri písaní článkov je moja práca efektívnejšia z domu...“

4.9. Získavanie zahraničných skúseností, mobility

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí nie je bežnou praxou doktorandského štúdia na Slovensku; uviedla ju približne štvrtina respondentov. Určitý negatívny vplyv na zbieranie zahraničných odborných skúseností mohla mať covidová pandémia, ale aj tak je študentov s medzinárodnou skúsenosťou extrémne málo.

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí

- Áno, v trvaní viac ako 3 mesiace
- Áno, viac ako 1 mesiac a max. 3 mesiace
- Áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej
- Nie, nezúčastnil/a sa
- Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

Zúčastnili ste sa na výskumnom pobyte na pracovisku v zahraničí v rámci doktorandského štúdia? (Napríklad Erasmus.) Ak bolo pobytov viac, odhadnite ich celkové trvanie – spolu. Vyberte jednu odpoveď.

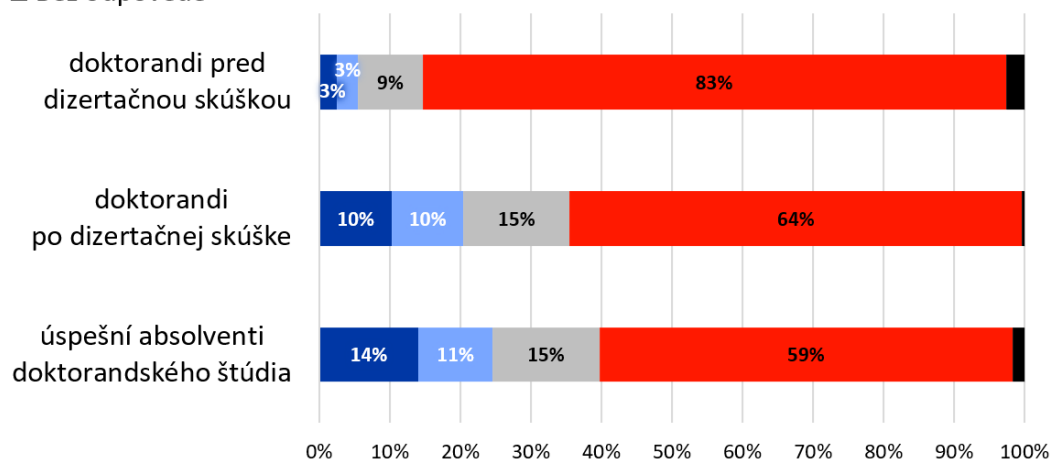
- áno, v trvaní viac ako 3 mesiace,
- áno, viac ako 1 mesiac a maximálne 3 mesiace,
- áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej,
- nie, nezúčastnil som sa,
- nechcem odpovedať.

Spontánne odpovede viacerých respondentov poukázali aj ďalšie obmedzenia mobilit. Napríklad pri odpovedi na otázku, čo by zmenili na doktorandskom štúdiu: „Nech sa z doktoranda nestáva len pomocná sila vo vyučovacom procese, nakoľko to ďalej negatívne vplýva na jeho vedeckovýskumnú činnosť a sebarozvoj. S čím je spojená aj možnosť zúčastniť sa zahraničnej mobility prioritne počas letných mesiacov, kedy to vzhľadom na fungovanie univerzít nemá praktický význam.“ (Poznámka: respondent učí 8 a viac hodín týždenne.)

Možno neprekvapí absencia zahraničného výskumného pobytu u doktorandov pred dizertačnou skúškou (više 80 % sa nezúčastnilo na pobyte). Aktívne zbieranie zahraničných skúseností v odbore však väčšinou chýba aj respondentom, ktorí už doktorandské štúdium úspešne absolvovali.

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí

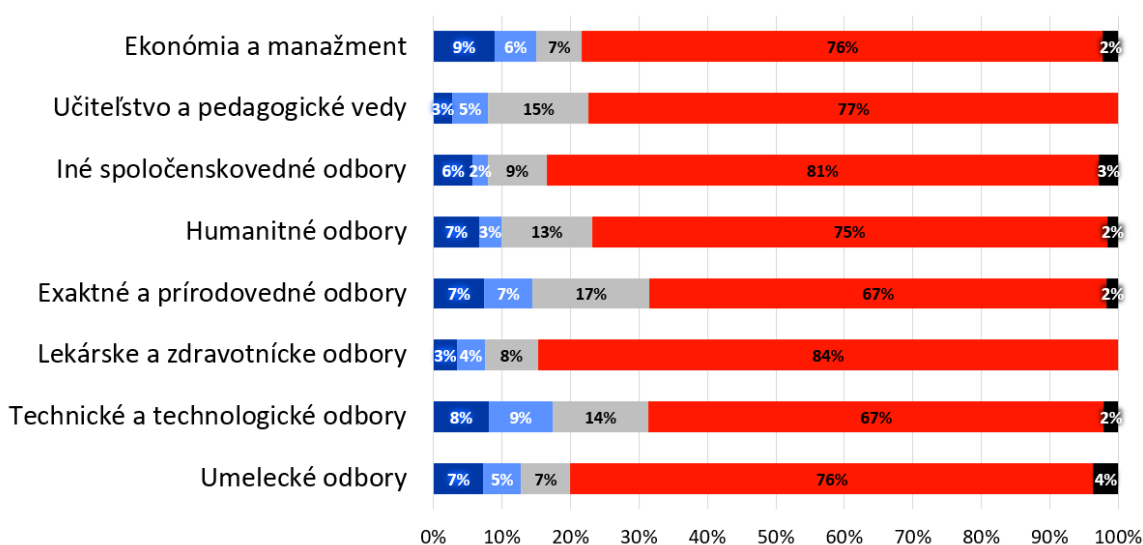
- Áno, v trvaní viac ako 3 mesiace
- Áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej
- Áno, viac ako 1 mesiac a max. 3 mesiace
- Nie, nezúčastnil/a sa
- Bez odpovede

Vo všetkých skupinách študijných odborov výrazne prevažujú respondenti, ktorí sa nezúčastnili na výskumnom pobyte v zahraničí.

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí – podľa skupín študijných odborov

- Áno, v trvaní viac ako 3 mesiace
- Áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej
- Áno, viac ako 1 mesiac a max. 3 mesiace
- Nie, nezúčastnil/a sa
- Bez odpovede

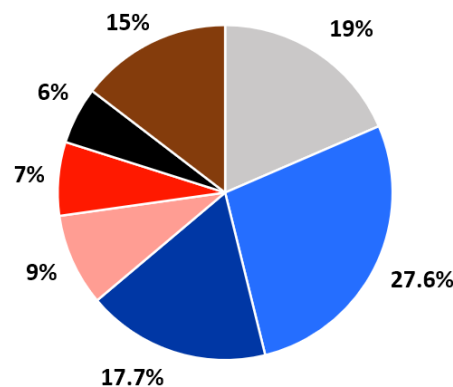
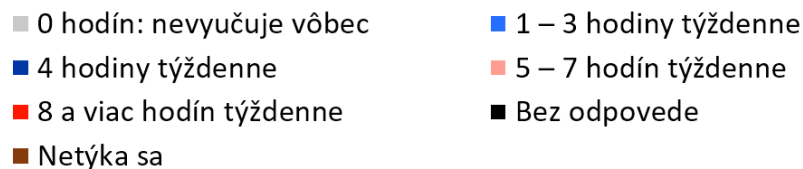
4.10. Vyučovanie študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia

Doktorandi sa bežne podieľajú na výučbe študentov nižších stupňov vysokoškolského štúdia. Je to medzinárodne akceptovaná prax. Zákon o vysokých školách uvádza, že súčasťou doktorandského štúdia je aj uvedená výučba v rozsahu do štyroch hodín týždenne (v priemere). Preto sa nasledujúce otázky zamerali na realitu, ktorú zažívajú študenti.

Väčšina respondentov (61 %) vyučuje alebo vyučovala študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia. Zároveň približne každý šiesty respondent (7 % + 9 %) vyučuje viac ako 4 hodiny týždenne.

V spontánných odpovediach respondenti spomínali aj vedenie, resp. konzultovanie záverečných (bakalárskych) prác. V prípade vyššieho počtu bakalárov – zverených do starostlivosti doktorandov – to pri poctivom prístupe predstavuje nezanedbateľnú záťaž²⁵.

Vyučovanie študentov nižších stupňov VŠ štúdia

Znenie otázky v dotazníku:

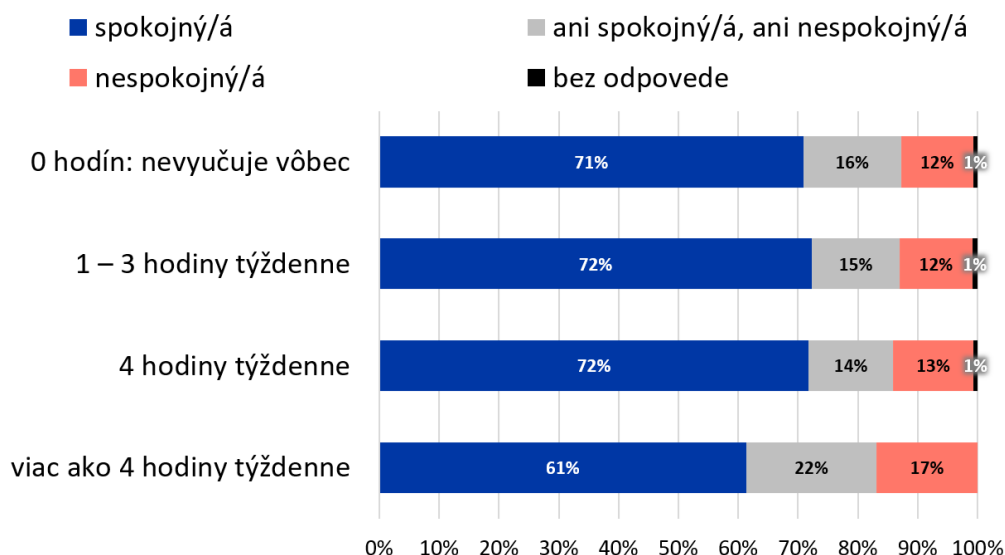
Niektorí doktorandi učia študentov nižších stupňov štúdia, väčšinou na cvičeniach/seminároch. Ako to v priemere vychádza vo vašom prípade? Vyberte jednu odpoveď.

- 0 hodín: nevyučujem vôbec,
- 1 – 3 hodiny týždenne,
- 4 hodiny týždenne,
- 5 – 7 hodín týždenne,
- 8 a viac hodín týždenne,
- neviem odhadnúť alebo nechcem odpovedať,
- netýka sa ma to.

²⁵ Návrh na zlepšenie doktorandského štúdia, spontánna odpoveď: „Konzultovať menej záverečných prác. Teraz konzultujem viac ako desať a na svoju prácu mám čas len cez víkend.“

Medzi respondentmi, ktorí vyučujú viac ako 4 hodiny týždenne, je mierne nižší podiel tých, čo sú so svojim doktorandským štúdiom spokojní (veľmi spokojní alebo skôr spokojní). Ale aj v tejto skupine respondentov prevažuje celková spokojnosť s doktorandským štúdiom nad nespokojnosťou.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom – podľa vyučovania študentov nižších stupňov VŠ štúdia

Poznámka: graf nezahŕňa respondentov, ktorí si vo vzťahu k vyučovaniu študentov vybrali odpoveď „netýka sa ma to“ alebo nechceli odpovedať.

Respondenti, ktorí vyučujú **viac ako 4 hodiny týždenne**, nezriedka uvádzajú nedostatok času na svoju vlastnú výskumnú činnosť. Odráža sa to v ich spontánných odpovediach týkajúcich sa dôvodov spokojnosti či nespokojnosti a v návrhoch na zlepšenie.

„Doktorand by mal riešiť iba výskum a nie učiť. Prípadne učiť normálny počet hodín a nie 8 a viac hodín týždenne. Pokiaľ to človek berie seriózne, tak zabíja čas aj prípravou...“,
„chcel by som aby čas doktoranda nebol zameraný na výuku cvičení,... ale aby bol zameraný na jeho výskum a prehľbovanie vedomostí v danej problematike“, *„na zahraničnej univerzite bolo učenie bakalárov pre doktorandov dobrovoľné... doktorandi si dávali, tak 0 – 3 študentov,... vďaka tomu je kvalita článkov zo zahraničných univerzít neporovnateľná s tými zo slovenských“*, *„musíme povinne učiť a viesť celé predmety“*.

Návrhy: „konzultovať menej záverečných prác“, *„aby sa viac dbalo na vhodné pridelovanie predmetov na výučbu podľa zamerania doktoranda“*, *„menej pedagogickej výpomoci a viac času na vlastný výskum“*.

Vyskytli sa aj **pozitívne reakcie** na vyučovanie študentov na nižších stupňoch, prípadne vyučovanie študentov ako vítaná zmena:

„baví ma vyučovanie aj práca so študentmi“ (pozn.: učí 1 – 3 hod. týždenne),

„bavila ma oblasť výskumu, mobility, pedagogická činnosť“ (pozn.: vyučoval 5 – 7 hod. týžd.).

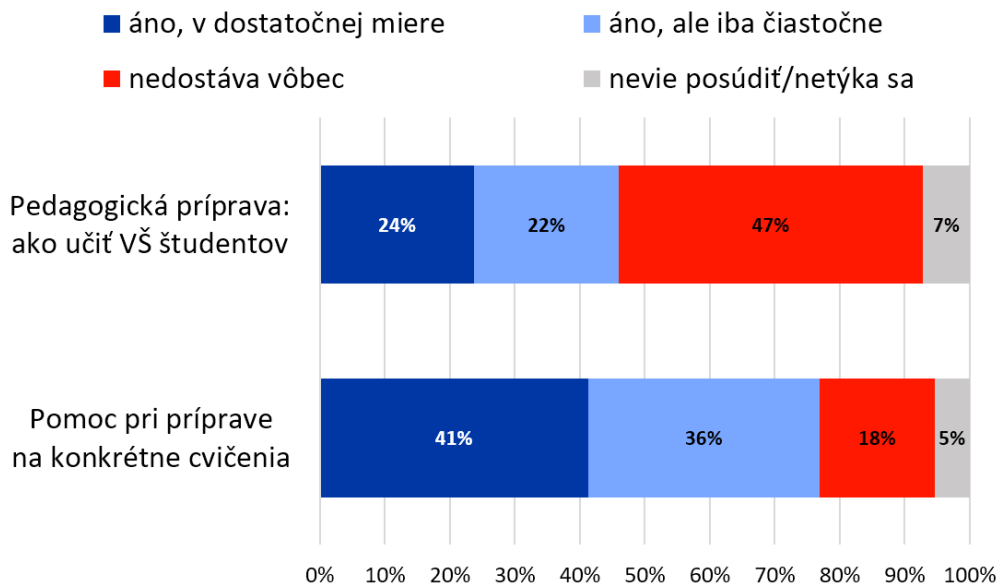
Záujem učiť študentov (u tých, ktorí nevyučujú): *„rada by som učila... aplikovala svoj vedecký výskum do praxe“*; *„možnosť učiť – nemali sme ju“*; *„možnosť vyučovať na fakulte“*.

Nasledujúca otázka sa zameriava na prípravu doktorandov na vyučovanie študentov nižších stupňov vysokoškolského štúdia a zobrazila sa len tým respondentom, ktorí vyučujú.

Súvisiacu pedagogickú prípravu, ako učiť vysokoškolských študentov, dostáva v dostatočnej miere necelá štvrtina z nich. Ďalšia zhruba pätina ju dostáva, ale len čiastočne a takmer polovica (47 %) ju nedostáva vôbec; nemá žiadnu formálnu pedagogickú prípravu so zameraním na vyučovanie vysokoškolských študentov (semináre či kurzy).

Výrazne častejšia je podpora s prípravou na konkrétne cvičenia, semináre či ateliéry. Poskytujú ju kolegovia zhruba trom štvrtinám doktorandov, ktorí vyučujú, a to v čiastočnej alebo aj v dostatočnej miere (41 % + 36 %).

Poskytovanie podpory zo strany školiaceho pracoviska pre doktorandov, ktorí vyučujú študentov na nižších stupňoch

Znenie otázky v dotazníku:

Dostávate, resp. dostali ste prípravu na vyučovanie študentov nižších stupňov VŠ štúdia? Vyberte jednu odpoveď v každom riadku (*Škála: áno, v dostatočnej miere; áno, ale iba čiastočne; nedostávam vôbec; neviem posúdiť, netýka sa ma to.*)

- pedagogickú prípravu: ako učiť VŠ študentov (semináre, kurzy),
- pomoc kolegov pri príprave na KONKRÉTNE CVIČENIA, semináre, ateliéry.

Poznámka: v rámci spontánnych odpovedí sa vyskytovali aj návrhy, ktoré sa týkali úrovne čerstvých vysokoškolských študentov či zabezpečenia kvalitnejšieho vyučovania:

„... chcem požiadať o prehodnotenie metódy prijímania študentov na VŠ... niektorí nemajú čo hľadať na VŠ a mali by sa zase zaviesť prijímačky s cieľom overiť ich vedomosti“,

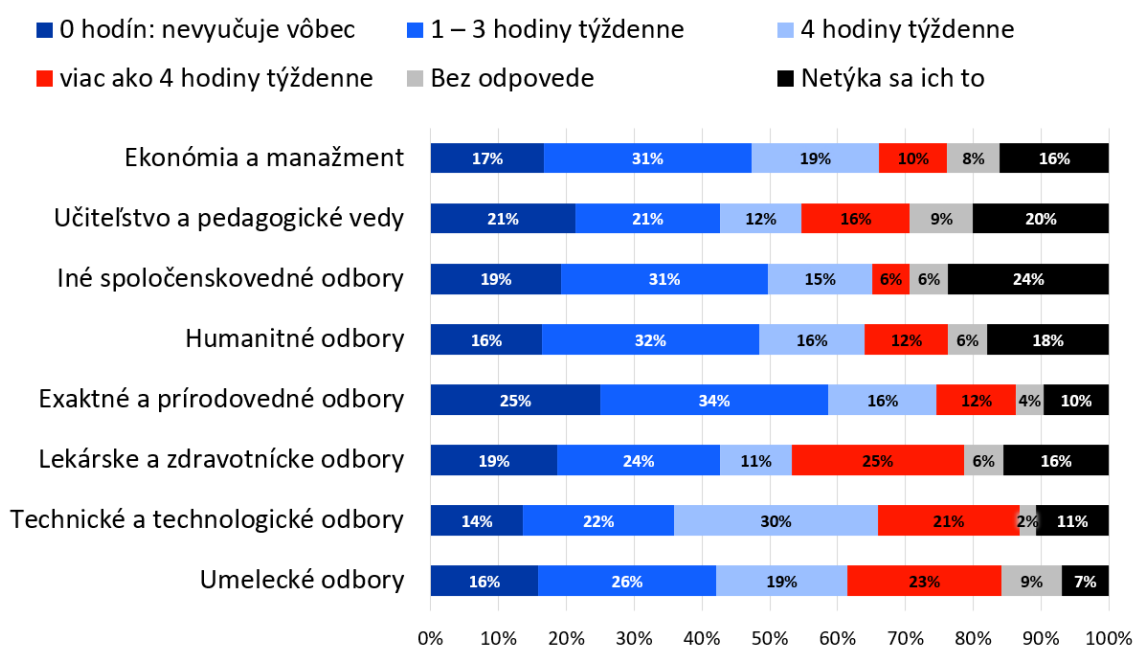
„Privítala by som, aby doktorandi neboli tlačení učiť predmety, s ktorými majú minimálne skúsenosti.“

Vyučovanie a príprava doktorandov na vyučovanie z pohľadu skupín študijných odborov

Vyučovanie študentov nižších stupňov vysokoškolského vzdelávania sa týka takmer troch štvrtín respondentov z technických a technologických študijných odborov²⁶, spravidla 4 a viac hodín týždenne.

Na druhej strane vyučovanie študentov na nižších stupňoch – v rozsahu väčšom ako 4 hodiny týždenne – uviedol každý štvrtý respondent z lekárskejších a zdravotníckych študijných odborov, čo je najviac spomedzi všetkých skupín študijných odborov. Zároveň práve v lekárskejších a zdravotníckych študijných odboroch najvýraznejšie absentuje potrebná **pedagogická príprava zameraná na vyučovanie vysokoškolských študentov**: dve tretiny ju nedostávajú vôbec (66 %; pozri graf na nasledujúcej strane).

Vyučovanie študentov nižších stupňov štúdia – podľa skupín študijných odborov

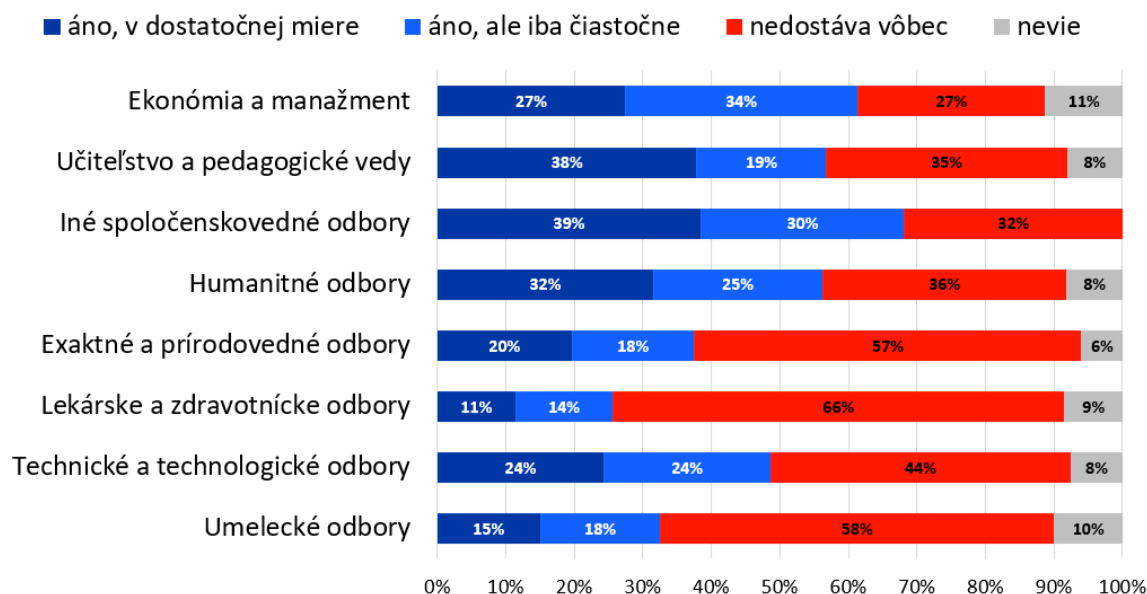

Potrebnú pedagogickú prípravu dostávajú aspoň v čiastočnej miere hlavne doktorandi zo skupiny študijných odborov *ekonómia a manažment*, ako aj z iných spoločenskovedných odborov²⁷.

²⁶ Jedna až tri hodiny: 22 %, štyri hodiny: 30 % a viac ako štyri hodiny týždenne: 21 %

²⁷ Spoločenskovedné odbory okrem ekonómie, manažmentu, učiteľstva a pedagogických vied.

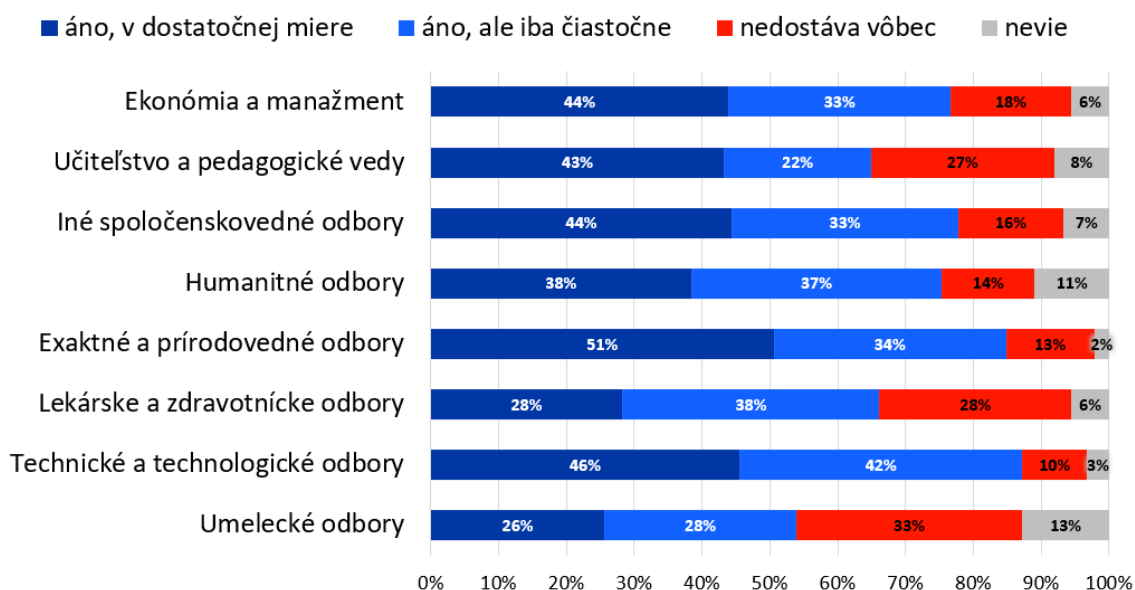
Dostáva pedagogickú prípravu, ako učiť VŠ študentov – podľa skupín študijných odborov, iba tí, ktorí vyučujú

Pozitívnejšie výsledky sa ukázali pri príprave **na konkrétne cvičenia, semináre, ateliéry.**

V rámci respondentov, ktorí vyučujú: vo všetkých skupinách študijných odborov prevažujú tí, ktorí pomoc kolegov dostávajú aspoň v čiastočnej miere. Najčastejšie dostávajú uvedenú pomoc doktorandi z technických a technologických odborov, kde je dostatočná alebo čiastočná pomoc takmer štandardom (46 % + 42 %). Podobný výsledok bol zistený aj v prípade exaktných a prírodovedných odborov (51 % + 34 %).

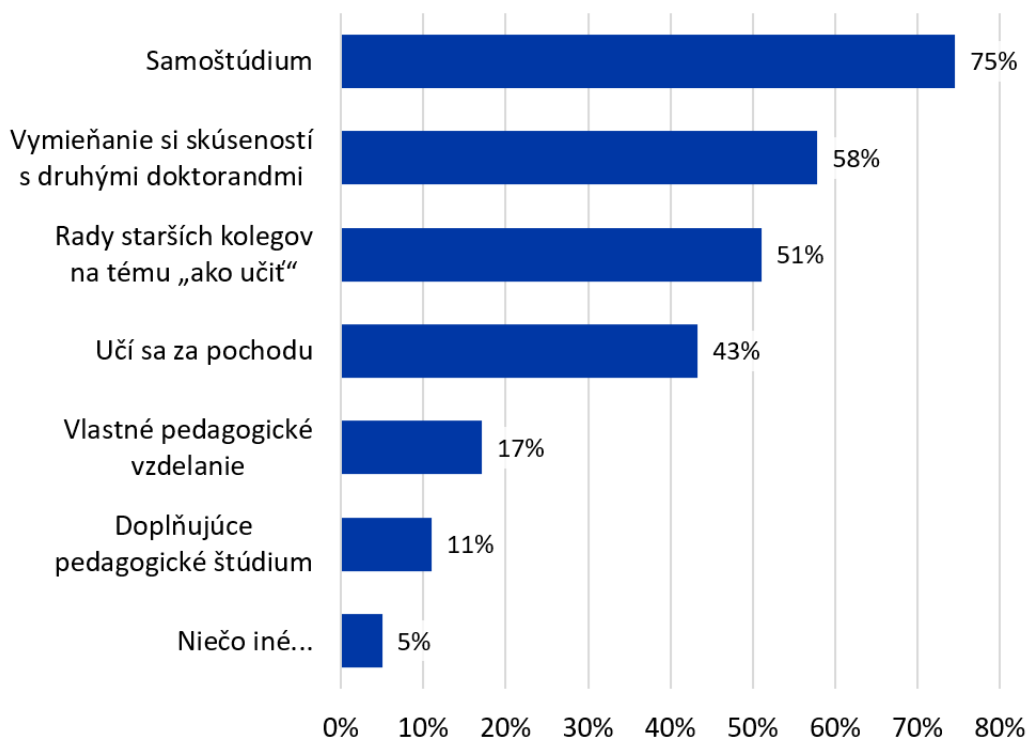
Dostáva pomoc kolegov pri príprave na konkrétne cvičenia, semináre, ateliéry – podľa skupín študijných odborov, iba tí, ktorí vyučujú

Čo pomáha respondentom, z ktorých sa veľká časť ocitla v pozícii vyučujúceho, resp. cvičiaceho prakticky bez prípravy? V prvom rade je to samoštúdium (75 %). Nasleduje vymieňanie skúseností s inými doktorandmi a rady starších kolegov na tému „ako učiť“.

K slovu prichádza aj učenie sa „za pochodu“, napríklad metódou pokus – omyl. O svoje vlastné pedagogické vzdelanie sa môže oprieť približne každý šiesty vyučujúci doktorand a o absolvované doplnkové pedagogické štúdium každý deviaty.

Čo (ďalšie) pomáha doktorandom pri vyučovaní študentov nižších stupňov

Poznámka: otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí vyučujú študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia.

Znenie otázky v dotazníku:

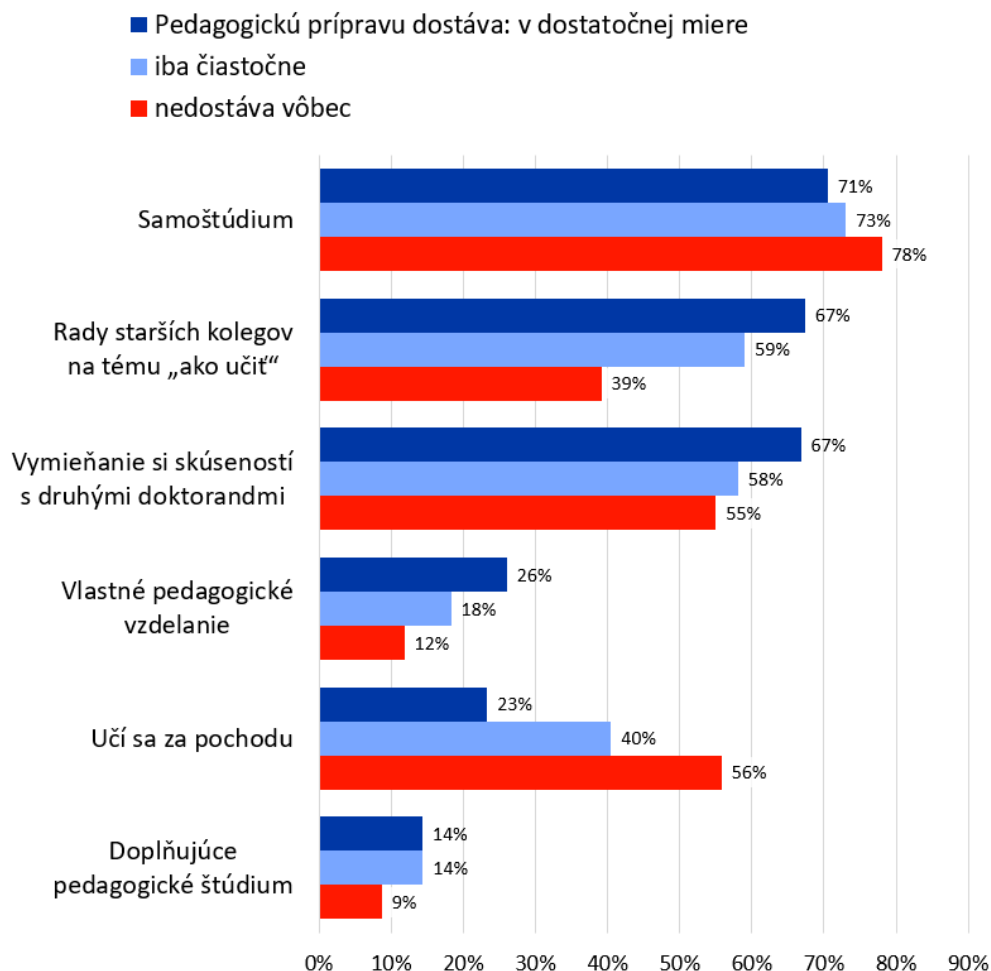
Čo (ďalšie) vám pomáha pri vyučovaní študentov nižších stupňov VŠ štúdia?

Vyznačte jednu alebo viac možností.

- rady starších kolegov na tému „ako učiť“,
- vymieňanie si skúseností s druhými doktorandmi,
- moje vlastné pedagogické vzdelanie (napr. absolvovanie učiteľského smeru),
- absolvované doplňujúce pedagogické štúdium (DPŠ, pedagogické minimum),
- samoštúdium,
- učím sa za pochodu, napríklad metódou pokus – omyl,
- niečo iné, napíšte...

Respondenti, ktorí dostávajú dostatočnú prípravu na vyučovanie vysokoškolských študentov, sa zriedkavo „učia za pochodu“. Pre tých, ktorí vyučujú, ale pedagogickú prípravu nedostali vôbec, je to však bežná prax.

Čo (ďalšie) pomáha doktorandom pri vyučovaní študentov nižších stupňov – podľa toho, či dostávajú pedagogickú prípravu, ako učiť VŠ študentov

Na otázku odpovedalo 936 respondentov, ktorí vyučujú/vyučovali študentov na nižších stupňoch VŠ štúdia. Z nich 5 % využilo možnosť uviesť niečo iné, čo im pomáha pri vyučovaní.

Spontánne odpovede „niečo iné“ – zhrnutie

Najčastejšie boli spomínaná vlastná prax a skúsenosti, čo zahŕňalo aj dobrovoľnícke aktivity pre žiakov ZŠ a SŠ, vedenie workshopov a pod. Medzi využívané zdroje skúseností patria aj pozitívne, aj negatívne skúsenosti z predchádzajúcich študentských rokov: či už učenie sa od najlepších pedagógov alebo naopak – prinášanie toho, čo im samotným ako študentom vo vyučovaní chýbalo. Opakovane sa spomínala aj pomoc od školiteľa/školiteľky a ostatných pedagógov a kurzy. V spontánnych odpovediach respondenti uviedli aj priamu spätnú väzbu od študentov nižších stupňov, ktorá im pomáha pri zlepšovaní a voľne nadväzuje na učenie sa za pochodu.

Detailnejšie zistenia prináša kapitola *Výsledky v percentách*.

4.11. Oblasti žiaduceho zlepšenia doktorandského štúdia

A. Návrhy na zlepšenie doktorandského štúdia; spontánne odpovede

Respondenti odpovedali najskôr na otvorenú otázku týkajúcu sa potrebných zmien v doktorandskom štúdiu: **Ak by ste na doktorandskom štúdiu mohli zmeniť jednu alebo aj viac vecí, ktoré by to boli?**

V rámci spontánnych odpovedí sa opakovane vyskytovali nasledujúce oblasti:

- Sociálne zabezpečenie a postavenie doktorandov.
- Lepšie finančné zdroje na zabezpečenie výskumu a doktorandov.
- Kurzy, ktoré by mali praktický úžitok pre doktorandov (príprava doktorandov na pedagogickú činnosť, písanie odborných článkov a žiadostí o udelenie grantu, nastavenie výskumu a štatistické spracovanie výsledkov²⁸ a pod.).
- Umožniť doktorandom, aby mali viac času na výskum, písanie článkov či dizertačnej práce a pridelať im menej iných povinností (napr. menej povinností s prípravou podujatí, menej ako 8 hodín pedagogickej činnosti týždenne a pod.).
- Prístup školiteľa, fakulty/školy, lepšia podpora pre doktorandov – relatívne často majú pocit, že sú odkázaní len sami na seba.
- Podpora spolupráce a nadväzovania kontaktov na rôznych úrovniach (od lepšej spolupráce kolegov a doktorandov v rámci školy až po medzinárodnú spoluprácu).
- Publikovanie, konferencie (napr. tlak na publikačnú činnosť).
- Lepšia informovanosť²⁹ a komunikácia týkajúca sa doktorandov³⁰, ale aj v rámci fakulty celkovo, informácie pre začínajúcich doktorandov a pod.).
- Časová flexibilita a možnosť práce z domu.
- Prípadné predĺženie normálnej dĺžky denného štúdia z 3 rokov na 4 roky.
- Lepšie prepojenie s praxou a sledovanie vývoja v danom odbore zo strany všetkých vyučujúcich na VŠ (napr. nové technológie a postupy využívané v súčasnej praxi).
- Lepšia podpora externého doktorandského štúdia zo strany zamestnávateľa.³¹

Respondenti, ktorí sú celkovo **spokojní** s doktorandským štúdiom, často uvádzali potrebu lepšieho **sociálneho zabezpečenia**. Odkazovali hlavne na chýbajúce sociálne poistenie a vážne dôsledky, ktoré z jeho absencie vyplývajú. Téma nedostatočného sociálneho zabezpečenia zaznela aj v skupinovom rozhovore v prípravnej fáze prieskumu.

Respondenti, ktorí sú **celkovo nespokojní** s doktorandským štúdiom, výrazne častejšie ako ostatní spontánne uvádzali potrebu **lepšieho prístupu** zo strany školiteľa, fakulty alebo školy. Zároveň opakovane upozorňujú, že z dôvodu iných povinností im nezostane potrebný čas na ich vlastnú výskumnú činnosť, písanie článkov a dizertačnej práce.

²⁸ „... PhD. študenti si platia za štatistické spracovanie dát, ktorému aj tak nerozumejú, „neklínici“ často nevedia skombinovať, či je štatistický výsledok aj klinicky relevantný“.

²⁹ „často nejasná organizácia štúdia a nedostatočná informovanosť študentov, chýbajúca... kontaktná osoba, ktorá by dostatočne vedela zodpovedať otázky týkajúce sa organizácie štúdia, požiadaviek, atď.“

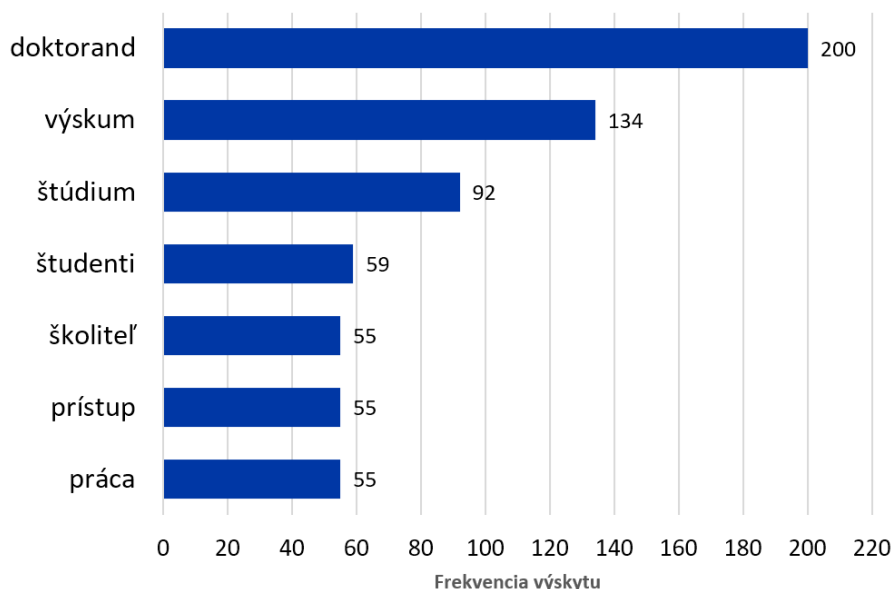
³⁰ (návrh) na webovej stránke sprístupniť dokument, v ktorom by doktorand našiel potrebné informácie a postupy, napríklad odpovede na otázky: „Kedy sa zapisujú predmety? Ak si nejaký zapíšem, viem si ho neskôr zmeniť? Ako sa vyplní tlačivo individuálny študijný plán...“

³¹ „aby som sa mohla zúčastniť povinného kurzu, bolo mi povedané, že si mám vziať dovolenku...“

V oboch skupinách často rezonuje potreba lepšej spolupráce.

Zároveň doktorandi potrebujú byť zrozumiteľne informovaní o svojich povinnostiach, právach a možnostiach.

Termíny, ktoré sa v spontánných návrhoch na zmeny vyskytovali najčastejšie

Medzi frekventované témy patrí **postavenie doktorandov**, ktoré bolo spomínané vo viacerých rovinách:

- Z hľadiska sociálneho poistenia je veľká časť z nich „neviditeľná“ (napríklad doktorandské štúdium sa im nepočíta do odpracovaných rokov³²).
- Svoje študentské výhody (zľavy na dopravu a pod.) už stratili.
- Pracovné zaradenie a prístup: niekedy sú vnímaní ako študenti, inokedy ako zamestnanci³³. Časť z nich zažíva kolegiálny a časť nadradený prístup od školiteľa a kolegov. Pri nadradenom prístupe majú doktorandi nezriedka pocit, že sú niečo ako „dievča pre všetko“ či „lacná pracovná sila“.

Ukážky zo spontánnych odpovedí:

„(zlepšil by) všeobecne postavenie doktorandov, ktoré je bohužiaľ na Slovensku nastavené štýlom ‚lacná pracovná sila‘. Je rozdiel pracovať veľa (s tým počíta asi každý študent PhD.) a byť za to ohodnotený (teraz nemyslím finančne) alebo pracovať veľa a byť iba ‚ďalším nástrojom‘ školiteľa a vedenia na realizáciu ich projektov“

„častokrát sú doktorandi považovaní za také ‚dievča na všetko‘ (v rámci môjho kolektívu našťastie minimálne)“

„(návrh) Na dennom štúdiu: Menej pomocnej sily v zmysle ‚sekretárka‘ a viac zapájania do vedy a výskumu.“

³² Výsledky týkajúce sa sociálneho zabezpečenia doktorandov sú bližšie priblížené v kapitole 4.12.

³³ ... často tak, ako sa to škole hodí (podľa viacerých spontánnych odpovedí).

Ďalšie oblasti návrhov na zlepšenie a detailnejšie priblíženie niektorých tém – ukážky

Zahraníčia

„... hlavnú časť výskumu a práce som odvieďla v rámci štipendií v zahraničí, **kde boli profesori naozaj nápomocní, na Slovensku som nemala žiadne praktické predmety, ako písanie grantov, prezentácia svojho výskumu a pod.**“

„Kolega doktorand (v zahraničí):

- sa raz týždenne stretáva s viacerými školiteľmi, ktorí v rámci kolégia monitorujú progres a konzultujú malú skupinu doktorandov... doktorandské semináre má naprieč celým štúdiom.
- má taktiež povinné pravidelné individuálne konzultácie s jednotlivými školiteľmi (resp. má jedného hlavného školiteľa a viacero doplnkových).
- školitelia tam aktívnejšie spolupracujú s doktorandmi (napr. na príprave tematických konferencií/workshopov, publikovaní zborníkov štúdií, spoločných tematických čísiel časopisu), než u nás.

Mám pocit, že kým **u nás závisí primárne na doktorandke samotnej, aby vedecky rástla...** čo v procese výskumu vedie ku skúsenosti solitéra (sama skúmam, sama publikujem, feedback mám primárne z anonymných recenzných posudkov, sama so sebou vediem si besedu), **on študuje v podnetnejšom prostredí** (myslí sa doktorand na konkrétnej zahraničnej vysokej škole).“

„Uvítal by som vyššiu dostupnosť aktuálnej odbornej literatúry v mojom odbore v univerzitnej knižnici v tlačenej podobe **a vyššiu dostupnosť zahraničných pobytov v krajinách mimo EÚ** (pre niektoré odbory žiaduce až nevyhnutné).“

„... pridal by som kontrolu školiteľov (študent sa v prípade osobného problému so školiteľom nemá na koho obrátiť). V zahraničí takého orgány existujú.“

Povinnosti doktorandov

„nejasnosti v povinnostiach doktoranda... keď sme sa stretli doktorandi z rôznych odborov, každý mal úplne rozdielne povinnosti... koľko má byť v škole a čo má robiť“

„... jasnejšie stanovenie povinností doktorandov. Aby boli úlohy zadané doktorandom v dostatočnom časovom predstihu“.

Parametre výkonnosti a kvalita

„Kvalita, podpora a existencia jednotlivých katedier **by nemala priamo závisieť od množstva publikovaných výstupov. Požiadavka na kvantitu by nemala presahovať kvalitu** a... pokiaľ sú stáli zamestnanci pracoviska pod tlakom budú tento tlak šíriť aj na doktorandov... Rovnako si treba uvedomiť, že **možnosti študentov niektorých humanitných odborov sú v rámci publikovania výstupov podstatne viac limitované** (obzvlášť na Slovensku), než napríklad pre študentov technických smerov. **Publikačný proces je zároveň častokrát zdĺhavý, zato tri roky doktorandského štúdia krátky čas.**“

„Ak chceme zvýšiť kvalitu doktorandského štúdia na Slovensku, je potrebné **čerpať inšpiráciu z ostatných univerzít a ich doktorandských škôl...**“

Menej byrokracie

Čo by zmenili: Byrokraciou. Multiplicitné vyplňanie výkazov o štúdiu, o publikačnej činnosti. Vyplňanie indexu a zároveň AIS. Pendlovanie s papiermi, hľadanie, kde papiere skončili... „zníženie počtu administratívnych úkonov a papierovačiek.“

Prepojenie s praxou

„Páčilo by sa mi keby sa do budúca schvaľovali témy dizertačných prác, ktoré súvisia s praxou, prehľbil by sa tak význam samotného štúdia.“

Poznámka: nasledujúci postreh môže odrážať konkrétnu skúsenosť z jednej fakulty.

„...prosím, postarajte sa o zmenu. O dôkladnú reštrukturalizáciu výučby, jednotlivých odborov/programov, nadväznosť predmetov, inovovanie materiálov a hlavne dbajme na pravidelné zmeny vo výskumných tímoch, ale hlavne zmeny pedagogických pracovníkov. **Nie je možné, aby niekto učil na VŠ 25+ rokov bez kontaktu s technickou praxou a z podstatnej väčšiny stále učil v technických odboroch to isté, bez zapracovania nových technológií a postupov...** je mnoho ľudí, ktorí nezachytili ani posledný vlak a VŠ zaostávajú aj za bežnou priemernou technickou praxou už počas inžinierskeho stupňa. **Ak nie je na pracoviskách kvalitný tím ľudí s jasne definovanou oblasťou výskumu a hlbšími znalosťami v danej oblasti, nemôžu byť garantované kvalitné vedecké ani učebné výsledky vo vyšších ročníkoch štúdia.**“

„**Veľká časť vyučujúcich pracuje v školstve len preto, aby celý systém nepadol a aby Slovensko malo ďalšie generácie inžinierov a technikov (alebo sú už skoro v dôchodkovom veku).** Ináč by... vyučujúci na univerzitách boli... už dávno v privátnom sektore. Z tohto dôvodu je v technických odboroch málo vyučujúcich a tí sa nedokážu študentom venovať tak, ako by mali. Dosiahnuť sa to aj dá na úkor rušenia niektorých odborov, resp. fakúlt a univerzít, ktorých absolventi nespĺňajú potrebu trhu... a študovali len preto, aby mali titul.“

Poznámka: Na niektorých pracoviskách prepojenie s praxou funguje výborne:

„Dlhodobá povest' katedry, jej prvenstvo v hodnotení katedier na univerzite, prístup a **odbornosť učiteľov, enormné spojenie vzdelávania s praxou.**“

Atmosféra na pracovisku

„Aby pracovisko viac dbalo na utužovanie kolektívu a **efektívne riešenie problémov**, vytvorenie príjemného prostredia na prácu.“

„Asi by bolo vhodné pracovať na **lepšej organizácii práce** na vysokých školách, na vytvorení podporujúceho prostredia, nakoľko sa javí, že akademický svet je plný závidosti a nepravdy.“

„(preklad) Poskytnúť doktorandom **viac priestoru na otvorenejšie vyjadrenie...** názorov... len potom je možné systém vylepšiť. Priestor na vyjadrenie nemôže byť organizovaný fakultou, kde sú študenti v podriadených vzťahoch so svojimi učiteľmi, lektormi,... školiteľmi.“

„moje... výsledky... boli uverejnené... bez uvedenia... autorstva, ktovie koľko študentov zažilo alebo zažíva podobné etické precedensy od svojich školiteľov...“

„Nakoniec aj tak závisí od jednotlivcov na tom-ktorom pracovisku, ani to najmodernejšie vybavenie a vysoké platy nenahradia vedecké či ľudské kvality (aj keď to spolu určite súvisí).“

Poznámka: ďalšie postrehy a návrhy na zlepšenie sú zaradené do jednotlivých kapitol.

B. Návrhy na zlepšenie doktorandského štúdia; výber z možností

K skvalitneniu podmienok doktorandského štúdia sa respondenti mohli vyjadriť aj výberom z ponúknutých možností.

Na prvom mieste rebríčka potrebných zlepšení sa umiestnili **finančné zdroje na výskum**. Vyznačila ich polovica respondentov. Je možné, že táto voľba súvisí aj s všeobecne ustáleným názorom vo verejnosti o nedostatku financií vo výskume. Nedostatočné finančné zdroje sa však odrážajú aj v odpovediach doktorandov na ďalšie otázky, ktoré mapujú napríklad prístup k vedeckým informáciám, softvérovým licenciám či spotrebným materiálom. Nezanedbateľná časť respondentov k nim totiž nemá dostatočný prístup.

Druhou najsilnejšou potrebou sa ukazuje lepšie **zaškolenie nových doktorandov**, aby vedeli, čo ich čaká počas štúdia (43 %). Medzi najčastejších adeptov na zlepšenie sa dostala aj **organizácia doktorandského štúdia** (41 %).

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia

Poznámka: Bolo vytvorených viacero mutácií dotazníkov s rôznym poradím uvedených položiek. Konečné výsledky však ukázali, že poradie položiek v dotazníku nemalo relevantný vplyv na ich umiestnenie v rebríčku potrebných zlepšení.

Nasledujúce položky uviedol každý tretí respondent: celkové sociálne zabezpečenie doktorandov, prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam, kvalitu technického vybavenia či nástrojov.

Na konci rebríčka potrebných zlepšení sa nachádzajú priestory školy, vedecká/odborná úroveň pracoviska či prístup školiteľa.

Znenie otázky v dotazníku:

Čo treba ZLEPŠIŤ v rámci vášho doktorandského štúdia? Môžete vyznačiť viacero položiek – na základe svojej osobnej skúsenosti.

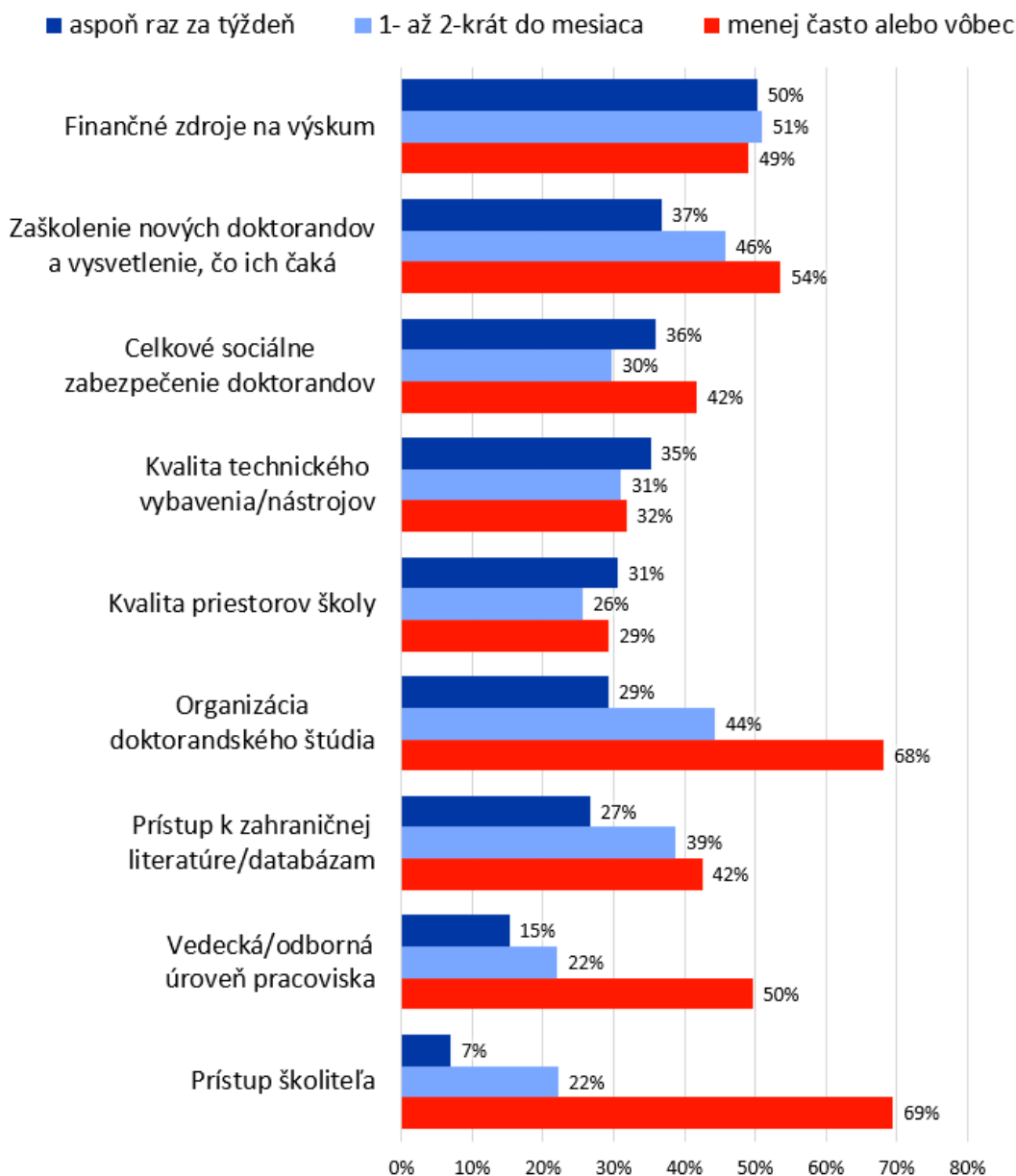
- kvalita technického vybavenia/nástrojov,
- prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam,
- organizácia doktorandského štúdia,
- zaškolenie nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich čaká,
- finančné zdroje na výskum,
- vedecká/odborná úroveň pracoviska,
- celkové sociálne zabezpečenie doktorandov,
- kvalita priestorov školy,
- prístup školiteľa,
- nič z uvedeného,
- niečo iné, napíšte...

Možnosť doplnenia (položka „iné“) využili 3 % respondentov. Ich spontánne odpovede prináša kapitola výsledky v percentách, kde sú zároveň roztriedené podľa obsahu. Najčastejšie spomínané oblasti sa týkajú financií (s detailnejšími návrhmi), predmetov a školení v rámci doktorandského štúdia, vyučovania študentov na nižších stupňoch VŠ štúdia a iných aktivít požadovaných od doktorandov, ako aj podmienok a pravidiel týkajúcich sa doktorandského štúdia. V rámci odpovede „niečo iné“ sa viackrát objavilo aj vyjadrenie spokojnosti respondenta s existujúcimi podmienkami a prístupom.

Z odpovedí doktorandov, ktorým sa školiteľ venuje menej často ako raz mesačne, sa vykryštalizoval výrazne odlišný rebríček potrebných zlepšení doktorandského štúdia oproti predchádzajúcemu. Na prvých dvoch miestach sú prístup školiteľa a organizácia doktorandského štúdia (69 %, resp. 68 %). Nasleduje zaškolenie nových doktorandov (a vysvetlenie, čo ich čaká) a vedecká/odborná úroveň pracoviska; jej skvalitnenie by uvítal každý druhý respondent so zriedkavým odborným vedením zo strany školiteľa³⁴.

³⁴ V priemere menej často anež raz za mesiac.

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia – podľa toho, ako často sa školiteľ/ka venuje

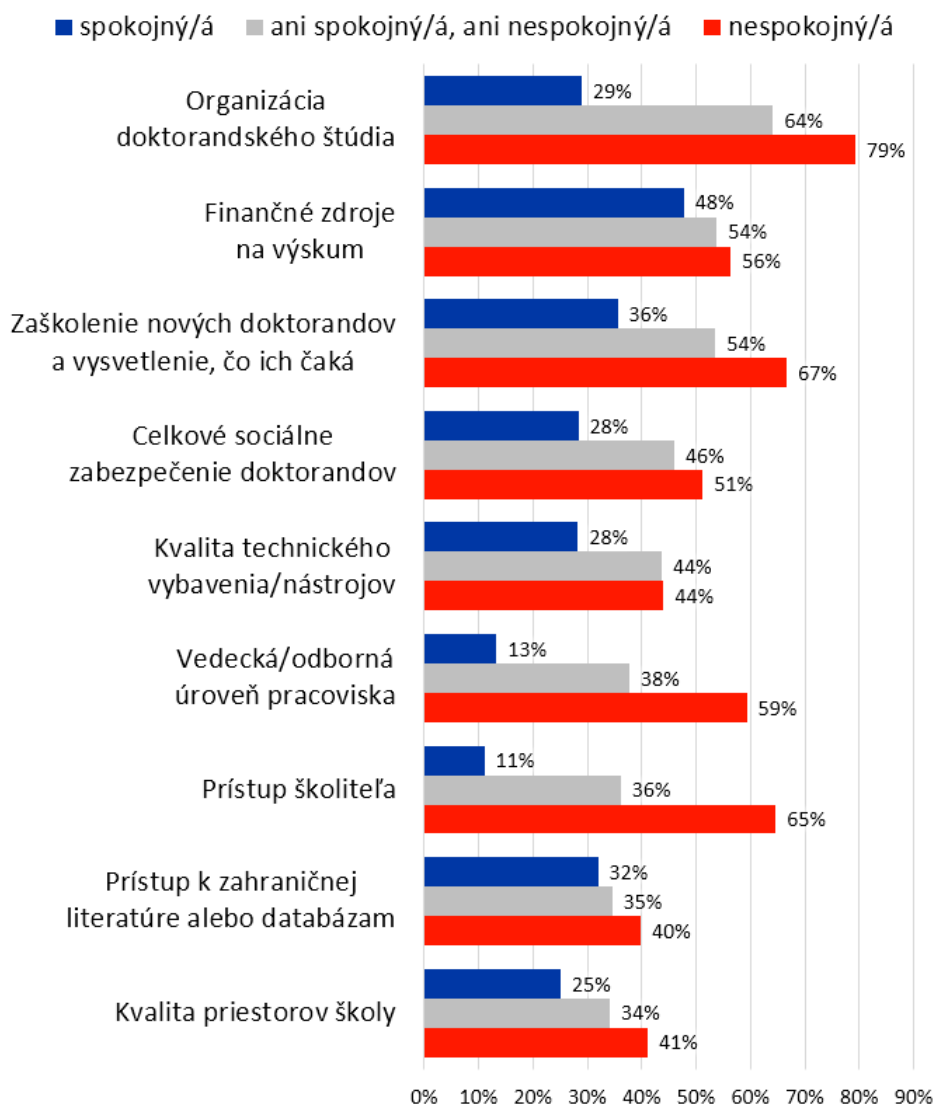

Skupina nespokojných respondentov sa do veľkej miery prekrýva s doktorandmi, ktorým sa školiteľ venuje menej často ako raz za mesiac. Preto aj rebríčky potrebných zlepšení sú podobné.

Z hľadiska respondentov, ktorí sú s doktorandským štúdiom **nespokojní**³⁵, sa potreba skvalitnenia najvýraznejšie ukazuje pri **organizácii doktorandského štúdia**. Vyznačili ju takmer štyri pätiny (79 %) zo spomínanej skupiny respondentov. Nasleduje zaškolenie nových doktorandov a prístup školiteľa/školiteľky (67 %, resp. 65 %). Zhruba šesť z desiatich (59 %) nespokojných doktorandov by uvítalo zlepšenie vedeckej/odbornej úrovne pracoviska.

³⁵ So svojím doktorandským štúdiom sú skôr nespokojní alebo vôbec nie spokojní.

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia
– podľa celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom

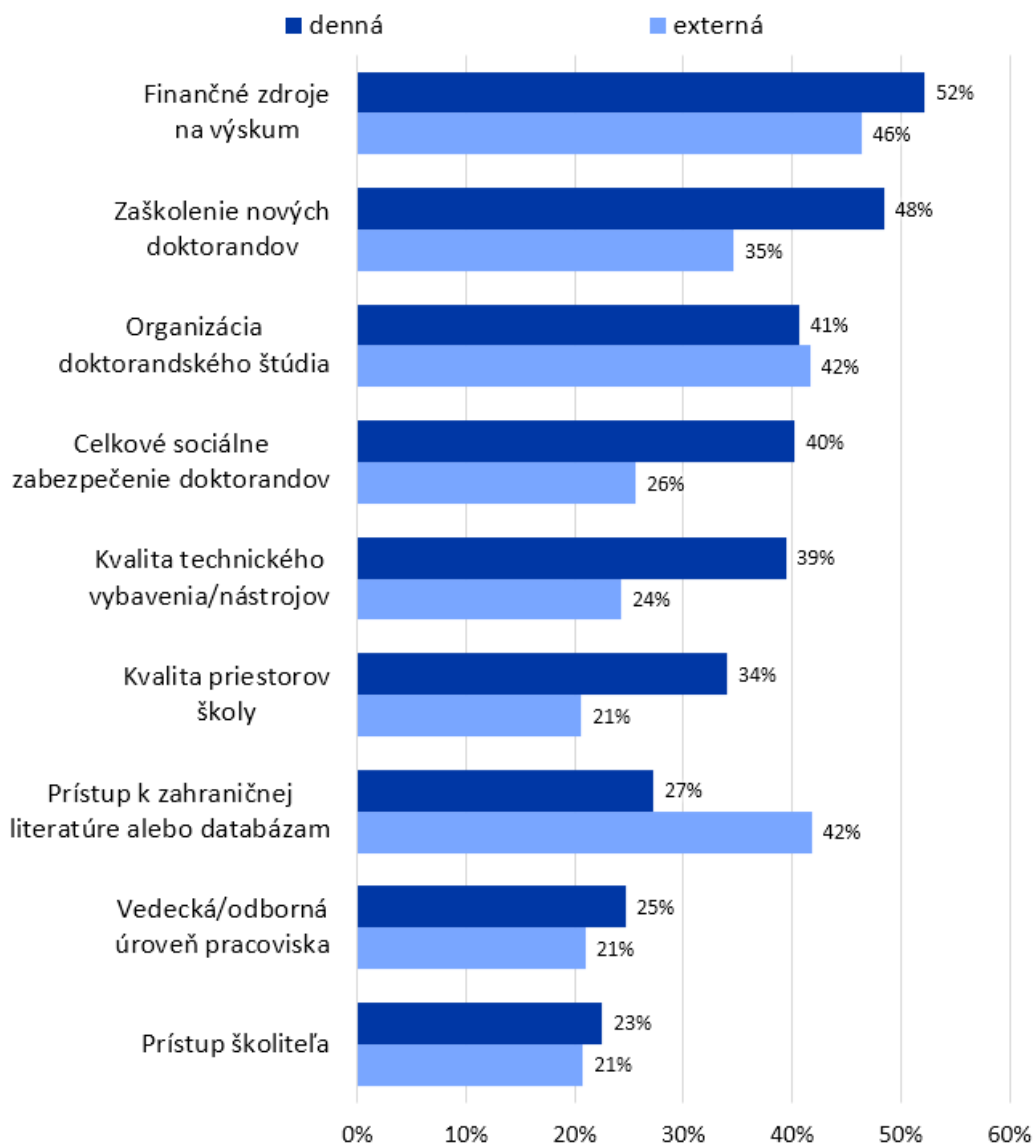

Respondenti v **externej forme štúdia** výraznejšie pociťujú rezervy v **prístupe k zahraničnej literatúre alebo databázam**. Denní doktorandi by častejšie zlepšili kvalitu technického vybavenia či podporili zaškolenie nových doktorandov, aby hneď na začiatku vedeli, čo ich čaká počas štúdia.

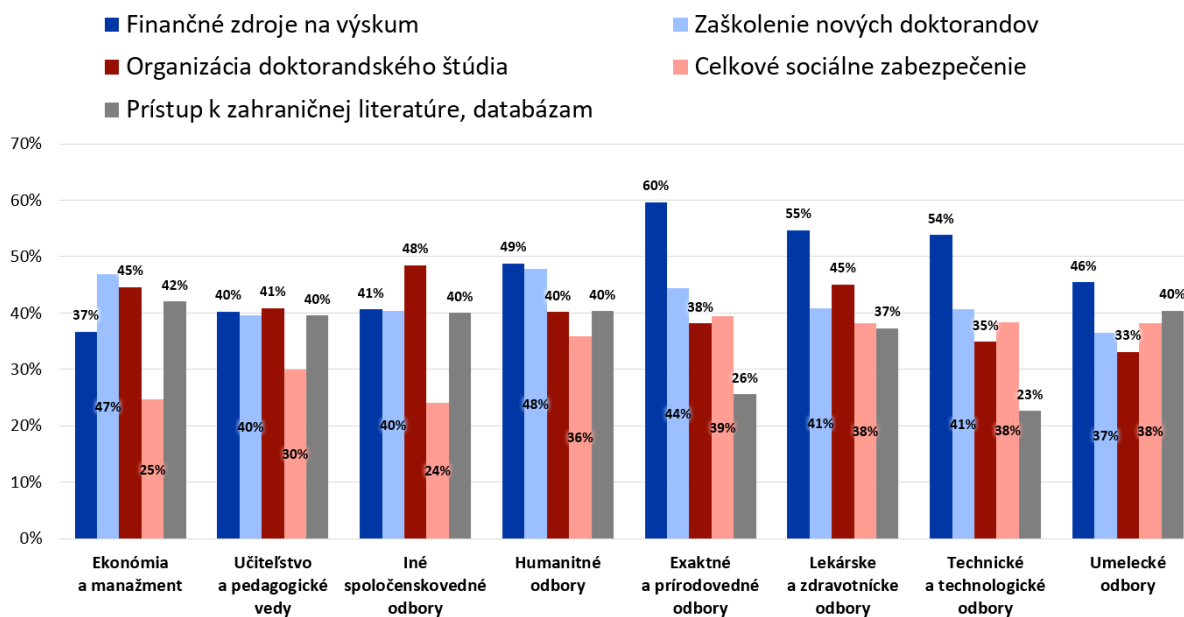
Niektoré rozdiely prirodzene vyplývajú z formy štúdia (a prípadného zamestnania): napríklad respondenti v dennom štúdiu citlivejšie vnímajú svoje sociálne zabezpečenie a kvalitu priestorov školy.

V oboch skupinách je však na prvom mieste skupiny potreba zlepšenia finančných zdrojov na výskum.

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia – podľa formy štúdia

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia (1)
– podľa skupín študijných odborov

Na potrebu zlepšenia finančných zdrojov na výskum upozorňujú najčastejšie doktorandi z exaktných a prírodovedných študijných odborov. Podobný názor má aj vyše polovica respondentov lekárskejších a zdravotníckych, ako aj technických a technologických študijných odborov.

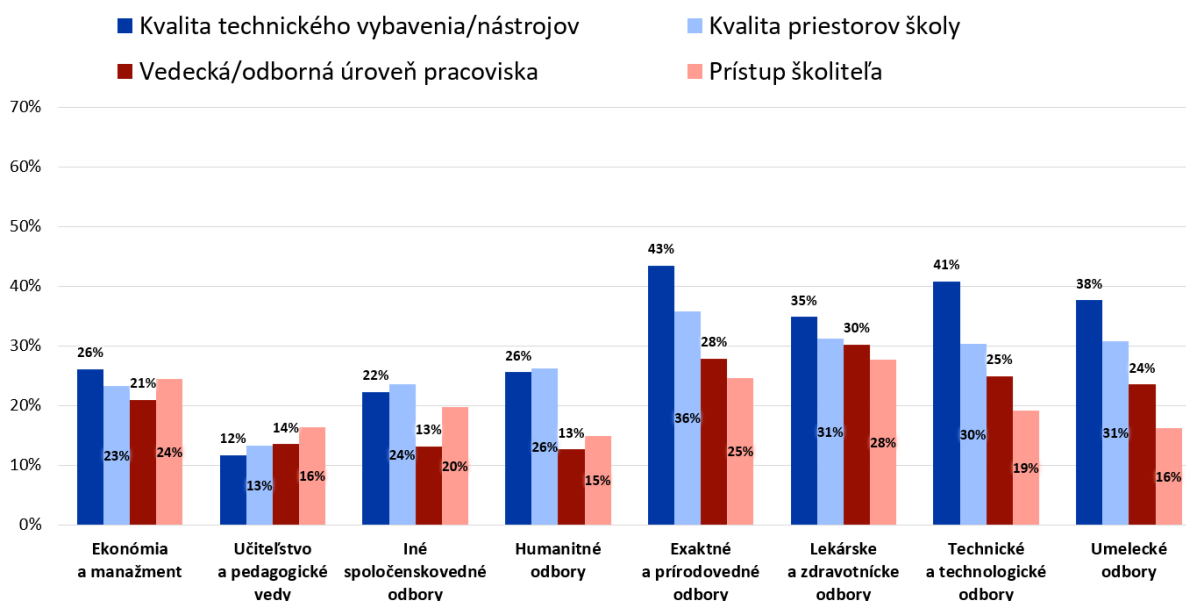
Potrebu lepšieho zaškolenia nových doktorandov (a vysvetlenia, čo ich čaká) výrazne vnímajú respondenti zo všetkých skupín študijných odborov.

Zlepšenie organizácie doktorandského štúdia navrhujú približne štyria z desiatich respondentov väčšiny skupín študijných odborov. Výnimkou sú exaktné a prírodovedné, ako aj technické a technologické študijné odbory, kde je potreba zmeny organizácie štúdia menej výrazná. V sledovanom parametri však rozdiely medzi skupinami študijných odborov nie sú štatisticky významné.

Priestor na zlepšenie sa vo všetkých sledovaných skupinách ukazuje aj v prístupe k zahraničnej literatúre a databázam. Mierne lepšiu situáciu reflektujú odpovede respondentov exaktných a prírodovedných, ako aj technických a technologických študijných odborov.

Potreba zlepšenia celkového sociálneho zabezpečenia doktorandov bola deklarovaná vo všetkých skupinách študijných odborov.

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia (2)
– podľa skupín študijných odborov

Zlepšenie kvality technického vybavenia/nástrojov by uvítali hlavne respondenti exaktných a prírodovedných, ako aj technických a technologických študijných odborov.

Vo všeobecnosti patrí skvalitnenie vedeckej/odbornej úrovne pracoviska k menej častým požiadavkám na zlepšenie doktorandského štúdia. Vybrali si ho traja z desiatich respondentov lekárskeho a zdravotníckeho študijného odboru; v ostatných skupinách bol príslušný podiel nižší.

Potrebu zlepšenia kvality priestorov školy vnímajú hlavne respondenti exaktných a prírodovedných odborov; do návrhov na zlepšenie ju zaradila zhruba tretina z nich (36%).

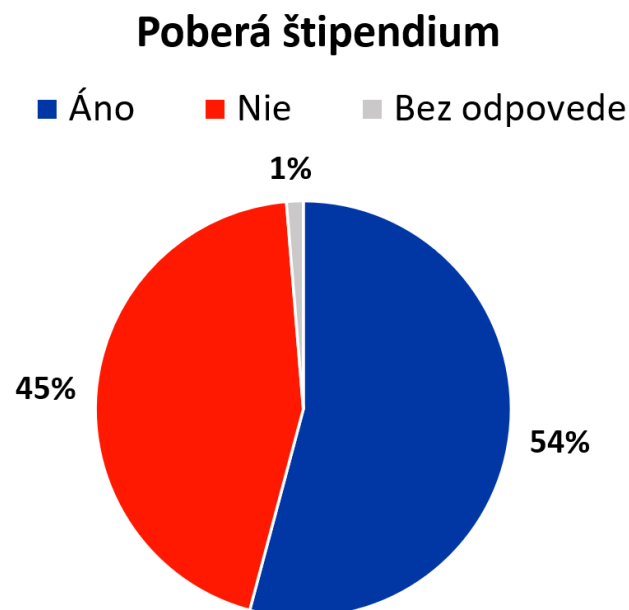
Vo všetkých skupinách študijných odborov vyznačilo potrebu zlepšenia prístupu školiteľa menej ako 30 % respondentov.

4.12. Sociálne zabezpečenie

Otázka sociálneho zabezpečenia bola skúmaná z viacerých oblastí. Prvou bolo poberanie doktorandského štipendia a v nadväznosti aj miery, do akej pokrýva bežné náklady. Druhá sa týkala existencie súbežného pracovného úväzku a následných otázok o mieste pôsobenia a príbuznosti odboru. Detailnejšie otázky sa zobrazili len tým respondentom, ktorých sa daná oblasť týkala.

Doktorandi v dennej forme štúdia – ktorí zároveň nie sú zamestnancami –, výrazne negatívne vnímajú absenciu ich sociálneho poistenia. Zbežne to bolo spomínané už v predchádzajúcej kapitole (4.11.). V tejto kapitole sú uvedené aj spontánne odpovede študentov, ktoré sa týkajú ich celkového sociálneho zabezpečenia (nielen štipendia).

Doktorandské štipendium poberá, resp. poberala viac ako polovica respondentov. Prakticky všetci študujú/študovali v dennej forme doktorandského štúdia³⁶.

Znenie otázky v dotazníku:

Poberáte štipendium? Vyberte jednu odpoveď.

- áno,
- nie,
- nechcem odpovedať.

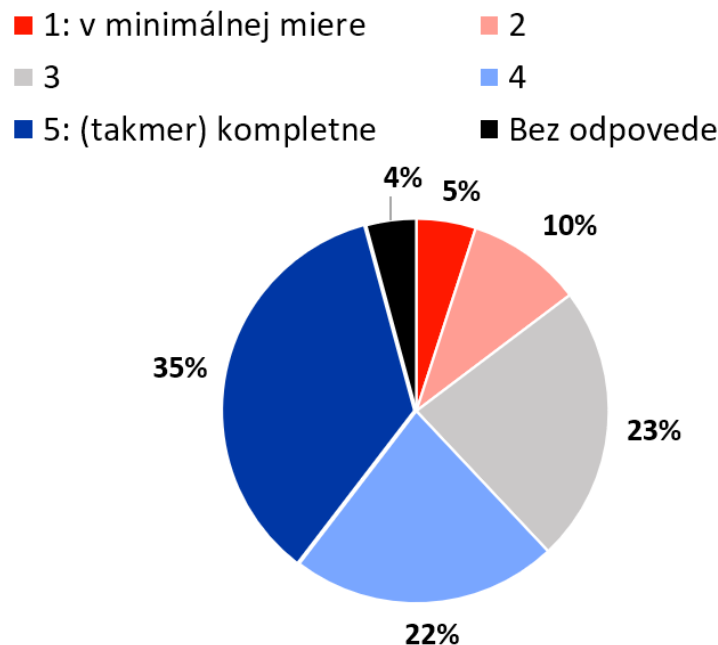
³⁶ U úspešných absolventov otázky smerovali na minulosť, keď ešte boli doktorandmi.

Z tých, ktorí poberajú štipendium, viac ako jedna tretina (35 %) uviedla, že im pokrýva bežné náklady (takmer) v kompletnej miere. Približne každý piaty (22 %) sa k tomuto názoru prikláňa (odpoveď 4 na škále 1 – 5).

Zhruba rovnaký podiel (23 %) si zvolil odpoveď v strede ponúknutej škály (trojka na škále 1 – 5).

Približne každý siedmy (5 % + 10 %) – spomedzi poberateľov doktorandského štipendia – vníma jeho výšku ako jednoznačne nepostačujúcu vo vzťahu k pokrytiu jeho bežných nákladov (odpovede 1 a 2 na uvedenej škále).

Štipendium pokrýva bežné náklady (odpovedali iba tí, čo ho poberajú)

Poznámka: Otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí poberajú štipendium.

Znenie otázky v dotazníku:

Do akej miery pokrýva štipendium vaše bežné náklady? Odpovedajte na škále 1 – 5, kde 1 znamená pokrytie v minimálnej miere a 5 znamená (takmer) kompletne pokrytie nákladov.

- 1: v minimálnej miere,
- 2
- 3
- 4
- 5: (takmer) kompletne pokrytie,
- Neviem odhadnúť alebo nechcem odpovedať.

Pohľad na sociálne zabezpečenie doktorandov podľa spontánnych odpovedí respondentov – komentáre a návrhy na zlepšenie

„Keďže poberáme štipendium, nikto za nás neodvádza do sociálnej poisťovne. Ak by si aj mal doktorand platiť odvody do sociálnej poisťovne vo vlastnej réžii, zo štipendia by ,nevyžil'. Keďže štúdium trvá 4 roky, niektoré ženy si počas neho alebo po ňom založia alebo chcú zakladať rodinu. Prípadne ak sa z nejakého dôvodu ocitne človek na úrade práce; nemá nijakú podporu, pretože v podstate nikdy nepracoval. Zľavy na dopravu taktiež nemáme, pretože v tomto prípade už nie sme považovaní za študentov. Nie je to výhodný systém a od ďalšieho štúdia odrádza pomerne veľa absolventov.“

„Najväčší problém PhD. okrem výšky štipendia je..., že roky strávené na PhD. sa nepočítajú ako odpracované a že ženám sa to neráta na materskú a ihneď po ukončení štúdia nemôžu ísť na materskú dovolenku. Keby sa tieto veci do budúcnosti vyriešili, prinieslo by to do sveta PhD. ďalších šikovných ľudí, a to sa počíta.“

„Som rada za zlepšenie podmienok pre doktorandov..., čo sa týka finančného ohodnotenia.“

„Plat v porovnaní s ČR je oveľa lepší, čo mnohých doktorandov drží na PhD. Som rada za zlepšenie podmienok pre doktorandov najmä, čo sa týka finančného ohodnotenia.“

„Nemám iný úväzok pretože popri práci na mojom projekte a povinnostiach vyplývajúcich z môjho štúdia nemám čas na pravidelnú robotu pomimo. Z tohto hľadiska sú niektoré doktorandské smery znevýhodnené oproti iným, kde študenti nemusia venovať svoj čas ,na plný úväzok' ale majú rovnaké štipendium plus aj úväzok v inej robote. Boli kolegovia, ktorí zanechali štúdium pre nevýhody vyplývajúce z poberania štipendia a nie platu. V prípade dobrovoľného platenia odvodov sa im následne znížil príjem do takej miery, že sa rozhodli o ukončení štúdia a odchod do iného zamestnania.“

„Skúsiť zariadiť, aby denní študenti doktorandského štúdia napr. do veku 26 rokov mali možnosť zakúpiť si zlacnené električky/cestovné lístky.“

„Zvýšiť počet prijatých na doktorandské štúdium, platiť viac a najímať mladých výskumných pracovníkov ako supervízorov.“

„Finančné ohodnotenie v súvislosti s vývojom pracovného trhu + zamestnanecké benefity.“

„doktorandi... nemajú možnosť využiť dotácie na stravovanie“.

„na pracoviskách nie je ani zabezpečená káva/čaj, všetko si musíme kupovať sami“.

„Veľkým problémom po ukončení doktorandského štúdia je možnosť zamestnať sa v odbore“

„Štúdiá som absolvovala počas pandemického obdobia, čo pre mňa znamenalo: sťažený výskum, zmeny vo výskumnom projekte... Pokiaľ viem, českým študentom z tohto obdobia automaticky predĺžili štúdium...“

„Doktorát si robím v rámci univerzity, na ktorej som už zamestnancom. Napriek tomu si musím platiť plnú sumu za školné...“

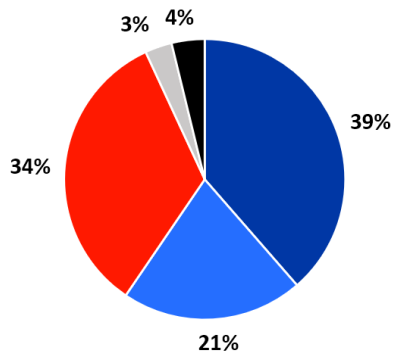
„poplatky za účasť na konferenciách, nedostatočné informovanie externých študentov štúdia o jeho priebehu, platba školného za ďalší semester predchádzajúca hodnoteniu doktoranda“

„zdvojnásobenie školného počas štúdia“/(návrh) „nižšie školné pre externistov“

„Externý doktorand si platí školné čo je v poriadku, na druhej strane **by to nemalo znamenať**, že má **znášať všetky výdavky**, ktoré sa týkajú reprezentácie **fakulty** v rámci vedeckej činnosti. Fakulta... by sa mohla podieľať na nákladoch na cestu/ubytovanie pri zahr. konferenciách...“

Má súbežný pracovný úväzok

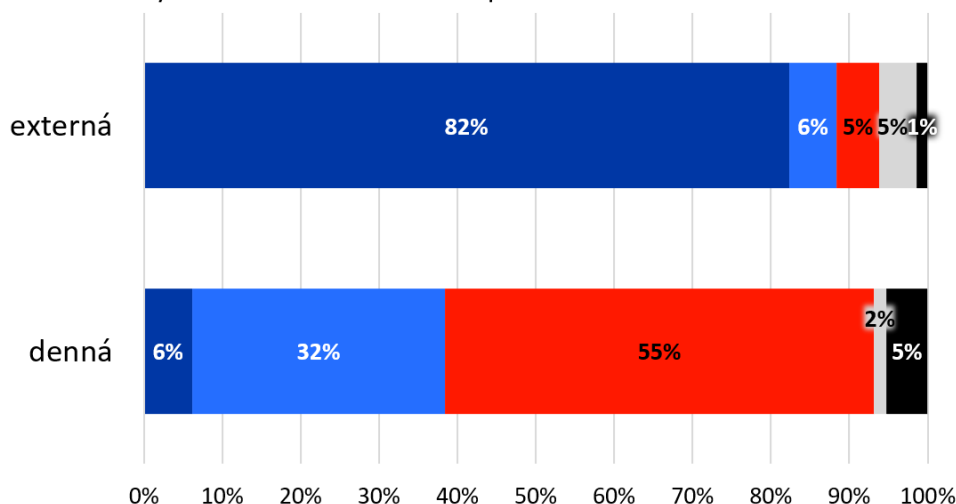
- Áno, plný úväzok
- Áno, čiastočný úväzok
- Nie, nemá
- Netýka sa
- Bez odpovede

Súbežný pracovný úväzok je typický pre študentov externej formy doktorandského štúdia; väčšinou ide o plný pracovný úväzok. U denných študentov je situácia odlišná: viac ako polovica z nich nemá súbežný pracovný úväzok a približne tretina ho síce má, ale len čiastočný.

Súbežný pracovný úväzok podľa formy doktorandského štúdia

- Áno, plný úväzok
- Áno, čiastočný úväzok
- Nie, nemá
- Netýka sa
- Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

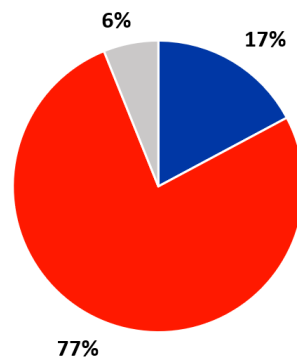
Máte súbežný pracovný úväzok – okrem doktorandského štúdia? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, plný úväzok,
- áno, čiastočný úväzok,
- nie, nemám,
- netýka sa ma to,
- nechcem odpovedať.

Súbežný pracovný úväzok sa väčšinou realizuje na inom pracovisku. Svojou náplňou však spravidla patrí do rovnakého alebo príbuzného odboru.

Súbežný pracovný úväzok je... (iba tí, ktorí ho majú)

- Na rovnakom pracovisku
- Na inom pracovisku
- Bez odpovede

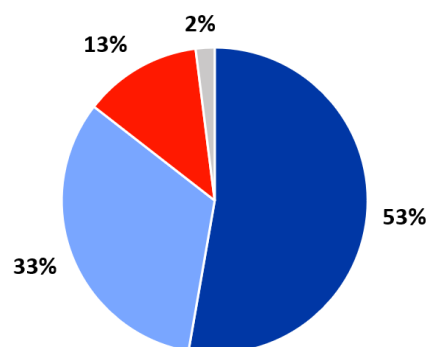
Znenie otázky v dotazníku:

Kde máte súbežný pracovný úväzok? Vyberte jednu odpoveď.

- na rovnakom pracovisku,
- na inom pracovisku,
- nechcem odpovedať.

Súbežný pracovný úväzok patrí... (iba tí, ktorí ho majú)

- do rovnakého odboru
- do príbuzného odboru
- do úplne iného odboru
- Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

Súbežný pracovný úväzok svojou náplňou patrí: Vyberte jednu odpoveď.

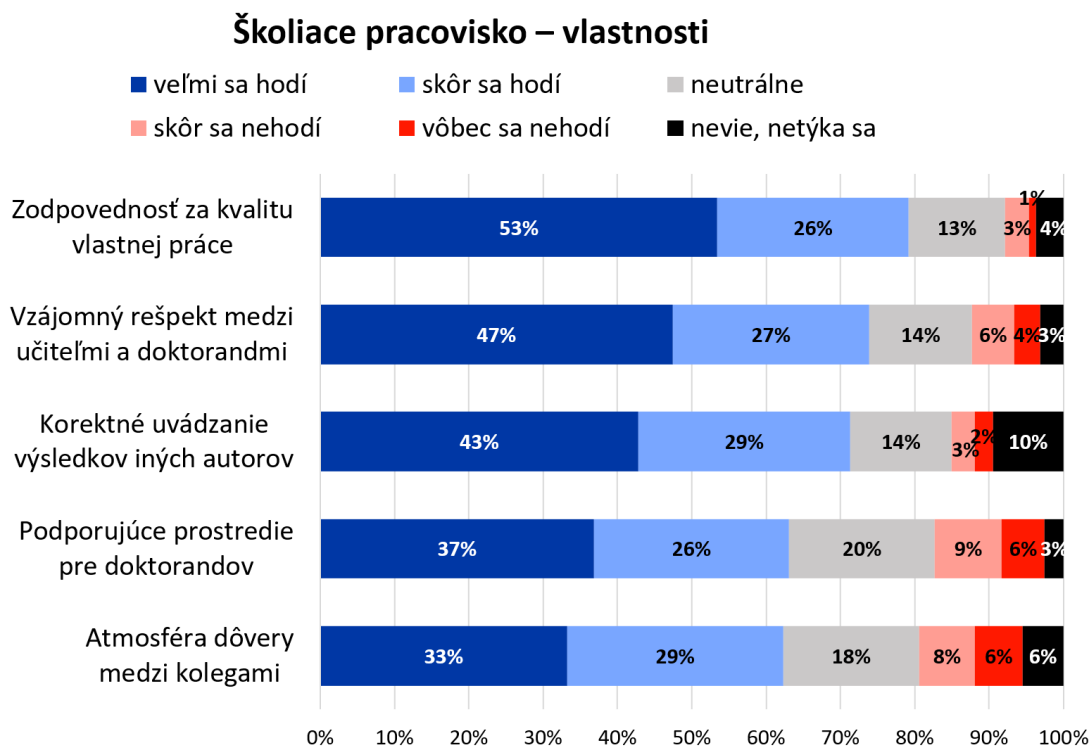
- do rovnakého odboru,
- do príbuzného odboru,
- do úplne iného odboru,
- neviem posúdiť/nechcem odpovedať.

4.13. Školiace pracovisko a jeho hodnoty

Záverečná časť dotazníka patrila etike a celkovej atmosfére na pracovisku. Respondenti určovali, do akej miery sa (podľa ich názoru) konkrétne charakteristiky hodia alebo nehodia na ich školiace pracovisko.

Navrchu rebríčka je zodpovednosť za kvalitu vlastnej práce: podľa viac ako polovice respondentov sa uvedená vlastnosť veľmi hodí na ich školiace pracovisko. Na ďalších miestach je vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a doktorandmi a korektné uvádzanie výsledkov iných autorov. S malým odstupom nasleduje podporujúce prostredie pre doktorandov a atmosféra dôvery medzi kolegami.

Positívna pracovná atmosféra predstavuje jeden z hlavných dôvodov vysokej celkovej spokojnosti respondentov s doktorandským štúdiom a zároveň vytvára najlepšie prostredie na intenzívny vedecký výskum.

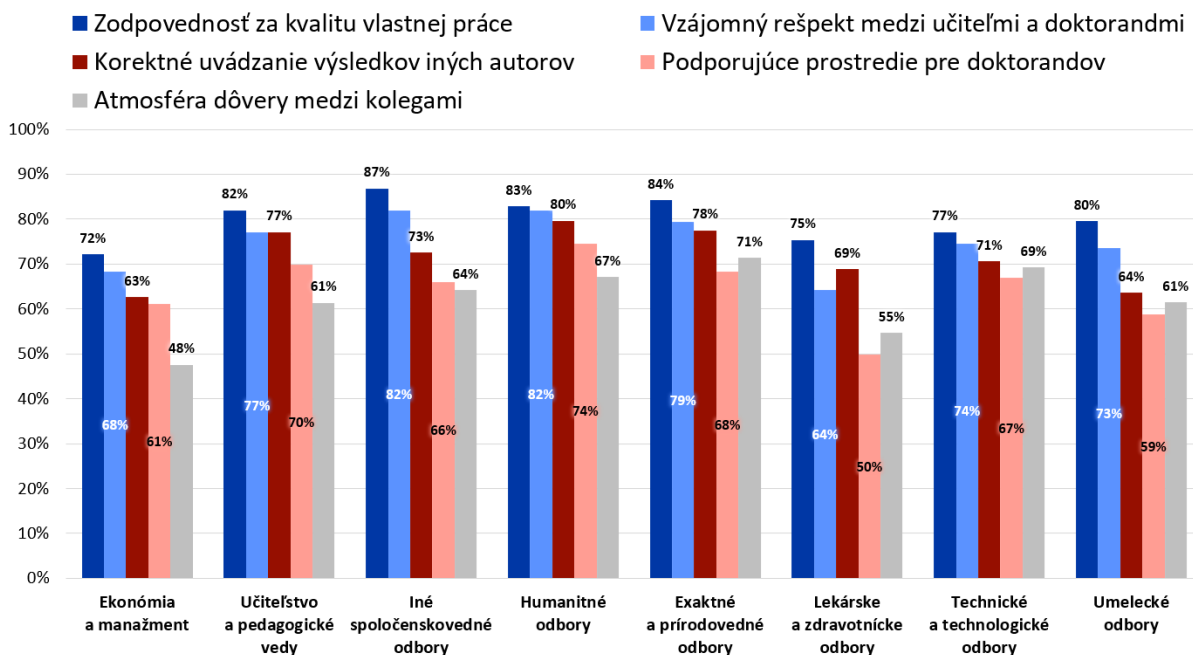

Znenie otázky v dotazníku:

Čo z nasledujúceho sa hodí na vaše školiace pracovisko? Odpovedajte, prosím, podľa uvedenej škály. (Škála: veľmi sa hodí, skôr sa hodí, neutrálne, skôr sa nehodí, vôbec sa nehodí, neviem, netýka sa na to.) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

- atmosféra dôvery medzi kolegami,
- korektné uvádzanie výsledkov iných autorov,
- zodpovednosť za kvalitu vlastnej práce,
- vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a doktorandmi,
- podporujúce prostredie pre doktorandov.

Vybraná charakteristika sa hodí na školiace pracovisko
(súčet zastúpenia odpovedí veľmi sa hodí + skôr sa hodí)
– podľa skupín študijných odborov

Najvyššie zastúpenie pozitívnych odpovedí (*veľmi sa hodí + skôr sa hodí*) sa ukázalo pri charakteristike „zodpovednosť za kvalitu vlastnej práce“: minimálne sedem z desiatich respondentov – v každej skupine študijných odborov – deklarovalo, že sa daná vlastnosť hodí na ich školiace pracovisko.

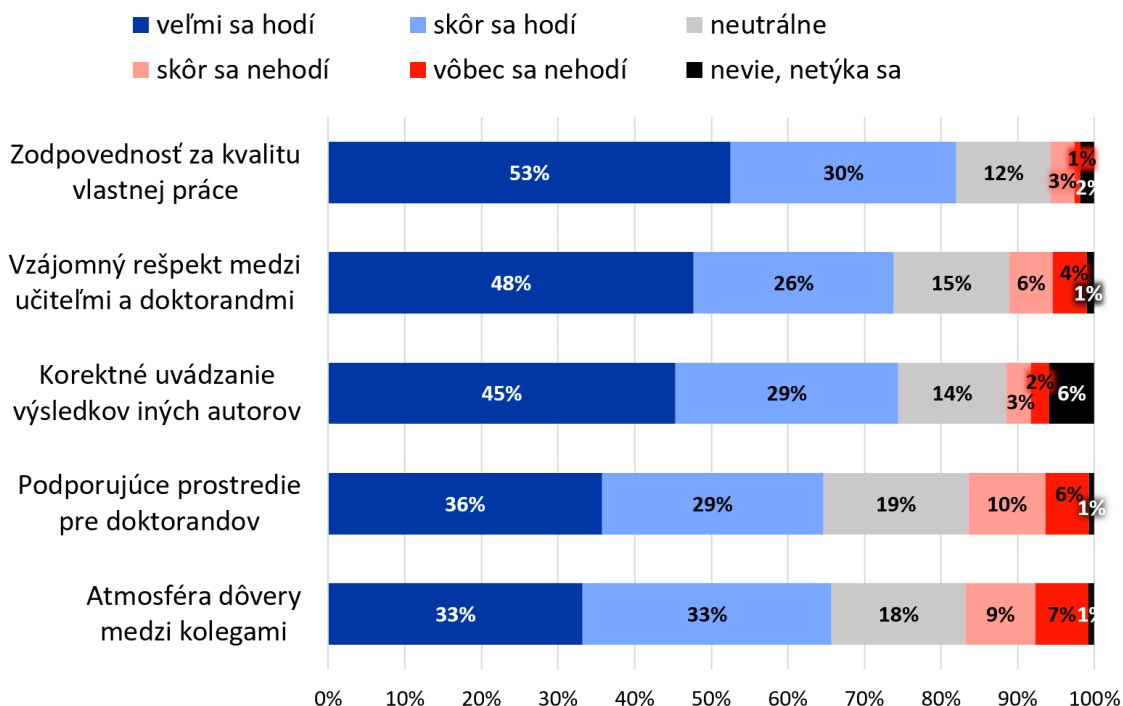
Nasleduje vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a doktorandmi, ktorý priradili k svojmu školiacemu pracovisku približne dve tretiny až štyri pätiny respondentov. Mierne nižší výskyt uvedenej charakteristiky bol zaznamenaný v rámci lekárskeho a zdravotníckeho odboru, ale aj u nich prevažujú pozitívne odpovede (*veľmi sa hodí alebo skôr sa hodí*).

Korektné uvádzanie výsledkov iných autorov respondenti z rôznych skupín študijných odborov síce nehodnotili rovnako, ale rozdiely medzi skupinami študijných odborov nie sú štatisticky významné.

Podporujúce prostredie pre doktorandov vníma na školiacom pracovisku každý druhý respondent z lekárskeho a zdravotníckeho odboru. Predstavuje to mierne nižšie zastúpenie pozitívnych odpovedí oproti iným skupinám študijných odborov.

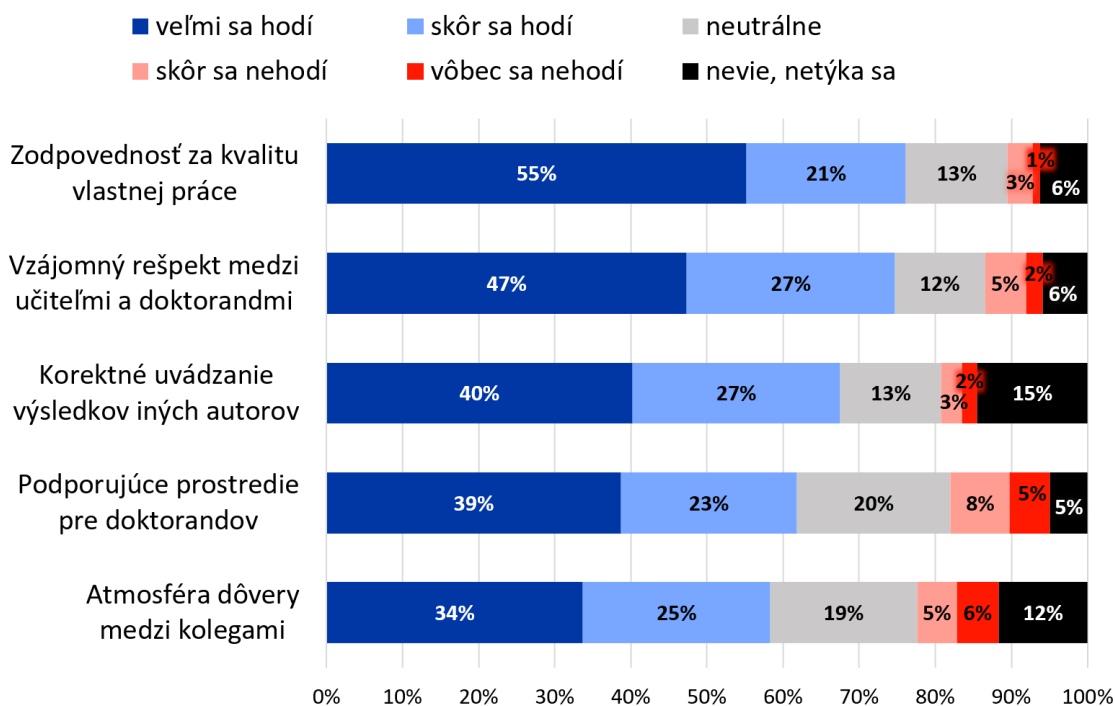
Spomedzi skúmaných charakteristík sa ako najvzácnejšia javí atmosféra dôvery medzi kolegami: vo všetkých skupinách respondentov podľa študijných odborov zaujíma posledné alebo predposledné miesto v rebríčku z hľadiska celkového podielu pozitívnych odpovedí (*veľmi sa hodí + skôr sa hodí*).

Školiace pracovisko, vlastnosti – iba denní doktorandi

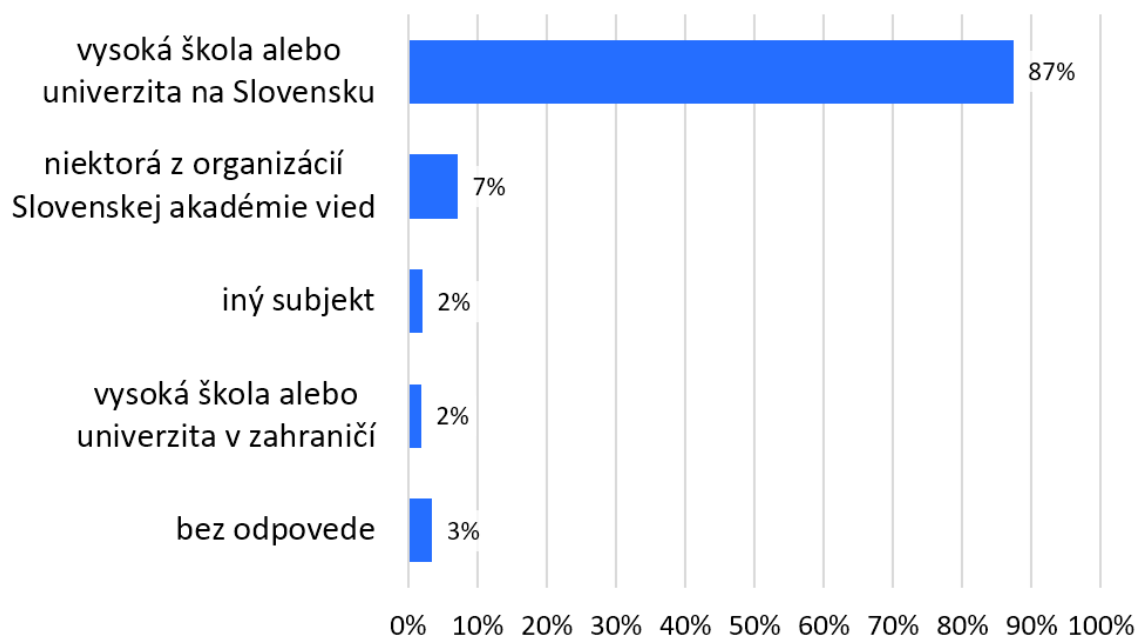
Výsledky druhostupňového triedenia podľa formy štúdia sa líšia hlavne zastúpením odpovedí „neviem, netýka sa ma to“, ktoré je výrazne častejšie u externých doktorandov.

Školiace pracovisko, vlastnosti – iba externí doktorandi

Pre takmer 90 % respondentov je školiacim pracoviskom vysoká škola alebo univerzita na Slovensku. S výrazným odstupom nasleduje niektorá z organizácií Slovenskej akadémie vied a vysoká škola alebo univerzita v zahraničí.

Školiace pracovisko (viac možností odpovede)

Znenie otázky v dotazníku:

Vaším školiacim pracoviskom je: (viac možností odpovede)

- vysoká škola alebo univerzita na Slovensku,
- vysoká škola alebo univerzita v zahraničí,
- niektorá z organizácií Slovenskej akadémie vied,
- iný subjekt, napíšte,
- nechcem odpovedať.

Na záver niekoľko dôvodov spokojnosti s doktorandským štúdiom:

„Som na vysnívanom pracovisku so skvelým kolektívom.“

„V rámci môjho štúdia som obklopený skvelými ľuďmi, ktorí sú nielen odborníkmi vo svojom odbore, ale sú zároveň aj ľudskí a vytvárajú veľmi podporujúce prostredie.“

Poznámka: Detailnejší pohľad na vnímanie atmosféry na pracovisku prináša kapitola 8.1., ktorá obsahuje ukážky zo spontánnych odpovedí: **Dôvody celkovej spokojnosti a nespokojnosti** s doktorandským štúdiom, časť *Kolektív a jeho fungovanie*.

5. Výsledky v percentách

1. Ktorá z nasledujúcich možností najlepšie vystihuje vašu SÚČASNÚ situáciu?

Vyberte jednu odpoveď.

Som študentom/študentkou doktorandského štúdia – pred dizertačnou skúškou (minimovkou)	55 %
Som študentom/študentkou doktorandského štúdia – po dizertačnej skúške (minimovke)	31 %
Doktorandské štúdium som už úspešne absolvoval/a	12 %
Doktorandské štúdium som prerušil/a alebo ukončil/a predčasne	2 %
Iná možnosť, napíšte...	0 %
Počet respondentov – všetci	1 525

Iná možnosť, napr. prekročila som štandardnú dĺžku doktorandského štúdia, finalizujem dizertačnú prácu.

Poznámka: nasledujúca otázka sa zobrazila len tým respondentom, ktorí doktorandské štúdium úspešne absolvovali alebo prerušili/ukončili predčasne.

2. V ktorom roku ste ukončili vaše doktorandské štúdium? Vyberte jednu možnosť.

2023	84 %
2022	7 %
2021 alebo skôr	2 %
Nechcem odpovedať alebo iná odpoveď	7 %
Počet respondentov pre danú otázku (tí, ktorí doktorandské štúdium ukončili alebo prerušili)	210

Poznámka pre respondentov, ktorí UŽ ABSOLVOVALI alebo prerušili doktorandské štúdium: všetky otázky si vztiahnite NA OBDOBIE SVOJHO DOKTORANDSKÉHO ŠTÚDIA – tak ako si ho pamätáte.

3. S vaším doktorandským štúdiom ste celkovo...

Vyberte jednu odpoveď.

veľmi spokojný/á	31 %
skôr spokojný/á	39 %
ani spokojný/á, ani nespokojný/á (neutrálny postoj)	17 %
skôr nespokojný/á	10 %
vôbec nie spokojný/á	3 %
neviem/nechcem odpovedať	1 %
Počet respondentov	1 525

4. Čo najviac zavážilo pri vašej predchádzajúcej odpovedi? (nepovinná otázka)

.....

Pozn.: spracovanie dôvodov spokojnosti či nespokojnosti prinášajú *Podrobné výsledky a Doplnok 1.*

5. O ktorých z nasledujúcich položiek ste vy osobne mali možnosť rozhodovať alebo spolurozhodovať? Vyberte všetky položky, pre ktoré to platí.

Výber témy dizertačnej práce	72 %
Výber školiteľa	65 %
Rozplánovanie výskumu – časová následnosť jednotlivých etáp	63 %
Metódy výskumu	62 %
Náplň jednotlivých častí výskumnej práce	59 %
Výber predmetov do vášho študijného plánu	58 %
Určenie, o ktoré vedecké alebo umelecké zdroje sa bude práca opierať	56 %
Nič z uvedeného	2 %
Iné, napíšte (stačí pár slov)	2 %

Spontánne odpovede (položka „iné“) roztriedené podľa obsahu:

Spolupráca

Celé doktorandské štúdium plánujeme spoločne s mojím školiteľom; Mám veľmi dobrého školiteľa, ktorý mi v podstate necháva úplne voľnosť, samozrejme ma usmerňuje ale celá moja práca je len na mne; Toto všetko (všetky uvedené položky) ... môj školiteľ je môj dlhoročný priateľ a kolega v odbore, ktorý si váži môj názor rovnako ako ja jeho; (škola) mi umožňuje vo vzájomnom dialógu spolurozhodovať o všetkých zásadných otázkach týkajúcich sa môjho výskumu a štúdia; Na všetkom uvedenom by sa mal doktorand spolupodieľať; Všetky aktivity počas štúdia boli diskutované so školiteľkou a mal som možnosť vyjadriť sa k nim a prispôbiť si ich podľa vlastných preferencií.

Doktorand/ka rozhodoval/a sám/sama prakticky o všetkom

Všetko bolo ponechané na mňa a moje schopnosti; Vo všeobecnosti bolo potrebné rozhodnúť takmer o všetkom; ako som sa rozhodol, tak to napokon aj bolo; Všetko som si aj tak sám musel robiť, o nič sa nezaujímal vedúci ani nikto iný... maximálne sa zaujímali ľudia pri recenznom konaní pri článkoch; Možno som mal až moc... veľkú možnosť rozhodovať; Ako som napísal, je to naozaj flexibilné – ale súvisí to aj s tým, že som sa rozhodol pre doktorandské štúdium o niečo neskôr – pevne verím, že by to tak malo byť; tému aj výskum som si navrhol a realizujem celý sám. Pôvodný školiteľ ukončil pracovný pomer a následne som už nemal nárok na vlastný výber školiteľa.

Predmety, ktoré doktorand/ka vyučuje

Výber predmetu, ktorý viem ako pedagóg; Výber predmetov, ktoré budeme vyučovať; So školiteľkou mám možnosť diskutovať, akých vyučovacích predmetov sa budem zúčastňovať, kde budem skúšať aj svoje pedagogické zručnosti; Vyber témy pre bakalárske práce, plánovanie práce pre diplomantov...; Kurzy/predmety, v ktorých pomáhám;

Téma a školiteľ/školiteľka

Výber témy a školiteľa je v našom prípade zlúčená položka; výber témy aj výber školiteľa bol ovplyvnený mojím zámerným rozhodnutím akej téme sa chcem venovať; Téza a riešený problém.

Ostatné odpovede

Námety, tempo, konzultácie; výber povinne voliteľných predmetov; výber vedeckých konferencií; Školiteľka vôbec prácu nevedla, len kritizovala; Publikáčna činnosť; financie na moju prácu; Zariadenie ergonomického laboratória; Je to samoštúdium ako vyšité; Nie na začiatku, ale teraz sa stávam nezávislejší; Musím učiť najzložitejšie predmety a nedalo sa to ovplyvniť.

6. Niektorí doktorandi si sami navrhli tému svojej doktorandskej práce. Bol to aj váš prípad?

Vyberte jednu odpoveď.

Áno, úplne	20 %
Áno, čiastočne	36 %
Nie	43 %
Neviem posúdiť alebo nechcem odpovedať	1 %

7. Viedie vás vaše doktorandské štúdium... (vyberte všetky, ktoré platia vo vašom prípade)

k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov – v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy	73 %
k osvojeniu si postupov a metód vedeckého výskumu/umeleckej tvorby	71 %
k hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru – vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia	70 %
k rozvoju v oblasti vedeckej komunikácie (písanie článkov, prezentácie, obhajoby)/umeleckej komunikácie	70 %
k získaniu hlbokých vedomostí z odboru	55 %
k dodržiavaniu hodnôt akademickej etiky	41 %
k rozvoju v oblasti manažmentu výskumných projektov, experimentov/umeleckých projektov	30 %
nič z uvedeného	3 %
iné, napíšte...	2 %

Spontánne odpovede v rámci možnosti „iné“ poskytlo 26 respondentov (ne celé 2 %). V nasledujúcom prehľade sú roztriedené podľa obsahu.

Postrehy reflektujúce problémy a nedostatky

nakoľko ani študijný plán, ani školiteľ nie sú tak nastavení, aby čo i len jedno z tohto bola pravda, konštatujem, že k nezájmu o štúdiu; k poznaniu o stave štátneho vzdelávania; absolútne k ničomu z uvedeného a už vôbec nie dodržiavaniu AKADEMICKÉJ ETIKY, veď to je priam výsmech tomuto... zvyšné označené – MINIMÁLNE; „vedie“, ale skôr iba formálne...; k poznaniu že ľudia na akademickej pôde s titulom sú... individualistickí egoisti bez lojality, ktorých kryje len titul; k depresii a apatii; praktické ťažkosti so začiatkom kariéry; odolnosť voči stresu.

Samoštúdium a osobný rozvoj

vlastnou prácou a študovaním, nie tým, že mi to niekto povedal/ma to niekto naučil; k samoštúdiu; absolvované predmety mi poskytli asi tak 5 %, pričom zvyšných 95 % som nadobudol na základe samoštúdia zahraničnej literatúry mimo rámca poskytnutého VŠ k samostatnej práci, k premýšľaniu, k novým záverom...; k vlastnému osobnostnému rozvoju pri snahe na sebe pracovať; dobrému rozvrhnutiu časového harmonogramu; organizácia práce.

Všetko z uvedeného (pozn.: z ponúknutých položiek v otázke)

všetko vyššie uvedené; všetko vyššie uvedené, len ešte nie na (ani takmer) expertnú úroveň.

vyučovanie študentov

chcem učiť a chcem mať podklady aj porozumenia ako funguje výskum k schopnosti vyučovať a posúvať vedomosti ďalej.

nevie posúdiť

som doktorandom 6 týždňov, ťažko povedať; zatiaľ som len na začiatku, takže verím, že postupne ma štúdium bude viesť aj k ostatným možnostiam; ťažko povedať, už som ich mal veľa – nezačínal som ako obvykle, priamo od M.A. po PhD.

ostatné spontánne odpovede

(vedie ma) tiež k spolupráci s inými odborníkmi a vedcami; k znalosti čerpania finančných prostriedkov z rôznych fondov a nadácií; pomohlo mi dostať sa do zahraničia, kde som získala potrebné poznatky, inak som z vyššie uvedených aspoň nejakú časť nadobudla aj na Slovensku; vyššie finančné ohodnotenie ako v niektorých stavebných spoločnostiach.

8. Uskutočňuje pracovisko – na ktorom robíte doktorandské štúdium – vedecký výskum?

Vyberte jednu odpoveď.

Áno, robí intenzívny vedecký výskum	47 %
Vedecký výskum robí, len neviem posúdiť, či intenzívny	27 %
Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny	15 %
Nie, výskum nerobí	4 %
V mojej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume	3 %
Bez odpovede	4 %

9. Ako vnímate odborné vedenie vášho doktorandského štúdia zo strany školiteľa/školiteľky?

Vyberte jednu odpoveď.

Jednoznačne pozitívne	57 %
Skôr pozitívne	21 %
Neutrálne	12 %
Skôr negatívne	7 %
Jednoznačne negatívne	2 %
Neviem alebo nechcem odpovedať	1 %

10. Privítali by ste, aby sa vám školiteľ/ka odborne venoval/a:

Vyberte jednu odpoveď.

podstatne viac	17 %
o trochu viac	25 %
tak ako doteraz	55 %
trochu menej ako doteraz	0,5 %
výrazne menej	0,1 %
bez odpovede	2 %

11. Zhruba ako často sa vám školiteľ odborne venuje?

Vyberte odpoveď, ktorá je najbližšie k vašej situácii.

(Takmer) denne	16 %
Na týždennej báze (asi raz do týždňa)	32 %
Raz za dva týždne	13 %
Na mesačnej báze	18 %
Menej často	11 %
Vôbec sa nevenuje	4 %
Neviem posúdiť alebo nechcem odpovedať	6 %

12. Riešia sa na vašom pracovisku výskumné GRANTOVÉ projekty?

Poznámka: grant = pridelenie finančných prostriedkov na vyriešenie termínovanej výskumnej, umeleckej a pod. úlohy – na základe súťaže. Vyberte jednu odpoveď.

Áno	79 %
Nie	7 %
Neviem	14 %

Poznámka: Nasledujúce dve otázky sa zobrazili iba tým respondentom, ktorí odpovedali, že na ich pracovisku sa riešia výskumné grantové projekty. Uvedenú podmienku spĺňalo 1 208 respondentov.

13. Aké výskumné GRANTOVÉ projekty sa riešia na vašom pracovisku?

Vyznačte jednu alebo viacero možností.

Národné grantové projekty (napr. Horizont...)	88 %
Medzinárodné výskumné projekty (APVV, VEGA...)	29 %
Zmluvné grantové projekty	18 %
Neviem	8 %

14. Ste, resp. boli ste VY OSOBNĚ zapojený/á... Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

	áno	nie	netýka sa ma to	nechcem odpovedať
do prípravy a podávania projektov	42 %	44 %	9 %	5 %
do riešenia projektov	67 %	21 %	6 %	5 %

15. Umožňuje vám pracovisko získať grant na váš výskum/umeleckú tvorbu – v rámci doktorandského štúdia? Vyberte jednu odpoveď.

Áno a túto možnosť som už využil/a	29 %
Možnosť mám, ale ešte som ju nevyužil/a	32 %
Nie, nemám takú možnosť	14 %
Iná odpoveď, napíšte	2 %
Neviem	23 %

Roztriedené spontánne odpovede v rámci ponúkanej možnosti „iná odpoveď“:

Iné skutočnosti zabraňujú uchádzať sa o grant

áno, ponúka, no nevyužila som túto možnosť, lebo som nespĺňala formálne podmienky (napr. vek, denné štúdium, a pod.); nie, lebo som externý doktorand; nespĺňam vekovú kategóriu; ako začínajúci doktorand /externý a žena, ktorá si po škole rieši materskú/nemám vzhľadom na svoj vek šancu na grant pre mladých; som externý doktorand, plne vyťažovaný vo svojej práci, takže nemám na to časový priestor; pracovisko mi to umožňuje, ale, vzhľadom na môj vek mi to neumožňuje legislatíva; ako externý študent nemám takú možnosť; ja mám nad 35 rokov a granty sú vekovo obmedzené; som externá a keby mi aj ponúkli takú možnosť, nemohla by som ju prijať kvôli preťaženiu, v ktorom sa nachádzam; je to Horizon, takže všetko je dané, nie je povolený žiadny ďalší fond/pomoc; grant je určený pre mladých výskumných pracovníkov a doktorandov do 30 rokov; nie, pretože som už súčasťou projektu.

Neúspešné žiadanie

áno, ale bol uprednostnený komisiou iný výskum; o grant som si požiadal ale nedostal som ho; áno, uchádzala som sa ale grant som nedostala; zapojili sme sa do univerz. grantu ale bez úspechu; možnosť mám, podala som žiadosť, nebola schválená, budem skúšať znova; áno, ale nebol schválený; iba Doktorant, ktorý sa mi nepodarilo získať.

Možnosť grantu tu je, ale nevyhovuje, resp. má limity

umožňuje, ale grant je veľmi nízky; v rámci grantu pre doktorandov od univerzity (do 1 000 eur); považujem to za stratu času, pokiaľ ide o APC a akékoľvek vedľajšie náklady (sw), tak tie si radšej zaplatím zo svojho; takú možnosť mám, ale keď zistím, že tie prostriedky prakticky nemôžem čerpať na to, čo by som chcel, tak nemám o ne záujem; obmedzene.

Žiadosť vo fáze podávania/posudzovania

áno, aktuálne vo fáze podávania žiadostí; áno, podala som si tento rok grant pre mladých výskumníkov

Potreba splnenia ďalších podmienok

áno, ale nemôžem on požiadať sám, musím žiadať niekoho z kolegov s PhD.; v zásade mi v tom nikto nebráni, ale pri väčšine grantov je potreba zastrešenie školiteľa.

Iné odpovede

každoročne môžeme požiadať o univerzitný grant; áno, ale nebola mi (daná možnosť) ponúknutá; nakoľko som nastúpil len teraz v septembri, čakám na výzvu na podanie grantových projektov; dúfam že áno; myslím, že možnosť tu je, zatiaľ však som na škole príliš krátko na to, aby som ju mohla využiť.

16. Poskytuje vám školiace pracovisko prístup k potrebnej/potrebným:

Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

	áno, dostatočný	áno, ale iba čiastočný	nie, neposkytuje	neviem, netýka sa ma to
spotrebným materiálom (napr. chemikálie)	37 %	13 %	11 %	39 %
vybaveniu: stroje, prístroje, (hudobné) nástroje	39 %	23 %	9 %	29 %
licenciám (napr. softvér)	40 %	28 %	17 %	16 %
priestorom (laboratóriá, dielne, koncertné sály, ateliéry)	54 %	16 %	7 %	23 %
odbornej a vedeckej literatúre, článkom, databázam	66 %	26 %	6 %	2 %

17. Stalo sa vám, že ste si prístup k odborným informáciám (odbornej a vedeckej literatúre, článkom) platili sám/sama, zo svojich zdrojov? Vyberte jednu odpoveď.

Nie, pretože všetko potrebné som dostal/a alebo mi náklady preplatili	25 %
Nie, ale túto možnosť dopredu nevyklúčujem	30 %
Áno, ale len raz	7 %
Áno, viackrát	23 %
Nie, pretože nie som ochotný/á, resp. nemám financie na platenie zo svojho	12 %
Nepotrebujem prístup k odborným informáciám	1 %
Nechcem odpovedať	3 %

18. Kontaktovali ste priamo autorov článkov s cieľom ich získania?

Vyberte jednu odpoveď.

Áno, viackrát	24 %
Áno, ale len raz	11 %
(Zatiaľ) nie	63 %
Nechcem odpovedať	2 %

19. Výsledky vašej práce ste prezentovali...

Vyznačte všetko, čo zodpovedá vašej situácii.

úzkemu okruhu kolegov na pracovisku	40 %
širšiemu okruhu kolegov z danej inštitúcie (napríklad aj z iných oddelení, katedier)	34 %
na domácej konferencii/seminári/vystúpení/výstave	56 %
na zahraničnej konferencii/seminári/vystúpení/výstave	44 %
ešte neprezentoval/a	21 %
nechcem odpovedať	1 %

20. Publikovali ste už výsledky svojej výskumnej práce? (Môžu, ale nemusia sa týkať dizertačnej práce.) Vyberte jednu odpoveď.

Áno, moje výsledky už boli publikované	49,5 %
Zatiaľ nie, ale aspoň jeden príspevok už bol akceptovaný na publikovanie	6,5 %
Zatiaľ nie, ale aspoň jeden príspevok je zaslaný a čaká sa na recenziu	6 %
Zatiaľ nie, ale príspevok sa už pripravuje	16 %
Zatiaľ nie: výsledky sú, ale publikovanie sa zatiaľ nepripravuje	5 %
Zatiaľ nie je čo publikovať	15 %
Nechcem odpovedať	1 %
Netýka sa ma to	1 %
Počet respondentov, ktorí odpovedali na otázku	1525

Nasledujúca otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí aspoň jeden článok už publikovali alebo bol ich článok akceptovaný na publikovanie.

21. Publikovali ste, resp. prijali vám prácu na publikovanie:

Vyberte jednu alebo viac odpovedí.

vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus)	75 %
inde, napíšte kde...	29 %
Počet respondentov, ktorí odpovedali na otázku	854

Poznámka: Respondent si mohol vybrať obidve odpovede, súčet tak môže presiahnuť 100 %.

Publikovanie, odpoveď „inde“

V spontánnych odpovediach respondenti najčastejšie uvádzali:

- zborníky, väčšinou z konferencií,
- zahraničné odborné časopisy, ktoré nie sú indexované v databázach WoS, Scopus,
- domáce odborné časopisy (vrátane školských odborných časopisov).

Opakovane boli spomínané iné databázy, napríklad ERIH PLUS a EBSCO.

Viacerí respondenti uviedli, že výsledky ich práce sa stali súčasťou monografie.

22. Zúčastnili ste sa na výskumnom pobyte na pracovisku v zahraničí v rámci doktorandského štúdia? (Napríklad Erasmus.)

Ak bolo pobytov viac, odhadnite ich celkové trvanie – spolu. Vyberte jednu odpoveď.

Áno, v trvaní viac ako 3 mesiace	6 %
Áno, viac ako 1 mesiac a maximálne 3 mesiace	6 %
Áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej	12 %
Nie, nezúčastnil som sa	74 %
Nechcem odpovedať	2 %

23. Niektorí doktorandi učia študentov nižších stupňov štúdia, väčšinou na cvičeniach/seminároch. Ako to v priemere vychádza vo vašom prípade?

Vyberte jednu odpoveď.

0 hodín: nevyučujem vôbec	19 %
1 – 3 hodiny týždenne	28 %
4 hodiny týždenne	18 %
5 – 7 hodín týždenne	9 %
8 a viac hodín týždenne	7 %
Neviem odhadnúť alebo nechcem odpovedať	6 %
Netýka sa ma to	15 %

Nasledujúce dve otázky sa zobrazili iba respondentom, ktorí vyučujú.

24. Dostávate, resp. dostali ste prípravu na vyučovanie študentov nižších stupňov VŠ štúdia?

Vyberte jednu odpoveď v každom riadku. (škála: *áno, v dostatočnej miere;áno, ale iba čiastočne; nedostávam vôbec; neviem posúdiť, netýka sa ma to*)

Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

- Pedagogickú prípravu: ako učiť VŠ študentov (semináre, kurzy)
- Pomoc kolegov pri príprave na KONKRÉTNE CVIČENIA, semináre, ateliéry

	<i>áno, v dostatočnej miere</i>	<i>áno, ale iba čiastočne</i>	<i>nedostávam vôbec</i>	<i>neviem posúdiť, netýka sa ma to</i>
Pedagogickú prípravu: ako učiť VŠ študentov (semináre, kurzy)	24 %	22 %	47 %	7 %
Pomoc kolegov pri príprave na konkrétne cvičenia, semináre, ateliéry	41 %	36 %	18 %	5 %

25. Čo (ďalšie) vám pomáha pri vyučovaní študentov nižších stupňov VŠ štúdia?

Vyznačte jednu alebo viac možností.

Rady starších kolegov na tému „ako učiť“	51 %
Vymieňanie si skúseností s druhými doktorandmi	58 %
Moje vlastné pedagogické vzdelanie (napr. absolvovanie učiteľského smeru)	17 %
Absolvované doplňujúce pedagogické štúdium (DPŠ, pedagogické minimum)	11 %
Samoštúdium	75 %
Učím sa za pochodu, napríklad metódou pokus – omyl	43 %
Niečo iné, napíšte...	5 %
Počet respondentov, ktorí vyučujú študentov na nižších stupňoch VŠ štúdia	936

Spontánne odpovede „niečo iné“, čo pomáha pri vyučovaní študentov nižších stupňov,

Vlastná prax, skúsenosti

vlastná učiteľská prax; moja odborná prax; moja prax pred doktorandským štúdiom; odborná prax; dobrých 10 rokov praxe v odbore; predchádzajúca lektorská skúsenosť v odbore.; myslím si, že mám viac skúseností v pedagogických veciach (metodiky, metódy a didaktika) ako moji kolegovia, pretože som prišiel z takej oblasti; učím 8 rokov a pomáhajú mi aj predošlé skúsenosti z vedenia workshopov, neustále sa však učím; už 8 rokov doučujem matematiku a fyziku, z toho 5 rokov od ZŠ po VŠ. Mám pomerne dosť skúseností a nemám pocit, že na to potrebujem ďalšie vzdelanie; dlhodobé odborné skúsenosti, kurzy, školenia; poznatky z praxe, vlastná skúsenosť; pedagogické skúsenosti z brigád a predošlých zamestnaní; skúsenosti z animátorského dobrovoľníctva; najviac mi pomohli vlastné skúsenosti z praxe ako jazyková lektorka a prekladateľka; vychádzam z vlastných skúseností; práca s talentovanou mládežou (o. z. Trojsten); prax; moje skúsenosti z praxe, z vedenia HR workshopov; už som učila popri magisterskom stupni štúdia, ale nemám absolvované žiadne pedagogické štúdium; prax;

Pozorovanie a predchádzajúce skúsenosti z pozície študenta/študentky

pozorovanie najlepších vysokoškolských profesorov z domova aj zahraničia; skúsenosti z môjho štúdia na daných predmetoch a učenie spôsobom, aký by sa páčil mne na danom predmete; vlastná skúsenosť s absolvovaním daného predmetu; najmä pozorovanie pedagógov, ktorých prístupy sa mi páčili už keď som bola študentka; skúsenosti z VŠ štúdia a praxe – inými slovami, čo chýbalo v štúdiu mne a chýba absolventom v praxi, to sa snažím doplniť v mojej výučbe; skúsenosti mojich spolužiakov a moje vlastné z čias, keď sme sa podobné veci sami učili;

Predmety, kurzy a DPŠ

okrem absolvovania učiteľskej profilácie, z ktorej čerpám znalosti som si z vlastnej iniciatívy doplnila vzdelanie – certifikát SEDA ; absolvovanie niekoľkých pedagogických predmetov; externé štúdium DPŠ; som aj študentom DPŠ; DPŠ mám, avšak jeho prínos pre výučbu na vysokej škole je nulový, nakoľko sa jedná o primárne teoretické vzdelanie; výberový predmet, ktorý bol zameraný na vybrané kapitoly z VŠ pedagogiky; kurz zážitkovej pedagogiky; zatiaľ nedokončené DPŠ; workshopy zamerané na interaktívne vzdelávanie;

Pomoc a čerpanie skúseností od školiteľa/školiteľky, resp. iných kolegov

školiťka a jej rady, tipy, skúsenosti; usmernenie od môjho školiteľa; konzultácie so školiteľkou a inými kolegami, ktorých výskumnej oblasti sa vyučované predmety dotýkajú; spoluúčasť na prednáškach starších kolegov (zväčša prof. a doc.) v roli pomocníka; v prípade viacerých cvičení som išla na náčuv k odbornej asistentke; spolupráca s hlavným vyučujúcim a mítingy;

Nadšenie a priama spätná väzba

empatia, snaha vycítiť potreby študentov, radosť z učenia... a celkovo pocit, že tam na cvičení je chvíľa, kedy im môžem niečo odovzdať; aktívny dialóg so študentmi a študentkami, ktoré učím; vypracované projekty, naštudované skriptá, vlastné skúsenosti, odozva/spätná väzba zo seminára;

Samoštúdium – konkrétnejšie

to že mám prirodzene v sebe schopnosť dobre učiť, nič iné... sám som si naštudoval (dostal som materiály), sám som to pochopil a sám vysvetlil; materiály v Moodle a MS Teams;

Iné odpovede

príprava skript k téme pre účely konzultácií; moje „učenie“ je vlastne len asistancia kolegovi, ktorý vyučuje laboratórne cvičenia; neviem to posúdiť keďže ešte len budem učiť;

26. Ak by ste na doktorandskom štúdiu mohli zmeniť jednu alebo aj viac vecí, ktoré by to boli?

.....
Pozn.: spracovanie návrhov na zmeny prinášajú podrobné výsledky.

27. Čo treba ZLEPŠIŤ v rámci vášho doktorandského štúdia? Môžete vyznačiť viacero položiek – na základe svojej osobnej skúsenosti.

Kvalita technického vybavenia/nástrojov	33 %
Prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam	33 %
Organizácia doktorandského štúdia	41 %
Zaškolenie nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich čaká	43 %
Finančné zdroje na výskum	50 %
Vedecká/odborná úroveň pracoviska	23 %
Celkové sociálne zabezpečenie doktorandov	34 %
Kvalita priestorov školy	29 %
Prístup školiteľa	22 %
Nič z uvedeného	11 %
Niečo iné, napíšte...	3 %

Možnosť doplnenia (niečo iné) využili 3 % respondentov. Ich spontánne odpovede sú roztriedené podľa obsahu. Ak spontánna odpoveď zahŕňala viacero oblastí, je rozdelená podľa nich.

Financie

finančné zdroje nie na prístroje ale na plat; štipendium – ohodnotiť podľa praxe; finančná podpora publikovania; nejaké výhody pre doktorandov, nemusia byť úplne študentské ale nejaké úľavy dajme tomu 15 % - 20 % zľava na cestovanie; celkové zlepšenie financovania kvalitných škôl štátom; granty aj pre externých doktorandov; výška odmeny za denné štúdium; ak školiteľ nedisponuje vedomosťami, mal by mať rozpočet na konzultanta, ktorý sa venuje špecifickej téme hlbšie; sociálne poistenie pre doktorandov; poskytnutie príspevku na stravovanie;

Predmety v rámci štúdia, potrebné školenia

v rámci predmetov sa zamerať viac na výskumné metódy, ktoré existujú; poskytnutie potrebných školení – mene osobne chýba prehĺbenie znalostí v oblasti štatistiky; vytvorenie predmetov vo vedeckej časti; školenie s pokročilejšími štatistickými a ekonometrickými metódami; obsah a vyučujúci na predmetoch;

Vyučovanie študentov na nižších stupňoch VŠ štúdia a iné aktivity

ak máme za 3 roky v týchto podmienkach stihnúť doktorandúru, nemyslím si, že by sme mali ešte aj učiť a projektovať a „eventovať“ a viesť 10+ bakalárov; nezaťažovať PhD. študentov učením; podpora od skúsenejších kolegov v prípade že učím (po prvýkrát); podpora študentov, ktorí by sa radšej venovali výučbe ako výskumu;

Podmienky a pravidlá

zjednotiť nároky na doktorandské štúdium minimálne na úrovni fakulty; stabilitu študijného poriadku: zmenil sa nám dramaticky v priebehu štúdia; zlepšenie prístupu k doktorandom od zamestnancov katedry, spôsob riešenia konfliktov, jasne stanovená náplň povinností doktoranda; kreditové hodnotenie; limitovanie pracovných hodín (ako aj cez víkend);

Kľúčoví ľudia

prístup vedúceho katedry; poradcu, supervízora pre doktorandov konkrétnych odborov; hlavne prístup školiteľa; kompetentný školiteľ;

Spolupráca

medzinárodná spolupráca, návštevy odborníkov zo zahraničia; priestor pre stáž na inej univerzite; pre niektorých by možno bola lepšia intenzívnejšia spolupráca v rámci tímu; vedenie k spolupráci; prístup vyučujúcich – viac kolegiality;

Administratíva, byrokracia a organizácia

byrokracia zo strany študijného oddelenia (čo počas covidu fungovalo všetko na digitálnej báze, o rok neskôr to už nešlo); administratíva; organizácia štúdia zo strany fakulty; zmena systému od základov;

Informácie

informácie o dostupných možnostiach (prístupy k literatúre a databázim, granty, zahraniční programy) a povinnostiach; počiatočné informácie; poskytnutie informácií doktorandom ohľadom získavania grantov, ako sa granty píšú a ako získavať financie a prípadné spolupráce;

Priestory

kvalita priestorov ústavu (keďže vykonávam PhD. skrz SAV); pracovné podmienky – vhodné zdravotné podmienky pre prácu v kancelárii; priestor na samoštúdium;

Publikovanie

vlastný karentový časopis a uprednostňovať zahraničné a domáce medzinárodné konferencie pred publikáciou v predátorských odborných časopisoch!!!; etický prístup, publikovateľnosť;

Spokojnosť

Zatiaľ som spokojná s prístupom aj možnosťami, ktoré mi fakulta poskytuje; pokračovať v kvalitnej práci; (preklad) podľa môjho názoru je program vynikajúco zostavený a som rád, že som jeho súčasťou; som spokojný so súčasným systémom, v súčasnosti nemám žiadne konkrétne veci; osobne mi vyhovuje doterajší prístup; moja školiteľka... je výnimočne dobrý človek a školiteľ;

Iné

systematická infraštruktúra zameraná na odbornú výchovu doktorandov na pracovisku, nemôže byť chápaná ako záležitosť školiteľov, ale celého pracoviska; možnosť na študijné voľno, ktoré by bolo zakotvené v pracovných zmluvách u externých doktorandov; školiteľ nie je zlý, ale niekedy podnikáme kroky, ktoré zbytočne naťahujú výskum; priestor pre zácvik nových študentov; dostupnosť štatistika; dĺžka štúdia; (preklad) výskum orientovaný na budúcnosť, aby sa doktorandi mohli integrovať do priemyslu, ak nie sú ochotní pokračovať vo svojej kariére v akademickej sfére; (preklad) prístup k príslušnému prístroju na špecifické meranie.

28. Poberáte štipendium? Vyberte jednu odpoveď.

Áno	54 %
Nie	45 %
Nechce odpovedať	1 %

Nasledujúca otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí poberajú štipendium.

29. Do akej miery pokrýva štipendium vaše bežné náklady?

Odpovedajte na škále 1 – 5, kde 1 znamená pokrytie v minimálnej miere a 5 znamená (takmer) kompletne pokrytie nákladov.

1: v minimálnej miere	5 %
2	10 %
3	23 %
4	22 %
5: (takmer) kompletne	35 %
Nevie odhadnúť alebo nechce odpovedať	4 %

Počet respondentov, ktorí poberajú štipendium	825

30. Máte súbežný pracovný úväzok – okrem doktorandského štúdia? Vyberte jednu odpoveď.

Áno, plný úväzok	39 %
Áno, čiastočný úväzok	21 %
Nie, nemá	34 %
Netýka sa (ich) to	3 %
Nechce odpovedať	4 %

Nasledujúce dve otázky sa zobrazili iba respondentom, ktorí majú súbežný pracovný úväzok.

31. Kde máte súbežný pracovný úväzok? Vyberte jednu odpoveď.

Na rovnakom pracovisku	17 %
Na inom pracovisku	77 %
Nechce odpovedať	6 %

32. Súbežný pracovný úväzok svojou náplňou patrí:

Vyberte jednu odpoveď.

do rovnakého odboru	53 %
do príbuzného odboru	33 %
do úplne iného odboru	13 %
nevie posúdiť/nechce odpovedať	2 %

33. Vaším školiacim pracoviskom je: (viac možností odpovede)

vysoká škola alebo univerzita na Slovensku	87 %
vysoká škola alebo univerzita v zahraničí	2 %
niektorá z organizácií Slovenskej akadémie vied	7 %
iný subjekt	2 %
nechce odpovedať	3 %

34. Čo z nasledujúceho sa hodí na vaše školiace pracovisko? Odpovedajte, prosím, podľa uvedenej škály. (škála: veľmi sa hodí, skôr sa hodí, neutrálne, skôr sa nehodí, vôbec sa nehodí, neviem, netýka sa ma to) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

	veľmi sa hodí	skôr sa hodí	neutrálne	skôr sa nehodí	vôbec sa nehodí	nevie, netýka sa
Atmosféra dôvery medzi kolegami	33 %	29 %	18 %	7 %	6 %	5 %
Korektné uvádzanie výsledkov iných autorov	43 %	28 %	14 %	3 %	2 %	10 %
Zodpovednosť za kvalitu vlastnej práce	53 %	26 %	13 %	3 %	1 %	4 %
Vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a doktorandmi	47 %	26 %	14 %	6 %	4 %	3 %
Podporujúce prostredie pre doktorandov	37 %	26 %	20 %	9 %	6 %	3 %

35. Študujete na: Vyberte jednu odpoveď.

dennej forme doktorandského štúdia	57 %
externej forme doktorandského štúdia	42 %
iná odpoveď (napríklad pri zmene)	<1 %
nechce odpovedať	1 %

Poznámka: Medzi „iné odpovede“ patria napríklad skúsenosti s oboma formami štúdia.

36. Do ktorej z nasledujúcich skupín študijných odborov by ste zaradili svoje doktorandské štúdium? Vyberte jednu odpoveď.

- Ekológia a manažment
- Učiteľstvo a pedagogické vedy
- Iné spoločenskovedné odbory
- Humanitné odbory
- Exaktné a prírodovedecké odbory
- Lekárske a zdravotnícke študijné odbory
- Technické a technologické odbory
- Umelecké odbory
- Iné, napíšte...
- Nevieť/nehcem odpovedať

Ekológia a manažment	12 %
Učiteľstvo a pedagogické vedy	5 %
Iné spoločenskovedné odbory	12 %
Humanitné odbory	8 %
Exaktné a prírodovedecké odbory	20 %
Lekárske a zdravotnícke odbory	19 %
Technické a technologické odbory	19 %
Umelecké odbory	4 %
Bez odpovede	2 %

Poznámka: Respondenti mali možnosť aj spontánneho vyjadrenia. Ich odpovede sa väčšinou týkali kombinácie/prieniku viacerých skupín študijných odborov.

Ďakujeme za vaše odpovede. Ak by ste chceli niečo doplniť, máte na to priestor.

Poznámka: Spontánne vyjadrenia respondentov na konci dotazníka priniesli veľa zaujímavých odpovedí. Viacero z nich bolo zaradených do jednotlivých kapitol ako ich samostatná súčasť.

Zároveň ďakujeme za pozitívne aj kritické reakcie na prieskum a naše aktivity.

6. Najvýznamnejšie zistenia a odporúčania

Za najzávažnejšie zistenia z *Celoslovenského prieskumu doktorandského štúdia vo vzťahu ku kvalite vzdelávania* považujeme nasledujúce:

1. Do prieskumu sa zapojilo pomerne vysoké percento doktorandov a čerstvých absolventov doktorandského štúdia. Celkovo 1 525 vyplnených dotazníkov predstavuje návratnosť viac ako 21 %.
2. V odpovediach prevažuje celková spokojnosť s doktorandským štúdiom – až 70 % respondentov je celkovo spokojných s poskytovaným štúdiom a 13 % je nespokojných. Neutrálny postoj vyjadrila približne šestina respondentov.
3. Prieskum preukázal priamu súvislosť medzi vnímaním odborného vedenia doktoranda školiteľom a celkovou spokojnosťou s doktorandským štúdiom. Ukázal sa priamy vzťah medzi frekvenciou, v ktorej sa študentom ich školitelia odborne venujú, a vnímaním kvality vzdelávania z pohľadu doktoranda.
4. Zriedkavý odborný kontakt školiteľa s doktorandom – menej často ako raz za mesiac – sa týka každého siedmeho respondenta, čo je pomerne vysoký podiel.
5. Celková spokojnosť je nižšia u študentov po dizertačnej skúške. Keďže ide o študentov, ktorí boli v doktorandskom štúdiu najviac postihnutí dôsledkami covidovej pandémie, usudzujeme, že tento fenomén môže súvisieť aj s ich izoláciou od fyzickej prítomnosti na vzdelávacom pracovisku, resp. od školiteľa.
6. Prieskum sledoval aj napĺňanie cieľov vzdelávania v štruktúre požiadaviek podľa kvalifikačného rámca EHEA. Podiel pozitívnych odpovedí bol približne na úrovni 70 %, čo sa dá interpretovať ako čiastočné napĺňanie jednotlivých požiadaviek kvalifikačného rámca. Najslabšie zastúpenie malo získavanie zručností v oblasti manažmentu projektov (len 30 %). Výrazne kritickejšie vnímanie napĺňania cieľov vzdelávania majú respondenti, ktorým sa školiteľ odborne venuje len zriedkavo (menej často ako raz za mesiac).
7. Za pozitívne považujeme, že vyše 80 % respondentov – čerstvých absolventov uviedlo, že už publikovalo časť svojich výskumných výsledkov, väčšinou vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus). Nepriamo to tiež znamená, že väčšina školiacich pracovísk akceptuje požiadavky kvalifikačného rámca: tretí stupeň vysokoškolského vzdelávania má byť založený na intenzívnej vedeckej práci a časť výsledkov doktorandovej práce má byť publikovaná.
8. Negatívne možno vnímať častú absenciu zahraničnej praxe/stáže: takmer tri štvrtiny (74 %) respondentov uviedli, že sa nezúčastnili na výskumnom pobyte v zahraničí. To je alarmujúco vysoké percento. Získavanie cenných skúseností z iných renomovaných pracovísk s rovnakým alebo podobným zameraním predstavuje obohatenie pre samotného študenta, ale aj pre vysielajúce pracovisko. Prínos sa môže týkať samotnej vedeckej práce, ale aj získaných skúseností so zabezpečením podpory doktorandského štúdia v zahraničí. Tie môžu slúžiť ako inšpirácia na skvalitnenie nastavených procesov školiaceho pracoviska.

9. V sociálnej oblasti možno pozitívne hodnotiť skutočnosť, že štipendium – u väčšiny tých, ktorí ho dostávajú –, v prevažnej miere pokrýva ich bežné náklady. Ako výrazný problém sa však ukazuje chýbajúce sociálne poistenie pre denných doktorandov, ktorí nie sú zamestnancami. Dôsledky jeho absencie si spomínaní doktorandi jasne uvedomujú.
10. Respondenti mali možnosť označiť oblasti, v ktorých vidia potrebu zlepšení. Najčastejšie indikovali potrebu zvýšiť financie na výskum, zaškolenie nových doktorandov a zmenu organizácie doktorandského štúdia. Pokiaľ prvá téza je hlboko zakorenená vo verejnosti, ďalšie poukazujú na nutnosť lepšej organizácie a zabezpečenia doktorandského štúdia na vysokých školách.
11. Na podmienky vedeckej práce bola zameraná batéria otázok, ktorá pokrývala viacero oblastí (priestory, prístroje a zariadenia, zdroje informácií, licencie, spotrebný materiál). Pre každú z nich respondenti odpovedali, či im školiace pracovisko poskytuje dostatočný prístup³⁷. Negatívnym zistením je, že iba 39 % respondentov vo všetkých sledovaných oblastiach uviedlo dostatočný prístup alebo sa ich daná oblasť netýka (a preto daný prístup nepotrebujú). Ostatní (61 %) deklarovali iba čiastočný alebo žiadny prístup minimálne v jednej z piatich skúmaných oblastí.
12. So spomínaným nedostatočným prístupom sa vo zvýšenej miere spája potreba zlepšenia financií na výskum: dve tretiny z tých (66 %), ktorí zlepšenie finančných zdrojov navrhujú, vnímajú iba čiastočný alebo žiadny prístup minimálne v jednej z piatich skúmaných oblastí.
13. Respondenti, ktorým sa školiteľ venuje menej ako raz za mesiac, najčastejšie uvádzali potrebu zlepšiť prístup školiteľa, organizáciu doktorandského štúdia, zaškolenie nových doktorandov a zlepšenie vedeckej úrovne pracoviska.
14. Doktorandi externej formy štúdia vnímajú výraznejšiu potrebu zlepšiť prístup k zahraničnej literatúre a databázam.

Odporúčania

Z uvedených zistení odporúčame vysokým školám, aby sa venovala zvýšená pozornosť:

1. systémovému zabezpečeniu práce školiteľov; už z prvotných výsledkov prieskumu sa táto oblasť ukazuje ako kľúčová na zlepšenie vzdelávania v treťom stupni vysokoškolského štúdia;
2. podpore zahraničných stáží doktorandov, ako krátkodobých, tak aj strednodobých;
3. podpore doktorandov externej formy štúdia v prístupe k zahraničnej odbornej a vedeckej literatúre a k databázam;
4. podpore tímov, ktoré sa venujú intenzívnej vedeckej a výskumnej činnosti, vytvárajú podporujúce pracovné prostredie pre doktorandov, začleňujú ich do výskumných projektov a dodržiavajú etické zásady;
5. zabezpečeniu čo najlepších podmienok na výskum doktorandov z hľadiska prístupnosti potrebných: priestorov, prístrojov a zariadení, zdrojov informácií, licencií (softvér), ako aj spotrebného materiálu.

Agentúra trvalo venuje doktorandskému štúdiu zvýšenú pozornosť; aj preto pristúpi k cielenej diskusii na tému jeho zlepšovania.

³⁷ Možnosti odpovede: *áno, dostatočný; áno, ale iba čiastočný; nie, neposkytuje; neviem, netýka sa ma to.*

7. Záver

Súhrnná správa z *Celoslovenského prieskumu doktorandského štúdia vo vzťahu ku kvalite vzdelávania* prináša poznatky o názoroch a postojoch študentov 3. stupňa vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike.

Vysoký ohlas cieľovej skupiny (dotazník vyplnilo 1 525 respondentov, návratnosť 21 %) svedčí o záujme doktorandov, pričom prevláda celkovo pozitívne vnímanie doktorandského štúdia.

Preukázala sa vysoká závislosť celkového vnímania kvality vzdelávania (ako aj mnohých jednotlivých aspektov) od kvality vedenia školiteľmi, ako aj od frekvencie kontaktov, v ktorej sa školiteľ venuje svojmu doktorandovi. Z tohto pohľadu odporúčame vysokým školám zaistiť systémové opatrenia na zabezpečenie riadneho, zodpovedného vedenia doktorandov zo strany školiteľov. Zriedkavé odborné vedenie zo strany školiteľa (menej často ako raz za mesiac) sa týka približne sedminy respondentov. V drvivej väčšine im uvedená frekvencia nevyhovuje a svoj kritický pohľad neraz rozširujú aj na fakultu, školu či štúdium na Slovensku.

Za pozitívne zistenie možno považovať skutočnosť, že takmer všetci absolventi doktorandského štúdia publikovali výsledky svojej práce, pričom tri štvrtiny z nich zverejnili výstupy v časopisoch indexovaných v databázach. Za negatívne zistenie považujeme skutočnosť, že až 74 % doktorandov neabsolvovalo stáž v zahraničí, a teda nezískalo primeranú skúsenosť s prácou a pôsobením v inom prostredí. Študenti externej formy vzdelávania pociťujú potrebu lepšieho prístupu k zahraničnej literatúre.

Najčastejším návrhom na zlepšenie sú lepšie finančné zdroje na výskum. V rámci ponúknutých možností si ho vybrala polovica respondentov. Nedostatky vo financovaní sa následne ukazujú napríklad v prístupe ku zdrojom potrebným na vedeckú/výskumnú prácu. Bolo sledovaných päť oblastí: priestory, vedecké informácie, licencie, vybavenie a spotrebný materiál. Väčšina respondentov (61 %) registruje minimálne jednu oblasť, ku ktorej im školiace pracovisko poskytuje iba čiastočný alebo žiaden prístup. Ostatní (39 %) deklarujú dostatočný prístup ku každej zo sledovaných oblastí alebo sa ich konkrétna oblasť netýka.

Veľmi dôležitá je informovanosť, ktorú niektoré pracoviská zvládajú vynikajúco, iné majú výrazné systémové rezervy. Na druhé miesto v rebríčku potrebných zlepšení sa tak dostalo zaškolenie nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich čaká. S informovanosťou sa často prekrýva organizácia doktorandského štúdia. V rebríčku potrebných zlepšení je na treťom mieste a z pohľadu nespokojných doktorandov dokonca na prvom. Inšpirácie na zlepšenie organizácie doktorandského štúdia sa dajú nájsť na úspešných domácich, ako aj zahraničných pracoviskách.

Celkové sociálne zabezpečenie doktorandov bolo skúmané z viacerých hľadísk. Samotná výška štipendia väčšinou pokrýva bežné náklady, problémom však je sociálne poistenie. Ak doktorand nie je zamestnancom, potom ostáva z hľadiska sociálneho poistenia doslova nekrytý; pretože na to, aby ho mohol financovať ako samoplatca, už štipendium – po pokrytí životných potrieb – nestačí.

8. Príloha

8.1. Dôvody celkovej spokojnosti a nespokojnosti s doktorandským štúdiom

Kontext najviac frekventovaných termínov v spontánných odpovediach respondentov prináša plastickejší obraz dôvodov spokojnosti či nespokojnosti. Pri ich čítaní je dobré nezabúdať, že odpovedí spokojných respondentov bolo podstatne viac ako nespokojných.

Práve kritické odpovede však ukazujú na nefungujúce články, procesy, prístupy a i.

Školiteľ/školiteľka

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Odbornosť školiteľa, ochota pomôcť,
ústretovosť a aktívny záujem

Podmienky na prácu, ktoré vytvára
školiteľ/ka, **podpora a motivácia**

Napriek zaneprázdnenosti **je**
dosiahnuteľný... vždy si nájde čas

Zapájanie do vedeckovýskumnej činnosti,
možnosť byť súčasťou výskumného projektu

Nadriadený/á **je ochotný diskutovať**
a **podeliť sa o nápady** na lepší výskum

Dobry vzťah a komunikácia

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Nezáujem školiteľa, ignorovanie; doktorand
je **odkázaný sám na seba**

Školiteľ **nevie pomôcť** radou alebo
usmernením, týkajúcim sa dizertačnej práce

Málo komunikácie so školiteľom;
školiteľ/ka **nie je dosiahnuteľný/á**

Nezáujem školiteľa integrovať doktorandov
do chodu vedeckovýskumnej činnosti

Frustrácia ventilovaná na študentoch;
tendencie zosmiešňovať doktorandov;
náladové nepríjemné správanie (**„bossing“**)

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

Čas, ktorý trávim so svojím **školiteľom**, nestačí (menej často ako raz za 3 mesiace)

Slabší záujem o priebeh výskumu zo strany **školiteľa** a celkovo katedry

Nulová podpora... úloha **školiteľa** sa redukuje len na meno vystupujúce v dokumentoch

Školiteľ (pozitívny vplyv)... situácia v akademickom priestore (negatívny vplyv)

S **prístupom školiteľa som veľmi spokojná**, ale očakávala som od PhD. štúdia väčšiu flexibilitu
v tom zmysle, že budem mať viac času realizovať experimenty

Výskum

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Celková vybavenosť a pripravenosť **fakulty na potreby** môjho výskumu, možnosť **spolupráce s uznávanými kapacitami**;

Pomerne **veľký priestor na realizáciu výskumu**, získavanie skúseností vo výskume, priestor pre tvorivú činnosť; **veľa možností sa realizovať** (vo výučbe, výskume)

Možnosť **absolvovať výskum v zahraničí** aj na Slovensku; **získať informácie** k práci a výskumu **od tunajších ale i zahraničných vedcov**; cestovanie po svete na **konferencie, mobility**; možnosti **prezentovania svojej práce na významných celosvetových konferenciách**.

Adekvátne študijné podmienky na výskum

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Univerzita takmer vôbec nerobí výskum

Slabé finančné zdroje: zo štipendia si musí doktorand zabezpečiť odbornú literatúru (publikácie, články); podfinancovanie výskumu a školstva

Nekompetentní pedagógovia; **nedostatok odborných znalostí vo výskumnej skupine**

Celkový systém štúdia je zameraný na všetko ostatné ako na samotný výskum; väčší dôraz sa kladie na výučbu študentov (cvičenia pre Bc. stupeň); **na výskum ostáva minimum času**; učíme oveľa viac hodín ako je v pravidlách doktorandského štúdia; musíme povinne učiť a viesť celé predmety
Chýbajúca podpora mobility: obava, že doktorand/ka bude chcieť ostať v zahraničí

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

Málo času na výskum pri množstve študentov, ktorých treba vyučovať, kontrolovať zadania, konzultovať záverečné práce; nadriadení hádžu na doktorandov nepodstatné úlohy, ktoré sa nechce robiť im

Nízka kvalita výskumu v SR; nedostatok finančných prostriedkov na výskum; nedostupné vybavenie pre realizáciu výskumu ho značne spomaľuje; neschopnosť zabezpečenia vybavenia základného spotrebného materiálu pri výskume

Slabý výskum na Slovensku, resp. keď sa už robí výskum, tak k tomu je veľmi ťažko získať prístup

Negatívom sú **byrokratické procesy** spojené s vykazovaním merateľných výkonových parametrov... vo svojom okolí vidím aj **„výskum pre výskum“**, teda pracovníkov a ich výstupy, ktoré sú už niekoľký rok dookola recyklované v rôznych časopisoch.

Prístup

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Profesionalita, **korektná spolupráca**;
spokojný som s prístupom školiteľa: **otvorený profesionálny vzťah**;
odbornosť a kompetentnosť členov katedry
ako aj **priateľskosť a férový prístup**

Prístup k vzdelávaniu navyše v podobe
týždenných workshopov, kde kolegovia
prezentujú aj svoju prácu

Prístup kolegov z univerzity k
doktorandskému štúdiu ako **zo strany
študentov**, tak **zo strany školiteľov**

Prívetivé prostredie na vedeckú činnosť
a ústretový prístup katedry

Mám podmienky, aby som vedel napredovať.
Čo by som mohol zlepšiť, je vlastný prístup

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Nedodržiavanie zákonných postupov voči
študentom, arogancia vedenia školy;
nerespektujúci prístup fakulty
k doktorandom príp. aj **učiteľov voči svojim
kolegom**; prístup školiteľa... bol počas celého
štúdia **lahostajný, nadradený, ignorantný**;
chýbajúce odborné vedenie;
nikdy nevykonané sľúbené školenia

**Vynechanie doktoranda zo spoluautorstva
napriek aktívnej participácii**;

školiťel ma prinútil dopísať na článok ľudí,
ktorí na ňom nepracovali

Peniaze navyše určené pre prácu doktoranda
boli použité inými ľuďmi na niečo iné

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

**Slabý prístup k existujúcim databázam s literatúrou; prístup, komunikácia a odbornosť
na nízkej úrovni**

Prístup fakulty aj samotnej katedry, nakoľko ma hodili do vody... a plávaj; **trvalo nejaký čas,
kým som sa všetko naučil sám**

Pôvodné nadšenie a nasadenie postupne opadlo... **byrokracia**, duplicitné vyplňanie celej série
dokumentov... sa v našom školstve odstrániť nepodarilo. Uznávam, že sa zlepšilo technicko-
priestorové zázemie univerzity a postupne sa zlepšuje aj prístup akademických úradníkov.
*(pozn.: respondent uviedol, že nastúpil na doktorandské štúdium s odstupom niekoľkých rokov
po ukončení 2. stupňa)*

Štúdium

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Vysoká úroveň vyučovania,
dobrá organizácia a spolupráca

Štúdium už konečne nie **je** o memorovaní
faktov, ale skôr **o kritickom myslení,**
spracovávaní informácií, **samostatnej práci**
a **prinášaní relevantných záverov**
a **výsledkov**

Prístup a **odbornosť** učiteľov, enormné
spojenie vzdelávania s praxou, ambície
katedry

Ochota pomôcť pri výučbe aj **pri písaní**
dizertačnej práce, **možnosť konzultácií,**
priamy prístup, super **vysvetlené podmienky**
štúdia a celkový priebeh

Kontakt s akademickým prostredím...
inšpiruje, motivuje, núti napredovať...

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Študijný plán: v zásade iba formálny (zapiš si
predmet, publikuj článok, **nečakaj spätnú väzbu,**
my ti formálne zapíšeme kredity)

Slabá ponuka predmetov; asi 2-3 predmety ma
aspoň niečím obohatili, k zvyšku neboli **žiadne**
prednášky a ani semináre

Chaos okolo celého štúdia; **málo informácií**
ohľadom priebehu štúdia zo strany školy

Kvalita štúdia na veľmi **nízkej úrovni.** Sklamaním
bola aj odbornosť ľudí v akademickom sektore.

Štúdium **nezodpovedá sľubovanému osobnému**
rozvoju vo zvolenej oblasti

Dĺžka štúdia nie je dostatočná vzhľadom na
rozsah povinných činností (**predmety, učenie,**
vedenie záverečných prác... atď.)

Udeľovanie skúšok zadarmo... na základe konexí

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

doktorandské štúdium na škole (pre financie) **netrvá ani 3 roky. V zahraničí aj 4-5 rokov.**

nie úplne ideálne podmienky pre štúdium, nízky plat, menej príležitostí, **slabá publikačná činnosť**
v ústave, absentujúce zahraničné spolupráce na projektoch, minimum sťaží

nedostatočné informovanie externých študentov štúdia o jeho priebehu

spokojnosť, len **nevidím zmysel v povinných predmetoch,** ktoré mi prídu také „**len aby niečo bolo**“

Doktorand

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Nápomocné vzťahy medzi učiteľmi/výskumníkmi a doktorandmi, univerzitný grant pre doktorandov

Doktorandi sú považovaní za také „dievča na všetko“ (v rámci môjho kolektívu **našťastie minimálne**)

Vďaka doktorandskému štúdiu môžem... rozbiehať rôzne projekty, **nadväzovať spolupráce, ktoré by som bez statusu doktoranda asi nenadväzovala**

Poznámka:

Aj medzi odpoveďami skôr spokojných respondentov sa našli **kritické postrehy**: Nízka miera informovanosti externých doktorandov v porovnaní s internými doktorandmi.

Nejasné postavenie doktoranda: študent/pracujúci; niekedy robím aj to, čo s mojou prácou nesúvisí.

Rozdielne povinnosti doktorandov v rámci oddelení.

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Doktorand: **lacná pracovná sila** pre projekty a pedagogické činnosti a eventy... **nemá priestor na vlastný výskum**; využívanie zo strany starších kolegov na pracovisku na neprimeranú formu výpomoci; ako **doktorand robím snád' všetko okrem** mojej **dizertačnej práce**

Doktorand je **zamestnanec alebo študent**: podľa toho, **ako to fakulte práve vyhovuje**: keď príde na výhody, tam sme zrazu „len“ študenti

Nerovnosť doktorandov (medzikatedrovo) z rovnakej fakulty medzi sebou; každý doktorand má iné podmienky, podľa toho, na akej je katedre

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

úplne sa opomína čas doktoranda, ktorý je venovaný študentom a vyučovaniu; **doktorandi nemajú dostatok času na svoju vedeckovýskumnú prácu**

znevažovanie postavenia doktorandov; status doktorandov na univerzite

nerovnomerné rozdelenie prác medzi doktorandmi... sklamaním bol aj postoj niektorých pedagogických zamestnancov k nám doktorandom; podmienky pre doktorandov

Práca

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Podpora odborníkov z praxe

Učenie sa **práci vo výskume**, učenie sa **zodpovednosti a samostatnosti** v práci

Veľa som sa naučil prácou **v medzinárodnom kolektíve**

Priestor na vlastný výskum vnímam ako veľké pozitívum

Veľa vykonanej práce, ale mám pocit, **že som docenený** na takej úrovni, akú som očakával

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Informačný chaos na fakulte; chýba kontaktná osoba, ktorá by vedela zodpovedať otázky týkajúce sa organizácie štúdia, požiadaviek; celkovo slabá organizácia štúdia; **slabá dostupnosť informácií k finalizácii dizertačnej práce**

Neschopnosti nadriadených **dodržiavať deadliny**

Úroveň (de)motivácie na mojom pracovisku

„**robiť vedu**“ je skôr **o množstve publikovaných článkov** bez extra výsledkov... nie vedecká činnosť, ale podnik za účelom zisku

Skôr spokojní študenti vnímajú aj priestor na zlepšenie: v porovnaní s kolegami zo západného zahraničia mám málo priestoru na konzultácie a získavanie spätnej väzby zo strany kolegov

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

množstvo práce, systém, organizácia; **pracovné podmienky, byrokracia, nedostatok financií** chýbalo prepojenie s praxou... aby škola viac spolupracovala s inštitúciami v okolí
povinnosti doktoranda a **reálna náplň (jeho/jej) práce; kvantum práce ktorá sa netýka vedeckej činnosti**

študenti si hľadajú sami, ako správne písať práce (metódy, postupy a pod.).

práca pod tlakom najmä pre podmienky písania článkov v Q1 skupine.

Kolektív a jeho fungovanie

Dôvody spokojnosti

(veľmi spokojní a skôr spokojní)

Zaujímavá oblasť výskumu a **výborná pracovná atmosféra; profesionálny, ale ľudský prístup pedagógov; priateľský kolektív**; zánietenosť v odbore; odborníci, ktorí ma učia

Akademické princípy a **základné hodnoty sa berú do úvahy** a som za ne vďačný

Byť súčasťou tímu, ktorý sa **intenzívne venuje výskumu a publikovaniu** v renomovaných časopisoch

Organizácia katedry, **ocenenie a podpora iniciatívy** (pri výučbe, aktivitách pre študentov)

Pevne nastavené pravidlá, disciplína, poriadok, kompetitívne prostredie

Dôvody nespokojnosti

(skôr nespokojní + vôbec nie spokojní)

Hádky a napätie v pracovnom kolektíve, negatívna atmosféra; **kradnutie nápadov**; bezcharakternosť, protekcia; **závisť, korupcia**

Každý si vedie svoj individuálny malý projekt, **slabá komunikácia** medzi tímami

Málo informácií zo školiaceho pracoviska

Neochota pedagogického zboru inovovať, **meniť zaužívané stereotypy pri výučbe**

Upadajúci školský systém po vedomostnej, finančnej a ľudskej stránke

Nejasne nastavené pravidlá; chaos v škole; systém práce a (ne)organizácia; chaotické fungovanie oddelenia

Dôvody na celkové hodnotenia „ani spokojní, ani nespokojní“:

na štúdiu je super: vedúca dizertačnej práce a jej prístup, baví ma vyučovanie aj práca so študentmi, konferencie, písanie článkov, možnosť zapájania sa do projektov... **nepáčia sa mi: globálne vzťahy na pracovisku**, nerešpektovanie od niektorých kolegov (výlučne odb. asistentov)

Znevažovanie postavenia doktorandov; **toxické prostredie** medzi zamestnancami univerzity... doktorandské štúdium samo osebe ma baví; **veľmi ma mrzí, aké sú vzťahy medzi katedrami** a aký je **boj o „lepšie“ články**, z čoho vychádza **nevraživosť medzi oddeleniami**, ale aj ľuďmi navzájom. Chýba mi prepájanie odborov a vzájomná pomoc

Mám slobodu, ale **moja výskumná skupina spolupracuje zriedkavo**

Dobrý kolektív na pracovisku, ale niektoré **systémové veci sú úplne nelogické**; nezmyselné byrokratické úkony

8. 2 Odpovede študentov, ktorí doktorandské štúdium ukončili alebo prerušili predčasne

Dôvody neutrálneho alebo negatívneho hodnotenia:

- Všetko. Prístup, chaos na škole, bezcharakternosť, nemorálka, presadzovanie a protekcia iného študenta len pre peniaze, aj keď bez výsledkov.
- Situácia v akademickom priestore (negatívny vplyv), postoj „titulovanejších“ k aktivitám „menej titulovaných“ (negatívny vplyv), kolektív (pozitívny vplyv), školiteľ (pozitívny vplyv).
- Publikácie.
- Prístup, komunikácia a odbornosť na nízkej úrovni.
- Nezhody so školiteľom o ďalšom smerovaní a o celkovej pomoci doktorandom v núdzi.
- Priebeh dizertačnej skúšky a obhajoby teoretickej časti práce.
- Často nejasná organizácia štúdia a nedostatočná informovanosť študentov, chýbajúca kompetentná kontaktná osoba, ktorá by dostatočne vedela zodpovedať otázky týkajúce sa organizácie štúdia, požiadaviek, atď., nerešpektujúci prístup fakulty k doktorandom, príp. aj učiteľov voči svojim kolegom.
- Udeľovanie skúšok zadarmo doktorandovi... len na základe toho, že má dobré kontakty... Vyčítali nám mnohí náš „plat“, pritom my to neovplyvňujeme. Dohľad nad doktorandmi minimálny, zo strany vedúceho dizertačnej práce – v mojom prípade nulový záujem... Výučba niektorých predmetov bola smiešna, absolútne nešlo o výučbu.
- Vedenie je neefektívne kvôli jednotlivcom, ktorí buď nie sú schopní plniť svoje úlohy, alebo sa primárne zameriavajú skôr na svoje vlastné záujmy ako na prospech vzdelávacej inštitúcie (preklad).

V rámci odpovedí doktorandov, ktorí doktorandské štúdium ukončili alebo prerušili predčasne, sa vyskytla aj spontánna odpoveď reflektujúca spokojnosť s doktorandským štúdiom. Respondent ju zdôvodnil pozitívnym prístupom k študentovi zo strany katedry a školiteľov.